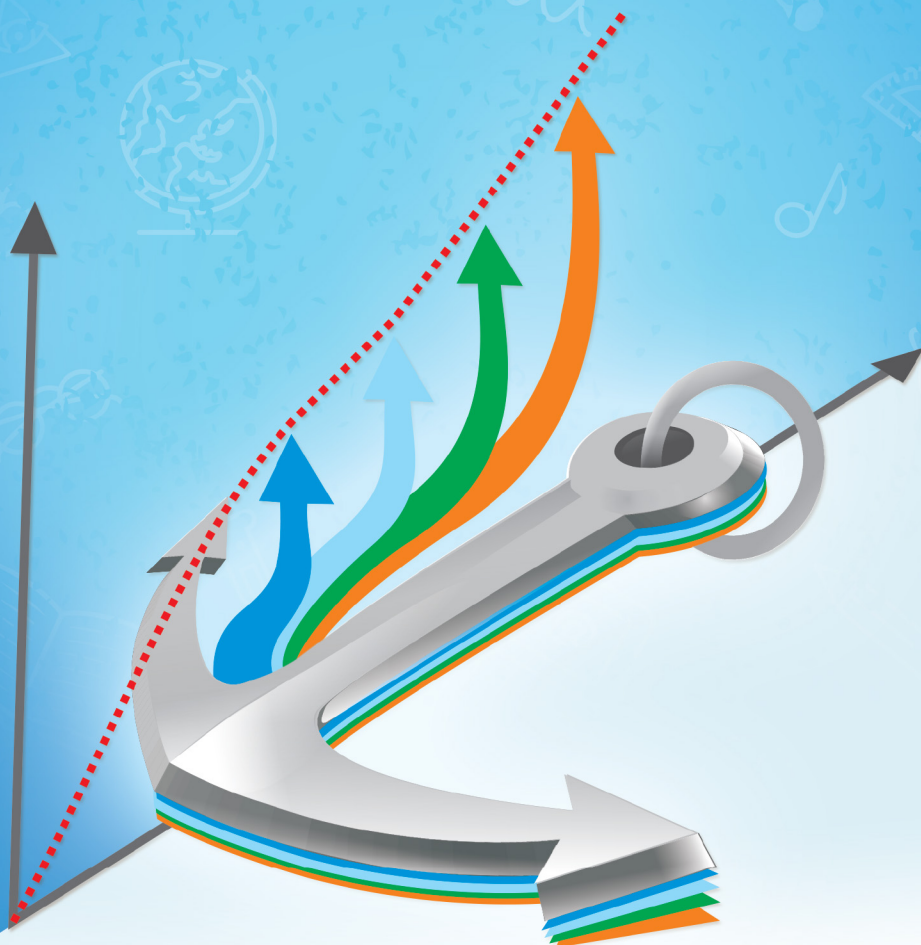

Dorota Filipiuk, Tomasz Knopik
Anna Koperwas, Ewelina Pękańska

Kotwice kariery

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Kotwice kariery

CONSULTING

Lechaa Consulting Sp. z o.o. Lublin 2015

Kotwice kariery

PORADNIK DLA DORADCÓW ZAWODOWYCH
W ZAKRESIE DIAGNOZOWANIA I ROZWIJANIA POTENCJAŁU
ZDOLNYCH GIMNAZJALISTÓW

PRACA ZBIOROWA POD REDAKCJĄ
Tomasza Knopika

AUTORZY
Dorota Filipiuk · Tomasz Knopik · Anna Koperwas · Ewelina Pękalska

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Publikacja wydana w ramach projektu „Kotwice Kariery” współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Poddziałania 3.4.3 „Upowszechnienie uczenia się przez całe życie – projekty konkursowe” Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007–2013.

Wydawca

Lechaa Consulting Sp. z o.o.
ul. Fiołkowa 7
20-834 Lublin

Recenzenci

dr Beata Łubianka
dr Barbara Ostrowska

Redakcja

Tomasz Knopik

Autorzy

Dorota Filipiuk, Tomasz Knopik
Anna Koperwas, Ewelina Pękalska

Obliczenia statystyczne

dr Paweł Rydzewski

ISBN 978-83-89305-44-2 [książka]
ISBN 978-83-89305-47-3 [płyta]
ISBN 978-83-89305-59-6 [on-line PDF]

Egzemplarz bezpłatny

Człowiek – najlepsza inwestycja!

Spis treści

Wstęp	7
Podziękowania	11
Sylwetka ucznia zdolnego	19
Współczesny model kariery	27
„Kotwice kariery” – opis projektu	31
„Kotwice mojej kariery” – model teoretyczny	33
„Kotwice mojej kariery” – instrukcja korzystania z narzędzia diagnostycznego i materiałów metodycznych	59
Scenariusze zajęć doradczych dla uczniów klas I	87
Scenariusze zajęć doradczych dla uczniów klas II	143
Scenariusze zajęć doradczych dla uczniów klas III	213
Scenariusze do filmów z cyklu „Moje pasje”	275
Trening w zakresie samorozwoju – propozycje ćwiczeń	297
Zakończenie	311
Bibliografia	313
Załączniki	317

Projekt „Kotwice kariery”, w ramach którego powstał niniejszy poradnik, jest odpowiedzią na wciąż niewystarczające wsparcie oferowane uczniom zdolnym. Powszechne przekonanie, że talenty to kapitał, z którego można przede wszystkim czerpać pełnymi garściami, co miałyby czynić jego posiadaczy wyjątkowymi szczęśliwcami, krzywdzi osoby zdolne i powoduje, że prawie co druga z nich nie realizuje swojego potencjału w toku edukacji (por. Dyrda 2000). Zdolności wymagają wsparcia, co związane jest z następującymi zjawiskami:

- » asynchronią rozwoju osób zdolnych: rozwój poznawczy znacznie wyprzedza rozwój motoryczny i emocjonalny, co powoduje problemy w ich codziennym funkcjonowaniu (brak kontroli emocjonalnej, nieumiejętność radzenia sobie z zadaniami manualnymi, wycofanie społeczne);
- » motywowaniem do samorozwoju: zdolności wymagają ciągłego zaangażowania zadaniowego – im środowisko jest bardziej stymulujące, tym lepiej dla uczniów zdolnych (pamiętajmy jednak, że zbyt wczesna i zbyt intensywna stymulacja może zakłócić rozwój dziecka);
- » specyficznymi problemami osób zdolnych: perfekcjonizmem (dążenie za wszelką cenę do osiągnięcia mistrzostwa w podejmowanych działaniach), indywidualizmem (silna orientacja na własne cele i wartości, często w opozycji do postaw i przekonań najbliższego otoczenia, w tym rówieśników), wielością zainteresowań (poświęcanie uwagi wielu zagadnieniom i problem decyzyjny z określeniem dziedziny dominującej), idealizmem (silna rola wartości w podejmowaniu decyzji przez uczniów zdolnych), potrzebą autonomii (dążenie do niezależności, manifestujące się często krytyką wobec najbliższych osób i niesubordynacją).

Zmierzenie się dziecka zdolnego z powyższymi problemami wymaga odpowiednich zasobów odpornościowych. Zazwyczaj jednak wspiera się osoby zdolne w rozwijaniu zdolności intelektualnych,

zupełnie pomijając bogatą sferę intrapersonalną, odpowiadającą za kształtowanie się owych zasobów. We współczesnej psychologii jednym z największych krytyków takiego podejścia do wspomagania rozwoju uczniów zdolnych jest R. Sternberg, wedle którego sukces życiowy człowieka warunkujący jego poczucie szczęścia jest możliwy do osiągnięcia dzięki wypracowaniu równowagi między trzema rodzajami inteligencji: analitycznej, twórczej i praktycznej. Człowiek inteligentny życiowo to według Sternberga osoba, która wykorzystuje swoje walory poznawcze (w tym szeroką wiedzę o świecie, świetną pamięć, silną koncentrację uwagi, rozwinięte myślenie logiczne i abstrakcyjne) do twórczej adaptacji do warunków otoczenia. Zamiast narzekać, jak trudną ma aktualnie sytuację życiową, podejmuje trud modyfikacji rzeczywistości, a jeśli, pomimo prób, nie osiągnie tego, zmienia swoje środowisko. Jest to więc osoba o silnej sprawczości, która dzięki wysokiej kreatywności łatwo restrukturyzuje i redefiniuje napotykanne problemy oraz dba o najbliższe otoczenie (angażuje się społecznie, czerpie przyjemność z relacji interpersonalnych – inicjuje je i podtrzymuje). Jednocześnie dzięki dobrze rozwiniętemu metapoznaniu zdaje sobie sprawę ze swoich słabych punktów, co umożliwi jej właściwe ukierunkowanie samorozwoju oraz stawianie sobie celów adekwatnych do potencjału.

Koncepcja Sternberga świetnie wpisuje się we współczesny model planowania kariery, w którym język profesji i zawodów został zastąpiony językiem kompetencji, zdolności i kwalifikacji. Ponadto zgodnie z ujęciem inteligencji jako miary powodzenia życiowego, teoria amerykańskiego psychologa może być potraktowana jako niezwykle aktualna idea doradztwa zawodowego rozumianego jako wspieranie klienta w dokonywaniu jak najtrafniejszych wyborów prowadzących do optymalnego przystosowania do otoczenia (w skrócie: doradztwo zawodowe jako praktyka dopasowywania właściwego człowieka do właściwej przestrzeni życiowej).

Prezentowany Państwu poradnik jest próbą aplikowania teorii Sternberga do doradztwa zawodowego dla uzdolnionych gimnazjalistów. Ta grupa odbiorców nie cieszy się zbyt dużym zainteresowaniem twórców metod i narzędzi diagnostycznych. Identyfikacja potencjału zdolnych uczniów w polskim systemie szkolnictwa to domena psychologów, którzy stosują przede wszystkim testy do badania inteligencji, pomijając pozostałe kluczowe komponenty zdolności, takie jak motywacja do pracy i zdolności twórcze.

„Kotwice kariery” wychodzą naprzeciw temu wyzwaniu, ukierunkowując uwagę diagnostów zarówno na sferę zainteresowań (motywacji), wartości, autonomii, jak i twórczości oraz zdolności analitycznych. Ponadto w założeniu autorów narzędzia sama diagnoza jest dopiero pierwszym etapem właściwego wsparcia doradczego zdolnych gimnazjalistów. Ona rysuje jedynie swoistą „mapę drogową”, w oparciu o którą doradca zawodowy lub inny specjalista pełniący jego funkcje przygotowuje i przeprowadza właściwy proces wsparcia, korzystając oczywiście z materiałów metodycznych opracowanych w ramach projektu. Podkreślmy to raz jeszcze: sama diagnoza bez dalszego postępowania doradczego nie ma większego sensu. Będzie stanowić, podobnie jak ma to miejsce aktualnie w wielu przypadkach, jedynie epizod, po którym zarówno uczeń, jak i jego rodzice, poza diagnostycznymi etykietami, nie dowiedzą się nic więcej. Wspierać zdolnych – zdecydowanie tak! Ale nie wspierać w jakikolwiek sposób, ale kompleksowo i kompetentnie!

Podziękowania

Realizacja projektu i wytworzenie końcowej wersji wszystkich narzędzi oraz materiałów były możliwe tylko dzięki pomocy oraz zaangażowaniu wielu osób i instytucji. 81 gimnazjów z dziesięciu polskich województw podjęło wyzwanie przetestowania i wdrożenia naszych produktów, za co jesteśmy im wdzięczni. Bez ich wsparcia nie osiągnęlibyśmy założonych efektów. Nasze serdecznie podziękowania kierujemy do następujących szkół i kierujących nimi dyrektorów:

Województwo lubelskie

1. Gimnazjum im. Wincentego Pola w Radawczyku Drugim, Radawczyk Drugi 38, 21-030 Motycz, dyrektor – Andrzej Cywiński.
2. Zespół Szkół w Serokomli, ul. Warszawska 28, 21-413 Serokomla, dyrektor – Tadeusz Drejka.
3. Publiczne Gimnazjum nr 3 im. Polskich Noblistów w Puławach, ul. Legionu Puławskiego 8, 24-100 Puławy, dyrektor – Jacek Rudnik.
4. Gminny Zespół w Kazimierzu Dolnym, ul. Szkolna 1, 24-120 Kazimierz Dolny, dyrektor – Jerzy Arbuz.
5. Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcące im. Kazimierza Wielkiego w Lublinie, Aleje Racławickie 17, 20-059 Lublin, dyrektor – Elżbieta Nawrot.
6. Zespół Szkół nr 7, Gimnazjum nr 24 w Lublinie, ul. Roztocze 14, 20-722 Lublin, dyrektor – Ryszard Pawka.
7. Gimnazjum nr 1 im. Jana Pawła II, ul. M. Kopernika 9, 21-040 Świdnik, dyrektor – Krystyna Zarosińska.
8. Gimnazjum im. ks. Jana Twardowskiego w Górze Puławskiej, ul. Ogrodowa 18, 24-100 Puławy, dyrektor – Teresa Dymowska.

Województwo łódzkie

1. Publiczne Gimnazjum im. Królowej Jadwigi, ul. Modrzewskiego 105, 97-320 Wolbórz, dyrektor – Maria Makowska-Cegła.
2. Gimnazjum nr 2 im. Jana Wegnera, ul. Mickiewicza 1, 99-400 Łowicz, dyrektor – Mirosława Walczak.
3. Zespół Szkół z Oddziałami Integracyjnymi im. Jana Pawła II w Łowiczu, Gimnazjum nr 4 im. Jana Pawła II w Łowiczu, ul. Młodzieżowa 15, 99-400 Łowicz, dyrektor – Maria Wojtylak.
4. Gimnazjum nr 1 im. H. Sienkiewicza w Łowiczu, al. H. Sienkiewicza 62, 99-400 Łowicz, dyrektor – Jolanta Urbanek.
5. Gimnazjum w Przygotowie z siedzibą we Włodzimierzowie, ul. ks. kard. St. Wyszyńskiego 1, 97-330 Sulejów, dyrektor – Anna Fijałkowska.
6. Publiczny Zespół Szkolno-Gimnazjalny w Kietlinie, Publiczne Gimnazjum w Kietlinie, ul. Radomszczańska 61, 97-500 Radomsko, dyrektor – Justyna Broniszewska.
7. Zespół Szkolno-Gimnazjalny nr 7 w Radomsku, ul. 11 Listopada 16, 97-500 Radomsko, dyrektor – Aleksandra Gniłka.
8. Zespół Szkolno-Gimnazjalny nr 1 w Radomsku, ul. Piastowska 17, 97-500 Radomsko, dyrektor – Marek Sobczyk.

Województwo małopolskie

1. Miejski Zespół Szkół nr 6 w Gorlicach im. Bohaterów Ziemi Gorlickiej, ul. gen. Józefa Hallera 79, 38-300 Gorlice, dyrektor – Sławomir Kowalski.
2. Zespół Szkół Pallotyńskich w Krakowie, os. Krakowiaków 47, 31-964 Kraków, dyrektor – ks. Marek Ostapiszyn SAC.
3. Centrum Oświatowe w Koszycach, ul. Marii Skłodowskiej-Curie 4a, 32-130, Koszyce, dyrektor – Ryszard Kłos.
4. Publiczne Gimnazjum w Zespole Szkół w Szalowej, Szalowa 16, 38-331 Szalowa, dyrektor – Ryszard Skórski.
5. Gimnazjum im. Świętej Jadwigi Królowej w Luborzycy, Wysiołek Luborzycki 160, 32-010 Luborzyca, dyrektor – Jolanta Wątorczyk.
6. Gimnazjum nr 37 z Oddziałami Integracyjnymi im. M. M. Kolbe, os. Złotego Wieku 36, 31-618 Kraków, dyrektor – Edyta Fular.

7. Publiczne Gimnazjum Sióstr Salezjanek im. Dominika Savio, os. Jagiellońskie 17, 31-833 Kraków, dyrektor – s. Leokadia Ewa Wojciechowska.
8. Salezjańskie Gimnazjum Publiczne, ul. Piastów 34, 31-624 Kraków, dyrektor – ks. Marcin Kaznowski SDB.

Województwo mazowieckie

1. Gimnazjum nr 1 im. Prymasa Tysiąclecia w Raszynie, ul. Unii Europejskiej 1, 05-090 Raszyn, dyrektor – Ilona Łucjanek.
2. Gimnazjum nr 15 im. gen. dyw. Stefana Roweckiego „Grotą”, ul. Siemieńskiego 6, 02-106 Warszawa, dyrektor – Dorota Postek.
3. Publiczne Gimnazjum nr 13 z Oddziałami Dwujęzycznymi im. Polskich Noblistów w Radomiu, ul. 25 Czerwca 79, 26-600 Radom, dyrektor – Tomasz Gogacz.
4. Publiczne Gimnazjum nr 10 im. Lotników Polskich w Radomiu, ul. Długojowska 6, 26-600 Radom, dyrektor – Mirosława Ruta.
5. Zespół Szkół w Starych Załubicach, Gimnazjum w Starych Załubicach, Stare Załubice 23a, 05-255 Stare Załubice, dyrektor – Edward Biernacki.
6. Gimnazjum nr 76 w Zespole Szkół nr 55 im. gen. Stanisława Maczka, ul. Gwiazdzysta 35, 01-651 Warszawa, dyrektor – Anna Pawłowska.
7. Gimnazjum im. ks. Aleksandra Fedorowicza im. pika Stanisława Królickiego w Zespole Szkół w Izabelinie, ul. 3. Maja 49, 05-080 Izabelin, dyrektor – Antoni Zych.
8. Zespół Szkół im. ks. Eleonory Czartoryskiej, ul. M. Konopnickiej 24, 05-250 Radzymin, dyrektor – Małgorzata Osiecka-Chmielewska.

Województwo opolskie

1. Publiczne Gimnazjum nr 3 im. Piotra Skargi 11, 47-224 Kędzierzyn-Koźle, dyrektor – Violetta Żukowska.
2. Zespół Szkół Miejskich nr 2 w Kędzierzynie-Koźlu, Publiczne Gimnazjum nr 2 im. J. Kochanowskiego, ul. Szymanowskiego 19, 47-206 Kędzierzyn Koźle, dyrektor – Krystyna Śliż.

3. Publiczne Gimnazjum nr 4 im. J. Kochanowskiego, ul. 1 Maja 145, 45-356 Opole, dyrektor – Małgorzata Gawryś-Gnatowicz.
4. Publiczne Gimnazjum nr 5 im. Aleksandra Kamińskiego, ul. Ozimska 48a, 45-368 Opole, dyrektor – Lucyna Dzikiewicz-Niski.
5. Publiczne Gimnazjum w Chróście, ul. Niemodlińska 8d, 46-073 Chróścina, dyrektor – Krystian Iwański.
6. Gimnazjum w Łosiowie im. Polskich Noblistów, ul. Słowackiego 7, 49-330 Łosiów, dyrektor – Jadwiga Fornal.
7. Publiczne Gimnazjum z Oddziałami Dwujęzycznymi i Integracyjnymi im. Alberta Einsteina, ul. Szkolna 27, 47-320 Gogolin, dyrektor – Violeta Zajączkowska.
8. Zespół Szkół Ogólnokształcących, Publiczne Gimnazjum Dwujęzyczne, ul. Krakowska 38, 47-100 Strzelce Opolskie, dyrektor – Jan Wróblewski

Województwo podkarpackie

1. Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1 im. st. sierz pilota Stanisława Działowskiego w Mielcu, Gimnazjum nr 3, ul. Tańskiego 3, 39-300 Mielec, dyrektor – Zbigniew Zieliński.
2. Publiczne Gimnazjum im. Św. Królowej Jadwigi w Niwiskach, 39-147 Niwiska, dyrektor – Halina Rębisz.
3. Zespół Szkół im. Armii Krajowej w Jastkowicach, Jastkowiec, ul. Mickiewicza 1, 37-403 Pysznica, dyrektor – Bogdan Dziuba.
4. Zespół Szkół w Chorzelowie, Chorzelów 316, 39-331 Chorzelów, dyrektor – Mirosława Wydro.
5. Gimnazjum nr 2 w Mielcu, ul. Grunwaldzka 7, 39-300 Mielec, dyrektor – Małgorzata Waćlawska.
6. Zespół Szkół im. Józefa Maksymiliana Ossolińskiego, Publiczne Gimnazjum w Woli Mieleckiej, Wola Mielecka 406, 39-300 Wola Mielecka, dyrektor – Małgorzata Jastrząb.
7. Niepubliczne Gimnazjum w Mielcu, ul. Sękowskiego 1, 39-300 Mielec, dyrektor – Kazimierz Ogorzałek.
8. Publiczne Gimnazjum im. Jana Pawła II w Tuszowie Narodowym, Tuszów Narodowy 23, 39-332 Tuszów Narodowy, dyrektor – Stanisława Kardys.

Województwo podlaskie

1. Gimnazjum im. ks. Wacława Rabczyńskiego, ul. A. Mickiewicza 2, 16-010 Wasilków, dyrektor – Barbara Borkowska.
2. Zespół Szkół Społecznych Społecznego Towarzystwa Oświatowego w Białymstoku, ul. Fabryczna 10, 15-483 Białystok, dyrektor – Ewa Maria Drozdowska.
3. Gimnazjum im. Jana Pawła II, ul. B. Prusa 1, 16-020 Czarna Białostocka, dyrektor – Ewa Wysocka.
4. Gimnazjum w Radziłowie, ul. Sportowa 1, 19-213 Radziłów, dyrektor – Aneta Michałowska.
5. Zespół Szkół Miejskich nr 3 w Grajewie, ul. Konstytucji 3, Maja 23, 19-203 Grajewo, dyrektor – Beata Szewczyk.
6. Zespół Szkół Miejskich nr 1 w Grajewie, ul. Szkolna 12, 19-200 Grajewo, dyrektor – Dariusz Latarowski.
7. Gimnazjum w Zespole Szkół w Bargłowie Kościelnym, ul. Augustowska 8, 16-320 Bargłów Kościelny, dyrektor – Marian Renkiewicz.
8. Gimnazjum im. ks. J. Radwańskiego w Rajgradzie, ul. Stanki 2, 19-206 Rajgród, dyrektor – Zygmunt Tarnacki.

Województwo śląskie

1. Gimnazjum nr 5 im. Polskich Noblistów, ul. Starowiejska 15, 43-603 Jaworzno, dyrektor – Anna Wojkowska.
2. Zespół Szkół nr 1 w Jaworznie, Gimnazjum nr 10, ul. Nauczycielska 12, 43-607 Jaworzno, dyrektor – Ewa Sowa.
3. Gimnazjum nr 4 im. Józefa Pukowca, ul. Asnyka 36, 44-100 Gliwice, dyrektor – Danuta Skutela.
4. Gimnazjum nr 2 im. Jana Pawła II, ul. Sportowa 4, 41-506 Chorzów, dyrektor – Joanna Zabłocka.
5. Akademicki Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 2, Gimnazjum nr 7 im. A. Mickiewicza, ul. Farna 5-7, 41-506 Chorzów, dyrektor – Katarzyna Sikora.
6. Gimnazjum nr 1 im. M. Konopnickiej, ul. gen. H. Dąbrowskiego 53, 41-500 Chorzów, dyrektor – Marian Piegza.

7. Zespół Szkół w Chełmie Śląskim, Gimnazjum im. K. Miarki, ul. Śląska 12, 41-403 Chełm Śląski, dyrektor – Grażyna Buras-Chrostek.
8. Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 12 w Gliwicach, ul. Płocka 16, 44-164 Gliwice, dyrektor – Krystyna Blacha.
9. Zespół Szkolno-Przedszkolny w Żernicy, ul. Leopolda Miki 37, 44-144 Żernica, dyrektor – Beata Nawrath.

Województwo świętokrzyskie

1. Gimnazjum nr 2 im. Powstańców Warszawy, ul. Słowackiego 29, 26-110 Skarżysko Kamienna, dyrektor – Krystyna Błaszczuk.
2. Zespół Szkół w Nowej Słupi, Publiczne Gimnazjum nr 1 im. bł. ks. B. Markiewicza w Nowej Słupi, ul. Szkolna 10, 26-006 Nowa Słupia, dyrektor – Małgorzata Jakubczyk.
3. Gimnazjum nr 9 im. mjr H. Sucharskiego, ul. A. Naruszewicza 16, 25-628 Kielce, dyrektor – Stanisława Uba.
4. Zespół Szkół Publicznych, Publiczne Gimnazjum w Skarżysku Kościelnym, ul. Szkolna 5, 26-115 Skarżysko Kościelne, dyrektor – Witold Woźniak.
5. Publiczne Gimnazjum im. Jana Pawła II w Bodzechowie, ul. Szkolna 12, 27-420 Bodzechów, dyrektor – Krystyna Żurek.
6. Publiczne Gimnazjum nr 1 w Ostrowcu Świętokrzyskim, ul. Sienkiewicza 69, 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski, dyrektor – Renata Olszańska.
7. Publiczne Gimnazjum nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi i Sportowymi im R. Kaczorowskiego, ul. Polna 56, 27-400 Ostrowiec Świętokrzyski, dyrektor – Roman Kowalski.
8. Zespół Szkół Publicznych w Bałtowie, Bałtów 43, 27-423 Bałtów, dyrektor – Lidia Pastuszka.

Województwo zachodniopomorskie

1. Zespół Szkół Społecznych STO w Szczecinku, ul. Słowiańska 2, 78-400 Szczecinek, dyrektor – Marzena Marcinkowska.
2. Publiczne Gimnazjum w Turowie, Turowo 78, 78-400 Szczecinek, dyrektor – Małgorzata Menżyńska-Biskup.

3. Gimnazjum nr 1 im. Zjednoczonej Europy, ul. Armii Krajowej 29, 78-400 Szczecinek, dyrektor – Beata Ceglarz.
4. Gimnazjum nr 3 im. Zjednoczonej Europy, ul. Okopowa 1a, 78-100 Kołobrzeg, dyrektor – Ewa Paśka-Koschel.
5. Zespół Szkół nr 2 im. Józefa Wybickiego w Kołobrzegu, Gimnazjum nr 2, ul. ppor. Śliwińskiego 1, 78-100 Kołobrzeg, dyrektor – Ewa Kamińska.
6. Zespół Szkół w Ustroniu Morskim, Gimnazjum im. Orła Białego, ul. Wojska Polskiego 8, 78-111 Ustronie Morskie, dyrektor – Mariola Ostrowska.
7. Zespół Szkół im. Adama Mickiewicza w Dygowie, ul. Kolejowa 10, 78-113 Dygowo, dyrektor – Magdalena Skonieczka.
8. Zespół Szkół Społecznych nr 1 im. Zbigniewa Herberta, ul. Jedności Narodowej 58a, 78-100 Kołobrzeg, dyrektor – Witold Woszczyński.

Zespół projektowy oraz autorzy poradnika składają serdeczne podziękowania doradcom zawodowym i mentorom, którzy podjęli wyzwanie w postaci testowania narzędzia diagnostycznego i materiałów metodycznych wśród gimnazjalistów. Dzięki ich zaangażowaniu i pasji, z jakimi wykonywali swoje obowiązki, zaplanowane rezultaty projektu mogły zostać zrealizowane, a zdolni uczniowie otrzymali profesjonalne wsparcie. Przekazane przez mentorów i doradców zawodowych wskazówki, uwagi i propozycje modyfikacji konstruktywnie wpłynęły na ostateczny kształt produktów projektu. Tym samym w pełni zasługują oni na miano ich współautorów.

Współautorami niniejszej publikacji są zatem:

Rafał Adamowski	Marta Genderka-Požoga
Justyna Błędowska	Teresa Gocałek-Sosnowska
Katarzyna Cukierska	Marta Godzimirska-Dybek
Bożena Czapla	Agnieszka Górny
Maria Dąbek	Magdalena Jarosz
Grażyna Dębicka-Ozorkiewicz	Anna Jaskulska
Donata Dzimińska-Bizup	Milena Jaśkiewicz
Gerta Fijołek	Sylwester Karnas
Katarzyna Forys	Lidia Kubacka
Bożena Fronczek	Anna Kuczewska
Joanna Garbaciak	Andrzej Kupidłowski

Renata Maciejewska
Kinga Matysiak
Anna Michałowska
Małgorzata Mitura-Cegłowska
Justyna Pilarczyk
Anna Podkowa
Iwona Przewoźnik

Ewa Rutkowska
Magdalena Sikora
Monika Sośnicka
Grzegorz Stachurski
Kamila Szczyrek
Agnieszka Wieczorek
Katarzyna Wróbel.

Sylwetka ucznia zdolnego

Zdolności to właściwości człowieka, które warunkują jego powodzenie w różnych dziedzinach życia i które odróżniają go od innych osób w danej populacji (Lewowicki 1986, Borzym 1979). Aspekt „bycia wyróżnionym” poprzez posiadanie zdolności podkreśla w swej definicji również Pietrasiński, wedle którego to *takie różnice indywidualne, które sprawiają, że przy jednakowej motywacji i uprzednim przygotowaniu poszczególni ludzie osiągają w porównywalnych warunkach zewnętrznych niejednakowe rezultaty w uczeniu i działaniu* (Pietrasiński 1976, s. 736). To klasyczne ujęcie zdolności zwraca uwagę na różnice w efektywności realizowania przez jednostki pewnych zadań, przy czym przez zdolności rozumie się w niej przede wszystkim właściwości poznawcze człowieka. Pietrasiński traktuje motywację jako proces, który towarzyszy zdolnościom (jednakowa motywacja jako warunek właściwego pomiaru nasilenia zdolności), a nie ich element składowy.

Zdolności specyficzne określone przez Spearmana jako czynniki *s* to inaczej uzdolnienia lub zdolności specjalne, które J. Strelau definiuje jako *względnie stałe warunki wewnętrzne człowieka determinujące efektywność wykonywania czynności w specyficznej sferze jego działalności* (Strelau 1997, s. 223). Owa specyficzna sfera działalności to konkretna dziedzina twórczości lub nauki, np.: plastyka, muzyka, matematyka, informatyka, literatura. Dokładna analiza uzdolnień pokazuje, że na każdą zdolność specjalną składają się pojedyncze predyspozycje o najwyższym poziomie specyfikacji. Uzdolnienia muzyczne, na przykład, są konfiguracją bardziej specyficznych zdolności, takich jak: słuch tonalny, słuch harmoniczny, wycucie rytmu, pamięć melodii (Strelau 1997). Stąd można przyjąć za Nosalem, iż uzdolnienia to wyspecjalizowane układy przetwarzające określone klasy bodźców (Nosal 1990).

Talent traktowany jest w literaturze przedmiotu jako synonim uzdolnień, choć niektórzy autorzy zwracają uwagę, że warunkiem zdiagnozowania talentu są wysokie lub bardzo wysokie osiągnięcia w danej dziedzinie (Limont 2011). Talent odnosi się zatem do

uzdolnień zaktualizowanych przez jednostkę w postaci konkretnych wytworów ocenianych jako ponadprzeciętne.

Renzulli, autor najpopularniejszego modelu zdolności, uważa, że warunkiem koniecznym mówienia o wybitnych zdolnościach jest ścisły związek między „trzema pierścieniami”: ponadprzeciętnymi zdolnościami, twórczością i zaangażowaniem w pracę (Renzulli 1986). O potencjale podmiotu nie decyduje sam stopień nasilenia poszczególnych pierścieni, ale jakość interakcji między nimi. Oznacza to, że osoba, która korzysta ze swojej inteligencji (rozumianej w modelu Renzullego jako myślenie analityczne) podczas rozwiązywania problemów twórczych, jest bardziej efektywna niż osoba o dużo wyższej kreatywności niewspomaganej innymi zdolnościami. W tym ujęciu osoba o niższych zdolnościach ogólnych (choć ponadprzeciętnych), ale zaangażowana w pracę i otwarta na nowości ma zdecydowanie większe szanse na sukces (mierzony konkretnymi osiągnięciami) niż osoba wybitna, ale o niskiej motywacji do pracy i obniżonej ciekawości poznawczej.

Ponadprzeciętne zdolności mogą być rozumiane jako ogólne zdolności poznawcze (inteligencja) oraz zdolności specyficzne przejawiane w konkretnych dziedzinach aktywności (np. muzyka, matematyka, chemia), przy czym wymagają one zakotwiczenia w zdolnościach ogólnych.

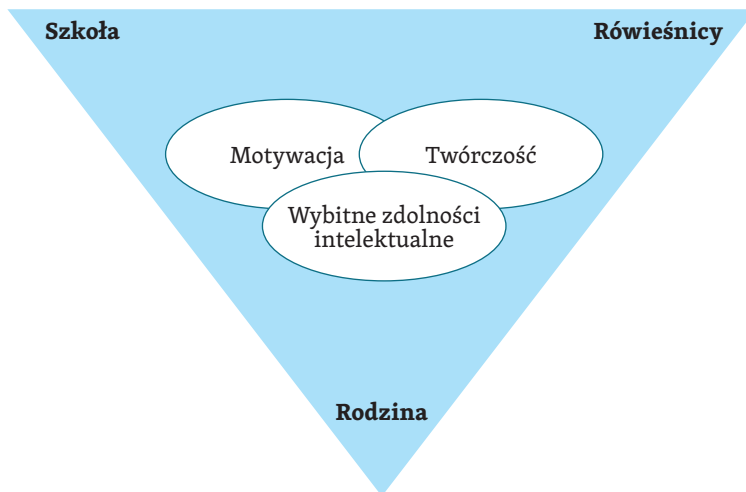
Przez twórczość (drugi pierścień w modelu Renzullego) należy rozumieć myślenie charakteryzujące się:

- a) płynnością (łatwością wytwarzania pomysłów),
- b) giętkością (gotowością do zmiany kierunku myślenia),
- c) oryginalnością (zdolnością do wytwarzania reakcji nietypowych, niezwykłych i niepowtarzalnych),
- d) otwartością na nowości, ciekawością poznawczą,
- e) wnikliwością.

Warto zauważyć, że twórczość jest rozumiana jako zasób podmiotu, będący na pograniczu osobowości i systemu poznawczego (Nęcka 2004, Sękowski 2000). W takiej integrującej perspektywie twórczość związana jest z gotowością do ponoszenia ryzyka, akceptowalnością dwuznaczności, zdolnością do działania w sytuacji ograniczonego dostępu do informacji i wskazówek. Planując wspieranie osób zdolnych, nie można zapomnieć o uwzględnieniu tych kluczowych dla rozwoju zdolności uwarunkowań.

Zaangażowanie w pracę definiuje Renzulli jako wysoką motywację do podejmowania działań przez podmiot celem aktualizowania własnego potencjału. Pierścień ten powiązany jest z twórczością, ale jego zakres jest znacznie szerszy (dotyczy wszystkich czynności podejmowanych przez jednostkę, nie tylko działań twórczych). Na motywację składają się m.in.: wytrwałość, wytrzymałość, pracowitość, pewność siebie, wysoka samoocena. Motywacja rozumiana jest w tym modelu bardzo szeroko, raczej jako zespół cech osobowości odpowiedzialnych za inicjowanie i podtrzymywanie aktywności w danej dziedzinie przez osobę zdolną niż sama gotowość do wykonania pewnego wzorca zachowania.

Model F. Mönksa (ryc. 1) jest rozwinięciem koncepcji Renzullego, przy czym pojęcie równowagi nasilenia komponentów (potencjału poznawczego, twórczości i motywacji do pracy) zostało uzupełnione o czynnik społeczny. Autor ten ujmuje zdolności jako zależne od wpływów czynników środowiskowych, co oznacza, że o tym, czy u danej osoby posiadany potencjał zostanie zaktualizowany, w głównej mierze decyduje pozytywne oddziaływanie z zewnątrz. Im bardziej konstruktywne oddziaływanie, tym bardziej efektywne rozpoznanie i wykorzystanie zdolności człowieka (Mönks, Ypenburg 2007).

Ryc. 1. Model zdolności F. Mönksa, I. Ypenburga (2007)

Kolejną próbą kompleksowego podejścia do tematu zdolności (tj. uwzględniającego możliwie największą liczbę istotnych czynników

prorozwojowych) jest Monachijski Model Zdolności opracowany przez K. Hellera i współpracowników (Heller, Perleth 2008). Opiera się on na czterech względnie niezależnych wymiarach: czynnikach talentu (zdolnościach), obszarach działalności (dziedziny, w których przejawiane są zdolności), czynnikach osobowościowych i uwarunkowaniach środowiskowych. Heller, konstruując swoją koncepcję zdolności, oparł się na strukturalnym i funkcjonalnym rozróżnieniu między trzema rodzajami czynników, które roboczo nazwał: „predyktorami”, „moderatorami” i „kryteriami”. Predyktory to czynniki warunkujące talent, wrodzone zdolności o charakterze potencjalnym niezbędne do zdobywania osiągnięć, ale niewystarczające. Faktycznym wskaźnikiem zdolności w modelu monachijskim są osiągnięcia ujawniające się w konkretnych dziedzinach (obszarach działania) – tzw. „kryteria”. Tym, co pośredniczy między predyktorami a kryteriami, są moderatory I rzędu (związane z indywidualnymi cechami jednostki) oraz moderatory II rzędu (czynniki środowiskowe). Szczegółową typologizację czynników prezentuje tabela nr 1.

Tab. 1. Monachijski Model Zdolności

Predyktory	Moderatory I rzędu	Moderatory II rzędu	Kryteria
<ul style="list-style-type: none"> » zdolności intelektualne » zdolności twórcze » kompetencje społeczne » inteligencja praktyczna » zdolności artystyczne » muzykalność » zdolności psychomotoryczne 	<ul style="list-style-type: none"> » radzenie sobie ze stresem » motywacja osiągnięć » strategie/style uczenia się » lokalizacja kontroli » nadzieja na sukces (w konfrontacji ze strachem przed porażką) » głód wiedzy (ciekawość poznawcza) » samoocena 	<ul style="list-style-type: none"> » klimat rodzinny » liczba rodzeństwa i pozycja dziecka » poziom wykształcenia rodziców » stymulacja ze strony środowiska rodzinnego » wymagania stawiane w domu » przyjazne środowisko do nauki » klimat panujący w klasie » jakość i styl nauczania » społeczne wzorce reakcji na sukcesy i porażki » krytyczne wydarzenia życiowe 	<ul style="list-style-type: none"> » matematyka » nauki przyrodnicze » technologia » informatyka, nauka, szachy » sztuka (muzyka, malarstwo) » języki » sport » relacje społeczne

Źródło: Heller, Perleth 2008, s. 175–176.

Większość badań psychologicznych podkreśla specyficzne problemy endogenne uczniów zdolnych (związane z ich wewnętrzną strukturą osobowości), wśród nich między innymi niestabilną samooceną.

Badania nad rolą samooceny w rozwijaniu zdolności nie przynoszą jednak jednoznacznych rozstrzygnięć. Większość autorów wskazuje na pozytywny wpływ wysokiej samooceny na podejmowanie przez osoby zdolne działań związanych z samorozwojem. Jest to zgodne z podstawową zasadą regulacyjnych ujęć osobowości, mówiącą, że pozytywna ocena zgodności własnych osiągnięć ze stanem idealnym (optymalnym) zachęca do powtórzenia danej sytuacji lub utrwalenia określonego stanu (Obuchowski 1985). Freeman (1991) podkreśla, że poziom samooceny osób zdolnych powinien być na tyle wysoki, żeby byli w stanie obronić się przed krytyką społeczną wynikającą z podejmowania przez nich nowych, często kontrowersyjnych problemów. Również Sternberg i Lubart (1991) wskazują na wysoką ocenę własnych możliwości jako warunek obligatoryjny inicjowania działań twórczych. Zbyt wysoki poziom samooceny może jednak mieć działanie destrukcyjne. Wynika to z przeszacowania własnego potencjału i realizacji celów obiektywnie niemożliwych do osiągnięcia przez daną osobę (np. z braku wiedzy w danej dziedzinie lub posiadania przeciętnych zdolności przy stawianiu sobie jako „punktu dojścia” mistrzostwa). Związki samooceny z celową aktywnością człowieka trafnie opisuje model optymalizacji pierwotnej i wtórnej kontroli opracowany przez Heckhausen (2001).

Według tego autora człowiek stosuje dwa rodzaje mechanizmów samokontroli:

1. Pierwotną – związana jest z wyborem i realizacją celów; cele powinny być dostosowane do zdolności i potrzeb podmiotu, gdyż głównym zadaniem samokontroli pierwotnej jest nadzór nad skutecznym inwestowaniem jego zasobów celem wzmocnienia pozycji w grupie.
2. Wtórna – odpowiedzialna jest za ocenę stopnia realizacji celów i podejmowanie decyzji co do kontynuacji bądź zaprzestania działań; jej kluczową funkcją oprócz ochrony zasobów przed eksploatacją jest wzmacnianie motywacji proaktywnej oraz podtrzymywanie wysokiej samooceny (pomimo nieosiągnięcia zakładanego celu).

Optymalizacja w koncepcji Heckhausen została sprowadzona do trzech podstawowych zasad: odniesienie celów do wieku podmiotu i jego możliwości rozwojowych, analiza mocnych i słabych stron projektowanych działań – bilans potencjalnych zysków i strat, zróżnicowanie potrzeb podmiotu celem uniknięcia ryzyka poniesienia porażki w jednym wybranym obszarze czy dziedzinie (Heckhausen 2001). Utrzymywanie względnej równowagi między procesami kontroli pierwotnej i wtórnej wzmacnia poczucie własnej wartości i dobrostan.

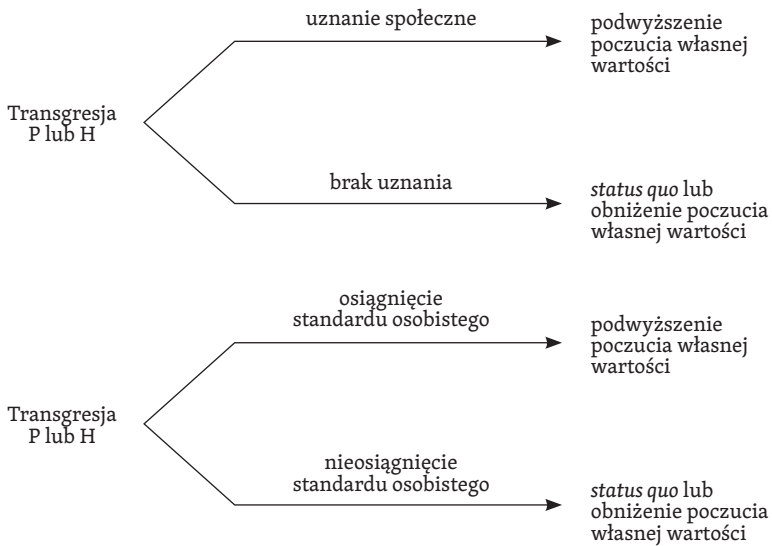
Odwołując się do modelu Heckhausen, można stwierdzić, że przewaga kontroli pierwotnej u osób wybitnie zdolnych związana jest z podejmowaniem zadań przerastających osobiste zasoby poznawcze, emocjonalne i społeczne, co skutkuje brakiem optymalnego wykorzystania właściwego potencjału i negatywną samooceną. Przewaga kontroli wtórnej natomiast spowodować może zbyt pochopną rezygnację z postawionych celów i unikanie podejmowania ryzyka poznawczego (por. Oleś 2011).

W kontekście roli samooceny w kształtowaniu zdolności i mechanizmu zwrotnego – wpływu zdolności na samoocenę – warto wspomnieć o koncepcji motywacji hubrystycznej autorstwa Kozielskiego. Motywacja hubrystyczna polega na ciągłym dążeniu do potwierdzenia i wzrostu własnej wartości (Kozielski 2007). Przybrać może dwie zasadnicze formy: rywalizacyjną oraz indywidualistyczną.

Preferując pierwszą z nich, jednostka tworzy skalę społecznych porównań i umieszcza na niej siebie oraz osoby z własnego otoczenia. Jak pisze Kozielski: *im wyżej znajduje się na tej skali interpersonalnej w zestawieniu z innymi, tym bardziej dowartościowuje siebie, tym tworzy sobie pozytywniejszy obraz własnej osoby* (Kozielski 2007, s. 155). Znajdowanie się na dole tej skali wskazuje na niemożność zaspokojenia potrzeby hubrystycznej, co rodzi poczucie niższości oraz trudności w przystosowaniu do otoczenia (postrzeganie najbliższego otoczenia jako zagrażającego).

Wybór strategii indywidualistycznej związany jest często ze stawianiem sobie najwyższych wymagań: dążenia do mistrzostwa, perfekcji w jakiejś dziedzinie. Jednak podobnie jak w teorii interakcji twórczej E. Nęckiej, częściowe wytwory (struktury próbne) nigdy nie są całkowicie zgodne z powziętym celem (Nęcka 2005), co może rodzić frustrację i obniżenie samooceny. Mechanizm oddziaływania

sposobu realizacji potrzeby hubrystycznej na poczucie własnej wartości prezentują modele na ryc. 2.

Ryc. 2. Dwie formy zaspakajania potrzeby hubrystycznej: 1 - rywalizacyjna, 2 - indywidualistyczna (na podstawie: Koziński 2007, s. 156-158)

Współczesny model kariery

Rzeczywistość, w której funkcjonuje człowiek XXI wieku, jest żywiołem, który podlega ciągłym przeobrażeniom. Jako żywioł mieści w sobie liczne sprzeczności:

- » globalizacja, niosąca kulturową unifikację, jednocześnie wyzwala w jednostkach potrzebę indywidualizacji, wyróżniania się w tłumie;
- » silna potrzeba komunikowania się ze światem zaspakajana przez nowoczesne technologie jednocześnie zabija tradycyjną komunikację międzyludzką rozumianą jako spotkanie, z którego, zgodnie z ideą hermeneutyczną, każdy ma szansę wyjść odmieniony;
- » nowe technologie, które z założenia mają pomagać człowiekowi, czynić jego życia łatwiejszym i ciekawszym, zniewalają go; człowiek alienuje się od swoich właściwych potrzeb i pragnień;
- » rynek pracy potrzebuje ekspertów ze specjalistyczną wiedzą, którzy jednocześnie powinni być otwarci na informacje z innych dyscyplin i możliwość przekwalifikowania się.

Do młodego człowieka, który podejmuje swoje pierwsze kluczowe decyzje życiowe dotyczące dalszej edukacji, docierają przeróżne komunikaty, pomiędzy którymi trudno dostrzec spójność (dla przykładu: zmniejszające się bezrobocie i jednoczesny brak pracy, trwający kryzys gospodarczy a wzrost konsumpcji i produkcji, wzrost zarobków i jednoczesne ubożenie). Jak dokonywać świadomego wyboru w totalnym chaosie informacyjnym, w czasach dewaluacji autorytetów i wzorców?

Dynamika zachodzących zmian powoduje, że proces planowania może być ograniczony do najbliższej perspektywy czasowej bez snucia dalekosiężnych wizji. Tym, którym wydaje się, że wiedzą, jak będzie za kilka lat, przyszłość pokazuje zazwyczaj, że mylili się, a ich wyobrażenia mają się nijak do *status quo*. W obliczu tak płynnej (lub jak chcą niektórzy analitycy postnowoczesności – *rozlanej*) rzeczywistości, podejmowanie decyzji dotyczących ścieżki

edukacyjno-zawodowej jest nie lada wyzwaniem i wiąże się z ponoszeniem bardzo dużego ryzyka. Sprawia to, że młodzi ludzie i ich rodzice oczekują merytorycznego wsparcia ze strony specjalistów zajmujących się doradztwem zawodowym, chcąc niejako zrzucić z siebie ciężar odpowiedzialności. Z jednej strony mamy zatem do czynienia z bardzo szeroką przestrzenią wolności, w ramach której jednostka podejmuje autonomiczne wybory, z drugiej zaś związaną z wolnością odpowiedzialność, którą trudno jest samodzielnie udźwignąć. Jak pisze jeden z najwybitniejszych analityków ponowoczesności: *biografia człowieka (...) zostaje pokazana jednostce jako zadanie, które ma ona zrealizować w swych działaniach* (Beck 2002, s. 202). Pojawia się zatem coraz silniejsze oczekiwanie „wyręczenia” przez doradcę zawodowego w planowaniu kariery i społeczne niezrozumienie jego właściwej roli (przypomnijmy, że tym właściwym zadaniem jest niesienie porady w znaczeniu wspólnego przeanalizowania dostępnych możliwości, a nie decydowanie w czyimś imieniu).

Samo doradztwo na nowo definiuje swój przedmiot, gdyż wskazywanie klientowi zawodów i precyzyjne określanie kolejnych etapów edukacyjnych pozostaje w sprzeczności ze współczesnym modelem kariery, wedle którego życie zawodowe jest tylko jednym z kilku kluczowych sfer życia człowieka. Planowanie kariery to zatem projektowanie zmian (tranzycji) o charakterze holistycznym, dotyczącym całościowego funkcjonowania podmiotu w świecie, którego zaledwie jednym z przejawów jest wykonywanie danej profesji. W tym ujęciu akcent zostaje postawiony na kompleksowym bilansowaniu kompetencji człowieka celem wskazania mu zasobów odpornościowych pozwalających na radzenie sobie w czasach chronicznej zmiany.

Zbieżne jest to z podejściem V. Peavy’ego, wedle którego kariera to całokształt czynności, jakie podejmuje człowiek (Peavy 1997). Mieszczą się w niej zatem takie obszary, jak:

- » życie rodzinne,
- » życie zawodowe,
- » sposób spędzania wolnego czasu,
- » kondycja psychofizyczna (zdrowie),
- » światopogląd,
- » zakres i kształt relacji społecznych.

Doradztwo zawodowe ujmowane jako całozyciowe poradnictwo kariery zajmuje się człowiekiem kompleksowo, nie dokonując sztucznego oddzielenia jego osoby jako pracownika od jego osoby jako męża,

ojca czy przyjaciela. Stąd tak ważne są pytania o ogólną naturę podmiotu (przejawiającą się w każdej dziedzinie jego działania), typu:

- » Czy jest otwarty na zmiany?
- » Czy potrafi się uczyć?
- » Czy myśli krytycznie?
- » Czy dokonuje autorefleksji?
- » W jaki sposób motywuje się do pracy?
- » Czy ma jasną strukturę wartości?
- » Czy potrafi uzasadniać swoje stanowisko?

W ponowoczesnej rzeczywistości jednostka sama nadaje znaczenia osobom, przedmiotom i zjawiskom, które ją otaczają. To, czy zaadaptuje się do otoczenia, jest uzależnione od jej wiedzy, szybkości przetwarzania informacji, otwartości na nowości, tolerancji ponoszenia ryzyka, akceptacji wieloznaczności. W takim samym stopniu dotyczy to sfery rodzinnej, jak i zawodowej, dlatego też nie ma sensu laboratoryjne oddzielanie tych obszarów, gdyż grozi ono utratą kontaktu z rzeczywistą tkanką świata, w którym jest zanurzona. Ponadto trudno jest rzetelnie zdiagnozować predyspozycje edukacyjno-zawodowe człowieka w pominięciu jego systemu wartości, temperamentu czy też inteligencji emocjonalno-społecznej.

Zrozumienie relatywności i efemeryczności sądów o świecie staje się dziś ważną umiejętnością o charakterze poznawczo-afektywnym (jednostka zarówno ocenia sądy od strony ich sensu, jak i nadaje im subiektywny ton, umieszczając w odpowiednim miejscu na skali: pozytywne – negatywne, dobre – złe). R. Sternberg nazywa tę kompetencję dialogicznością i proponuje, aby nauczać jej w szkołach w ramach kompleksowego programu „Edukacja ku mądrości”. Jak pisze autor: *osoby myślące dialogicznie muszą słyszeć różne głosy w swoich głowach, które reprezentują różne perspektywy w spojrzeniu na dany problem* (Reznitskaya, Sternberg 2007, s. 143). Ta wielość sposobów ujmowania problemu stoi u podstaw efektywnej współpracy w zespole, jak i psychologicznej gotowości na zmiany tak w obszarze zawodowym, jak i prywatnym. Ponadto faktycznie ułatwia rozwiązywanie złożonych problemów o charakterze dywergencyjnym, w których brakuje jasno zarysowanej struktury i jednoznacznych kryteriów oceny poprawności potencjalnych rozwiązań.

Współczesny model kariery stawia zatem doradztwo zawodowe w centrum wspomagania rozwoju człowieka. Zdefiniowanie życia zawodowego jako jednego z wielu przejawów bogatego życia

podmiotu włącza w obszar działań doradczych globalną perspektywę czynienia go bardziej szczęśliwym. Tym samym widać jeszcze wyraźniej potrzebę ukierunkowania wsparcia doradczego na osoby zdolne, których potencjał z założenia ma ułatwić im przystosowanie, a w konsekwencji pełny dobrostan.

„Kotwice kariery” – opis projektu

Projekt „Kotwice kariery” jest odpowiedzią na problem niewystarczającego wspierania zarówno w procesie doradczym, jak i całym procesie edukacyjnym uczniów zdolnych. Zazwyczaj uważa się, iż utalentowane dziecko ma taki potencjał, że samo sobie poradzi, zaś właściwa pomoc powinna być udzielona uczniom z trudnościami. Jest to jednak niezwykle szkodliwy stereotyp, który często skutkuje zmarnowaniem zdolności, a więc sytuacją typu: *miał zdolności, ale ich nie wykorzystał*. Potencjał to ta sfera wyposażenia podmiotu, która może, ale nie musi zostać zaktualizowana. Jeśli nie zadziałają czynniki motywujące do samorealizacji (tzw. katalizatory rozwoju) to prawdopodobnie potencjał pozostanie jedynie w obszarze teoretycznych możliwości, a nie nabytych kompetencji. To tak, jakby posiadać walizkę wypełnioną pieniędzmi bez znajomości szyfru niezbędnego do jej otwarcia. Wiele moglibyśmy za te pieniądze kupić, ale w rzeczywistości jeszcze żadnej z tych rzeczy nie posiadamy.

Ponadto należy zaznaczyć, że nawet jeśli szkoła lub poradnia z entuzjazmem przystępują do wspomagania rozwoju dzieci zdolnych, to spotykają się z problemem braku narzędzi diagnostyczno-terapeutycznych, które umożliwiłyby kompetentne podejście do sprawy. Większość testów i materiałów z zakresu ogólnego wspierania rozwoju lub doradztwa edukacyjno-zawodowego nie uwzględnia specyficznych cech i potrzeb uczniów zdolnych. Może to budzić opór utalentowanych dzieci i uogólnioną negatywną postawę zarówno do działań doradczych, jak i pozostałych zajęć o charakterze rozwijającym. *Nie wszystko dla każdego!* – ta stara sprawdzona zasada raczej nie została wdrożona w polskim doradztwie zawodowym, stąd wyraźna potrzeba zmiany aktualnego stanu rzeczy.

Zespół ekspertów powołany przez Lecha Consulting Sp. z o.o. (w skład którego weszli: psycholog zdolności, psycholog twórczości i dwóch doradców zawodowych) opracował następujące

produkty wspierające proces diagnozy i rozwoju potencjału zdolnych gimnazjalistów:

- » aplikację webową „Kotwice kariery” – kompleksowe narzędzie diagnostyczne, które w formie wirtualnej przygody identyfikuje mocne i słabsze strony ucznia w aspekcie pięciu kluczowych cech: zdolności analitycznych, zdolności twórczych, zainteresowań, wartości i autonomii;
- » aplikację webową „Strefa samorozwoju” – narzędzie metodyczne wspomagające proces doradztwa edukacyjno-zawodowego w postaci codziennych zadań, myśli i ćwiczeń, które rozwiązuje uczeń poza zajęciami w szkole;
- » poradnik „Punkt ciężkości” – zestaw 50 kart pracy służących kompleksowemu rozwojowi uczniów zdolnych do pracy samodzielnej lub pod kontrolą doradcy zawodowego;
- » poradnik „Kotwice kariery” – publikacja wspierająca doradców zawodowych i nauczycieli prowadzących zajęcia ukierunkowane na diagnozę i wsparcie predyspozycji uczniów zdolnych;
- » cykl siedmiu filmów „Moje pasje” pokazujących młodych ludzi, którzy dzięki swoim pasjom i ciężkiej pracy osiągnęli w życiu sukces (jako przykłady „dobrych praktyk”, które mogą motywować zdolnych gimnazjalistów do pielęgnowania własnych zainteresowań i traktowania ich jako jednej z kluczowych przesłanek przy podejmowaniu decyzji edukacyjno-zawodowych).

Warto zaznaczyć, że wyżej wymienione produkty zostały podane procesowi standaryzacji wśród 960 zdolnych uczniów uczęszczających do gimnazjów zlokalizowanych na terenie dziesięciu województw, zatem ich ostateczna wersja nie jest efektem laboratoryjnego czy akademickiego podejścia do zagadnienia, ale wynikiem empirycznie zweryfikowanej procedury faktycznego wspierania zdolnych gimnazjalistów przez okres około sześciu miesięcy. Ta perspektywa czasowa pozwoliła potraktować doradztwo jako pewien proces, którego efekty nie są widoczne po jednorazowym spotkaniu, ale po dłuższej pracy zarówno w obszarze mocnych stron, jak i tych wymagających kompensacji.

„Kotwice mojej kariery” – model teoretyczny

Koncepcja zdolności

W prezentowanym modelu, stanowiącym punkt wyjścia do opracowania narzędzia diagnostycznego, przyjęto egalitarne podejście do zdolności, wedle którego około 20% populacji uczniów to uczniowie zdolni (por. Limont 2011). Wśród nich oczywiście występują uczniowie wybitnie zdolni (ok. 2–3% całej populacji) o inteligencji powyżej 130 IQ. Samo narzędzie jednak ukierunkowane jest na różnicowanie grupy osób zdolnych w aspekcie poziomu rozwoju zdolności analitycznych, twórczych, poczucia autonomii, zainteresowań i hierarchii wartości. Większość dostępnych metod i technik badawczych służy wyodrębnianiu samej grupy osób zdolnych (znaczenie selekcyjne) bez wnikania w jej wewnętrzną różnorodność, co powoduje nieadekwatność kierowanego do niej wsparcia (w grupie uczniów zdolnych znajdzie się zatem osoba z inteligencją lekko powyżej przeciętnej, jak i osoba z inteligencją wybitną – ich poznawcze oraz społeczno-emocjonalne funkcjonowanie może być zupełnie odmienne).

Zgodnie z przyjętym modelem zdolności Renzullo (1986) uwzględniono trzy kluczowe komponenty o charakterze poznawczym i osobowościowym:

- » zdolności analityczne stanowiące podstawę inteligencji ogólnej, rozumianej jako grupa procesów umysłowych umożliwiających przetwarzanie danych i rozwiązywanie problemów;
- » zdolności twórcze, odpowiedzialne za płynność, giętkość i oryginalność myślenia;
- » motywacja zoperacjonalizowana w modelu jako zainteresowania (motywacja autoteliczna o charakterze wewnętrznym bez potrzeby gratyfikacji płynącej z otoczenia) oraz wartości.

Inteligencja	Twórczość	Zaangażowanie zadaniowe
» zdolności analityczne	» asocjacje (umiejętność szybkiego kojarzenia), » płynność, » giętkość, » oryginalność	» zainteresowania, » wartości

Ryc. 3. Model narzędzia diagnostycznego „Kotwice mojej kariery” w odniesieniu do koncepcji zdolności J. Renzulliego (1986)

Renzulli podkreśla, że o rozwoju zdolności decyduje w mniejszym stopniu intensywność poszczególnych cech, ale przede wszystkim siła interakcji między nimi. Oznacza to, że nawet wybitny potencjał poznawczy jednostki nie będzie zaktualizowany, jeśli nie zostanie wsparty odpowiednią motywacją i postawą twórczą (Renzulli 1986). W ujęciu Renzulliego osoba o niższych zdolnościach ogólnych (choć ponadprzeciętnych), ale zaangażowana w pracę i otwarta na nowości ma zdecydowanie większe szanse na sukces (mierzony konkretnymi osiągnięciami) niż osoba wybitna, ale o niskiej motywacji do pracy i nieradząca sobie z problemami dywergencyjnymi o charakterze twórczym.

Myśląc zatem o postulacie kompetentnego i kompleksowego wspierania uczniów zdolnych, nie powinno się lekceważyć ich zasobów osobowościowych (główna uwaga diagnostów skupiona jest na inteligencji uczniów) oraz kreatywności, gdyż pełna aktualizacja ich potencjału realizowana jest dopiero we wzajemnej interakcji tych czynników. Narzędzie „Kotwice mojej kariery” uwzględnia zatem zróżnicowane potrzeby osób zdolnych i ukierunkowane jest na dostarczenie w procesie badawczym informacji zwrotnych na temat aktualnej kondycji wybranych komponentów i konkretnych wskazówek praktycznych, w jaki sposób zarówno te mocniej, jak i słabiej rozwinięte sfery usprawniać.

Model teoretyczny narzędzia uwzględnia również specyficzne cechy uczniów zdolnych, rzutujące na postawę oporu wobec działań doradcy zawodowego. Są to m.in.:

- » lęk przed oceną zewnętrzną (uczniowie zdolni poddawani różnego rodzaju testom w postaci konkursów i olimpiad przejawiają silną orientację na wynik);
- » niestabilna samoocena (warunkowana często sukcesami zewnętrznymi i opiniami innych osób zamiast wewnętrznych standardów oceny samego siebie);
- » łatwość odczytywania klucza (uczniowie zdolni szybko odczytują intencję badacza, jak i oczekiwane przez niego odpowiedzi, w związku z czym udzielają często tendencyjnych odpowiedzi);
- » silna potrzeba kompetencji manifestująca się pragnieniem uczestniczenia w działaniach sensownych, posiadających praktyczne uzasadnienie (uczniowie zdolni chcą wiedzieć, jaki jest cel i efekt danego postępowania diagnostycznego).

Dodatkowym czynnikiem wzmagającym opór uczniów zdolnych w działaniach doradczych jest brak narzędzi dostosowanych do specyficznych cech ich osobowości, takich jak silna potrzeba autonomii, wielość zainteresowań oraz wcześnie (w stosunku do rówieśników) skryzalizowana hierarchia wartości. Nieuwzględnienie tych zmiennych w procesie identyfikacji predyspozycji edukacyjno-zawodowych stawia pod znakiem zapytania trafność i rzetelność diagnozy zorientowanej na samych komponentach poznawczych czy sprawnościowych (*Potrafię dane zadanie wykonać prawidłowo, ale nie wykonuję go chętnie, gdyż nie jest ono zgodne z moją hierarchią wartości lub celów albo nie zaspokaja mojej silnej potrzeby autonomii.*).

Założenia modelu narzędzia diagnostycznego „Kotwice mojej kariery” oraz przygotowanych materiałów metodycznych uwzględniają również podstawę programową kształcenia ogólnego dla gimnazjów (Rozporządzenie MEN z dnia 27.08.2012 r.), odnosząc się do następujących umiejętności kształtowanych w III etapie edukacyjnym:

- » refleksyjnego i krytycznego przetwarzania tekstów (poprzez analizę sentencji, tekstów filozoficznych, artykułów i notek prasowych oraz rozwijanie zdolności analitycznych stanowiących podstawowe narzędzie trafnego odbioru tekstów);
- » myślenia matematycznego (poprzez rozwijanie podstawowego komponentu myślenia matematycznego, jakim jest myślenie logiczne oraz wykorzystywanie zdolności analitycznych do rozwijania problemów o charakterze typowo matematycznym związanych jednak z codzienną praktyką);

- » poszukiwania i selekcjonowania właściwych informacji (poprzez samodzielne przygotowywanie miniraportów dotyczących przedsiębiorczości, rynku pracy oraz analizowanie raportów statystycznych przygotowanych przez ekspertów);
- » rozpoznawania własnych potrzeb edukacyjnych i uczenia się (poprzez przeprowadzenie kompleksowego procesu diagnozy i rozwijanie metakomponentów – składników kontrolujących proces nabywania wiedzy);
- » współpracy z innymi (poprzez uczestniczenie w pracach grupowych i projektach, realizowanie ćwiczeń wymagających przeprowadzenia badań opinii wśród rówieśników oraz realizowanie działań o charakterze prospołecznym).

Wyraźne zakotwiczenie narzędzia diagnostycznego i komplementarnych wobec niego materiałów doradczych w sferze aksjologicznej ukierunkowuje uwagę uczniów zdolnych na rzadko obecną w edukacji i wychowania ideę dobra wspólnego, której wdrożenie jest warunkiem koniecznym zbudowania przez Polaków społeczeństwa obywatelskiego (przygotowanie do aktywnego budowania społeczeństwa obywatelskiego to według podstawy programowej jeden z najważniejszych celów kształcenia w III etapie).

Należy ponadto zaznaczyć, że wyodrębnione w modelu komponenty, tj.: zdolności analityczne, zdolności twórcze, zainteresowania, wartości i poczucie autonomii uznane zostały przez autorów za uniwersalne predyktory dalszego rozwoju edukacyjno-zawodowego w tym sensie, że mają uniwersalny charakter, tj. są niezbędne zarówno hydraulikowi, kucharzowi, muzykowi, jak i naukowcowi. Oznacza to, że samo narzędzie diagnostyczne nie określa predyspozycji ucznia do wykonywania konkretnego zawodu, ale bilansuje jego aktualny poziom rozwoju wyżej wymienionych komponentów – kluczowych z punktu widzenia posiadanego potencjału – i ugruntowuje punkt wyjścia do dalszych działań doradczych ukierunkowanych na wzmacnianie dominujących „kotwic kariery”.

Doradcy zawodowi lub inni specjaliści chcący skorzystać z produktów opracowanych w ramach projektu „Kotwice kariery” powinni być świadomi, że obszary określone jako kluczowe w przyjętym modelu wsparcia traktowane są jako **dziedziny podlegające treningowi**. W ten sposób proces doradczy przyjmuje strukturę procesu rozwijania określonych kompetencji, co poszerza sferę sprawczości zarówno samego doradcy, jak i uczestniczącego we wsparciu klienta – ucznia

(Pracujemy wspólnie nad obszarami podlegającymi modyfikacjom, co daje nam poczucie kontroli nad rzeczywistością.). To założenie jest fundamentem opieki pedagogiczno-psychologicznej, jaką powinien otrzymać uczeń zdolny po przeprowadzeniu diagnozy z wykorzystaniem testu „Kotwice mojej kariery”.

Poniżej zaprezentowano bardziej szczegółowe informacje na temat głównych obszarów diagnostycznych, czyli kotwic kariery, tj.:

- » zdolności analitycznych,
- » zdolności twórczych,
- » zainteresowań,
- » poczucia autonomii,
- » wartości.

Zdolności analityczne

Zdolności analityczne odnoszą się do inteligencji ogólnej, którą zgodnie z koncepcją Ch. Spearmana określić można jako czynnik g (*general factor*) odpowiedzialny za efektywność procesów poznawczych, w tym: pamięć, uwagę, myślenie, percepcję (Spearman 1927). Niezwykle inspirująca metafora energii mentalnej przydzielanej poszczególnym czynnościom i zadaniom umysłowym w różnym stopniu trafnie oddaje ideę inteligencji ogólnej jako bazy dla kształtowania się zdolności specyficznych. Według Spearmana bowiem każde działanie człowieka wymaga zaangażowania czynnika g, przy czym podejmowane aktywności można uszeregować wedle wielkości wydatkowanej energii mentalnej. Stąd wykonywanie pracy plastycznej związane jest z mniejszym kosztem intelektualnym niż rozwiązywanie zagadki logicznej, choć obie czynności nie mogą odbyć się bez udziału takich procesów poznawczych, jak myślenie, uwaga czy pamięć (różnica dotyczy stopnia intensywności przebiegu tych procesów). Wielu krytyków teorii Spearmana twierdzi, że koncepcja inteligencji ogólnej jako energii mentalnej jedynie stwarza pozory naukowości i w istocie niczego na temat funkcjonowania umysłu człowieka nie wyjaśnia (por. Nęcka 2003). Jest to efekt pominięcia bardzo istotnej kwestii, na którą Spearman zwrócił uwagę, a co zostało, zdaje się, niewystarczająco przez oponentów przyswojone, tj. wyodrębnienie w ramach czynnika g trzech podstawowych czynności poznawczych: nabywania doświadczeń, edukacji relacji i edukacji

korelatów. Warto pokrótce wyjaśnić te pojęcia, gdyż z jednej strony w dużym stopniu operacjonalizują one termin „zdolności”, z drugiej zaś redukują metaforyczny i tajemniczy wymiar idei Spearmana, wskazując jednocześnie na jej kompleksowy charakter.

Nabywanie doświadczeń to odnajdywanie w rzeczywistości sensu dzięki posiadanym schematom pojęciowym i zdobytej wiedzy. Dla Spearmana doświadczenie to nie tylko przeżycie, które stało się udziałem podmiotu, ale włączenie go w struktury systemu poznawczego, czyli, idąc tropem współczesnej hermeneutyki, z r o z u m i e n i e go (Rosner 1991). Właściwe zrozumienie danego wydarzenia, „usensownienie” go, odbywa się na trzech poziomach: poznawczym, emocjonalnym (afektywnym) i motywacyjnym (konatywnym). W tym sensie inteligencja ogólna, definiowana m.in. przez zdolność nabywania doświadczeń uwzględnia w koncepcji Spearmana również inteligencję emocjonalną (Nęcka 2003), czym autor niewątpliwie docenia informacyjny potencjał tkwiący w afekcie. Według Sternberga nabywanie doświadczeń, to odpowiednik współczesnego terminu „kodowanie”, oznaczającego proces tworzenia i zapamiętywania pojęć, dzięki któremu dochodzi do kojarzenia nowej wiedzy ze starą (Sternberg 2001a).

Edukacja relacji to zdolność do wnioskowania o związkach zachodzących między obiektami. Podmiot, spostrzegając dwa przedmioty wyraźnie podobne do siebie pod jakimś względem, umieszcza je w jednej kategorii, np. marchewkę i pietruszkę zaklasyfikuje do wspólnej kategorii warzywa (indukcja). Istnienie nieskończonej liczby takich wspólnych kategorii (nieskończoność kategorii klasyfikowania obiektów w rzeczywistości wynika z chronicznego, automatycznego charakteru tego procesu) wymusza na systemie poznawczym ciągłą analizę relacji między elementami spostrzeżeń, co pozwala na porządkowanie wiedzy o świecie i jednocześnie umożliwia szybką interioryzację nowych informacji. Spearman podkreśla niezależność edukacji relacji od treści zadania i wcześniej nabytej wiedzy, stąd wnioskowanie indukcyjne jest przykładem inteligencji płynnej (Cattell 1971), „myślenia czystego”, tj. wolnego od wpływów kulturowych.

Trzecią czynnością składającą się na inteligencję ogólną jest edukacja korelatów, a więc zdolność do dostrzegania brakującego elementu na podstawie korelacji między obiektami. O ile edukacja relacji wymagała zaangażowania myślenia abstrakcyjnego, o tyle wnioskowanie o korelatach warunkowane jest myśleniem logicznym i analitycznym (np. korelatem relacji tożsamość znaczeniowa dla słowa „pieniądz”

może być słowo „kasa”). Wskazane przez Spearmana trzy rodzaje zdolności intelektualnych, choć z pewnością nie mają charakteru rozłącznego i wyczerpującego, trafnie oddają ideę zdolności jako ogólnych właściwości systemu poznawczego człowieka stanowiących podstawę rozwoju umiejętności specjalnych.

Nieco inne znaczenie zdolnościom analitycznym nadał w swojej triarchicznej (lub triadowej) koncepcji inteligencji Robert Sternberg. Subteoria składników (jeden z trzech komponentów inteligencji, obok subteorii kontekstu i doświadczenia) ujmuje podstawowe procesy przetwarzania informacji przez podmiot. Jest to odpowiednik czynnika g w hierarchicznych modelach inteligencji, odpowiedzialny za ogólną efektywność funkcjonowania poznawczego człowieka (Strelau 1997). Do grupy składników Sternberg zaliczył:

- a) metakomponenty – odpowiadają za planowanie i kontrolę przebiegu procesu poznawczego, nadzorują składniki wykonawcze i nabywania wiedzy; autor wskazuje następujące funkcje metakomponentów: dostrzeżenie problemu, zdefiniowanie problemu, wybór odpowiednich komponentów wykonawczych, wybór strategii decydującej o kolejności i układzie komponentów, wybór poznawczej reprezentacji problemu (np. wyobrażeniowej lub werbalnej), właściwe ulokowanie zasobów uwagi, monitorowanie przebiegu procesu poznawczego, odbiór wewnętrznych i zewnętrznych informacji zwrotnych na temat tego, jak zadanie jest wykonywane, decydowanie czy i w jaki sposób informacja zwrotna ma być wykorzystana, praktyczne wykorzystanie wniosków płynących z analizy informacji zwrotnych (Sternberg 1985);
- b) składniki wykonawcze – odpowiedzialne są za wykonywanie konkretnych zadań, np. myślenie indukcyjne; Sternberg (1985), analizując przebieg każdej operacji, wskazuje na trzy zasadnicze jej etapy: 1) kodowanie bodźców, 2) strukturalizację i porównywanie bodźców (na tym najbardziej złożonym etapie zachodzą procesy: wnioskowania, przekształcania, porównywania, wyjaśniania), 3) reakcję;
- c) składniki nabywania wiedzy – odpowiadają za proces uczenia się, przyswajania nowych informacji przez podmiot i włączania ich w istniejące schematy i struktury poznawcze; Sternberg wyodrębnia trzy procesy nabywania wiedzy: 1) selektywne kodowanie (odrzućenie informacji nieważnych, zwróćenie

uwagi na treści istotne z punktu widzenia potrzeb podmiotu), 2) selektywne łączenie w czasie (strukturalizacja nowych informacji), 3) selektywne porównanie (konfrontacja nowych treści z informacjami utrwalonymi w systemie poznawczym podmiotu).

Prezentowana subteoria składników w odróżnieniu od innych konkurencyjnych modeli inteligencji ogólnej (analitycznej) ma strukturalno-funkcjonalny charakter, a więc wskazuje zarówno na pojedyncze składniki odpowiedzialne za przebieg procesów poznawczych, jak i na ich funkcje (w zasadzie należałoby stwierdzić, że wyodrębnione elementy struktury inteligencji mają typowo funkcjonalny status i są definiowane poprzez spełnianą rolę w nabywaniu wiedzy). W tym sensie jest ona kompleksowa i pozwala na dokonywanie szczegółowych charakterystyk operacji umysłowych. Jej główną wadą jest brak weryfikacji empirycznej (niestety ten zarzut można wystosować do większości koncepcji opracowanych przez Sternberga), co nie zmienia jednak faktu, że z punktu widzenia pragmatyki psychologicznej, w tym wspierania działań edukacyjnych, są one przydatne i nad wyraz trafne.

Subteoria doświadczenia budująca triarchiczną koncepcję inteligencji odnosi się do funkcjonowania komponentów w zupełnie nowych warunkach dla podmiotu. O inteligentnym zachowaniu (a zdolność adaptacji do zmieniających się warunków to kluczowa cecha inteligencji) świadczy umiejętność szybkiego uczenia się (przyswajania nieznanych treści) i automatyzowania nowych procedur. Według Sternberga czynność wielokrotnie powtarzana ulega automatyzacji, a to oznacza, że centrum jej koordynacji przechodzi z poziomu globalnego (angażującego świadomość i uwagę) na poziom lokalny (niekontrolowany). Tym samym zasoby poznawcze jednostki mogą zostać wykorzystane do podejmowania problemów dywergencyjnych wymagających myślenia twórczego i zastosowania heurystyk (Sternberg 1985).

Ostatni element triarchicznej koncepcji inteligencji to subteoria kontekstu odpowiedzialna za umiejętność efektywnego kształtowania relacji jednostki z otoczeniem. Według Sternberga inteligentny człowiek może zaadaptować się do środowiska lub, jeśli to niemożliwe, podjąć trud modyfikowania go. Kiedy podejmowane próby nie przynoszą oczekiwanego rezultatu, pozostaje zmiana otoczenia i adaptacja w zupełnie nowym kontekście. W takim ujęciu inteligencji widać

niezwykle wyraźnie pragmatyczną perspektywę przyjmowaną przez Sternberga (dość charakterystyczną dla badaczy amerykańskich). Człowiek nie jest nieświadomym elementem sieci relacji, którym musi się bezwarunkowo poddać (jak chcą determiniści). Dzięki inteligencji jest w stanie kontrolować swoje życie, dokonywać świadomych wyborów celem polepszenia dobrostanu własnego i najbliższych.

W prezentowanym ujęciu zdolności analityczne stanowią zatem poznawczą bazę do rozwiązywania problemów, w których należy właściwie zidentyfikować i opisać relacje między danymi a brakami. Zaangażowanie w ów proces metakomponentów w postaci np. wizualizacji problemu, właściwego ulokowania zasobów uwagi, ułatwia dojście do prawidłowej odpowiedzi. Oznacza to, że kształtowanie metakomponentów usprawnia zdolności analityczne. Wniosek ten powinien stanowić zatem punkt wyjścia do projektowania adekwatnego wsparcia dla uczniów zdolnych z trudnościami w zakresie dokonywania analizy danych i rozwiązywania problemów o charakterze matematycznym.

Zdolności twórcze

Najpopularniejszą definicją twórczości jest ta opracowana przez M. Steina, określająca twórczość jako proces prowadzący do powstania wytworu charakteryzującego się nowością i użytecznością dla pewnej grupy w pewnym okresie (1953, za: Nęcka 2001). Inne definicje podkreślały dodatkowo rolę wartości estetycznej wytworu (Nęcka 2001) lub powstawanie wytworu podczas pracy jednostki lub grupy (Amabile 1996). Generalnie jednak większość badaczy zgadza się, że wytwór twórczy to produkt nowy i wartościowy. Te dwie cechy pojawiają się w większości definicji. Twórczość jest rozumiana jako aktywność przynosząca wytwory dotąd nieznanne, a zarazem społecznie wartościowe.

Nowość może być rozpatrywana w dwóch aspektach: coś jest nowe dla osoby (twórcy) lub coś jest „nowe dla świata” – *novum* może mieć więc charakter subiektywny lub obiektywny (Weisberg 1986). Historia wynalazczości niejednokrotnie podaje przypadki prawie równoczesnych odkryć, np. radia w Europie i krótko potem w Rosji, które były zasługą niezależnie działających osób. Gdy Europa dowiedziała się o nowym wynalazku radia, w tym samym czasie Rosjanin kończył

tworzyć swój prototyp. Nowość subiektywną jeszcze łatwiej dostrzec w codziennym życiu, kiedy ktoś wpada na nowatorski pomysł rozwiązania problemu i choć samo rozwiązanie może być dla większości znane, to ma poczucie, że jego odkrycie jest czymś nowym.

Limont (1994), analizując pojęcie „nowości” w literaturze psychologii twórczości, stwierdza, że twórczość to zbiór spostrzeżeń organizowanych w nowy sposób, zdolność znajdowania nowych związków i połączeń; predyspozycja do dokonywania i rozpatrywania innowacji, nowa organizacja doświadczeń, wyobrażanie nowych konstelacji znaczeń. Autorka podkreśla, że kryterium nowości może odnosić się do:

- » cech wytworu,
- » funkcjonowania poznawczego podmiotu.

Funkcjonowanie podmiotu może wyrażać się umiejętnością dostrzegania w znanych sytuacjach lub rzeczach nowych elementów, a także wad i braków niedostrzeganych wcześniej. Dzięki temu podmiot w nowy sposób formułuje problem. Nowość może być także cechą wytworu, gdy dokonano nowego, nieznanego połączenia elementów czy wprowadzono innowację.

Drugą istotną, powszechnie uznaną cechą wytworów twórczych jest **wartościowość**, inaczej zwana użytecznością. Może ona przyjmować wiele form: estetyczną, poznawczą, społeczną, wynalazczą (Nęcka 2001). Wartościowym może być więc dzieło sztuki, np. *Krzyk* Muncha (wartość estetyczna), myśl naukowa np. nieracjonalność człowieka w podejmowaniu decyzji w oparciu o heurystykę dostępności psychicznej czy reprezentatywności według Kahnemana (wartość poznawcza), wynalazek, np. telefon komórkowy (wartość wynalazcza), idea społeczna, np. demokracja (wartość społeczna).

Zdecydowanej krytyki cechy „wartościowości” jako kryterium oceny twórczego wytworu dokonuje Weisberg (1986). Stwierdza on, że wytwory z upływem czasu mogą być różnie oceniane pod względem swojej użyteczności. Wiele dobrych przykładów na potwierdzenie tej tezy można zaczerpnąć z twórczości literackiej. Utwór niedoceniany przez ówczesnie żyjących przez następne pokolenia oceniany jest jako innowacyjny i przełamujący dawne schematy. Może stać się także odwrotnie. Popularny w swoich czasach malarz portrecista jest szybko zapominany w następnej epoce, w nauce kolejne odkrycia mogą niwelować wartość poprzednich.

Istotne jest rozróżnienie pojęcia twórczości od **kreatywności** i **innowacyjności**. Twórczość odnosi się zarówno do wytworu,

procesu jak i osoby, natomiast pojęcie kreatywności zarezerwowane jest wyłącznie dla określenia osoby. Ktoś może być wyjątkowo kreatywny, ale nie istnieje kreatywny wiersz. Kreatywnością jest więc specyficzny styl funkcjonowania, związany np. z ciekawością poznawczą i tolerancją wieloznaczności. Pojęcia „innowacyjności” używa się natomiast dla określenia realizacji nowych pomysłów, a nie tylko ich formułowania. W tym znaczeniu innowacyjność jest praktycznym zastosowaniem nowych rozwiązań.

Twórczość w ujęciu Guilforda

Guilford (1978) stworzył jedną z najbardziej rozpoznawalnych koncepcji inteligencji człowieka. Zastosował ortogonalną analizę czynnikową, w której uzyskiwane czynniki są ze sobą niekorelujące. Model „trójwymiarowy” obrazował wymiar zaangażowanych operacji (w tym myślenia dywergencyjnego), materiału, na którym są dokonywane operacje, a także wytworów. Badacz wyróżnił następujące kluczowe operacje intelektualne:

- » ocenianie,
- » wytwarzanie konwergencyjne,
- » wytwarzanie dywergencyjne,
- » pamięć,
- » poznawanie,

rodzaje treści:

- » figuralna,
- » symboliczna,
- » semantyczna,
- » behawioralna,

oraz możliwe rezultaty:

- » jednostki,
- » klasy,
- » relacje,
- » systemy,
- » przekształcenia,
- » implikacje.

Przykładowo, zadanie polegające na wymyśleniu jak największej liczby równań, w których osoba badana, używając cyfr 1, 2, 3, 4 i 5, musi otrzymać za pomocą dodawania i odejmowania liczbę równą 7 (2

+ 5 lub $5 + 3 - 2$), opiera się na myśleniu dywergencyjnym (wytwarzanie różnych rozwiązań alternatywnych) na materiale symbolicznym (liczby) odnoszącym się do relacji (dodawanie i odejmowanie).

Guilford uważał, że myślenie dywergencyjne jest jednym z kluczowych aspektów poznawczego funkcjonowania człowieka. Sam Guilford (1978, s. 278) pisze: *pewne hipotezy, dotyczące zdolności, które powinny mieć szczególne znaczenie dla myślenia twórczego, skłoniły badaczy do poszukiwania zdolności mających coś wspólnego z płynnością myślenia i giętkością myślenia, zdolności związanych z łatwością wytwarzania pomysłów i gotowością do zmiany kierunku myślenia czy modyfikowania informacji (...) oraz oryginalnością. Choć myślenia dywergencyjnego nie można wprost utożsamić z twórczością, to jednak pozostanie to zasadnicza ludzka zdolność warunkująca akt twórczy.*

W „Kotwicach mojej kariery” przyjęto za Guilfordem rozumienie twórczości jako płynności, giętkości i oryginalności myślenia. Ważnym procesem warunkującym przebieg myślenia twórczego jest kojarzenie (asocjacje) polegające na odnajdywaniu analogii między ideami, zjawiskami, pojęciami, przedmiotami i osobami.

Zainteresowania

Zainteresowania stanowią jeden z ważniejszych i najczęściej wymienianych czynników kształtujących trafne wybory zawodowe oraz wpływających na osiągnięcie sukcesów zawodowych. Osoby podejmujące pracę zgodnie ze swoimi zainteresowaniami wykazują większe zadowolenie z wykonywanej pracy i są bardziej efektywne. Zainteresowania postrzegane są jako kluczowy czynnik motywacyjny do podejmowania działań na rzecz poznawania określonej dziedziny, co znacznie ułatwia pogłębianie i poszerzanie wiedzy z nią związanej oraz kształtowanie określonych umiejętności (Mądrzycki 2002, za: Rosalska 2012). W tym kontekście odpowiednie dopasowanie indywidualnych preferencji i zainteresowań do zawodu pełni ważną rolę w planowaniu i budowaniu satysfakcjonującej kariery.

Rola zainteresowań w procesie planowania kariery podkreślana jest przez wielu autorów różnych publikacji zarówno o charakterze naukowym, jak i bardziej poradnikowym. Trudno jest jednak znaleźć jednolitą definicję tego pojęcia. Jest to związane głównie ze złożonością opisywanego obszaru oraz z problemami terminologicznymi

(Super 1972, Gurycka 1989). Idąc tropem A. Gąsiorowskiej i B. Bajcar (2006) – autorek, które podjęły próbę doprecyzowania definicji zainteresowań w perspektywie zainteresowań zawodowych – można przyjąć, że zainteresowania w sensie psychologicznym są: *zjawiskiem psychicznym, które wyraża się stosunkowo stałym i częstym zorientowaniem uwagi (mimowolnej i świadomej) jednostki na określone kategorie obiektów, czynności, stanów lub sytuacji, w odróżnieniu od preferencji, które stanowią osobiste, subiektywne i pozytywne nastawienie do tychże obiektów, stanów, aktywności lub też (...) do konkretnych zawodów oraz w odróżnieniu od kompetencji rozpatrywanych jako potencjał jednostki przyczyniający się do osiągnięcia przez nią określonych wyników lub też jako zdolność do wykorzystywania posiadanej już wiedzy w nowych sytuacjach zawodowych (Gąsiorowska, Bajcar 2006, s. 29–32).*

Zainteresowania można również opisywać przez takie cechy, jak: treść, zakres, siła, trwałość, struktura. Treść zainteresowań wskazuje na przedmioty, obiekty, czynności czy zjawiska, w stosunku do których osoba mobilizuje swoją uwagę (np. zainteresowanie muzyką, techniką, literaturą). Zakres zainteresowań to granice, w ramach których człowiek podejmuje czynności poznawcze. Siła zainteresowań wskazuje na częstotliwość podejmowanych działań, pozwalających na zaspokajanie zainteresowań oraz na konsekwencję i wytrwałość w zajmowaniu się daną dziedziną – niezależnie od wzmocnień zewnętrznych. Trwałość zainteresowań odnosi się do czasu utrzymywania się ich, natomiast strukturę tworzą: liczba, siła, zakres i wzajemne powiązania (Mądrzycki, 1996). W zależności od struktury zainteresowań, możemy mówić o zainteresowaniach:

- » jednokierunkowych, gdy obejmują jedną dziedzinę, np. technikę;
- » dwuogniskowych, kiedy dotyczą dwóch niepowiązanych ze sobą dziedzin;
- » wielostronnych – obejmujących wiele dziedzin, koncentrujących się wokół jednej, najważniejszej;
- » amorficznych – „nijakich”, rozproszonych, niestałych (Mądrzycki 1996, s. 92–93).

Zainteresowania, jako ważny, a jednocześnie złożony i niejednorodny obszar wpływający na rozwój zawodowy człowieka, były przedmiotem analiz wielu psychologów, czego efektem są opracowane przez nich koncepcje teoretyczne oraz typologie i narzędzia

badawcze. Wśród nich można wymienić m.in. teorie Kudery, Stronga, Campbella, Hollanda, Predigera, Roe (por. Bajcar, Borkowska, Czerw, Gąsiorowska, Nosal 2006).

Jedną z nich jest również koncepcja Sferycznego Modelu Zainteresowań i Przekonań o Kompetencjach opracowana przez T. Tracey'a (1997, za: Bajcar i in. 2006). Stanowi ona połączenie i poszerzenie teorii Predigera i Hollanda. Tracey, odwołując się do teorii modalnych preferencji personalnych Hollanda i teorii czterech sfer aktywności człowieka według Predigera oraz wprowadzając wymiar prestiżu, zaproponował swój autorski model. Opisuje on osiem obszarów zainteresowań podstawowych oraz dziesięć obszarów zainteresowań szczegółowych, opartych na zainteresowaniach podstawowych, które można przedstawić w postaci przestrzennej jako kulę, gdzie górną część tworzą zainteresowania szczegółowe o wysokim prestiżu, dolną zaś zainteresowania o prestiżu niskim (Bajcar i in. 2006).

Osiem obszarów zainteresowań podstawowych Tracey wyodrębnił, nakładając na siebie sześć preferencji personalnych zaczerpniętych z teorii Hollanda na cztery aktywności tworzące dwa wymiary zadań zawodowych odnoszące się do koncepcji Predigera. Uzyskane obszary zainteresowań podstawowych oraz ich charakterystykę przedstawia poniższa tabela.

Tab. 2. Charakterystyka obszarów zainteresowań

Zainteresowanie	Definicja
wsparciem społecznym	Zainteresowanie pracą z innymi, włączając w to: sprzedawanie, przekazywanie informacji, instruowanie, wspieranie i towarzyszenie innym, a także kierowanie tego typu organizacjami. Przykładowymi zawodami mogą być: sprzedawca, pracownik biura podróży, instruktor w klubach fitnessu, ale również pracownik lub kierownik organizacji socjalnych
zarządzaniem	Zainteresowanie planowaniem i kierowaniem wielkimi przedsięwzięciami biznesowymi lub organizacyjnymi. Obejmuje również aktywności związane z przetwarzaniem informacji, rozwiązywaniem problemów i podejmowaniem decyzji, a także prognozowaniem, koordynowaniem działań i kontrolą pracy innych. Zawodami związanymi z tym obszarem są więc menadżerowie wszystkich szczebli i różnych rodzajów organizacji
zachowaniami ekonomicznymi	Zainteresowanie działaniami związanymi z obliczaniem, szacowaniem kosztów i budżetowaniem oraz doradzaniem w tej dziedzinie. Można tutaj wskazać takie zawody, jak: analityk finansowy, urzędnik bankowy czy biegły księgowy

przetwarzaniem danych	Zainteresowanie analizą i interpretowaniem danych przy pomocy metod matematycznych i statystycznych, ale także wyjaśnianiem rozwiązywaniem problemów technicznych. Zawodami związanymi z tym obszarem są: inżynierowie, programiści komputerowi i wyspecjalizowani technicy różnego typu
mechaniczne	Zainteresowanie budową i zasadami działania różnych urządzeń związane z ich konstruowaniem i naprawianiem. Zawody typowe dla tego obszaru to: mechanicy i technicy
naturą	Zainteresowanie stosowaniem wiedzy w dziedzinie wykorzystywania i przekształcania ożywionego środowiska naturalnego. Charakterystycznymi zawodami są: przyrodnik, ekolog, weterynarz, leśnik, a także oceanograf i inspektor przyrody
artystyczne	Zainteresowanie tworzeniem sztuki. Zawodami związanymi z tą dziedziną są więc: muzyk, kompozytor, poeta, pisarz czy malarz
opiekuńcze	Zainteresowanie działaniami związanymi z niesieniem pomocy innym, takimi jak: uczenie dzieci i młodzieży, doradzanie, wspieranie i opiekowaniem się innymi. Przykładowymi zawodami mogą być: nauczyciel, psycholog, terapeuta, pracownik socjalny, opiekun, pedagog szkolny

Źródło: Bajcar i in. 2006, s. 52.

Kolejnych dziesięć obszarów zainteresowań, tzw. obszary szczegółowe podzielone na dwie grupy Tracey uzyskał, odnosząc zainteresowania podstawowe do wymiaru prestiżu. Wyodrębnił pięć obszarów zainteresowań o wysokim prestiżu (zainteresowanie naukami społecznymi, wpływem, systemami ekonomicznymi, analizą finansową i nauką) oraz pięć obszarów zainteresowań o niskim prestiżu (zainteresowanie kontrolą jakości, pracą fizyczną, obsługą innych, konstruowaniem/reperowaniem oraz podstawowymi usługami). Krótką charakterystykę wymienionych obszarów zawierają poniższa tabela (za: Bajcar i in. 2006, s. 53–54).

Tab. 3. Charakterystyka obszarów zainteresowań o niskim i wysokim prestiżu

Zainteresowanie	Definicja
Obszary zainteresowań o wysokim prestiżu	
naukami społecznymi	Zainteresowanie niesieniem osobistej pomocy innym w problemach zdrowotnych lub psychologicznych. Typowymi zawodami dla tego obszaru są: lekarze różnych specjalności czy psychologowie kliniczni
wpływem	Zainteresowanie przewodzeniem i kierowaniem ludźmi w pracy, polityce i nauce poprzez wywieranie wpływu i perswazję. Zainteresowanie to można realizować poprzez takie zawody, jak: menadżer, polityk, kierownik grupy badawczej, ale także naukowiec i lekarz
systemami ekonomicznymi	Zainteresowanie tworzeniem programów i systemów oraz stosowaniem tej wiedzy w biznesie i finansach. Zawody charakterystyczne to: analityk systemów, informatyk-konsultant, programista
analizą finansową	Zainteresowanie pracą dotyczącą bezpośrednio finansów klientów różnego typu. Można tutaj wskazać na takie zawody, jak: doradca finansowy, makler, analityk rynku finansowego
nauką	Zainteresowanie analizą różnorodnych zjawisk, prowadzeniem badań naukowych i szeroko pojętym rozwijaniem nauki, jednak raczej w rozumieniu nauk ścisłych niż humanistycznych. Typowe zawody to: naukowiec, badacz, nauczyciel akademicki, np. fizyk, chemik
Obszary zainteresowań o niskim prestiżu	
kontrolą jakości	Zainteresowanie sprawdzaniem i utrzymywaniem wysokiej jakości i standardów bezpieczeństwa produktów, materiałów i usług. Zawody związane z tym obszarem to np.: inspektor budowlany, kontroler jakości
pracą fizyczną	Zainteresowanie obsługą prostych maszyn oraz pracami fizycznymi niewymagającymi wysokich kwalifikacji. Zawody charakterystyczne dla tej dziedziny to: operator prostych maszyn, kierowca, sprzątaczką, szatniarz czy salowa
obsługą innych	Zainteresowanie oferowaniem usług w zakresie codziennych czynności, takich jak obsługa w restauracji czy sklepie, podawanie informacji lub dbanie o czyjś komfort. Typowymi zawodami w tym obszarze są: kelner, przewodnik turystyczny czy stewardessa
konstruowaniem/ reperowaniem	Zainteresowanie pracą na powietrzu, własnoręcznym budowaniem, a także obsługą i naprawą urządzeń. Można tutaj wymienić następujące zawody: operator dźwigu, dekarz, hydraulik lub przedsiębiorca budowlany
podstawowymi usługami	Zainteresowanie sprzedażą i prostymi usługami, takimi jak: sprząatanie, robienie rezerwacji czy wypożyczanie sprzętu. Związanymi z tym obszarem zawodami są np.: recepcjonista, pracownik biurowy, sekretarka

Autorzy narzędzia „Kotwice mojej kariery” po przeprowadzeniu badań pilotażowych wśród 60 zdolnych gimnazjalistów uzupełnili typologię Tracey’ego o dwa typy zainteresowań: sportowe i przedsiębiorcze. Tym samym ostateczna klasyfikacja uwzględnia dziesięć typów zainteresowań. Dla każdego typu zaś dobrano po pięć charakterystycznych czynności operacjonalizujących dane zainteresowanie.

Poczucie autonomii

Poczucie autonomii odnosi się do niezależności podmiotu w podejmowaniu ważnych dla niego decyzji. Decyzje te dotyczą zarówno kluczowych dla jednostki spraw w perspektywie dystalnej (np. decyzja dotycząca dalszej edukacji), jak i spraw bieżących (np. decyzja czy zwrócić uwagę człowiekowi, który obraża moje uczucia lub wypowiada sądy, które ranią bliską mi osobę). W tym sensie należy wiązać poczucie autonomii z takimi kategoriami psychologicznymi, jak poczucie sprawstwa lub własnej skuteczności (por. Bandura 1997, 2006).

Współczesna psychologia, idąc tropem koncepcji rozwoju Eriksona (2004), ujmuje autonomię jako czynnik dobrostanu (w paradygmacie motywacyjnym). Jednymi z czołowych przedstawicieli tego podejścia są Ryan i Deci, wedle których motywacja człowieka przybiera dwie zasadnicze postaci: zewnętrzną i wewnętrzną (co wskazuje na silne związki tego podejścia z teorią autodeterminacji).

Motywacja zewnętrzna nastawiona jest na realizację gratyfikacji zewnętrznych, tj. władzę, pieniądze, popularność, prestiż. Motywacja wewnętrzna natomiast wynika z samej przyjemności wykonywania danych czynności i związana jest z potrzebą samorealizacji i transgresji (wykraczania poza granice osobiste i społeczne). Odwołując się do koncepcji *flow* Csikszentmihalyi, można stwierdzić, że: *satysfakcja płynąca z twórczej aktywności – i ogólniej, z każdego zachowania, które służy poszerzeniu Ja – jest równie autentyczna i pierwotna jak satysfakcja homeostatyczna, która redukuje dyskomfort i dolegliwości* (Csikszentmihalyi, Nakamura 2004, s. 115). Motywacja wewnętrzna jest zatem podstawą rozwoju osobowego człowieka i bezpośrednio oddziałuje na równowagę psychiczną, którą można opisać jako zdolność jednostki do podejmowania działań dostosowanych do ważnych dla niej motywów. Orientacja autoteliczna jest warunkiem obligatoryjnym

dobrostanu i stoi u podstaw możliwości zaspokajania potrzeby autonomii (Deci, Ryan 1985).

Koncepcja motywacyjna wyróżnia trzy podstawowe uniwersalne potrzeby psychiczne: autonomii, poczucia kompetencji i bliskości w relacjach z ludźmi (Czapiński 2004). Odpowiadają one za ogólną ocenę jakości życia, na którą składają się:

- 1) rozwój psychiczny (dojrzewanie osobowości),
- 2) integralność (przyswojenie sobie norm i wzorców kulturowych),
- 3) psychiczny dobrostan (zdrowie psychiczne),
- 4) zadowolenie z własnego życia,
- 5) witalność (dobrostan fizyczny), zgodność z własnym Ja.

Motywacja autoteliczna jest więc w istocie nie do końca bezcelowa. Jej głównym zadaniem jest podtrzymywanie i rozwijanie poczucia autonomii i kompetencji (wzmacnianie zasobów jednostki). Badania Csikszentmihalyi pokazują, że czynności wymagające potwierdzenia posiadania wysokich, specjalistycznych kwalifikacji są źródłem przyjemności nie ze względu na gratyfikację zewnętrzną (np. premia pieniężna, uznanie środowiska), ale właśnie ze względu na stwarzanie okazji do potwierdzenia własnych kompetencji i wartości (Csikszentmihalyi 1997). Podejmowanie tego typu działań zazwyczaj nie wymaga wielkiego wysiłku (mimo wysokiego stopnia trudności zadań), gdyż inwestowanie uwagi w stanie pełnego zaangażowania opiera się na zjawisku jej niepodzielności, nie są ponoszone koszty związane z mechanizmem skupiania uwagi na przedmiocie operacji umysłowych (*uwaga poświęcana danej dziedzinie motywowana zainteresowaniami jest żarliwa i niepodzielna*, [Csikszentmihalyi, Nakamura 2004, s. 111]).

Badania prowadzone w ramach koncepcji motywacyjnej dobrostanu ukierunkowane są na analizowanie związków między strukturą motywów jednostki, jej potrzebami psychicznymi a jakością życia. Kasser i Ryan (1993) udowodnili, że silna koncentracja badanych na celach materialnych zamiast troski o autonomię i poczucie kompetencji istotnie obniża dobrostan oraz jakość relacji interpersonalnych. Zjawisko to można wytłumaczyć poprzez odwołanie się do poczucia sprawczości jednostki z jednej strony (niższa kontrola nad czynnikami zewnętrznymi powoduje dyskomfort związany z brakiem możliwości realizacji powziętych zamiarów, np. restrukturyzacja zakładu pracy i związane z nią zwolnienia), z drugiej zaś do obiektywnych kryteriów oceny dobrostanu fizycznego, które pozwalają

jednoznacznie stwierdzić, czy dany cel został zrealizowany czy też nie (co znacznie utrudnia manipulowanie faktami zarówno przed innymi, jak i sobą samym, por. Czapiński 2004). Jak piszą K. Sheldon i S. Lyubomirsky: *ograniczone znaczenie, jakie dla zaspokojenia potrzeb psychicznych mają zmiany spowodowane okolicznościami, może być powodem, dla którego tego typu zmiany wywierają ograniczony wpływ na dobrostan* (Sheldon, Lyubomirsky 2007, s. 100). Przywołane wyniki badań Kassera i Ryana pozwalają na bardziej zdecydowaną konkluzję: zredukowanie działań podejmowanych przez podmiot jedynie do tych, które są motywowane zewnątrznie, uzależnia ocenę dobrostanu od czynników częściowo przypadkowych, co ostatecznie prowadzi do jej znacznego obniżenia.

Działania podejmowane w celu zaspokojenia motywacji wewnętrznej wpływają natomiast pozytywnie na ocenę jakości życia, szczególnie w dłuższej perspektywie czasowej (pozytywna ocena ma charakter długotrwały, podczas gdy jednorazowe gratyfikacje materialne mogą podwyższyć dobrostan tylko na chwilę). Sheldon i Lyubomirsky (2007) odkryli w swoich badaniach podłużnych prowadzonych wśród studentów amerykańskich uczelni następujące prawidłowości:

- 1) zaspakajanie potrzeb związanych z relacjami społecznymi i poczuciem kompetencji ułatwia dostosowanie podmiotu do nowych warunków, a tym samym zwiększa poczucie dobrostanu;
- 2) świadomość, że wydarzenia, które przytrafiają się podmiotowi, są wynikiem jego własnej motywacji (efektem jego działań), a nie okoliczności zewnętrznych, istotnie zwiększa ocenę jakości życia, co można w nawiązaniu do koncepcji motywacyjnej wytłumaczyć realizacją potrzeby autonomii;
- 3) czynienie dobrych uczynków na rzecz innych pozwala zaspokoić podstawową potrzebę więzi społecznej; osoby, które pomagają innym, postrzegają siebie jako bardziej skuteczne, hojne i sprawujące kontrolę nad rzeczywistością, a to pozytywnie wpływa na dobrostan.

Zaletą koncepcji motywacyjnej jest niewątpliwie jej wymiar aplikacyjny. Przywołane badania Sheldona i Lyubomirsky udowodniły efektywność interwencji zwiększających poziom szczęścia poprzez np. kontrolowane okazywanie wdzięczności osobom z najbliższego otoczenia czy też niesienie im pomocy nawet przy błahych

problemach. Psycholodzy pozytywni o orientacji motywacyjnej, idąc tropem Sokoloffa, twierdzą, że *podobnie jak pływanie, jeżdżenia konno, pisanie lub gry w golfa, szczęścia można się nauczyć*. Kluczową kwestią warunkującą dobrostan wydaje się możliwość zaspokojenia przez jednostkę potrzeb psychicznych związanych z jej autonomią, poczuciem kompetencji oraz kształtowaniem więzi społecznej. Trafnie podsumowuje pozytywny mechanizm działań autotelicznych Czapiński:

Osoby motywowane wewnątrznie nie tylko lepiej realizują założone cele i czerpią więcej z tego satysfakcji, ale także później wykazują silniejszą jeszcze motywację wewnętrzną, odnoszą więcej sukcesów i dalej wzmacniają motywację wewnętrzną, co jeszcze bardziej zwiększa szanse na osiągnięcie kolejnych sukcesów (Czapiński 2004, s. 80).

Badania przeprowadzone przez T. Knopika (2012) wśród dorosłych osób wybitnie zdolnych pokazują, że poczucie autonomii jest najważniejszym czynnikiem wyjaśniającym ich dobrostan. Osoby, których aktualne miejsce pracy, sytuacja osobista (w tym rodzinna) pozwalają na zaspokajanie potrzeby niezależności, zdecydowanie pozytywniej oceniają swoje życie niż osoby zdolne posiadające wysoką potrzebę autonomii, której jednak nie mogą zrealizować.

Okazuje się jednak, że zbyt wysokie poczucie autonomii obniża dobrostan, szczególnie ten wymiar, który związany jest z przynależnością społeczną. Ludzie zbyt niezależni nie są nastawieni na dialog z innymi. Przywiązanie do własnych poglądów i aspiracji jest tak silne, że tracą z pola widzenia potrzeby i cele otoczenia, co w konsekwencji rodzi ich wyalienowanie i osamotnienie. Osoby te mają trudności w pracy zespołowej, dominuje u nich „efekt ojcowski” polegający na zafiksowaniu się na swoich pomysłach bez otwartości na idee i krytykę z zewnątrz.

Wyniki te pokazują, że poczucie autonomii jest bardzo ważnym czynnikiem w projektowaniu wsparcia dla osób zdolnych. Odpowiada w dużej mierze za ich dobrostan (który w języku współczesnego doradztwa można by określić jako „dającą satysfakcję karierę”), którego jednym z przejawów jest praca zawodowa. Dotychczasowe narzędzia diagnostyczne pomijały ten wymiar, co znacznie redukowało aktualny bilans predyspozycji osób zdolnych.

Koncepcja wartości Scheina i jej znaczenie dla projektowania kariery

Świat wartości to jedno z podstawowych odniesień w życiu każdego człowieka. Wyraża on zarówno dążenie człowieka w określonych kierunkach, jak również wskazuje sfery, obszary, których należy unikać (Hornowska, Paluchowski 1993). Wartości, obok posiadanych przez niego cech osobowościowych, czynników demograficznych i warunków zewnętrznych, ukierunkowują zachowanie człowieka i leżą u podłoża wielu decyzji (Mądrzycki 1996). Wartości są czynnikiem mocno dynamizującym działania, różnicującym dążenia ludzi i w pewnym sensie wyznaczają standard wyboru indywidualnej drogi życia i osiąganego w nich indywidualnego odczucia jakości życia w różnych jego obszarach. Dotyczy to również obszaru rozwoju kariery. Kariera edukacyjna, wybory życiowe oraz zadowolenie i realizacja siebie zarówno w pracy zawodowej, jak i w życiu osobistym wyznaczane są bowiem m.in. przez wartości, które osoba preferuje i do których wytrwale dąży (Siekańska, Sękowski 2006). To, jakie wartości dana osoba preferuje w pracy, wywiera bezpośredni wpływ na jej wybory dotyczące ścieżki kariery, na cele, jakie wyznacza sobie do realizacji.

Podstawowym założeniem teorii opisujących wartości w odniesieniu do świata pracy jest to, iż ludzie poszukują takiej pracy, która odpowiadałaby ich wartościom (Furnham 2005). W tym kontekście wartości zawodowe są ważnym czynnikiem w wyborze konkretnej profesji. Stwierdzono również (Kohn, Schooler 1986), że ludzie dążą do modyfikacji działań zawodowych w taki sposób, aby były one lepiej dopasowane do ich wartości i potrzeb.

Jak wiele zjawisk fundamentalnych dla człowieka, wartości są przedmiotem zainteresowań wielu dziedzin nauki i w zależności od punktu odniesienia oraz metod badań ukazywane są z różnej perspektywy i różnie są definiowane. Problem ten dotyczy również gruntu psychologii. We współczesnej psychologii tematyka wartości to przedmiot zainteresowania psychologów z obszaru psychologii społecznej, osobowości, emocji i motywacji, różnic indywidualnych i psychologii kulturowej. W zależności od orientacji psychologicznej czy inklinacji praktycznych wskazywane są różne definicje i interpretacje w odniesieniu do roli wartości życia człowieka.

W psychologicznym badaniu problematyki wartości można wyróżnić dwa główne podejścia: wartości określane są bądź jako przedmiot dążeń i pragnień człowieka, bądź też jako kryteria dokonywanych przez jednostkę wyborów (Karney 1998, Matuszewicz 1975). W poradniku przyjęte zostaje ujęcie wartości preferowanych w pracy zaproponowane przez E. Scheina, według którego stanowią one istotny element „kotwic kariery”, które ukierunkowują, ograniczają, stabilizują i integrują karierę jednostki (Schein 1990). W swojej koncepcji ujmuje on karierę w perspektywie rozwojowej, podkreślając rolę wartości i potrzeb w życiu zawodowym ludzi. Przyjmuje, iż zarówno ludzie, jak i organizacje funkcjonują w złożonym środowisku i wzajemnie na siebie oddziałują. Obie strony są w dynamicznej interakcji ze sobą. Zarówno efektywność jednostki, jak i sukces organizacji, w której pracuje, zależą od dopasowania do siebie wartości i potrzeb, które zmieniają się w tej interakcji (Schein 1978).

E. Schein swoją teorię kotwic kariery przedstawił na podstawie wyników badań podłużnych przeprowadzonych w latach 1961–1973 wśród absolwentów zarządzania w Stanach Zjednoczonych. Badania obejmowały pytania kwestionariuszowe odnoszące się do wartości i postaw respondentów oraz szczegółowy wywiad dotyczący ścieżki kariery osób badanych. Badaczy interesowały zwłaszcza przyczyny leżące u podstaw dokonywanych przez nie wyborów zawodowych. W rezultacie analizy wyników wyprowadzono wniosek, iż chociaż poszczególne osoby podejmowały różne aktywności zawodowe w ciągu 10–12 lat objętych badaniem, powody, dla których dokonywały swoich wyborów, oraz towarzyszące tym wyborom odczucia pozostawały takie same. Stwierdził on, że każda jednostka w swoich wyborach zawodowych kieruje się dominującym, niezmiennym motywem – kotwicą kariery, wartością, która ukierunkowuje, ogranicza, stabilizuje i integruje jej karierę (Schein 1990). Na tej podstawie wysunął wniosek o istnieniu ścisłego związku pomiędzy rodzajem wybranej przez osobę kariery a jej motywacjami i potrzebami, deklarowaną hierarchią wartości a także spostrzeganymi umiejętnościami i zdolnościami (za: Zygierewicz 1998). E. Schein (1978) uznał, że obraz siebie u większości osób skupia się wokół pięciu kategorii odzwierciedlających ich podstawowe wartości, motywy i potrzeby.

Wyodrębnił tym samym pięć „kotwic kariery”:

- 1) kompetencje techniczno-funkcjonalne,
- 2) kompetencje przywódcze,

- 3) autonomię i niezależność,
- 4) bezpieczeństwo i stabilizację,
- 5) przedsiębiorczą kreatywność.

W latach 80. XX wieku badania zostały powtórzone wśród kilkuset przedstawicieli rozmaitych profesji na różnych etapach rozwoju zawodowego. Analiza uzyskanych wyników pozwoliła na wyodrębnienie trzech dodatkowych kategorii kotwic kariery, są to: usługi lub poświęcenie dla sprawy, wyzwanie, styl życia (Schein 1990). Ostatecznie, w wyniku przeprowadzonych badań i analiz, E. Schein wyodrębnił osiem kategorii – „kotwic kariery” i tę klasyfikację uznał za wyczerpującą ze względu na fakt, iż żadne z kolejnych jego badań, jakie przeprowadził, nie ujawniło istnienia innych, dodatkowych kategorii kotwic (Schein 1996).

E. Schein definiuje kotwicę kariery jako obraz siebie w zawodzie, składający się z trzech komponentów: spostrzeganych talentów i zdolności (obszarów kompetencji), podstawowych wartości oraz wypracowanego znaczenia poszczególnych motywów i potrzeb dla jednostki. Początkowo osoba nie jest w stanie określić, co stanowi jej kotwicę kariery, gdyż obraz siebie jest budowany przez wiele lat w oparciu o wgląd w siebie. Jednostka staje się coraz bardziej samoświadoma wraz ze zdobywanym doświadczeniem, kiedy to konfrontuje posiadaną o sobie wiedzę z rzeczywistością. Uformowany obraz siebie funkcjonuje jako siła stabilizująca, kotwica, która stanowi motywy i wartości, z jakich dana osoba nie zrezygnuje podczas dokonywania kolejnych, różnorodnych wyborów (Schein 1990). Kotwica staje się drogowskazem, który wskazuje odpowiednie dla niej ścieżki kariery. Jednostki, które mają ukształtowane kotwice kariery, poszukują takiej pracy, która odpowiadałaby ich potrzebom, zdolnościom oraz wartościom i w której odczuwaliby, iż rzeczywiście mogą być sobą (Schein 1978).

To, jakie talenty i zdolności jednostka będzie u siebie spostrzegać, zależy przede wszystkim od tego, w jakich obszarach zawodowych odniosła sukces, a w jakich porażkę. Na tej podstawie może wywnioskować, jakie są jej mocne, a jakie słabe strony. Spostrzeganie własnych wartości ma zaś, według E. Scheina, źródło w zetknięciu się danej osoby z normami i wartościami obowiązującymi w organizacji, w której pracuje. Dzięki dokonaniu takiego porównania jednostka odpowiada sobie m.in. na pytanie, czy to, co robi, współgra z wyznawanymi przez nią wartościami. Natomiast uświadomienie

sobie własnych motywów i potrzeb staje się możliwe dzięki dokonywaniu oceny samego siebie w rzeczywistych sytuacjach, a także na podstawie uzyskiwanej od innych osób informacji zwrotnej (Schein 1978, 1990).

W wyniku procesów kształtowania dojrzałego obrazu siebie, zdaniem E. Scheina, u każdego człowieka zaczyna dominować jedna z kotwic kariery. Osoby, dla których najważniejszą wartością stanowią autonomia i niezależność, mają potrzebę pracy na samodzielnym stanowisku, na swoich warunkach, jak chcą i kiedy chcą. Profesjonalizm stanowi kotwicę kariery osób, które dążą do bycia ekspertem w danej dziedzinie. Ludzie, których kotwicą kariery jest przywództwo, mają potrzebę pełnienia funkcji kierowniczych. Bezpieczeństwo i stabilizacja pełnią zaś funkcję kotwicy kariery u osób, dla których najważniejsza jest pewność zatrudnienia. Są oni nie tylko lojalnymi pracownikami, ale również chętnie poddają się kierownictwu innych. Ludzie, których dominującą kotwicą kariery są kreatywność i przedsiębiorczość, dążą przede wszystkim do wdrażania nowych pomysłów, wymyślania czegoś innowacyjnego, szukania rozwiązań postawionych problemów lub też założenia własnej firmy. Kotwica kariery usługi i poświęcenie dla innych dominuje zaś u osób, których głównym dążeniem jest praca na rzecz innych, poświęcenie dla jakiejś sprawy lub idei. Osoby, których kotwicę kariery stanowi wyzwanie, lubią podejmować ryzyko, próbować czegoś nowego, a także pokonywać trudności i sprawdzać się w działaniu z innymi. Styl życia charakteryzuje jednostki, które pragną zachować równowagę pomiędzy życiem osobistym a zawodowym, cenią spędzanie czasu wolnego w gronie rodziny i przyjaciół (Schein 1978, 1990, por. także Paszkowska-Rogacz 2002).

Kształtujący się system wartości wraz z ugruntowanym na jego bazie światopoglądem budują koncepcję własnego życia, stanowią kryterium formułowania celów życiowych i wyboru środków służących ich realizacji. Jak podkreśla Ostrowska (2004), proces kształtowania się systemu wartości stanowi szansę dla młodych ludzi na zaktualizowanie wrodzonego potencjału osobowościowego i poznawczego, będącego punktem wyjścia do samoaktualizacji. Preferencja takich wartości, jak: pracowitość, prawda, sumienność spełnia rolę swoistego aktywatora działań mających na celu rozwijanie nabytych zdolności. Współczesne modele i koncepcje zdolności uwzględniające w swej strukturze jako kluczowe czynniki motywacyjne wskazują

również *implicite* na rolę wartości w realizacji czynności samorozwojowych (Sękowski, Łubianka 2009).

Związek wartości z rozwojem zdolności potwierdzają wyniki badań przeprowadzonych przez Stokłosę wśród uczniów szkół średnich, którzy wyróżniali się ponadprzeciętną inteligencją i osiągnęli rozmaite sukcesy szkolne. Okazało się, że uczniowie mający wysokie osiągnięcia charakteryzują się preferencją wartości odnoszących się do sfery motywacyjnej *osiągnięcia*, tj. uzdolniony, ambitny, uznanie społeczne, życie pełne wrażeń, poczucie dokonania. Wartości te nie cieszyły się takim uznaniem wśród młodzieży z niskimi osiągnięciami (Stokłosa 1993).

Lyubomirsky, Sheldon i Schkade (2005) podkreślają, że jednym z najbardziej istotnych czynników sprzyjających kształtowaniu się poczucia dobrostanu jest dostosowywanie aktywności jednostki do preferowanej hierarchii wartości i struktury celów osobistych. Opierając się na tym wniosku, autorzy proponują kompleksowy program wspierania jakości własnego życia poprzez rzetelną analizę indywidualnych celów dystalnych i proksymalnych oraz systemowe planowanie strategii działania służącej ich wdrożeniu.

„Kotwice mojej kariery” – instrukcja korzystania z narzędzia diagnostycznego i materiałów metodycznych

Założenia

Autorzy przyjęli następujące założenia:

- » narzędzie diagnostyczne powinno redukować opór uczniów przed badaniem (przełamanie negatywnego nastawienia uczniów do samej procedury badania jest kluczowym etapem procesu diagnostycznego, warunkującym jego rzetelność i trafność);
- » narzędzie diagnostyczne powinno być dostosowane do specyfiki funkcjonowania poznawczo-osobowościowego uczniów zdolnych na trzecim etapie edukacji (z jednej strony zadania i pytania zawarte w teście nie powinny być zbyt trudne, aby nie zniechęcić uczniów do udziału w całym badaniu, z drugiej zaś nie mogą być zbyt łatwe, aby nie wywołać znudzenia i dekoncentracji badanych, ponadto powinny uwzględniać charakterystyczne cechy uczniów zdolnych zarówno w aspekcie intelektualnym, jak i pozaintelektualnym);
- » narzędzie diagnostyczne powinno być dostępne dla wszystkich doradców zawodowych lub innych specjalistów zajmujących się doradztwem zawodowym jedynie po zapoznaniu się z instrukcją jego stosowania (bez odbywania specjalistycznego szkolenia);
- » narzędzie nie powinno być stosowane przez samych uczniów lub rodziców bez nadzoru doradcy zawodowego lub innego specjalisty wykonującego obowiązki doradcy (wykorzystanie narzędzia przez osoby nieposiadające doświadczenia w diagnozie predyspozycji edukacyjno-zawodowych może zaowocować

zbyt redukcjonistycznymi etykietami – bez uwzględnienia poziomu poszczególnych wyników w kontekście całego procesu diagnostycznego);

- » narzędzie diagnostyczne powinno być przygotowane w dwóch wersjach: papierowej (tradycyjnej) i multimedialnej pozbawionej barier technicznych (w postaci aplikacji webowej bez konieczności instalowania programu na komputerze doradcy);
- » narzędzie diagnostyczne nie powinno mieć limitu czasowego (wielu uczniów zdolnych to osoby refleksyjne, dla których wprowadzenie presji czasowej związane jest z tendencją do popełnienia błędów wynikających z braku możliwości dokonania wystarczająco wnikliwej analizy problemu);
- » narzędzie diagnostyczne powinno być atrakcyjne dla uczniów i motywować ich do jak najbardziej uważnego wykonywania kolejnych poleceń (utrzymanie wysokiego zaangażowania badanych jest warunkiem koniecznym otrzymania trafnego wyniku);
- » narzędzie diagnostyczne w przeciwieństwie do dominujących na rynku kwestionariuszy samoopisowych powinno odnosić się w przeważającej liczbie zadań do prób zachowania (istota narzędzi samoopisowych sprowadza się do ukrytego założenia, rzadko weryfikowanego w praktyce, że osoby badane posiadają wystarczający wgląd w siebie, aby w sposób odpowiedzialny i zgodny z prawdą ustosunkować się do podanych twierdzeń);
- » narzędzie diagnostyczne powinno być jak najbardziej odporne na zmienną aprobaty społecznej (uczniowie zdolni zazwyczaj bardzo szybko odczytują klucz danego testu i sterują swoimi odpowiedziami zgodnie z domniemanymi oczekiwaniami diagnosty);
- » narzędzie diagnostyczne, choć skierowane jest w sposób szczególny do uczniów zdolnych, może być stosowane jako punkt wyjścia procesu doradczego również wobec uczniów przeciętnych (należy jednak pamiętać, że w takiej sytuacji zakres korzystania z opracowanych norm jest ograniczony).

Znajomość powyższych założeń jest niezbędna do prawidłowego korzystania z produktów projektu „Kotwice kariery” zgodnie z ich przeznaczeniem i opracowaną w badaniach standaryzacyjnych optymalną strategią wdrażania.

Etapy pracy nad narzędziem i materiałami metodycznymi

Narzędzie diagnostyczne i materiały metodyczne zostały opracowane przez czteroosobowy zespół ekspertów, w skład którego weszli psychologowie zdolności i doradcy zawodowi. Ponadto na każdym etapie powstawanie produktów angażowani byli jako konsultanci doradcy zawodowi i pedagodzy, którzy na co dzień zajmują się doradztwem kariery w gimnazjach.

Tab. 4. Etapy powstawania narzędzia diagnostycznego i materiałów metodycznych

Etap	Zakres wykonywanych prac	Efekt
I etap (IV-V 2014 r.)	Badania pilotażowe wśród zdolnych gimnazjalistów z woj. lubelskiego dotyczące źródeł oporu w procesie doradczym	Zdiagnozowane źródła oporu: » lęk przed oceną zewnętrzną, » brak poczucia sensowności działań doradczych, » niska atrakcyjność zajęć doradczych, szczególnie etapu diagnostycznego
II etap (V-VII 2014 r.)	Opracowanie przez zespół ekspertów modelu teoretycznego narzędzia i materiałów metodycznych. Przygotowanie puli 52 zadań i sytuacji problemowych ocenianych przez dziesięciu sędziów kompetentnych w aspekcie ich trafności, zrozumiałości i atrakcyjności dla gimnazjalistów. Wybór najbardziej trafnych pozycji i opracowanie roboczej wersji narzędzia	Opracowanie roboczej wersji narzędzia z uwzględnieniem skali do badania: zdolności analitycznych, zdolności twórczych, zainteresowań, poczucia autonomii i wartości
III etap (IX 2014 r.)	Badania pilotażowe wśród 60 zdolnych gimnazjalistów	Weryfikacja poszczególnych zadań testowych i sytuacji problemowych. Opracowanie ostatecznej wersji skal i wykonanie aplikacji webowej „Kotwice mojej kariery”
IV etap (X-XI 2014 r.)	Przeszkolenie 32 doradców zawodowych w zakresie stosowania narzędzia diagnostycznego i materiałów metodycznych	Przygotowanie kadry doradców do prowadzenia zajęć mających na celu testowanie narzędzia diagnostycznego i materiałów metodycznych

V etap (X 2014 r. - I 2015 r.)	Prowadzenie badań wśród 960 uczniów z wykorzystaniem aplikacji webowej „Kotwice mojej kariery” i opracowanie przez doradców zawodowych raportów ilościowych opisujących uzyskane wyniki.	Raport stanowiący podstawę do oceny właściwości psychometrycznych narzędzia i opracowania norm.
VI etap (XI 2014 r. - V 2015 r.)	Prowadzenie zajęć doradczych wśród 960 uczniów z wykorzystaniem opracowanych materiałów metodycznych; mentoring zajęć, modyfikowanie scenariuszy zajęć i kart pracy na podstawie informacji zwrotnych od doradców zawodowych i mentorów	10 560 godzin przeprowadzonych zajęć
VII etap (IV-V 2015 r.)	Wykonanie badań retestowych i przygotowanie końcowych raportów statystycznych	Wystandaryzowane narzędzie diagnostyczne „Kotwice mojej kariery” i zmodyfikowane materiały metodyczne
VIII etap	Przygotowanie indywidualnych raportów dotyczących udziału uczniów w projekcie z opisem kotwic kariery, ich mocnych stron i obszarów wymagających wsparcia	960 raportów

Źródło: opracowanie własne.

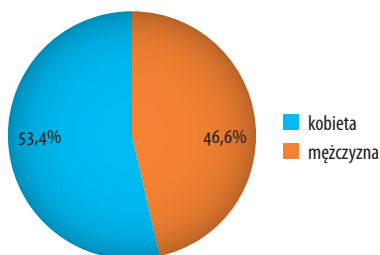
Procedura standaryzacji narzędzia

Badania standaryzacyjne zostały przeprowadzone wśród 960 uczniów w 82 gimnazjach zlokalizowanych w dziesięciu województwach: zachodniopomorskim, podlaskim, opolskim, mazowieckim, lubelskim, podkarpackim, łódzkim, świętokrzyskim, małopolski, śląskim.

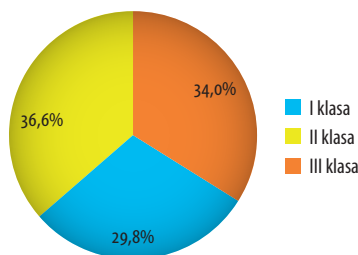
Przeszkoleni doradcy zawodowi typowali w losowo dobranych szkołach, reprezentujących zarówno obszary miejskie, jak i wiejskie, uczniów zdolnych, korzystając z Nauczycielskiego Formularza Rekomendacji autorstwa J. Eby (załącznik nr 3). Każdy uczeń wskazany jako potencjalnie zdolny był oceniany przez dwóch nauczycieli w aspektach: zdolności ogólnych, myślenia twórczego i motywacji do pracy. Średni wynik uzyskany z dwóch niezależnych ocen nauczycieli powyżej 37 pkt pozwalał na zakwalifikowanie ucznia do udziału w projekcie. Każdy uczeń odbył 11 godzin indywidualnych spotkań z doradcą zawodowym w okresie co najmniej pięciu miesięcy, podczas których testował narzędzie diagnostyczne „Kotwice mojej kariery” oraz przygotowane przez zespół ekspercki materiały metodyczne.

Poniżej za pomocą wykresów zaprezentowano szczegółowy opis próby.

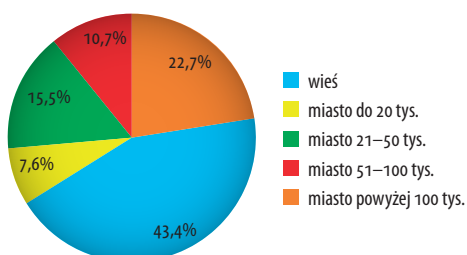
Struktura próby według płci wieku

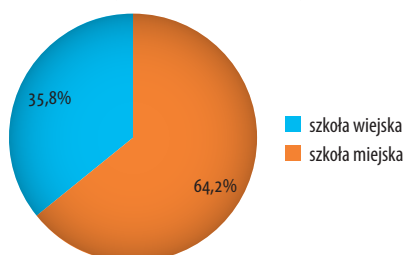
Struktura próby według klasy

Struktura próby według wielkości miejscowości zamieszkania

Struktura próby według lokalizacji szkoły

Doradcy zawodowi po przeprowadzeniu badań z wykorzystaniem aplikacji webowej „Kotwice moje kariery” wprowadzali uzyskane wyniki do elektronicznych raportów, które następnie poddano wieloaspektowym analizom statystycznym. Dodatkowo wszystkie wyniki zapisywane były w centralnej bazie danych, która na bieżąco była monitorowana przez specjalistę do spraw badań i analiz celem identyfikacji ewentualnych błędów lub braków.

Mentorzy pełniący funkcję osób jednocześnie kontrolujących, jak i wspomagających doradców w procesie standaryzacji narzędzia i testowania materiałów metodycznych regularnie zgłaszali drogą elektroniczną zespołowi eksperckiemu swoje uwagi i sugestie dotyczące m.in.:

- » brzmienia poleceń,
- » atrakcyjności zdjęć zamieszczonych w aplikacji webowej,
- » funkcjonalności technicznej aplikacji webowej,
- » atrakcyjności kart pracy,
- » niewystraszającego opisu przebiegu zajęć w testowanych scenariuszach,
- » poziomu trudności zaproponowanych ćwiczeń i zadań dla uczniów.

Zespół ekspercki po konsultacji z doradcami zawodowymi wprowadzał stosowane poprawki, dbając jednak o zachowanie jednolitej formuły materiałów realizowanych równolegle przez 32 osoby w 82 placówkach.

Właściwości psychometryczne narzędzia

Rzetelność narzędzia

Jednym z najważniejszych wskaźników określających stopień, w jakim możemy jako diagności zaufać danemu testowi, jest jego rzetelność, a więc *wielkość związku, jaki zachodzi między wskaźnikami obserwowanymi a wynikami prawdziwymi* (Hornowska 2007, s. 45). W prezentowanym projekcie badawczym wykorzystano dwie metody szacowania rzetelności testu. Badano:

- 1) stabilność testu (dokonano dwukrotnego pomiaru w odstępie dwóch tygodni w ramach badania pilotażowego na grupie 60 zdolnych gimnazjalistów)¹;
- 2) zgodność ocen sędziów kompetentnych (oceny dokonało dwóch sędziów kompetentnych dokładnie zaznajomionych z modelem teoretycznym narzędzia).

Uzyskane wyniki prezentuje tabela poniżej.

Tab. 5. Wskaźniki rzetelności narzędzia diagnostycznego

Skala	Stabilność testu	Zgodność ocen odpowiedzi podana w %
zdolności analityczne	0,78	85%
zdolności twórcze	0,79	83%
zainteresowania	0,72	88%
wartości	0,76	83%
poczucie autonomii	0,85	86%

¹ Nie wykonano badania stabilności testu na całej próbie ze względu na wpływ zajęć doradczych na poziom poszczególnych zdolności. Skoro punktem wyjścia prowadzonych działań w projekcie było zdiagnozowanie kotwic kariery uczniów zdolnych i ich rozwinięcie, wykonanie retestu badałoby w istocie efektywność doradztwa zawodowego, a nie stabilność samego narzędzia diagnostycznego.

Można zatem przyjąć, że „Kotwice moje kariery” spełniają podstawowy warunek stawiany narzędziom diagnostycznym, jakim jest ich wysoka rzetelność.

Trafność narzędzia

Trafność dotyczy oceny, w jakim stopniu dany test mierzy cechy, które w zamierzeniu jego autorów faktycznie miał mierzyć (Hornowska 2007). Ze względu na logistykę prowadzenia badań (duża próba, badania prowadzone na obszarze dziesięciu województw w trakcie roku szkolnego) posłużono się różnymi typami trafności w odniesieniu do różnych skal (czynników) tak, aby nie obciążać uczniów zbyt dużą liczbą dodatkowych testów.

Opis zmiennych kryterialnych dla skal budujących „Kotwice mojej kariery” zawiera poniższa tabela:

Tab. 6. Opis zmiennych kryterialnych dla skal budujących „Kotwice mojej kariery”

Zmienna w teście „Kotwice mojej kariery”	Typ trafności	Metoda pomiaru
zdolności twórcze	trafność teoretyczna (analiza macierzy korelacji)	podskala „Twórczość” w Nauczycielskim Formularzu Rekomendacji J. Eby
zdolności analityczne	trafność kryterialna	ocena semestralna z matematyki
zainteresowania	trafność teoretyczna (analiza macierzy korelacji)	skala częstotliwości zainteresowań
wartości	trafność teoretyczna (analiza macierzy korelacji)	kwestionariusz „Moja kariera” autorstwa A. Paszkowskiej-Rogacz (2009)
poczucie autonomii	trafność teoretyczna (analiza macierzy korelacji)	kwestionariusz do badania poczucia autonomii autorstwa T. Knopika (2014)

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzone badania pozwoliły uzyskać następujące wyniki:

- » istotną korelację pomiędzy zdolnościami twórczymi a twórczością mierzoną Nauczycielskim Formularzem Rekomendacji J. Eby ($r = 0,17$, $p = 0,001$);

- » istotną korelację pomiędzy zdolnościami analitycznymi a oceną semestralną z matematyki ($r = 0,30$, $p = 0,001$);
- » istotne korelacje między preferowanymi zainteresowaniami a częstością podejmowanych czynności typowych dla danego zainteresowania (tabela poniżej).

Tab. 7. Korelacje między zainteresowaniami a częstością ich podejmowania

Korelowane zmienne	Współczynnik korelacji r Pearsona	Istotność korelacji
wsparcie społeczne i częstość wsparcia społecznego	0,35	0,001
zarządzanie i częstość zarządzania	0,56	0,001
zachowania ekonomiczne i częstość zachowań ekonomicznych	0,61	0,001
przetwarzanie danych i częstość przetwarzania danych	0,58	0,001
zainteresowania mechaniczne i częstość podejmowania zainteresowań mechanicznych	0,59	0,001
zainteresowania natura i częstość podejmowania zainteresowań naturą	0,62	0,001
zainteresowania artystyczne i częstość podejmowania zainteresowań artystycznych	0,60	0,001
zainteresowania opiekuńcze i częstość podejmowania zainteresowań opiekuńczych	0,49	0,001
zainteresowania przedsiębiorcze i częstość podejmowania zainteresowań przedsiębiorczych	0,67	0,001
zainteresowania sportowe i częstość podejmowania zainteresowań sportowych	0,56	0,001

- » istotne korelacje między wartościami mierzonymi aplikacją „Kotwice mojej kariery” a kwestionariuszem „Moja kariera” (tabela poniżej); warto zwrócić uwagę, że w przypadku wartości „styl życia” uzyskano korelację istotną jedynie na poziomie 0,05, stąd dodatkowo wykorzystano założenie o opozycyjności wartości w modelu Scheina i sprawdzono korelację między stylem życia a przywództwem mierzonym kwestionariuszem „Moja kariera” (zgodnie z modelem Scheina jest ona ujemna).

Tab. 8. Korelacje między wartościami w narzędziu diagnostycznym „Kotwice moje kariery” i kwestionariuszu „Moja kariera”

Korelowane zmienne Test KK i MK*	Współczynnik korelacji r Pearsona	Istotność korelacji
bezpieczeństwo i stabilność KK / bezpieczeństwo i stabilizacja MK	0,16	0,001
idealizm KK / usługi i poświęcenie dla innych MK	0,25	0,001
przywództwo KK / przywództwo MK	0,45	0,001
styl życia KK / styl życia MK	0,07	0,05
styl życia KK / przywództwo MK	-0,23	0,001
wyzwania KK / wyzwania MK	0,24	0,001

* KK - „Kotwice mojej kariery”, MK - „Moja kariera”

- » istotną korelację między poczuciem autonomii a zmienną mierzoną kwestionariuszem do badania poczucia autonomii T. Knopika ($r = 0,14$, $p = 0,001$).

Należy podkreślić, że uzyskane współczynniki korelacji, choć istotne statystycznie, są w zdecydowanej mierze niskie, co można wyjaśnić następującymi zjawiskami:

- » formularz rekomendacji jest arkuszem obserwacyjnym, w którym nauczyciel ustosunkowuje się do podanych pięciu cech zachowania, nie konfrontując tego z konkretnymi próbami zachowania (a w aplikacji „Kotwice mojej kariery” oceniano poprawność wykonania zadań twórczych w aspekcie płynności, oryginalności i giętkości myślenia);
- » wykorzystane kwestionariusze do badania autonomii i wartości zakładają posiadanie przez uczniów wglądu niezbędnego do rzetelnej samooceny; okazuje się jednak, że między deklarowaną cechą a przejawianiem jej w zachowaniu (a takie było zadanie „Kotwic mojej kariery” - zbliżenie się w sytuacjach testowych do autentycznych zdarzeń życiowych) droga jest bardzo daleka, o czym świadczy chociażby niezwykle bogata literatura na temat statusu cechy w psychologii.

Normy

Normy przedstawione są osobno dla poszczególnych klas gimnazjów: I, II, III.

Skale, które podlegały normalizacji:

- » zdolności analityczne,
- » zdolności twórcze,
- » poczucie autonomii.

W przypadku zainteresowań i wartości poszukiwano odpowiedzi na pytania:

- » Na jakim poziomie (ile zainteresowań?) można mówić o wielkości zainteresowań?
- » Na jakim poziomie (ile wartości?) można mówić o braku jasnej struktury wartości?

Interpretacja stenów (uniwersalna dla wszystkich wyników):

- 1, 2 steny – wyniki bardzo niskie,
- 3, 4 steny – wyniki niskie,
- 5, 6 stenów – wyniki przeciętne,
- 7, 8 stenów – wyniki wysokie,
- 9, 10 stenów – wyniki bardzo wysokie.

KLASA I

Tab. 9. Klasa I. Zdolności analityczne

Od	Do	Steny
0	2,5	1
3,0	4,0	2
4,5	5,0	3
5,5	6,0	4
6,5	6,5	5
7,0	7,0	6
7,5	8,0	7
8,5	9,0	8
9,5	10,5	9
11,0	12,0	10

Tab. 10. Klasa I. Zdolności twórcze

Od	Do	Steny
0	0	1
1,0	1,0	2
2,0	2,0	3-4
3,0	3,0	5
4,0	4,0	6
5,0	6,0	7
7,0	7,0	8
8,0	8,0	9
9,0	11,0	10

Tab. 11. Klasa I. Poczucie autonomii

Od	Do	Steny
0	4,0	1
5,0	5,0	2
6,0	6,0	3
7,0	7,0	4
8,0	8,0	5
9,0	9,0	6
10,0	10,0	7-8
11,0	11,0	9
12,0	14,0	10

KLASA II

Tab. 12. Klasa II. Zdolności analityczne

Od	Do	Steny
0	3,0	1
3,5	4,0	2
4,5	5,0	3
5,5	6,5	4
7,0	7,0	5-6
7,5	8,0	7
8,5	9,5	8
10,0	11,0	9
11,5	12,0	10

Tab. 13. Klasa II. Zdolności twórcze

Od	Do	Steny
0	0	1
1,0	1,0	2
2,0	2,0	3
3,0	3,0	4
4,0	4,0	5
5,0	5,0	6
6,0	6,0	7
7,0	7,0	8
8,0	8,0	9
9,0	11,0	10

Tab. 14. Klasa II. Poczucie autonomii

Od	Do	Steny
0	4,0	1
5,0	5,0	2
6,0	6,0	3
7,0	7,0	4
8,0	8,0	5
9,0	9,0	6
10,0	10,0	7
11,0	11,0	8
12,0	14,0	9-10

KLASA III

Tab. 15. Klasa III. Zdolności analityczne

Od	Do	Sten
0	3,0	1
3,5	4,0	2
4,5	5,5	3
6,0	6,5	4
7,0	7,0	5-6
7,5	8,5	7
9,0	9,5	8
10,0	10,5	9
11,0	12,0	10

Tab. 16. Klasa III. Zdolności twórcze

Od	Do	Steny
0	0	1
1,0	1,0	2
2,0	2,0	3
3,0	3,0	4
4,0	4,0	5
5,0	5,0	6
6,0	7,0	7
8,0	8,0	8
9,0	11,0	9-10

Tab. 17. Klasa III. Poczucie autonomii

Od	Do	Steny
0	4,0	1
5,0	5,0	2
6,0	6,0	3
7,0	7,0	4
8,0	8,0	5
9,0	9,0	6
10,0	10,0	7
11,0	11,0	8
12,0	14,0	9-10

Informacje dotyczące wyników wskazujących na wielość zainteresowań oraz niejasną (lub niewykształconą) strukturę wartości zawarto w podrozdziale *Interpretacja wyników*.

Interpretacja wyników

Tab. 18. Interpretacja wyników. Zdolności analityczne

Wynik	Interpretacja
bardzo wysoki	Uczeń przejawia: dobrze rozwinięte myślenie logiczne, silną koncentrację uwagi; doskonale radzi sobie z rozwiązywaniem problemów matematycznych, bezbłędnie wnioskuje o relacjach logicznych między elementami zbioru lub serii, dokonuje trafnej wizualizacji problemu
wysoki	Uczeń przejawia dobrze rozwinięte: myślenie logiczne i umiejętność koncentracji uwagi; radzi sobie z rozwiązywaniem większości problemów matematycznych, popełnia nieliczne błędy podczas wnioskowania o relacjach logicznych między elementami zbioru lub serii, dokonuje trafnej wizualizacji problemu
przeciętny	Uczeń radzi sobie z rozwiązywaniem większości problemów logicznych, przy czym nie poświęca im należytej uwagi; popełnia błędy podczas wnioskowania o relacjach logicznych między elementami zbioru lub serii i oceny prawdziwości wniosków z podanych przesłanek, co może wynikać z niewystarczająco opanowanej strategii analizowania i wizualizowania problemu
niski	Uczeń ma trudności z rozwiązywaniem większości problemów logicznych, popełnia liczne błędy podczas wnioskowania o relacjach logicznych między elementami zbioru lub serii i oceny prawdziwości wniosków z podanych przesłanek, co może wynikać z braku opanowania strategii analizowania i wizualizowania problemu
bardzo niski	Uczeń nie radzi sobie z rozwiązywaniem problemów logicznych, popełnia bardzo liczne błędy podczas wnioskowania o relacjach logicznych między elementami zbioru lub serii i oceny prawdziwości wniosków z podanych przesłanek, co może wynikać z braku opanowania strategii analizowania i wizualizowania problemu, uczeń wykazuje się niską umiejętnością koncentracji uwagi

Tab. 19. Interpretacja wyników. Zdolności twórcze

Wynik	Interpretacja
bardzo wysoki	Uczeń otwarty jest na nowe problemy; dokonuje bardzo trafnych skojarzeń; wykazuje się bardzo wysoką płynnością, oryginalnością i giętkością myślenia, z łatwością pokonuje schematy myślowe, świetnie radzi sobie z problemami otwartymi o niejasnych strukturze i kryteriach oceny ich rozwiązań
wysoki	Uczeń otwarty jest na nowe problemy, dokonuje trafnych skojarzeń, starając się uchwycić istotę analogii (podobieństwa między zjawiskami); wykazuje się wysoką płynnością, oryginalnością i giętkością myślenia; stara się pokonywać schematy myślowe, dostosowując strategię rozwiązywania problemu do jego specyfiki; dość dobrze radzi sobie z problemami otwartymi o niejasnych strukturze i kryteriach oceny ich rozwiązań

Wynik	Interpretacja
prze- ciężny	Uczeń otwarty jest na niektóre nowe problemy; w większości sytuacji wymagających dostrzeżenia analogii (podobieństwa) między zjawiskami dokonuje trafnych skojarzeń; wykazuje się sprawną płynnością, oryginalnością i giętkością myślenia; przywiązany jest do własnych schematów myślowych i przejawia trudności w pokonywaniu ich podczas rozwiązywania nowych problemów wymagających niestandardowego podejścia, radzi sobie z problemami otwartymi o niejasnych strukturze i kryteriach oceny ich rozwiązań
niski	Uczeń wykazuje się dość niską otwartością na nowe problemy, dokonuje raczej przypadkowych skojarzeń bez wnikania w istotę analogii (podobieństwa między zjawiskami), jest silnie przywiązany do schematów myślowych, co może powodować trudności w radzeniu sobie z problemami otwartymi o niejasnych strukturze i kryteriach oceny ich rozwiązań
bardzo niski	Uczeń zamknięty jest na nowe problemy, dokonuje przypadkowych skojarzeń, nie radzi sobie z pokonywaniem schematów myślowych, co przejawia się w trudnościach w rozwiązywaniu problemów otwartych o niejasnych strukturze i kryteriach oceny ich rozwiązań

Tab. 20. Interpretacja wyników. Poczucie autonomii

Wynik	Interpretacja
bardzo wysoki	Uczeń niezależnie myślący i podejmujący niestandardowe działania, których głównym uzasadnieniem jest zgodność z własnym osądem sytuacji, odczuwa duży dyskomfort podczas podejmowania aktywności sterowanych przez innych, możliwe trudności we współpracy z innymi oraz w adaptacji do nowych warunków środowiskowych
wysoki	Uczeń niezależnie myślący i podejmujący niestandardowe działania, których głównym uzasadnieniem jest zgodność z własnym osądem sytuacji, a także możliwość zaakceptowania ich przez otoczenie, odczuwa duży dyskomfort podczas podejmowania aktywności sterowanych przez innych, raczej dobrze funkcjonuje w sytuacjach wymagających współpracy z innymi, potrafi w kluczowych momentach ograniczyć własną niezależność na rzecz kompromisu i wypracowania wspólnego rozwiązania
prze- ciężny	Uczeń, który wykazuje się swoją niezależnością, uwzględniając okoliczności: jeśli sytuacja pozwala mu na bycie autonomicznym, korzysta z niej, jeśli zaś bycie niezależnym wiąże się z ryzykiem reperkusji, rezygnuje z niego; uczeń posiada dość dobrze rozwinięte strategie adaptacyjne, dzięki którym z łatwością dostosowuje się do otoczenia, mając jednocześnie przekonanie, że otoczenie to podlega jego kontroli
niski	Uczeń, który w większości sytuacji uzależnia swoje zdanie i postępowanie od opinii innych osób. Silna potrzeba uzyskania akceptacji innych powoduje, że osoba ta „zawiesza” swoje sądy i przekonania, a najważniejszym celem jest uzyskanie pozytywnej oceny z zewnątrz
bardzo niski	Uczeń, który całkowicie uzależnia swoje zdanie i postępowanie od opinii innych osób. Silna potrzeba uzyskania aprobaty społecznej powoduje, że osoba ta „zawiesza” swoje sądy i przekonania, a najważniejszym celem jest uzyskanie zewnętrznej akceptacji. Osoba ta może mieć również kłopot z ponoszeniem odpowiedzialności za swoje działania, stąd woli obarczyć nią innych

WARTOŚCI

Brak dominacji jednego lub dwóch konkretnych typów wartości z wynikiem wynoszącym 6 pkt. lub więcej świadczy o braku pełnej krystalizacji sfery aksjologicznej (hierarchii wartości). Jeśli dominują (tzn. badany osiągnął wysokie wyniki – 6 pkt. lub więcej) w więcej niż dwóch typach wartości interpretacja analogiczna.

WYSOKI WYNIK oznacza wynik równy i powyżej 6 pkt.

Zgodnie z koncepcją Scheina osoby nieposiadające jasnej struktury wartości należy wspierać w jej kształtowaniu (obszary priorytetowe, cele życiowe).

Profesjonalizm. Osoby mają wysoką motywację wewnętrzną, dążą do potwierdzenia własnej wartości i chcą udowodnić sobie, że są w stanie osiągnąć mistrzostwo w jakiejś dziedzinie.

Możliwe zagrożenia:

- » perfekcjonizm uniemożliwiający czerpanie satysfakcji z efektów własnej pracy,
- » zbyt sztywna koncentracja na własnym celu („Realizacja mojego celu jest najważniejsza.”),
- » osłabienie relacji społecznych związane z wysokim poziomem indywidualizmu.

Przywództwo. Osoby z dominacją wartości przywódczych zorientowane są wokół podejmowania kluczowych decyzji, czerpią satysfakcję z zarządzania ludźmi (zespołem), lubią sprawować kontrolę nad otoczeniem. Wykazują się często charyzmą, która przyciąga innych i budzi zaufanie (osobowość lidera).

Nie radzą sobie w sytuacjach podlegania komuś, źle znoszą wszelkie przejawy niesubordynacji i podważania słuszności swojego stanowiska.

Możliwe zagrożenia:

- » lekceważenie innych osób,
- » akceptowanie sztywnej hierarchii w organizacji,
- » potrzeba posiadania władzy.

Autonomia i niezależność. Związane są z dążeniem do poszerzenia marginesu własnej swobody, uwolnienia się z krępujących więzów i ograniczeń. Osoby silnie nastawione na niezależność nie

poszukują stanowisk kierowniczych, ale nie chcą być jedynie wykonawcami poleceń zwierzchników. Cechuje je wysoka wewnętrzsterowność – uważają, że same są kowalami własnego losu i ponoszą odpowiedzialność za swoje życie.

Możliwe zagrożenia:

- » obarczanie się winą za sytuacje niezależne od podmiotu,
- » trudności w komunikacji z zespołem ze względu na pragnienie realizacji własnych postulatów i pomysłów,
- » brak możliwości realizowania tej wartości (kotwicy) w danym miejscu pracy lub edukacji (np. o bardzo hierarchicznej strukturze i silnej władzy).

Bezpieczeństwo i stabilizacja. Osoby preferują przewidywalność sytuacji, w których biorą udział. Wykazują się niską akceptacją ryzyka poznawczego i życiowego (np. związanego ze zmianą miejsca pracy lub zamieszkania). Za cenę poczucia bezpieczeństwa rezygnują z innych wartości i dóbr.

Możliwe zagrożenia:

- » rezygnacja w rozwijania własnego potencjału na rzecz poczucia stabilizacji,
- » utrata motywacji do działania i samorozwoju,
- » zbytne uzależnienie poczucia dobrostanu od czynników zewnętrznych (zapewniających bezpieczeństwo).

Kreatywność i przedsiębiorczość. Osoby są otwarte na nowe problemy i niestandardowe sytuacje oraz gotowe do ponoszenia ryzyka i zmiany dotychczasowego sposobu myślenia. Cenią w innych pomysłowość i zdolność radzenia sobie z problemami. Dostrzegają w z pozoru normalnych zjawiskach element zadziwienia i niezwykłości. Potrafią wykorzystać to w dalszych operacjach poznawczych i strategiach postępowania.

Możliwe zagrożenia:

- » zupełne niestosowanie się do norm i zasad panujących w danej grupie,
- » zbytne przywiązanie do własnych pomysłów i idei,
- » praca w środowisku o niskim klimacie kreatywnym.

Usługi i poświęcenie dla innych (idealizm). Głównym celem w życiu staje się realizacja wartości humanistycznych, rozwiązywanie

problemów politycznych, pomaganie innym, leczenie, nauczanie, niesienie pomocy. Osoby wyznające te wartości chętnie angażują się w akcje społeczne, podejmują pracę jako wolontariusze.

Możliwe zagrożenia:

- » rezygnacja z realizacji celów osobistych,
- » oczekiwanie wdzięczności,
- » szybkie wypalenie.

Wyzwanie. Osoby preferujące tę kotwicę cenią sobie problemy wymagające od nich uruchomienia szczególnych strategii zaradczych. Wyzwanie daje im szansę zmierzenia się z sobą, co daje satysfakcję i rodzi dodatkową (wewnętrzzną) motywację do pracy. Osoby te cenią sobie rywalizację i lubią podlegać ocenie.

Możliwe zagrożenia:

- » praca w ciągłym stresie,
- » niestabilna samoocena,
- » zakłócone relacje społeczne (traktowanie otoczenia jako sieci podmiotów konkurujących ze sobą).

Styl życia. Osoby prezentujące te wartości starają się o zachowanie proporcji i harmonii między różnymi aspektami życia, a przede wszystkim pracą i życiem osobistym. Są gotowe zrezygnować z wyższych dochodów na rzecz spędzania większej ilości czasu z bliskimi.

Możliwe zagrożenia – niewłaściwe miejsce pracy nasilające konflikt między sferą osobistą a zawodową.

ZAINTERESOWANIA

O wysokim poziomie zainteresowania daną dziedziną (obszarem) świadczy wynik równy 3 lub większy.

Możliwe sytuacje diagnostyczne:

- » uczeń nie osiągnął w żadnym obszarze wyniku na poziomie min. 3 – oznacza to, że **nie przejawia wyraźnych zainteresowań w konkretnej dziedzinie**;
- » uczeń osiągnął wynik na poziomie min. 3 w więcej niż trzech obszarach – oznacza to, że **przejawia wielość zainteresowań, która bez odpowiedniego wsparcia może być źródłem**

problemów podczas podejmowania przyszłych decyzji edukacyjno-zawodowych;

- » uczeń osiągnął wynik na poziomie min. 3 w jednym, dwóch lub trzech obszarach (typach) – **wówczas wymieniamy typy zainteresowań, zaś najwięcej uwagi poświęcamy zainteresowaniu z najwyższą liczbą punktów; jeśli wszystkie najwyżej punktowane typy są na tym samym poziomie – opisujemy je wszystkie zgodnie z tabelą poniżej.**

Tab. 20. Opis typów zainteresowań

Typ	Opis
wsparcie społeczne	Zainteresowanie pracą, w której występuje wysoka częstotliwość kontaktów z klientami, np.: sprzedawanie, przekazywanie informacji, instruowanie, doradzanie innym w zakresie konkretnych produktów lub usług. Przykładowe zawody: sprzedawca, pracownik biura podróży, pracownik organizacji społecznych, doradca klienta
zarządzanie	Zainteresowanie planowaniem i kierowaniem wielkimi przedsiębiorstwami biznesowymi lub organizacyjnymi. Osoby preferujące ten typ zainteresowań otwarte są na koordynowanie prac zespołów i podejmowanie odpowiedzialnych decyzji. Ponadto wykazują się gotowością do kontrolowania innych i opracowywania strategii działań grupy. Typowy zawód: menadżer
zachowania ekonomiczne	Zainteresowanie działaniami związanymi z obliczaniem, szacowaniem kosztów i budżetowaniem oraz doradzaniem w tej dziedzinie. Przykładowe zawody: analityk finansowy, urzędnik bankowy, księgowy
przetwarzanie danych	Zainteresowanie analizą i interpretacją danych przy pomocy metod matematycznych i statystycznych, a także wyjaśnianiem i rozwiązywaniem problemów technicznych. Przykładowe zawody: inżynier, programista, wyspecjalizowani technicy różnego typu
mechaniczne	Zainteresowanie budową i zasadami działania urządzeń, związane ze zdobywaniem wiedzy technicznej i rozwijaniem umiejętności w zakresie konstruowania i naprawiania urządzeń. Przykładowe zawody: mechanik, technik
naturą	Zainteresowanie związane z przyrodą i stosowaniem wiedzy przyrodniczej w praktyce mającej na celu poprawę kondycji środowiska naturalnego. Przykładowe zawody: przyrodnik, ekolog, weterynarz, leśnik, oceanograf
arty-styczne	Zainteresowanie tworzeniem sztuki i działalnością artystyczną. Przykładowe zawody: muzyk, kompozytor, poeta, pisarz, malarz
opiekuńcze	Zainteresowanie niesieniem pomocy innym, wspieraniem ich i doradzaniem przy rozwiązywaniu problemów. Przykładowe zawody: nauczyciel, psycholog, opiekun, pedagog szkolny, terapeuta, lekarz

sportowe	Zainteresowanie aktywnością ruchową, dążenie do osiągania wysokich wyników w dyscyplinach sportowych, zainteresowanie osiągnięciami innych sportowców (profesjonalistów), zawody związane z konkretnymi obszarami, np.: piłkarz, tancerz (tancerka) trener, lekkoatleta
przedsiębiorcze	Zainteresowanie ukierunkowane na wdrażanie własnych pomysłów do sfery praktycznej, osoby przedsiębiorcze tolerują ryzyko, ale jednocześnie wykazują się silną koncentracją na postawionych sobie celach, wierzą w swoje możliwości. Przykładowe zawody np.: właściciele przedsiębiorstw, udziałowcy spółek

Szczegółowe wytyczne dotyczące prowadzenia badania z wykorzystaniem narzędzia diagnostycznego „Kotwice mojej kariery”

Narzędzie opracowano w dwóch wersjach: multimedialnej, w postaci aplikacji webowej (do pobrania ze strony www.kotwice.lechaa.pl jako link do badania on-line oraz z zasobów edukacyjnych ORE z możliwością zainstalowania na własnym serwerze) oraz papierowej (załącznik nr 1 do niniejszego poradnika). Badania standaryzacyjne pokazały, że wersja multimedialna jest bardziej atrakcyjna dla uczniów (efektywniej redukuje opór przed badaniem), jak i dla samych doradców zawodowych (pozwala na automatyczne generowanie surowych wyników), stąd autorzy narzędzia zachęcają zainteresowanych doradców do korzystania właśnie z niej. Wersja papierowa może być wykorzystana w sytuacji braku możliwości wykonania badania z użyciem komputera z dostępem do Internetu lub też wśród uczniów z deficytami uwagi, których wizualne aspekty aplikacji (zdjęcia, animacje) mogą dodatkowo rozpraszać.

Przeprowadzenie badania przy użyciu wersji multimedialnej

Badanie prowadzone jest indywidualnie pod ścisłą kontrolą doradcy zawodowego lub innego specjalisty pełniącego funkcję doradcy zawodowego. Badanie nie jest ograniczone czasowo, choć nie powinno zająć więcej niż 60 min. W przypadku braku możliwości wykonania badania podczas jednego spotkania doradczego (45 min) istnieje możliwość zapisania wyników po etapie diagnozy zainteresowań (w historii bohatera gry jest to koniec etapu rekrutacji) i wrócenia do aplikacji na następnym spotkaniu. Biorąc jednak pod uwagę

narracyjne osadzenie narzędzia diagnostycznego, wejście w tę samą historię po jakimś czasie może być dla ucznia trudne i rzutować na rzetelność oraz trafność ostatecznych wyników.

Doradca zwraca się do ucznia:

Zapraszam Cię do wzięcia udziału w badaniu, którego celem jest poznanie Twojego potencjału, w tym zdolności i zainteresowań. Badanie przypomina udział w grze komputerowej. Postaraj się jednak potraktować ją poważnie i z uwagą czytaj kolejne polecenia. Nie spiesz się! W przypadku chęci poprawienia udzielonych odpowiedzi możesz to zrobić poprzez wybór opcji WRÓĆ. Jeśli masz jakieś pytania i wątpliwości, zgłoś je. Postaram się Ci pomóc.

Uczeń przystępuje do wykonania aplikacji. Doradca obserwuje postępy w pracy, starając się jednak być jak najmniej obecnym podczas badania. Jego uwaga powinna być ukierunkowana na:

- » tempo wykonywania kolejnych zadań przez ucznia (ocena, czy odpowiedzi nie są udzielane przypadkowo);
- » częstotliwość wybierania opcji WRÓĆ (ocena stopnia pewności);
- » werbalne i pozawerbalne reakcje ucznia na poszczególne pytania (warto je notować jako dodatkowe źródła informacji w procesie diagnostycznym).

Po zakończeniu aplikacji doradca generuje raport z wynikami surowymi (raport ten jest przeznaczony tylko dla doradcy zawodowego). Następnie dziękuje uczniowi za udział w badaniu, zapewniając go o wspólnym omówieniu wyników podczas następnego spotkania.

Przeprowadzenie badania przy użyciu wersji papierowej

Badanie prowadzone jest indywidualnie pod ścisłą kontrolą doradcy zawodowego lub innego specjalisty pełniącego funkcję doradcy zawodowego. Badanie nie jest ograniczone czasowo, choć nie powinno zająć więcej niż 60 min. W przypadku braku możliwości wykonania badania podczas jednego spotkania doradczego (45 min) należy wrócić do niego podczas kolejnego (uczeń nie powinien otrzymywać kwestionariusza do samodzielnego wypełnienia w domu!). Biorąc jednak pod uwagę narracyjne osadzenie narzędzia diagnostycznego, wejście w tę

samą historię po jakimś czasie może być dla ucznia trudne i rzutować na rzetelność oraz trafność wyników.

Doradca zwraca się do ucznia:

Zapraszam Cię do wzięcia udziału w badaniu, którego celem jest poznanie Twojego potencjału, w tym zdolności i zainteresowań. Badanie polega na wcieleniu się w pewnego bohatera, przed którym stoją różne wyzwania. Postaraj się potraktować tę opowieść poważnie i z uwagą czytaj kolejne polecenia. Nie spiesz się! W przypadku chęci poprawienia udzielonych odpowiedzi możesz to zrobić poprzez wyraźne przekreślenie i wstawienie nowej propozycji. Jeśli masz jakieś pytania i wątpliwości, zgłoś je. Postaram się Ci pomóc.

Uczeń przystępuje do rozwiązywania kwestionariusza. Doradca obserwuje postępy w pracy, starając się jednak być jak najmniej obecnym podczas badania. Jego uwaga powinna być ukierunkowana na:

- » tempo wykonywania kolejnych zadań przez ucznia (ocena, czy odpowiedzi nie są udzielane przypadkowo);
- » werbalne i pozawerbalne reakcje ucznia na poszczególne pytania (warto je notować jako dodatkowe źródła informacji w procesie diagnostycznym).

Po wypełnieniu kwestionariusza przez ucznia doradca dziękuje mu za udział w badaniu, zapewniając o wspólnym omówieniu wyników podczas następnego spotkania. Do obliczenia surowych wyników doradca wykorzystuje klucz zamieszczony w załączniku nr 1 do niniejszej publikacji.

Szczegółowe wytyczne dotyczące prowadzenia zajęć doradczych z wykorzystaniem materiałów metodycznych

Materiały metodyczne przygotowane w ramach projektu „Kotwice kariery” obejmują:

- » 30 scenariuszy zajęć doradczych (zgrupowanych w poradniku *Kotwice kariery*),
- » 50 kart pracy (wszystkie karty pracy zgromadzone są w poradniku „Punkt ciężkości”, zaś 30 z nich w poradniku *Kotwice kariery* jako załączniki do scenariuszy),

- » cykl siedmiu filmów „Moje pasje” (zamieszczony na płycie dołączonej do poradnika *Kotwice kariery* oraz w zasobach edukacyjnych ORE),
- » pięć scenariuszy zajęć doradczych z wykorzystaniem filmów „Moje pasje” (zgrupowanych w poradniku *Kotwice kariery*),
- » „Strefa samorozwoju” – aplikacja webowa prezentująca codzienne ćwiczenia dla uczniów zdolnych (dostępna pod adresem: www.kotwice.lechaa.pl oraz w zasobach internetowych ORE z możliwością zainstalowania aplikacji na własnym serwerze).

Poniżej zaprezentowano w postaci dziesięciu zasad model działań doradczych opracowany i zweryfikowany w ramach projektu „Kotwice kariery”:

1. Punktem wyjścia prowadzenia zajęć doradczych w oparciu o prezentowane materiały metodyczne jest przeprowadzenie bilansu kompetencji ucznia w oparciu o aplikację webową „Kotwice mojej kariery” (lub jej wersję papierową). Uzyskane wyniki skonfrontowane z normami w poszczególnych skalach wskazują na najważniejsze obszary do pracy podczas zajęć. Uwaga doradcy może być zatem ukierunkowana na:
 - » rozwijanie zdolności analitycznych (przy przeciętnych lub niższych niż przeciętne wynikach w tej skali);
 - » rozwijanie zdolności twórczych (przy przeciętnych lub niższych niż przeciętne wynikach w tej skali);
 - » krystalizowanie hierarchii wartości (przy nieokreślonej strukturze wartości);
 - » rozwijanie zainteresowań (przy braku jasno sprecyzowanych zainteresowań lub ich wielości);
 - » regulowanie zachowań mających na celu kontrolę poczucia autonomii (wzmacnianie lub obniżanie poczucia autonomii w zależności od uzyskanych wyników).

Dodatkowo przygotowano materiały odnoszące się do bardziej tradycyjnych dziedzin doradztwa zawodowego, takich jak świadomość dotycząca kształtowania kariery czy także przedsiębiorczość.

„Kotwice mojej kariery” są zatem narzędziem nakreślającym przedmiot procesu doradczego i w tym sensie wykorzystanie samej aplikacji diagnostycznej nie powinno być traktowane jako jednorazowe zdarzenie (dostarczenie uczniowi informacji

zwrotnej na temat posiadanych kompetencji), ale **etap wstępny właściwych zajęć prowadzonych regularnie przez dłuższy czas.**

2. Zajęcia doradcze prowadzone w oparciu o scenariusze i karty pracy przygotowane w ramach projektu „Kotwice kariery” powinny odnosić się do obszarów zdiagnozowanych jako wymagających wsparcia dzięki zastosowaniu aplikacji webowej (lub papierowego kwestionariusza). W tym celu każdy scenariusz ma jasno określone obszary pracy doradczej oraz rekomendowaną grupę odbiorców (konkretna klasa gimnazjum), co porządkuje warsztat metodyczny doradcy.
3. Każde zajęcia powinny mieć jasno zarysowany **wstęp**, w którym prezentowane są cele spotkania oraz wykonywane są ćwiczenia wprowadzające. Pominięcie tego etapu zajęć grozi oporem uczniów i utratą motywacji do pracy. Pokazanie uczestnikowi sensu zajęć doradczych umożliwia zaspokojenie potrzeb kompetencji i autonomii – kluczowych potrzeb uczniów zdolnych. Każdy doradca zawodowy powinien przed spotkaniem samodzielnie odpowiedzieć sobie na pytanie dotyczące związku planowanych zajęć z karierą ucznia.
4. W **części właściwej** zajęć doradca korzysta z opracowanych kart pracy, pamiętając jednak, że uczeń nie musi wykonać 100% zamieszczonych w nich ćwiczeń. Niektóre osoby potrzebują dużo więcej czasu na wykonanie zadań, niż zostało to zaplanowane w scenariuszu, i nie ma sensu ich pośpieszać.
5. Praca w oparciu o przygotowane materiały metodyczne powinna mieć strukturę procesu, stąd zaleca się, aby uczniowie po przeprowadzonych zajęciach mieli okazję do kontynuowania podejmowanych tematów i zagadnień w postaci dodatkowych ćwiczeń zamieszczonych w kartach oraz zadań zgromadzonych w interaktywnej „Strefie samorozwoju”. Ponadto niektóre ćwiczenia opisane w scenariuszach zajęć wymagają zaangażowania uczniów poza szkołą, np. poprzez przeprowadzenie wywiadu z rodzicami czy pozyskanie opinii młodych ludzi na temat barier edukacyjno-zawodowych lub ich oczekowań dotyczących przyszłości. Doradztwo kariery nie może być zamknięte w sali i podobnie jak współczesne ujęcie kariery powinno otworzyć się na całokształt doświadczeń uczniów zdolnych.

6. Wykorzystywanie filmów „Moje pasje” w ramach zajęć doradczych powinno być poprzedzone sformułowaniem wyraźnego celu spotkania, podczas którego miałyby nastąpić ekspozycja. Sam cel pozwoli doradcy dobrać właściwy odcinek (przykładowo: rozwijanie świadomości ucznia w zakresie możliwości godzenia wielu zainteresowań lub też godzenia życia zawodowego z osobistym). Nie jest wskazane emitowanie filmów po to tylko, aby uczeń zapoznał się z nimi. Zgodnie z koncepcją V. Peavyego (1997) włączenie analizy biograficznej (a filmy prezentują biografie młodych ludzi, którzy pochłonięci są jedną lub wieloma pasjami) w obszar działań doradczych ma sens tylko wówczas, kiedy przyczyni się do „mapowania” własnego życia, a więc umożliwi analizę tranzytacji, tj. kluczowych momentów w karierze podmiotu. Pomocne z pewnością okażą się scenariusze do filmów zamieszczone w niniejszym poradniku.
7. Doradca zawodowy korzystający z produktów projektu powinien elastycznie podchodzić do działań i zaleceń w nich opisanych. Nie jest możliwe stworzenie algorytmu postępowania doradczego, tzw. „modelowe sytuacje” podlegają falsyfikacji w codziennej praktyce, to, co ciekawe dla jednego ucznia, może okazać się nużące i zniechęcające dla innych. Stąd jednym z najważniejszych postulatów w pracy doradcy jest dynamiczna adaptacja do potrzeb i oczekiwań klienta. Można zatem potraktować prezentowane scenariusze i karty pracy jako zbiory ćwiczeń, które podlegają modyfikacjom i podporządkowują się regułom jednostkowego spotkania: doradca – uczeń, a nie dyktują jego warunki i przebieg.
8. Zajęcia powinny mieć wyraźnie wyodrębniony etap **podsumowania**, w którym zebrane zostają wnioski (najbardziej wartościowe są te, które werbalizuje sam uczeń) i zlecone zadania do wykonania przez ucznia w czasie do następnego spotkania. Zgodnie z klasycznymi regułami percepcyjnymi dotyczącymi „efektu pierwszeństwa” i „efektu świeżości” to, co zostaje podkreślone na początku i na końcu zajęć, najefektywniej zapada w pamięć.
9. Ważne jest włączenie w proces doradczy rówieśników i rodziców uczniów oraz pozostałych nauczycieli. Zgodnie z przyjętym w projekcie modelem wspierania zdolnych opracowanym przez Mõnksa uwzględnienie czynników egzogennych

w aktualizowaniu potencjału utalentowanych osób znacząco zwiększa efektywność udzielanej pomocy. Proponowane w scenariuszach i kartach pracy ćwiczenia wymagają zaangażowania rodziców (przykładowo: opis własnych dylematów edukacyjno-zawodowych, opis sposobów radzenia sobie ze stresem), a także rówieśników (udział w sondażu dotyczącego barier edukacyjnych, wspólne rozwiązywanie dylematów etycznych, uczestniczenie w pracach o charakterze projektowym).

10. Zaleca się, aby przeprowadzone zajęcia (prowadzone cyklicznie, minimum 7–8 spotkań) podsumować raportem o charakterze diagnostyczno-relacjonującym, w którym zarówno rodzice ucznia, jak i sam uczeń znajdą aktualny opis kotwic kariery (w odniesieniu do pięciu diagnozowanych sfer), wykaz mocnych stron i obszarów wymagających szczególnej uwagi oraz uzyskane w procesie doradczym efekty. Przykładowy raport został zamieszczony w załączniku nr 2 w niniejszej publikacji.

Scenariusze zajęć doradczych dla uczniów klas I

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH NR 1/I

- Tytuł zajęć** *Czy jestem wolny (wolna)?*
- Odbiorcy** uczniowie I klasy gimnazjum
- Obszary pracy doradczej** » poczucie autonomii,
» samowiedza,
» rozumienie innych,
- Cele zajęć** » uświadomienie sobie przez ucznia osobistego znaczenia przypisywanego wolności,
» zrozumienie szans i zagrożeń związanych z wysokim poczuciem autonomii dla funkcjonowania społecznego i zawodowego człowieka,
» rozwijanie inteligencji intrapersonalnej poprzez podejmowanie prób wyjaśniania zachowań innych osób.
- Forma pracy** indywidualna
- Środki dydaktyczne** KARTA PRACY NR 1/I

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

Myślenie analogiczne – zadaniem ucznia jest wygenerowanie minimum trzech analogii poprzez odpowiednie zestawienie ze sobą abstrakcyjnego pojęcia „wolność” z wybranymi z puli pojęciami konkretnymi według wzoru:

Wolność jest jak..., bo (ponieważ)...

Pojęcia konkretne do wyboru:

TELEFON
SZCZOTKA
OLEJ
GITARA
MARCHEW
MAKA
PAPIER

Przykład poprawnej analogii:

Wolność jest jak gitara, daje Ci ograniczone możliwości wyrażenia siebie.

UWAGI METODYCZNE

Warto zachęcić uczestników zajęć do tworzenia przemysłowych analogii, które są wyrazem ich faktycznych poglądów, myśli i emocji. Przy takim podejściu ćwiczenie to, oprócz usprawniania myślenia twórczego, staje się okazją do poszerzenia samowiedzy, zaś dla doradcy jest wartościowym źródłem informacji na temat klienta.

Zajęcia właściwe

1. Analiza sentencji A. Camusa: *Być wolnym to móc nie kłamać* (KARTA PRACY NR 1/I – ĆWICZENIE NR 1).

Warto, aby doradca podał uczestnikowi zajęć różne przykłady kłamstw (również z własnego doświadczenia), których ocena moralna nie jest jednoznaczna. Ważne, aby przykłady te nie były zbyt abstrakcyjne i dotyczyły realnych problemów i aktualnego kontekstu rozwojowego uczniów. Zakotwiczenie prowadzonych analiz w dostępnych uczestnikowi sytuacjach, dodatkowo wzmocnione osobistym osadzeniem w biografii (doświadczeniu) doradcy, pozytywnie wpłynie na zredukowanie oporu wobec zajęć i prowadzonego procesu doradczego.

2. Być jak A. Camus...

Zadaniem ucznia jest stworzenie pięciu zdań według schematu: *Być wolnym to...* (KARTA PRACY NR 1/I – ĆWICZENIE NR 2).

UWAGI METODYCZNE

Ćwiczenie jest okazją do stworzenia (przy formalnej zgodzie uczestnika) zbioru sentencji, które mogą być poddawane analizom i interpretacjom, podobnie jak myśli A. Camusa. Takie podejście nobilituje pracę gimnazjalisty, szczególnie posiadającego ponadprzeciętne zdolności, i wpływa pozytywnie na jego zaangażowanie zadaniowe (redukcja oporu). Trzeba jednak pamiętać, że taka wizja upublicznienia efektów zajęć musi być w pełni zaakceptowana przez uczestnika, a jakiegokolwiek obawy z jego strony powinny zostać omówione. Kiedy opór ucznia wynika z lęku przed możliwością pokazania jego sentencji innym osobom, należy zapewnić go o całkowitej dyskrecji i o ich nieupublicznieniu.

3. Wspólna lektura historii Piotra (KARTA PRACY NR 1/I – ĆWICZENIE NR 3).

Warto wykorzystać podczas analizy historii Piotra następujące pytania:

- » *Jak myślisz, czy Piotr faktycznie nie odczuwał samotności?*
- » *Czy inni ludzie ograniczają naszą wolność? Co na ten temat myślał Piotr, a co Ty sam(a) o tym sądzisz?*
- » *Dlaczego Piotr nie ufa swoim współpracownikom?*
- » *Dlaczego „bycie księgowym” daje Piotrowi niezależność? Jakie inne zawody mogą dawać tak rozumianą niezależność?*

Podsumowanie zajęć

Doradca raz jeszcze powraca do myśli A. Camusa i prosi o prześledzenie w domu biografii pisarza. Pytanie kierowane do ucznia:

Jak rozumiesz omawianą dziś myśl Alberta Camusa na tle jego biografii?

Dodatkowe ćwiczenia dla ucznia

KARTA PRACY NR 1/I – ĆWICZENIA NR 4 I 5. Zadaniem ucznia jest określenie podobieństw i różnic między bohaterem historii, Piotrem, a nim samym, a następnie udzielić mu porad lub wskazówek.

UWAGI METODYCZNE

Ćwiczenia zawarte w tym poradniku zazwyczaj wychodzą od analizy sytuacji osób bezpośrednio niezwiązanych z uczniem. Ustosunkowanie się przez niego do przypadków względnie niezależnych od niego daje doradcy dobry punkt wyjścia do kierowania wyrażonych sądów do osobistej sytuacji ucznia. Ważne, aby każde ćwiczenie, w którym analizowane są problemy konkretnych bohaterów, zakończone było konstruktywnymi wnioskami na temat możliwych rozwiązań i planów działania.

KARTA PRACY nr 1/I

OBSZAR ROZWOJU: świadomość dotycząca planowania kariery

PROPONOWANA GRUPA ODBIORCÓW: uczniowie I klasy gimnazjum

ĆWICZENIE 1 Przeczytaj uważnie poniższą sentencję i odpowiedz na pytania:

Być wolnym to móc nie kłamać (Albert Camus).

Dlaczego ludzie kłamią?

.....
.....

W jakich sytuacjach zdarza Ci się kłamać? Czy kłamstwo można usprawiedliwić?

.....
.....

Czy czujesz się wolny (wolna)? Na czym polega Twoja wolność?

.....
.....

Czy zgadzasz się ze słowami A. Camusa? Dlaczego?

.....
.....

ĆWICZENIE 2 Wyobraź sobie, że to Ty wcielasz się w literata, który tworzy złote myśli. Jak mogłyby one brzmieć? Zaproponuj przynajmniej pięć:

Być wolnym to

Być wolnym to

Być wolnym to

Być wolnym to
Być wolnym to

ĆWICZENIE 3 Przeczytaj uważnie historię Piotra. Zastanów się, na czym polega jego problem.

Imię: Piotr
Wiek: 28 lat
Zawód: księgowy
Miejsce zamieszkania: Poznań
Hobby: podatki
Wynagrodzenie: 4200 zł netto

Piotr przez ponad pięć lat nie widział świata poza pracą. Być może dlatego jego relacje z dawnymi przyjaciółmi i znajomymi zostały ograniczone do telefonów co najwyżej raz w miesiącu. Czy czuje

się samotny? Raczej nie, lubi siebie i dobrze czuje się w swoim towarzystwie. Czasem wydaje mu się, że najsensowniejsze rozmowy prowadzi sam ze sobą w myślach... Wcale nie uważa innych ludzi za idiotów, ale nie lubi, kiedy ktoś ogranicza jego prawo do bycia tym, kim on sam chce być, a przecież życie w grupie to ciągłe naginanie się i ustępstwa. To nie dla niego!

Dziś wie, że ta ciężka praca w biurze rachunkowym opłacała się. Dostał awans – kierownik działu obsługi mikroprzedsiębiorstw, pięć lat temu nawet o tym nie marzył. Jest naprawdę szczęśliwy. Pierwsze zadania już za nim. Wie, że teraz będzie musiał pracować jeszcze więcej. Jeśli sam wszystkiego nie sprawdzi i nie dopilnuje, to na pewno zostanie popełnionych mnóstwo błędów albo nie zostanie to zrobione na najwyższym poziomie. Piotrek jest przekonany, że swoim współpracownikom nie może zaufać, już nie raz wytknął im poważne uchybienia. On się nie myli, dlatego może ufać tylko sobie. W związku z tym nie ma zamiaru podzielić nowych zleceń między członków zespołu, którym kieruje, ale zajmie się tym osobiście. Oznacza to, że będzie pracował do drugiej lub trzeciej w nocy. Awans wymaga poświęceń!

Piotr nigdy nie zmieniłby swojego zawodu. Bycie księgowym daje mu niezależność, liczą się tylko dokumenty i przepisy, nad którymi ma pełną kontrolę. Nie lubi pytać innych o zdania, a cyfry przecież nie mają głosu...

ĆWICZENIE 4 Jakie podobieństwa i jakie różnice dostrzegasz pomiędzy sobą a Piotrem?

Podobieństwa	Różnice

Jakie wnioski możesz wyciągnąć z dokonanego porównania?

.
.

ĆWICZENIE 5 Jakich wskazówek lub porad mógłbyś (mogłabyś) udzielić Piotrowi?

.....

.....

.....

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH NR 2/I

Tytuł zajęć *Bariery w myśleniu twórczym*

Odbiorcy uczniowie I klasy gimnazjum

Obszary » myślenie twórcze,
pracy » opór przed zajęciami doradczymi,
doradczej » samowiedza,
» samoocena,

Cele zajęć » uświadomienie sobie przez ucznia własnych
barier utrudniających efektywne twórcze
myślenie,
» dostarczenie informacji o rodzajach typowych
barier umysłowych, które uniemożliwiają
powstawanie twórczych pomysłów,
» trening giętkości umysłowej.

Forma pracy indywidualna

Środki KARTA PRACY NR 12/I
dydaktyczne

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

Przedstawienie ogólnego celu zajęć: rozwijanie myślenia twórczego i uświadomienie sobie barier ograniczających jego przebieg. Doradca udziela informacji dotyczących przebiegu zajęć tak, aby nie sugerować pożądanых zachowań ucznia. Istotne jest rozpoczęcie prezentacji właściwych zadań abarietycznych bez zbędnych komentarzy, tak aby pojawiające się refleksje omówić po wykonaniu zadań.

UWAGI METODYCZNE

Nauka, która bada wpływ barier umysłowych na myślenie twórcze, to abarietyka. Nie ma konieczności wprowadzania tego rodzaju pojęć podczas spotkania doradczego. Istotne jest natomiast naoczne ukazanie barier umysłowych, które pojawiają się podczas tworzenia pomysłów, z wykorzystaniem zadań z KARTY PRACY NR 12/I.

Zajęcia właściwe

1. Przedstawienie zadania z KARTY PRACY NR 12/I o tworzeniu sieci internetowej (ĆWICZENIE NR 1).

Rozwiązanie zadania: 29

2. Przedstawienie zadania o wieży Hanoi (ĆWICZENIE NR 2 Z KARTY PRACY NR 12/I).

Rozwiązanie zadania: Pierwszy krążek na drugi kołek, drugi krążek na trzeci kołek. Pierwszy krążek na trzeci kołek. Trzeci krążek (z kołka pierwszego) na drugi kołek. Pierwszy krążek wraca na pierwszy kołek. Trzeci krążek wędruje na trzeci kołek. Pierwszy wraca na drugi kołek. W tym momencie powstała już trzyelementowa wieża. Czwarty krążek wędruje na trzeci drążek i dalej analogicznie. Animację prezentującą powstanie wieży (zgodnie z wymogami w zadaniu) można obejrzeć m.in. na pl.wikipedia.org/wiki/Wie%C5%BCe_Hanoi.

3. Przedstawienie zadania dotyczącego podziału figury na równe części (ĆWICZENIE NR 3 Z KARTY PRACY NR 12/I).

Rozwiązanie zadania: Nieregularną linię stanowiącą prawy bok figury należy skopiować i przerysować trzykrotnie wewnątrz figury. Innymi słowy ta nieregularna linia z licznymi załamaniem stanowi linię podziału figury na cztery równe części.

Główną przeszkodą w rozwiązywaniu tego zadania stanowi przyzwyczajenie umysłu, aby figury dzielić liniami prostymi.

Podsumowanie zajęć

W podsumowaniu zajęć warto pokusić się o refleksję, skąd biorą się trudności w rozwiązaniu powyższych zadań oraz podkreślenie, że są one typowe dla większości osób i nie diagnozują niskiej inteligencji ucznia, lecz ogólne bariery, które blokują osobę przed twórczym i spontanicznym myśleniem.

Kluczowe dla wyjaśnienia tego zjawiska jest odwołanie się do ĆWICZENIA NR 4 Z KARTY PRACY NR 12/I, które wyjaśnia następujące pojęcia: negatywizm, stereotypowe myślenie, negatywny transfer, efekt ojcowski.

UWAGI METODYCZNE

Warto, aby podczas zajęć doradca zawodowy podzielił się z uczniem własnymi doświadczeniami w zakresie barier w myśleniu twórczym. Pozwoli to spojrzeć na nie w kategoriach uniwersalnych trudności, a nie jedynie własnych deficytów.

KARTA PRACY nr 12/I

OBSZAR ROZWOJU: zdolności twórcze

PROPONOWANA GRUPA ODBIORCÓW: uczniowie I klasy gimnazjum

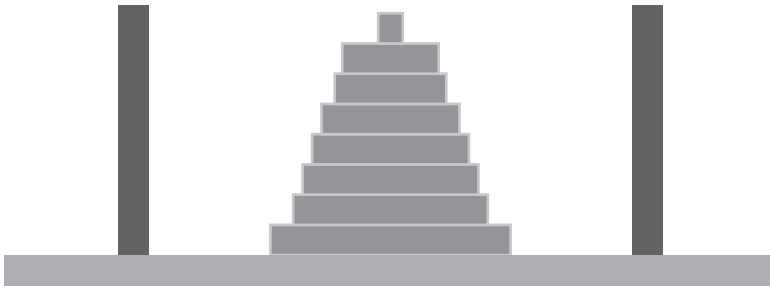
ĆWICZENIE 1 Pracownik firmy informatycznej podpinał poszczególne mieszkania na osiedlu do Internetu. Każdego dnia liczba podpiętych mieszkań zwiększała się dwukrotnie. Pierwszego dnia podpięte było tylko jedno mieszkanie, zaś 30. dnia wszystkie mieszkania miały zapewniony dostęp do Internetu. Którego dnia dostęp do Internetu miała dokładnie połowa mieszkań? Przygotuj rysunek pomocniczy.

.....

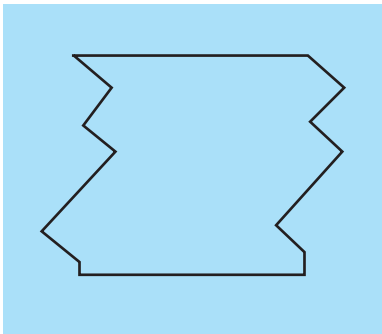
ĆWICZENIE 2 Wieża Hanoi to popularna już w XIX wieku łamigłówka logiczna, sprawdzająca sprawność myślenia. Cztery krążki ułożone są od największego (na spodzie) do najmniejszego na patyku. Masz do dyspozycji jeszcze dwa puste patyki. Przełóż krążki w identyczną wieżę, zachowując zasadę, że:

- » możesz przekładać tylko krążek z wierzchu,
- » możesz kłaść tylko krążek większy na mniejszym.

Możesz także spróbować z większą liczbą krążków:

ĆWICZENIE 3 Podziel figurę na cztery równe części

Źródło ćwiczenia: Chybicka A. (2006). *Psychologia twórczości grupowej*. Kraków: Impuls.

ĆWICZENIE 4 Zastanów się, jakie bariery psychiczne utrudniają myślenie twórcze? Dlaczego nie wszyscy rozwiązują efektywnie powyższe ćwiczenia?

.....
.....
.....
.....
.....

WSKAZÓWKA Najczęstsze bariery myślenia twórczego:

- » **Negatywny transfer** – przenoszenie jednych sprawdzonych rozwiązań na pozostałe zadania.
- » **Stereotypy typu: Większość zadań graficznych rozwiązuje się za pomocą linii prostych.**
- » **Negatywizm i niska samoocena: Nie potrafię rozwiązywać tego typu zagadek.**
- » **Efekt ojcowski** – zbytne przywiązanie do własnych pomysłów i niechęć do zmiany kierunku i sposobu myślenia.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH NR 3/I

Tytuł zajęć *Trening twórczości – trening operacji umysłowych*

Odbiorcy » uczniowie I klasy gimnazjum

Obszary pracy » myślenie twórcze,

doradczej » komunikatywność

Cele zajęć » rozwijanie zdolności tworzenia odległych skojarzeń,

» rozwijanie zdolności transformacji umysłowych,

» rozwijanie zdolności poszukiwania interesujących analogii,

» rozwijanie umiejętności komunikowania i werbalizacji swoich pomysłów,

» uświadomienie sobie ogromnego potencjału twórczego, jaki istnieje w każdej osobie

Forma pracy indywidualna lub grupowa

Środki dydaktyczne KARTA PRACY NR 3/I

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

Tematem spotkania jest trenowanie różnych operacji umysłowych, leżących u podłoża twórczego myślenia, m.in.:

- » odległych skojarzeń, np. *baterie – ogromna energia – słońce – krem z filtrem* (przetwarzanie baterii celem uzyskania składników do filtrów z kremem przeciwsłonecznym),
- » analogii, np. *Rzepy rośliny są jak rzepy na kurtkach, gdyż...*,
- » syntezy, czyli łączenia, np. *kobieta i ryba*,
- » transformacji, czyli przekształcania, np. wykorzystanie enzymów do prania w zimnej wodzie jako przekształcenie klasycznych proszków do prania.

Warto podkreślić, że twórca:

- » czerpie inspiracje z otoczenia, bacznie obserwuje świat,
- » szuka powiązań pomiędzy otaczającymi go elementami świata,
- » nie obawia się, że jego pomysł jest nazbyt odważny i nietypowy.

UWAGI METODYCZNE

Doradca zawodowy podkreśla, że myślenia twórcze może być trenowane tak jak każda inna umiejętność, a znajomość mechanizmów jego funkcjonowania i poszczególnych typów operacji zaangażowanych w jego przebieg znacznie podnosi efektywność samego treningu.

Zajęcia właściwe

1. Zaproponowanie ćwiczenia polegającego na wykorzystaniu siły skojarzeń (ĆWICZENIE NR 1 W KARCIE PRACY NR 3/1). Zadanie polega na poszukiwaniu antonimów do podkreślonych wyrazów w historii i stworzeniu własnego opowiadania. Ćwiczenie pełni rolę rozgrzewki umysłowej.

UWAGI METODYCZNE

Wszelkie ćwiczenia wykorzystujące poszukiwanie skojarzeń i spontaniczne tworzenie są bardzo dobrymi tzw. starterami, czyli ćwiczeniami rozgrzewkowymi. Warto nie omijać ich podczas zajęć, których celem jest trening operacji twórczych.

2. Przeprowadzenie ćwiczenia polegającego na przeszukiwaniu własnego słownika, zasobu słownictwa i budowaniu sieci skojarzeń (ĆWICZENIE NR 2 W KARCIE PRACY NR 3/1). Uczeń wyszukuje wyrazy, w których występują litery A i K, a następnie tworzy historyjkę rozpoczynającą się od zdania: *Mężczyzna w czerwonym kapeluszu przeszedł przez ulicę.* W trudniejszej wersji ćwiczenia można zmienić instrukcję tak, aby sugerowane zdanie było ostatnim w budowanej historyjce.

3. Kolejne ćwiczenie warto rozpocząć od przedstawienia prawdziwych analogii wykorzystanych przez przemysł:

- » Pomysł klawiszy maszyny do pisania powstał podczas obserwacji muzyka grającego na fortepianie.
- » Mechanizm pracy świdraka, owada, który potrafi drążyć w drewnie korytarze, został przeniesiony do branży budowlanej,

gdzie na podobnych zasadach zaczęto wznosić konstrukcje pod wodą.

- » Dzięki wykorzystaniu analogii przeniesiono właściwości rzepu, występującego naturalnie w przyrodzie, na elementy zapieć kurtek, obuwia i wielu innych.

Następnie uczeń poszukuje jak największej liczby podobieństw pomiędzy fortepianem a maszyną do pisania. Należy dopilnować, aby pojawiło się co najmniej dziesięć, a ich treść może być całkowicie dowolna i indywidualna. Im więcej rozwiązań uczeń tworzy, tym najczęściej są one ciekawsze.

Rozwiązanie typowe: Są czarno-białe.

Rozwiązanie mniej typowe: Przypominają szachownicę; gdy dla kogoś są obce, brzmią jak dostojnie stawiane kroki.

4. Ostatnim zadaniem podczas spotkania (ĆWICZENIE NR 4 W KARCIE PRACY NR 3/1) może stać się projektowanie nowatorskiej pralki, która spełnia kryteria podane w zadaniu:

- » nie trzeba stosować szkodliwych proszków do prania,
- » nie trzeba stosować tak wiele wody,
- » wymaga mniej energii,
- » ułatwia wkładanie i wykładanie ubrań,
- » ułatwia suszenie.

Należy zachęcić, aby uczeń w tym zadaniu stosował skojarzenia, analogie, swobodne połączenia elementów.

Bardzo pomocnym rozwiązaniem jest tworzenie projektu w postaci rysunku.

Podsumowanie zajęć

Wszystkie ciekawe rozwiązania stworzone przez ucznia podczas spotkania w trakcie wszystkich ćwiczeń w postaci rysunków lub fragmentów kartek z opisami zostają przyklejone na jednym dużym kartonie, stanowiąc nie tylko podsumowanie zajęć, ale także dowód na oryginalność myślenia uczestnika spotkania.

KARTA PRACY nr 3/I

OBSZAR ROZWOJU: zdolności twórcze, przedsiębiorczość

PROPONOWANA GRUPA ODBIORCÓW: uczniowie I klasy gimnazjum

ĆWICZENIE 1 Przeczytaj fragment historii i dopisz antonimy, czyli przeciwieństwa znaczeniowe **podkreślonych** wyrazów. Następnie połącz wszystkie wypisane antonimy w logiczną, interesującą historię.

Jego marzeniem było **wybudowanie** pola golfowego **wysoko w górach**, skąd mógłby rozciągać się wręcz **idealny** widok. Biel ubrań **kontrastowała** z **otaczającą** zielenią i błękitem nieba, które wysoko w górach wydaje się jeszcze bardziej błękitne niż **zazwyczaj**. Do tego pomysłu zaangażował **jednego z najwybitniejszych**, pochodzącego z Japonii, projektanta. **Nocą** rozmyślał o inwestycji, a dniami szukał odpowiedniego terenu, inżynierów i wreszcie zdobywał **niekończące się** pozwolenia.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ĆWICZENIE 2 Wypisz przynajmniej cztery wyrazy, w których jednocześnie występuje litera A i K. Następnie stwórz historyjkę, używając tych wyrazów, która będzie rozpoczynała się zdaniem: *Mężczyzna w czerwonym kapeluszu przeszedł przez ulicę.*

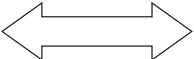
Mężczyzna w czerwonym kapeluszu przeszedł przez ulicę
.....
.....
.....
.....

ĆWICZENIE 3 Czy wiesz, że:

- » pomysł klawiszy maszyny do pisania powstał podczas obserwacji muzyka grającego na fortepianie?

- » mechanizm pracy świdraka, owada, który potrafi drążyć w drewnie korytarze, został przeniesiony do branży budowlanej, gdzie na podobnych zasadach zaczęto wznosić konstrukcje pod wodą?
- » dzięki wykorzystaniu analogii przeniesiono właściwości rzepu występującego naturalnie w przyrodzie na elementy zapieć kurtek, obuwia i wielu innych?

A. Wymień podobieństwa pomiędzy muzykiem grającym na fortepianie a osobą piszącą na maszynie. Im więcej nawet nietypowych analogii dostrzeżesz, tym lepiej.

FORTEPIAN MASZYNA DO PISANIA

.....

B. Pomyśl, czym ze świata przyrody mógł zainspirować się pomysłodawca telefonu.

.....

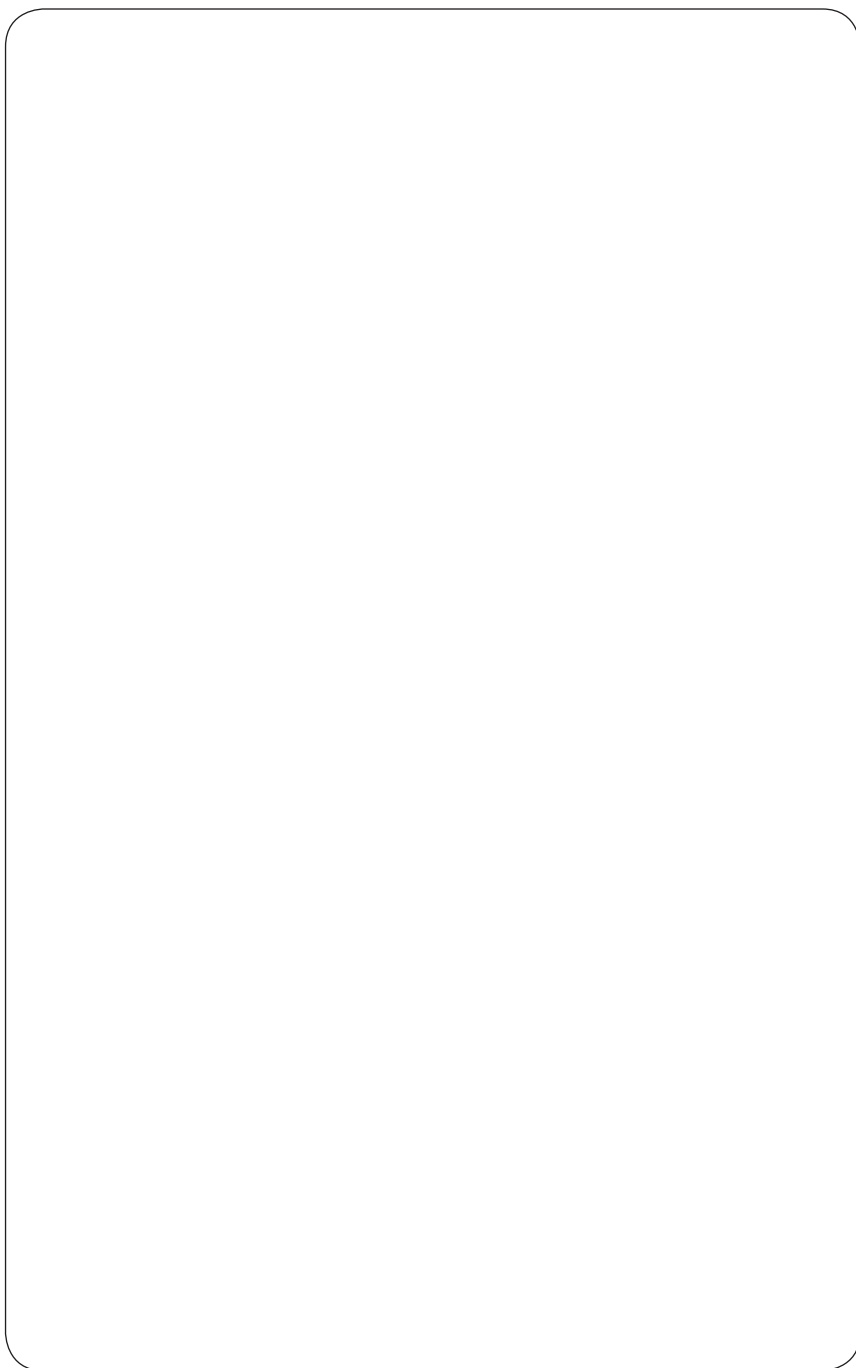
ĆWICZENIE 4 Stwórz projekt nowej pralki, w której:

- » nie trzeba stosować szkodliwych proszków do prania,
- » nie trzeba stosować tak wiele wody,
- » wymagane jest mniejsze zużycie energii,
- » automatycznie następuje wkładanie i wykładanie ubrań,
- » występuje funkcja suszenia.

Opisz mechanizm funkcjonowania nowej pralki.

.....

PROJEKT NOWOCZESNEJ PRALKI

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH NR 4/I

Tytuł zajęć	Diagnoza zdolności twórczych
Odbiorcy	uczniowie I klasy gimnazjum
Obszary pracy doradczej	» myślenie twórcze, » samowiedza,
Cele zajęć	» diagnoza zdolności twórczych poprzez zadania o charakterze otwartym, » uświadomienie sobie swojego poziomu zdolności twórczych i łatwości, z jaką są rozwiązywane zadania, » rozwijanie zdolności twórczych.
Forma pracy	indywidualna
Środki dydaktyczne	KARTA PRACY NR 6/I

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

Doradca przedstawia cele zajęć, odwołując się do roli myślenia twórczego zarówno w edukacji, jak i na rynku pracy. Na początku zajęć warto zachęcić ucznia do pracy nad zadaniami pod presją czasową i z maksymalnym zaangażowaniem, tak aby sam mógł określić, z jaką łatwością (lub trudnością) przychodzi mu rozwiązywanie ćwiczeń.

Zajęcia właściwe

1. Pierwszym zadaniem ucznia jest stworzenie jak największej liczby rysunków na bazie kwadratu np. blat stołu, perski dywan (ĆWICZENIE NR 1 W KARCIE PRACY NR 6/I). Ma na to zadanie dwie minuty.

UWAGI METODYCZNE

Ważne: Jeden kwadrat powinien być bazą jednego rysunku. Jeśli uczeń tworzy jeden rysunek, w którym ukryte są wszystkie kwadraty (z arkusza na karcie pracy) należy pozwolić

mu dokończyć zadanie, a następnie poprosić o wykonanie właściwej wersji, gdyż efekt końcowy jest oceniany w odniesieniu przede wszystkim do liczby rozwiązań. Należy jednak zwrócić uwagę, że rysunki holistyczne są bardziej oryginalne i trudniejsze w wykonaniu, dlatego nie powinno się przerywać pracy uczniowi.

W ocenie tego zadania istotne są:

- » liczba rozwiązań, świadcząca o dużej płynności myślenia,
- » nietypowość tworzonych obrazków, określająca stopień oryginalności myślenia (nietypowość można sprowadzić do niepowtarzalności rozwiązań na tle właściwej grupy odniesienia, np. pozostałych uczniów gimnazjum).

2. Kolejnym zadaniem jest stworzenie jak największej liczby tytułów do załączonej historyjki (ĆWICZENIE NR 2 W KARCIE PRACY NR 6/I). Na wykonanie tego zadania są przewidziane dwie minuty.

W ocenie tego zadania istotne są:

- » liczba rozwiązań, świadcząca o dużej płynności myślenia,
- » ich nietypowość, określająca stopień oryginalności myślenia,
- » humor, ironia.

UWAGI METODYCZNE

Płynność myślenia jest mierzona liczbą rozwiązań. Z kolei oryginalność można określić za pomocą wskaźnika frekwencyjnego – rozwiązania nietypowe w tym ujęciu to takie, które pojawiają się u 3% populacji. Jeśli doradca przeprowadził około 100 tego rodzaju zadań, może już sam określić, które z rozwiązań są nietypowe. W innym przypadku można skorzystać także z kryterium subiektywnej oceny nietypowości i oryginalności danego rozwiązania (np. efekt jego zdziwienia lub zaskoczenia podczas percepcji).

3. Kolejnym etapem zajęć jest trening płynności myślenia w obszarze niewerbalnym (w tym wypadku numerycznym). Uczeń, mając do dyspozycji cyfry: 1, 2, 3, 4 oraz znaki: +, -, ×, / i = generuje jak najwięcej działań tak, aby otrzymać wyniki równe 5.

Przykładowe rozwiązania

$$2 + 4 - 1 = 5$$

$$2 \times 4 - 3 = 5$$

4. Ostatnim zadaniem ucznia w ramach spotkania jest wypisanie jak największej liczby pytań do załączonego obrazka (ĆWICZENIE NR 4 W KARCIE PRACY NR 6/I).

Pytania moderujące:

- » *Co mogłoby zainteresować wnikliwego detektywa?*
- » *Co mogłoby zainteresować wnikliwego pisarza?*
- » *Jakie pytania mogą inspirować poszczególne rzeczy na obrazku?*
- » *Jakie pytania mogą paść odnośnie osób, które mogły pojawić się w danym miejscu?*
- » *Jakie pytania warto postawić, aby móc wyjaśnić, co się wydarzy?*
- » *Jakie pytanie warto postawić, aby móc stwierdzić, co się tu wydarzyło?*

Cel ćwiczenia można wyjaśnić, przytaczając wyniki badań Corbolana i Lopeza, którzy stwierdzili, że liczba generowanych pytań może świadczyć o tym, jak duży ktoś ma potencjał do wytwarzania twórczych odpowiedzi.

Podsumowanie zajęć

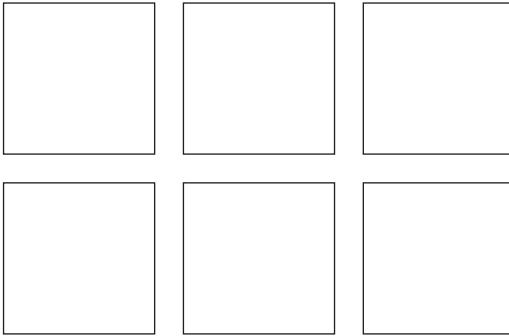
Na zakończenie zajęć można przedstawić uczniowi ogólną liczbę wygenerowanych rozwiązań i łączny czas ich wytworzenia (łatwo go obliczyć, sumując limity czasowe w poszczególnych zadaniach). Koniecznie należy podkreślić zaangażowanie ucznia i zachęcić do kontynuowania codziennego treningu twórczości (np. poprzez *Strefę samorozwoju* – aplikację mobilną z ćwiczeniami).

KARTA PRACY nr 6/I

OBSZAR ROZWOJU: zdolności twórcze

PROPONOWANA GRUPA ODBIORCÓW: uczniowie I klasy gimnazjum

ĆWICZENIE 1 Stwórz jak najwięcej rysunków na bazie kwadratu np. blat stołu, perski dywan. Masz na to zadanie dwie minuty.

W ocenie tego zadania istotne są:

- » liczba rozwiązań świadcząca o dużej płynności myślenia (możesz dorysowywać nowe kwadraty i uzupełniać je),
- » nietypowość tworzonych obrazków, określająca stopień oryginalności myślenia (najlepiej zaproponuj ćwiczenie swoim znajomym i porównajcie przygotowane przez Was rysunki – te, które nie powtarzają się, można uznać za najbardziej oryginalne).

ĆWICZENIE 2 Stwórz jak najwięcej tytułów do poniższej historyjki. Masz na to zadanie maksymalnie dwie minuty. W ocenie tego zadania istotna jest nie tylko liczba rozwiązań świadcząca o dużej płynności myślenia, ale także ich nietypowość oraz humor czy ironia, określające stopień oryginalności myślenia.

Orzeł startował z wysokiej góry i pięknie szybował nad wąwozem. Popisy orła z zachwytem podziwiał dzik, w końcu zapytał: „Ej, orzeł, co ty właściwie robisz?”. Orzeł odparł: „Luzuję się. Z dużą prędkością pędzę w dół, w ostatnim momencie odbijam do góry, to naprawdę bardzo relaksujące”. Dzik też postanowił spróbować i skoczył w dół. Opadał z ogromną prędkością. Gdy zbliżał się do ziemi, orzeł krzyknął: „Ej, dzik teraz odbij w górę, podnieś skrzydła!”. Dzik wrzasnął: „Ja nie mam skrzydeł!”. Orzeł mógł już tylko westchnąć: „Z ciebie to dopiero prawdziwy luzak”. (historia zasłyszana)

.....
.....
.....
.....

ĆWICZENIE 3 Mając do dyspozycji cyfry 1, 2, 3 i 4 stwórz jak najwięcej równań, wykorzystując znaki +, -, ×, /, aby otrzymać wyniki równy 5.

.....
.....
.....

ĆWICZENIE 4 Wypisz jak najwięcej pytań do następującego obrazka. Co mogłyby zainteresować wnikliwego detektywa czy pisarza? Nie poprzestawaj na mniej niż dziesięciu pytaniach. Postaraj się wymyślić przynajmniej 20! Czy wiesz, że Corbolan i Lopez (naukowcy badający kreatywność) stwierdzili, że liczba generowanych pytań może świadczyć o tym, jak duży ktoś ma potencjał do wytwarzania twórczych odpowiedzi? Kto pyta, nie błądzi. Kto pyta, jest twórczy.

Źródło grafiki: www.pixabay.com.

.....
.....
.....
.....
.....

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH NR 5/I

- Tytuł zajęć** *Grupowy trening twórczości*
- Odbiorcy** uczniowie I klasy gimnazjum
- Obszary pracy doradczej**
- » myślenie twórcze,
 - » opór przed zajęciami doradczymi,
 - » samowiedza,
 - » rozumienie innych,
 - » komunikatywność,
 - » współpraca,
- Cele zajęć**
- » rozwijanie umiejętności współpracy, dzielenia się pomysłami w grupie oraz komunikowania innym własnych rozwiązań zagadnień problemowych,
 - » rozwijanie synergii w grupie,
 - » minimalizacja oporu poprzez metody grupowej pracy poprzez zabawę.
- Forma pracy** grupowa
- Środki dydaktyczne** KARTA PRACY NR 21/I

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

Przed rozpoczęciem zajęć właściwych należy podzielić zespół na dwie grupy: żeńską i męską, a następnie zachęcić, aby wypisano na dużych arkuszach wspólne cechy swojej grupy (np. spostrzegawcze dziewczyny – oko w herbie, chłopcy kochający wakacje – słońce). Wyróżnione cechy stają się podstawą do zaprojektowania herbu swojej grupy (przykład w KARCIE PRACY NR 21/I, ĆWICZENIE NR 3). Celem ćwiczenia jest wyodrębnienie dwóch rywalizujących ze sobą grup i wzmocnienie zaangażowania w kolejnych ćwiczeniach. Jeśli uczestnicy mają ochotę, mogą stworzyć nie tylko swój własny herb, ale także okrzyk wojenny.

UWAGI METODYCZNE

Warto zachęcić uczestników zajęć do tworzenia przemyślanych analogii, które są wyrazem ich faktycznych poglądów, myśli i emocji. Przy takim podejściu ćwiczenie to, oprócz

usprawniania myślenia twórczego, staje się okazją do poszerzenia samowiedzy, zaś dla doradcy jest wartościowym źródłem informacji na temat klienta.

Zajęcia właściwe

1. W ciągu dwóch minut konkurujące ze sobą grupy wypisują jak najwięcej wyrazów zawierających w sobie literę E (trzeba wspólnie zdecydować, czy litera E ma pojawiać się tylko raz w wyrazie, czy może w nim występować więcej liter E) (ĆWICZENIE NR 1 W KARCIE PRACY NR 21/I). W trudniejszej wersji można zaproponować grupie poszukiwanie wyrazów z wybraną spółgłoską, np. P.

2. W kolejnym ćwiczeniu (ĆWICZENIE NR 2 W KARCIE PRACY NR 21/I) każdy uczeń stara się narysować jak najwięcej schematycznych postaci zwierząt, zachowując zasadę, że każdy schemat może składać się maksymalnie z pięciu elementów (może zawierać mniej elementów, ale nie więcej). Następnie zliczamy, ile sensownych poprawnych rozwiązań powstało w obu grupach.

UWAGI METODYCZNE

Aby ułatwić zrozumienie zadania i wzmocnić zaangażowanie, warto w trakcie podawania instrukcji zastanowić się wspólnie, jak mógłby wyglądać schematyczny obraz np. jaszczurki.

3. Ostatnie rozstrzygające zadanie polega na znalezieniu odpowiedzi na pytania (ĆWICZENIE NR 3 W KARCIE PRACY NR 21/I):

- » Co byłoby użyteczniejsze, gdyby było wolniejsze?
- » Co byłoby użyteczniejsze, gdyby było szybsze?

Wygrywa grupa, która wymyśli więcej sensownych odpowiedzi (bez względu na to, na które pytanie odpowiadała).

Podsumowanie zajęć

Na zakończenie zajęć doradca podsumowuje efekty pracy obu grup – żeńskiej i męskiej – we wszystkich trzech zadaniach i ogłasza zwycięzcę. Warto podkreślić znaczenie grupowej pracy i jej wpływ na liczbę generowanych rozwiązań, a także na wzajemnie inspirowanie.

Pytania moderujące:

- » *Czy rozwiązanie lub pomysł jednej osoby może inspirować kolejne rozwiązania?*
- » *Czy atmosfera konkurencji pozytywnie wpływa na liczbę podawanych rozwiązań?*
- » *Czy atmosfera konkurencji pozytywnie wpływa na jakość podawanych rozwiązań?*
- » *Jaka atmosfera panowała w grupie, jakie emocje dominowały?*
- » *Czy w grupie dochodziło do wzajemnego krytykowania swoich pomysłów?*

Dodatkowe ćwiczenia dla uczniów

Warto zachęcić uczniów, aby sprawdzili, ile różnorodnych pomysłów są w stanie wygenerować jako grupa. Każda osoba może napisać swój pomysł na tablicy, pilnując, aby nie dublował się z tymi już zapisanymi. Po upływie około dziesięciu minut należy zsumować pomysły i omówić je.

Przykładowe problemy do rozwiązania:

- » *Co jest tańsze niż 5 złotych i jest atrakcyjne dla wszystkich ludzi?*
- » *Co robi deszcz?*

KARTA PRACY nr 21/I

ĆWICZENIE 1 Sprawdźcie, kto w Waszej grupie utworzy najwięcej wyrazów zawierających w sobie literę E (zdecydujecie, czy litera E ma pojawiać się tylko raz w wyrazie czy może w nim występować więcej liter E). Macie na to dwie minuty.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ĆWICZENIE 2

Sprawdźcie, kto w Waszej grupie narysuje najwięcej schematycznych postaci zwierząt, zachowując zasadę, że każdy schemat może składać się maksymalnie z pięciu elementów.

Na początku zastanówcie się wspólnie, jak mógłby wyglądać schematyczny obraz jaszczurki.

ĆWICZENIE 3 Podzielcie się na dwie grupy: żeńską i męską. Wypiszcie wspólne cechy swojej grupy i narysujcie herb obrazujący Waszą grupę (np. spostrzegawcze dziewczyny – oko w herbie, chłopcy kochający wakacje – słońce).

Wspólne cechy grupy:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ĆWICZENIE 4 Znajdźcie jak najwięcej odpowiedzi na pytania:

- » *Co byłoby użyteczniejsze, gdyby było wolniejsze?*
- » *Co byłoby użyteczniejsze, gdyby było szybsze?*

Wygrywa grupa, która wymyśli więcej sensownych odpowiedzi (bez względu na to, na które pytanie odpowiadała).

.....
.....
.....
.....
.....
.....

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH NR 6/I

Tytuł zajęć *Co mogę zmienić na lepsze?*

Odbiorcy uczniowie I klasy gimnazjum

Obszary » kariera edukacyjno-zawodowa,
pracy » wartości,
doradczej » samowiedza,

Cele zajęć » uświadomienie sobie przez ucznia satysfakcji
z poszczególnych obszarów jego życia,
» wyznaczenie działań naprawczych
i rozwojowych.

Forma pracy indywidualna

Środki KARTA PRACY NR 7/I

dydaktyczne

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

Doradca informuje ucznia o temacie zajęć. Zachęca go do dyskusji na temat tego, co w życiu najważniejsze, zauważając, że często w codziennym biegu nie zastanawiamy się nad naszym życiem – jakie mamy oczekiwania, co nas naprawdę uszczęśliwia, a co smuci i jak możemy to zmienić, do czego zmierzamy i czego tak naprawdę pragniemy. Pyta ucznia, czy jego zdaniem ważne jest, aby zastanowić się nad tym, jakie jest nasze życie oraz jaka jest wartość takich pytań.

Zajęcia właściwe

1. Historia o rozgwiadach (ĆWICZENIE NR 1 W KARCIE PRACY NR 7/I).

Doradca daje uczniowi opis historii i prosi go, aby nie spieszył się z odpowiedzią na pytanie podane poniżej.

Doradca zachęca ucznia, aby spojrział na tę opowieść jak na metaforę życia i aby pisał wszystko, co przyjdzie mu do głowy.

2. Koło życia (ĆWICZENIE NR 2 W KARCIE PRACY NR 7/1).

W tym ćwiczeniu uczeń ocenia swoją satysfakcję z życia w podziale go na główne obszary:

SZKOŁA – na ile jest usatysfakcjonowany z tego, jak radzi sobie w szkole, jak spędza tam czas, wykorzystuje poznaną wiedzę itp. Bardzo ważne jest, aby ocena satysfakcji nie była wyłącznie odniesiona do otrzymywanych przez ucznia ocen;

RODZINA – na ile usatysfakcjonowany jest z relacji z osobami w rodzinie;

INNI LUDZIE – na ile cieszą go kontakty ze znajomymi, ich głębokość i częstota;

ZDROWIE I KONDYCJA FIZYCZNA – na ile cieszy się ze swojej sprawności fizycznej, samopoczucia i zdrowia;

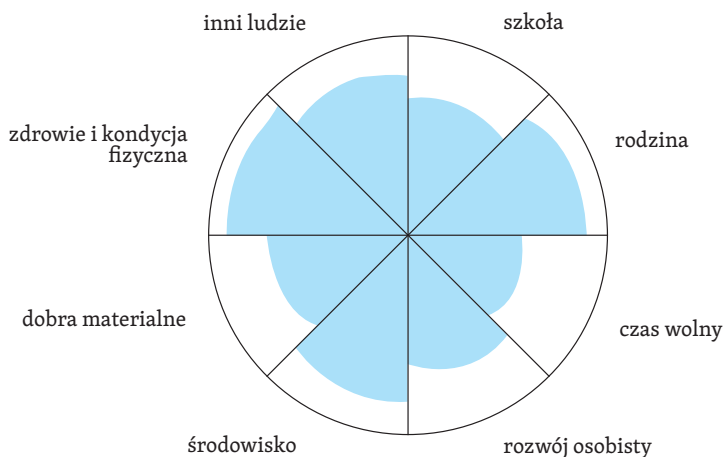
DOBRA MATERIALNE – na ile cieszy się ze swojej sytuacji finansowej;

ŚRODOWISKO – na ile usatysfakcjonowany jest z tego, gdzie mieszka, w jakim środowisku przebywa;

CZAS WOLNY – nie ilość, a jakość tego czasu, czy jest usatysfakcjonowany z tego, jak spędza swój wolny czas;

ROZWÓJ OSOBISTY – na ile satysfakcjonuje go jego rozwój poza szkołą, na ile rozwija swoje pasje, na ile cieszy się z tego, jak inwestuje w swoją przyszłość.

Uczeń w każdym „kawałku tortu” zaznacza procentowo, na ile jest usatysfakcjonowany z danego obszaru – sam środek oznacza 0% a okrąg – 100%. Po narysowaniu danej części uczeń zakreskowuje pole tak jak w przykładzie poniżej:

UWAGI METODYCZNE

Warto powiadomić ucznia o tym, aby dogłębnie zastanowił się nad każdym obszarem. Jest to ćwiczenie refleksyjne, dlatego należy zapewnić uczniowi możliwość spokojnego zastanowienia się nad swoim życiem.

Jest to również ćwiczenie, któremu często towarzyszą silne emocje – uczeń może dojść do wniosku, że jego życie jest bardzo mało satysfakcjonujące i należy wprowadzić wiele zmian, aby poprawić swoją sytuację. Może również uznać, że ma bardzo mały wpływ na to, jak wygląda jego obecna sytuacja i załamać się z powodu bezsilności. Aby poradzić sobie z ewentualnymi negatywnymi emocjami, doradca powinien uświadomić uczniowi, że tego typu ćwiczenie robi się po to, aby wprowadzić zmiany i pomóc uczniowi pracować nad swoją przyszłością i poczuciem satysfakcji z życia.

Można podać przykłady ludzi, którzy takiego rachunku życia dokonują bardzo późno, żałując, że nie mają więcej czasu, aby coś zmienić. Uczeń jest dopiero na początku swojej drogi życiowej w idealnym czasie do tego, aby świadomie kształtować swoją przyszłość.

3. Ćwiczenie na kole (ĆWICZENIE NR 3 W KARCIE PRACY NR 7/I).

Podczas tego ćwiczenia warto zadać uczniowi dodatkowe pytania dotyczące koła życia:

A. Wyobraź sobie, że powyższe koło reprezentuje koła pojazdu, którym się poruszasz w swoim życiu. Jaki masz komfort jazdy?

To pytanie ma na celu pokazanie, że wszystkie sfery naszego życia są ze sobą powiązane i mają na siebie wpływ. Poziom naszego ogólnego zadowolenia z życia zależy od zadowolenia z poszczególnych jego obszarów, czego często nie zauważamy w codziennym ferworze, bardzo zaniedbując np. czas wolny czy innych ludzi.

B. W jaki obszar inwestujesz najwięcej swojego czasu, najwięcej energii? Czy jest to obszar, który daje Ci najwięcej satysfakcji? Jeśli nie, to z czego to wynika?

UWAGI METODYCZNE

W tym ćwiczeniu uczeń zastanawia się, jak efektywnie lokuje swoją energię w poszczególne obszary. Doradca może przy tym ćwiczeniu zapoznać ucznia z zasadą Pareto 20/80, która mówi o tym, że 20% naszych zasobów daje nam 80% zysków – ważne jest aby odnaleźć te właściwe 20% i tak je wykorzystać, aby dawało nam jak najwięcej korzyści. Zasada ta działa również w drugą stronę – bardzo często robimy dużo, inwestujemy czas i energię (80%) w coś, co daje nam bardzo mało (20%) korzyści.

C. *Czy jest taki obszar, który, gdybyś poświęcił(a) mu więcej czasu i energii, pomógłby podnieść satysfakcję z kilku obszarów? Jeśli tak, to jaki to obszar?*

W tym ćwiczeniu zwracamy szczególną uwagę na siłę powiązań poszczególnych obszarów życia ze sobą: czy zadbanie o jakiś obszar da również rezultaty w innych obszarach, np.:

- » Wygospodarowanie dodatkowego czasu na rozwój osobisty wpłynie nie tylko na większą satysfakcję w tym obszarze, ale również może przełożyć się na lepsze zarobki, większą satysfakcję z czasu wolnego itp.
- » Zadbanie o swoje zdrowie wpłynie również na wzrost satysfakcji ze szkoły (lepsza kondycja sprzyja lepszej koncentracji uwagi, lepszemu dotlenieniu i osiągnięciom szkolnym).
- » Zmiana koloru ścian w pokoju na cieplejsze oraz zadbanie o porządek wpłynie pozytywnie nie tylko na środowisko, w którym uczeń żyje, ale również na relacje z rodziną (mniej kłótni), czas wolny itp.

4. Zmiany (ĆWICZENIE NR 4 W KARCIE PRACY NR 7/I).

Uczeń zastanawia się, jak może podnieść satysfakcję z każdego obszaru swojego życia, np.

- » SZKOŁA – zapisać się do koła zainteresowań, pomóc słabszemu uczniowi w nauce, spędzać przerwy z rówieśnikami, przygotować się do kolejnej lekcji z ulubionego przedmiotu;
- » RODZINA – więcej rozmawiać z rodzicami, np. ucząc ich grania na konsoli;
- » INNI LUDZIE – każde niedzielne popołudnie spędzać na rozmowie ze znajomymi, zapraszając ich np. na wspólne oglądanie meczu;

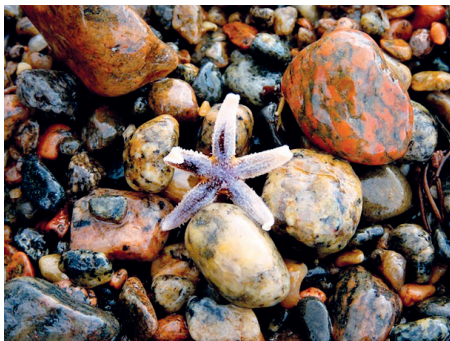
- » ZDROWIE I KONDYCJA FIZYCZNA – zacząć robić brzuszki i przysiady każdego dnia przed wyjściem do szkoły;
- » DOBRA MATERIAŁNE – założyć zeszyt wydatków, zacząć odkładać pieniądze na jakiś konkretny cel;
- » ŚRODOWISKO – samemu odnowić pokój, posegregować stos papierów;
- » CZAS WOLNY – wygospodarować godzinę tygodniowo na jazdę na rolkach, każdego dnia znaleźć 20 minut na czytanie ulubionej książki;
- » ROZWÓJ OSOBISTY – zapisać się na bezpłatny kurs online.

KARTA PRACY nr 7/I

OBSZAR ROZWOJU: wartości, poczucie autonomii

PROPONOWANA GRUPA ODBIORCÓW: uczniowie I klasy gimnazjum

ĆWICZENIE 1

Historia o rozgwiazdach¹

Wcześnie rano mężczyzna wędrował wzdłuż plaży, patrząc na ocean i fale rozchodzące się po piasku. Nagle zauważył coś niesamowitego. Zobaczył, że plaża jest pokryta tysiącami rozgwiazd, które zostały wyrzucone na brzeg i umierały w słońcu. W oddali spostrzegł młodą dziewczynę, która brała w rękę rozgwiazdę i wrzucała do wody, jedną za każdym razem. Kiedy zbliżył się

do niej tak, aby mogła usłyszeć jego głos, mężczyzna powiedział:

– Marnujesz swój czas. Tutaj są tysiące rozgwiazd. Prawdopodobnie nie spowodujesz żadnej różnicy.

Młoda dziewczyna schyliła się, podniosła jedną rozgwiazdę i rzuciła ją tak daleko, jak tylko mogła, z powrotem do oceanu:

– Zrobiłam różnicę tej jednej – odpowiedziała i schyliła się, żeby podnieść następną.

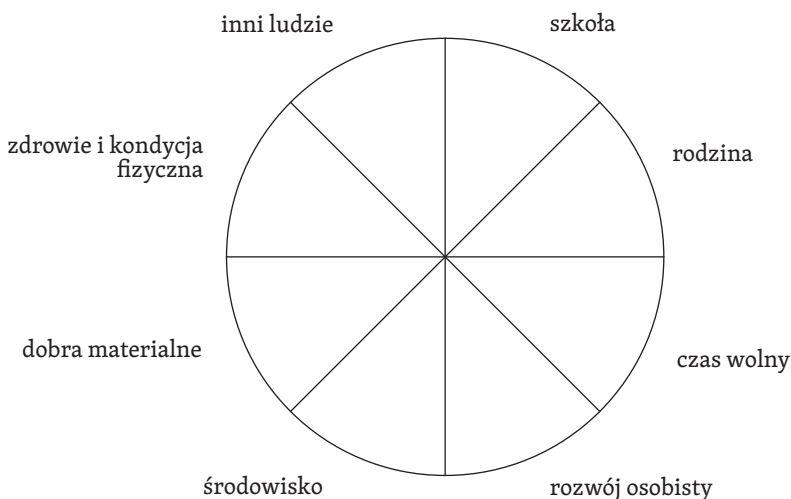
¹ Opowiadanie z książki *Balsam dla Duszy* Jacka Canfielda i Marka Victora Hansena. Poznań: Wydawnictwo REBIS. 2010.

Jaki morał płynie z tej historii dla Ciebie? Czy możesz to odnieść do swojego życia? Czym może być w Twoim życiu rozgwiezda, a czym osoby występujące w historii?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ĆWICZENIE 2 Oceń, na ile poniższe obszary Twojego życia są dla Ciebie satysfakcjonujące.

UWAGA! Każdy obszar to osobny kawałek tortu. Zaznacz kolorem odpowiednią część każdego kawałka w zależności od stopnia czerpanej satysfakcji.

ĆWICZENIE 3 Zastanów się teraz i odpowiedz:

Wyobraź sobie że powyższe koło reprezentuje koła pojazdu, którym się poruszasz w swoim życiu. Jaki masz komfort jazdy? Jakie są Twoje refleksje na temat tego ćwiczenia?

.....
.....
.....

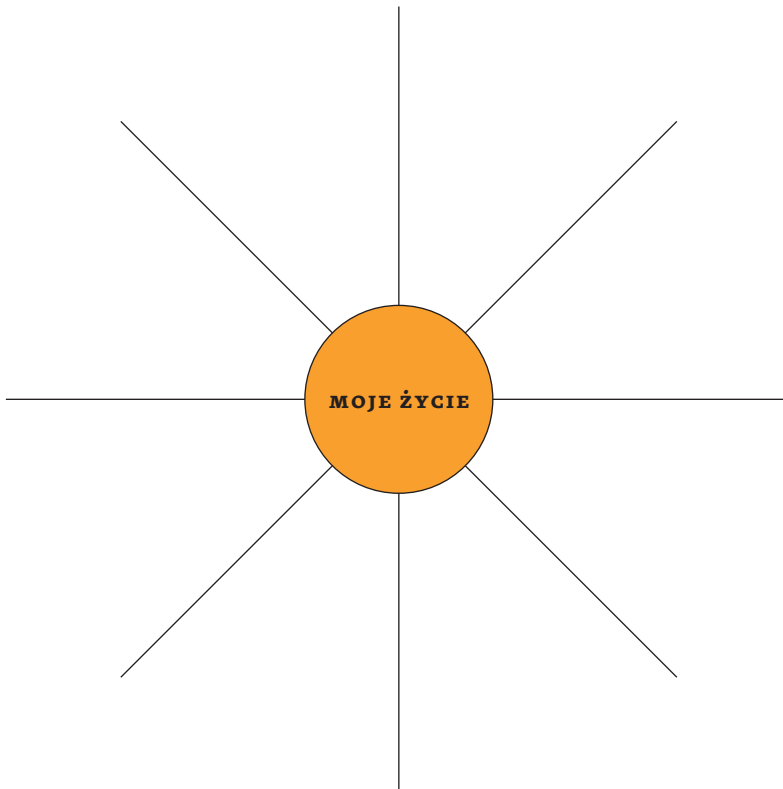
W jaki obszar inwestujesz najwięcej swojego czasu, najwięcej energii? Czy jest to obszar, który daje Ci najwięcej satysfakcji? Jeśli nie, to z czego to wynika?

.....
.....

Czy jest taki obszar, który, gdybyś poświęcił(a) więcej czasu i energii, pomógłby podnieść satysfakcję z kilku obszarów? Jeśli tak, to jaki to obszar?

.....
.....

ĆWICZENIE 4 Zastanów się teraz, w jaki sposób możesz podnieść satysfakcję z każdego obszaru? Jakie konkretne działania podjąć? Jakie zmiany poczynić? Skup się przede wszystkim na działaniach zależnych od Ciebie, na które masz największy wpływ. Wypisz jak najwięcej propozycji w formie mapy myśli.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH NR 7/I

Tytuł zajęć *Wartości ważne w moim życiu*

Odbiorcy uczniowie I klasy gimnazjum

Obszary » wartości,
pracy » samowiedza,
doradczej

Cele zajęć » uświadomienie sobie przez ucznia wartości,
które są dla niego najważniejsze w życiu,
» uświadomienie sobie roli wartości w codziennym funkcjonowaniu człowieka oraz w planowaniu przyszłości.

Forma pracy indywidualna

Środki KARTA PRACY NR 13/I

dydaktyczne

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

Doradca przedstawia uczniowi temat i cel zajęć. Pyta ucznia o sens refleksji nad wartościami, jakie wyznajemy oraz wprowadza go w tematykę wartości, np.:

Każda Twoja decyzja w życiu jest determinowana przez hierarchię wartości. W momencie, gdy ta hierarchia będzie przez Ciebie znana, każda decyzja będzie znacznie łatwiejsza do podjęcia. Wiedząc, że na przykład rodzina jest dla Ciebie ważniejsza od sukcesu w pracy, będziesz miał odwagę odmówić szefowi, gdy umówiłeś się z dziećmi do kina, a on prosi Cię o pozostanie dłużej w pracy.

Zajęcia właściwe

1. Moja lista wartości osobistych (ĆWICZENIE NR 1 W KARCIE PRACY NR 13/I).

To ćwiczenie ma na celu uświadomienie uczniowi, jakie wartości w życiu są dla niego najważniejsze. Spośród wymienionych w tabeli (ma możliwość wypisania dodatkowych w wykropkowane miejsca w tabeli) ma za zadanie wybrać dziesięć i wpisać je w pustą tabelkę

poniżej. Doradca prosi ucznia, aby nie spieszył się z wykonywaniem zadania.

UWAGI METODYCZNE

Warto uświadomić uczniowi, po co robi to ćwiczenie np.:

Każda Twoja decyzja, jaką teraz będziesz miał do podjęcia, w dużej mierze będzie wspomagana przez listę Twoich wartości. Jeśli będziesz miał przed sobą jakąś poważną decyzję i nie będziesz pewien, co zrobić, odwołanie się do wyznawanych wartości może znacznie ułatwić rozwiązanie dylematu.

Wartości, jakie wyznajemy, mają również duże znaczenie przy wyznaczeniu celów do realizacji, np. osoba, która najbardziej ceni bezpieczeństwo i stabilizację, niekoniecznie powinna stawiać sobie za cel ciągłe podróżowanie i pracę jako freelancer.

2. Uczeń ma za zadanie wypisać trzy najważniejsze dla niego wartości w życiu i zastanowić się, dlaczego właśnie takie wartości wybrał (ĆWICZENIE NR 2 W KARCIE PRACY NR 13/I).

3. Uczeń ma za zadanie zastanowić się, w jaki sposób objawia się wyznawanie danej wartości przez osobę (ĆWICZENIE NR 3 W KARCIE PRACY NR 13/I).

Pytania moderujące:

- » Czy możesz podać przykład osoby, która wyznaje taką wartość?
- » Czy tylko wyznawanie danej wartości wpływa na zachowanie człowieka?
- » Jakie konsekwencje może mieć postępowanie wbrew wyznawanym przez siebie wartościom (np. pod naciskiem innych)?

4. Wartości a cele (ĆWICZENIE NR 4 W KARCIE PRACY NR 13/I).

Wspólnie z uczniem dyskutujemy na temat celów, jakie postawił sobie na wcześniejszych zajęciach w kontekście wartości, jakie wyznaje – czy są one spójne czy wręcz przeciwnie? Jakie mogą być konsekwencje spójności bądź braku spójności wartości z celem?

Przykłady celów i wartości, które potencjalnie nie są spójne:

- » Najwyżej ceniona wartość: Praca zespołowa – cel: sukces indywidualny.
- » Natura – praca w dużej korporacji
- » Prywatność – duża popularność w mediach.
- » Niezależność – założenie rodziny.

Podsumowanie zajęć

Doradca proponuje uczniowi obserwację swoich zachowań w kontekście wartości. Proponuje również zastanowienie się, czy wcześniejsze decyzje przez niego podejmowane miały związek z jego wartościami.

KARTA PRACY nr 13/I

OBSZAR ROZWOJU: wartości

PROPONOWANA GRUPA ODBIORCÓW: uczniowie I klasy gimnazjum

ĆWICZENIE 1 LISTA WARTOŚCI OSOBISTYCH

Z poniższej listy wartości wybierz dziesięć, które są dla Ciebie najważniejsze jako zasady postępowania oraz element upragnionego sposobu życia. Jeśli chcesz, możesz uzupełnić listę o dodatkowe, własne wartości.

awans i kariera	entuzjazm	efektywność
bezpieczeństwo	etyka zawodowa	twórczość
bezpieczeństwo ekonomiczne	swoboda dysponowania czasem	ład (spokój, stabilizacja, zgodność)
bogactwo	jakość relacji	uczucia (miłość, troska)
demokracja	kompetencja	zasługi
doskonałość	korzyści finansowe	wydajność
doświadczenie	lojalność	innowacyjność
działalność społeczna	mądrość	uczciwość
wiara	zdrowie	przyjemność
rozwój	rodzina	miejsce zamieszkania
natura	wpływ na innych	reputacja
niezależność	wolność	satysfakcja z pracy
ekologia	władza i siła	ludzie dookoła
odpowiedzialność	wiedza	stabilność

ojczyzna	przygoda	szaleństwo
osiągnięcia	prywatność	status intelektualny
sztuka	prawda	podziw
pieniądze	praca w zespole	harmonia wewnętrzna
pogoda ducha	sława	szacunek do siebie
pomoc innym	samodzielna praca	kondycja
sztuka	oddanie	zaufanie
kultura	zmiana i różnorodność	przyjaźń
rozwój osobisty	pasja	niezależność
praca bez presji	szybkie tempo życia	bliskie relacje
podróże	bezpieczeństwo	technologia
...

Z powyższej listy wartości wybierz dziesięć, które są dla Ciebie najbardziej istotne:

ĆWICZENIE 2 Z powyżej wybranych przez Ciebie dziesięciu najbardziej cenionych wartości wybierz trzy najważniejsze i uporządkuj je według znaczenia, jakie mają dla Ciebie (miejsca: pierwsze, drugie, trzecie):

1.
2.
3.

Uzasadnij, dlaczego właśnie te wartości są dla Ciebie najważniejsze:

1.
.....
.....
2.
.....
.....
.....
3.
.....
.....
.....

ĆWICZENIE 3 Zastanów się teraz, co robi i jak się zachowuje osoba, która wyznaje daną wartość (wstaw trzy najważniejsze dla Ciebie):

Źródło grafiki: www.freepik.com.

Wartość 1:

»

»

»

»

»

»

Wartość 2:

»

»

»

»

»

»

Wartość 3:

»

»

»

»

»

»

Jak ma się ta charakterystyka do Twojego zachowania? W czym jest podobna, a w czym różna?

.
.

ĆWICZENIE 4 Jaki jest związek między celami a wartościami? Czy cele uzupełniają wartości czy też różnią się od nich?

.
.
.
.
.
.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH NR 8/I

Tytuł zajęć *Metoda trzech żyć w pracy z wartościami*

Odbiorcy uczniowie I klasy gimnazjum

Obszary » wartości,
pracy » samowiedza,
doradczej

Cele zajęć » uświadomienie sobie przez ucznia wartości,
które są dla niego najważniejsze w życiu,
» rozwijanie inteligencji intra- i interpersonalnej.

Forma pracy indywidualna

Środki KARTA PRACY NR 14/I
dydaktyczne

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

Doradca przedstawia temat i cel zajęć z krótkim wprowadzeniem, np.:

Każdy cel, jaki sobie stawiasz, gdy jest spójny z Twoimi wartościami, będzie Twoim celem właściwym i z pewnością będzie generować wiele motywacji. Bardzo często ludzie podążają za nieswoimi celami, pracując na sukces i szczęście innych. Wiedza o swoich wartościach sprawi, że będziesz wybierał to, co jest ważne również dla Ciebie, nie tylko dla innych. Pozwoli Ci podążać we właściwym kierunku.

Doradca pyta ucznia, czy ma jakiś autorytet, osobę, którą podziwia – pyta, czym ta osoba się charakteryzuje, jakie wartości wyznaje i czy są one podobne do tych, które wyznaje uczeń.

Zajęcia właściwe

1. *Metoda trzech żyć w pracy z wartościami* (ĆWICZENIE NR 1 W KARCIE PRACY NR 14/I). Jest to metoda do pracy z wartościami, która pozwala je określić, a następnie odnieść do obecnego życia osoby.

Przykładowy przebieg ćwiczenia

Wyobraź sobie, że jesteś uczestnikiem gry komputerowej. Masz do dyspozycji trzy życia (może być też inna liczba, wszystko zależy od ucznia).

Każde z tych żyć jest inne. W każdym jesteś kimś innym. Ostatnie, trzecie życie, jest Twoim rzeczywistym.

Można do pracy w tej metodzie wykorzystać przestrzeń. Można też zachęcić ucznia do przyjęcia postawy oraz wcielenia się w rolę.

Jeżeli nie jesteś entuzjastą gier komputerowych, wciel się w postać (postaci), którą/które podziwiasz. Może to być postać z ulubionej książki, opowieści, Twój autorytet lub postać zmyślona.

2. Pytania uzupełniające (ĆWICZENIE NR 2 W KARCIE PRACY NR 14 / I).

A teraz przez chwilę wyobraź sobie, że przyjmujesz wybraną postać, a kiedy już będziesz gotowy (gotowa) – przejdź do pytań i odpowiedz na nie.

Można też wykorzystać poniższe pytania w ten sposób, że będzie zadawał je doradca, a uczeń skupi się jedynie na udzieleniu odpowiedzi.

UWAGI METODYCZNE:

Pytania, które można zadać kolejno do każdego z „żyć”:

- *Jaka jest postać, którą wybrałeś (wybrałaś)?*
- *Co jest ważnego w tej postaci?*
- *Jakie wartości wiążą się z tą postacią?*
- *Co zyskujesz, wybierając tę postać?*
- *Co ma ta postać, czego Ty nie masz obecnie?*
- *Co masz w realnym życiu, czego nie ma ta postać?*

Na końcu należy poprosić ucznia o podsumowanie wyników, ujawnienie wartości, które się pojawiły w trakcie wykonywania ćwiczenia, oraz wyciągnięcie wniosków. Można też zaproponować przypisanie wartościom priorytetów, czyli określenie hierarchii wartości.

3. Wgląd w siebie (ĆWICZENIE NR 3 W KARCIE PRACY NR 14 / I).

Po zakończeniu wizualizacji z postaciami, w celu podsumowania, doradca zadaje uczniowi dodatkowe pytania:

- » *Co teraz wiesz więcej o sobie?*
- » *Co stało się dla Ciebie jasne po tym ćwiczeniu?*

4. Proponujemy uczniowi, aby w domu dokończył historię bohatera, w którego się wcielił jako w ostatniego (ĆWICZENIE NR 4 W KARCIE PRACY NR 14/I).

Podsumowanie zajęć

Doradca proponuje uczniowi obserwację swoich zachowań w kontekście wartości (czy bierze je pod uwagę podczas codziennych wyborów? czy przeżywa konflikt wartości?). Proponuje również zastanowienie się, czy wcześniejsze decyzje ucznia miały związek z jego wartościami.

KARTA PRACY nr 14/I

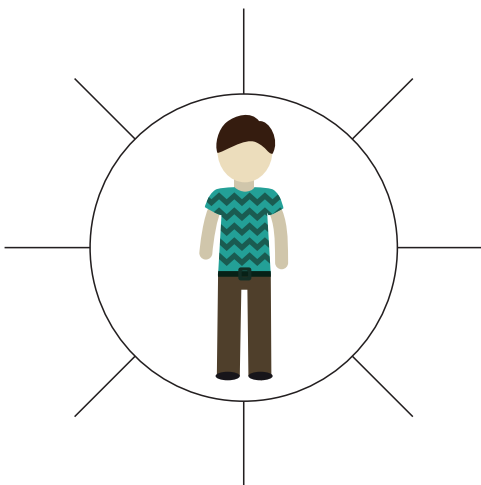
OBSZAR ROZWOJU: wartości

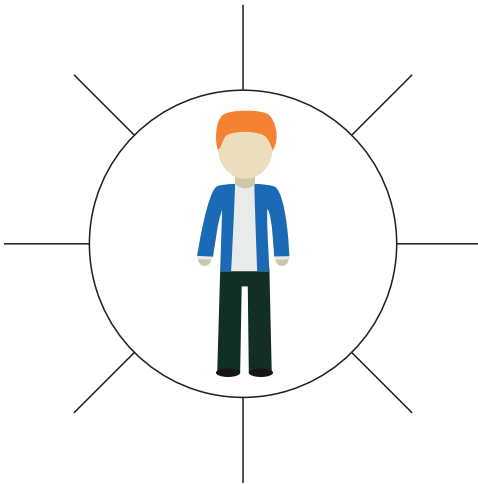
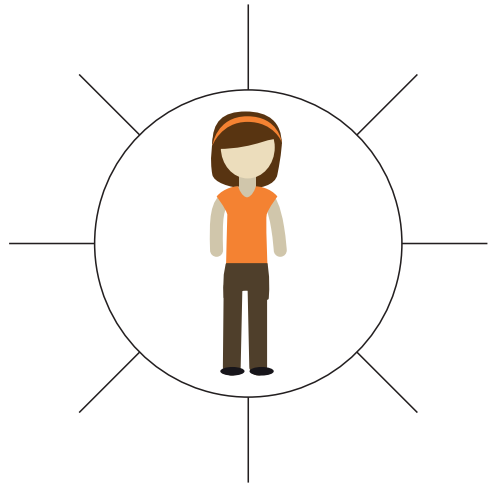
PROPONOWANA GRUPA ODBIORCÓW: uczniowie I klasy gimnazjum

ĆWICZENIE 1 Wyobraź sobie, że jesteś uczestnikiem gry komputerowej. Masz do dyspozycji trzy życia. Każde z tych żyć jest inne, w każdym z nich jesteś kimś innym. Ostatnie, trzecie życie jest Twoim rzeczywistym życiem.

UWAGA! Jeżeli nie jesteś entuzjastą gier komputerowych, wciel się w postać (postaci), którą (które) podziwiasz. Może to być bohater ulubionej książki, opowieści lub zmyślony.

Poniżej wpisz dla każdej postaci jej imię i atrybuty np. jakie ma moce, w co wierzy, w czym jest dobra, o czym marzy.

ĆWICZENIE 2 A teraz przez chwilę wyobraź sobie, że przyjmujesz wybraną postać, a kiedy już będziesz gotowy (gotowa) – przejdź do pytań i odpowiedz na nie:

POSTAĆ 1

Kim chcesz być w tym „życiu”, które wiąże się z wybraną przez Ciebie postacią?

.
.

Co jest ważne w tej postaci?

.
.

Jakie wartości wiążą się z tą postacią?

.....
.....

Co zyskujesz, wybierając tę postać?

.....
.....

Co jest związane z tą postacią, czego nie masz obecnie?

.....
.....

Co masz w realnym życiu, a czego nie ma w tej postaci?

.....
.....

POSTAĆ 2

Kim chcesz być w tym „życiu”, które wiąże się z wybraną przez Ciebie postacią?

.....
.....

Co jest ważne w tej postaci?

.....
.....

Jakie wartości wiążą się z tą postacią?

.....
.....

Co zyskujesz, wybierając tę postać?

.....
.....

Co jest związane z tą postacią, czego nie masz obecnie?

.....
.....

Co masz w realnym życiu, a czego nie ma w tej postaci?

.....
.....

POSTAĆ 3

Kim chcesz być w tym „życiu”, które wiąże się z wybraną przez Ciebie postacią?

.....
.....

Co jest ważnego w tej postaci?

.....
.....

Jakie wartości wiążą się z tą postacią?

.....
.....

Co zyskujesz, wybierając tę postać?

.....
.....

Co jest związane z tą postacią, czego nie masz obecnie?

.....
.....

Co masz w realnym życiu, a czego nie ma w tej postaci?

.....
.....

ĆWICZENIE 3 Jak Ci się wydaje, co pokazuje to ćwiczenie? Czego dowiedziałeś się (dowiedziałas się) o sobie w tym ćwiczeniu?

.....
.....

Jakie wartości ujawniły się w trakcie wykonywania tego ćwiczenia?

.....
.....

ĆWICZENIE 4 Czy człowiek ma kilka życ do wyboru? Na czym polega ten wybór? Uzasadnij swoje zdanie.

.....
.....
.....
.....

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH NR 9/I

Tytuł zajęć *Mój świat zainteresowań*

Odbiorcy uczniowie I klasy gimnazjum

Obszary » zainteresowania,
pracy » samowiedza,
doradczej » rozumienie innych,

Cele zajęć » uświadomienie sobie przez ucznia swoich zainteresowań i tego, co lubi robić najbardziej,
» uświadomienie sobie przez ucznia roli zainteresowań w kształtowaniu kariery.

Forma pracy indywidualna

Środki KARTA PRACY NR 8/I
dydaktyczne

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

*Najwyższym osiągnięciem jest zatarcie granicy
między pracą i zabawą
Arnold Toynbee*

Doradca przedstawia temat i cel zajęć, zachęcając do dyskusji na temat: czy praca i zabawa to dwa przeciwległe bieguny?

Doradca może również skomentować:

Praca, którą się kocha, jest wielkim marzeniem wielu z nas. Cóż bowiem mogłoby być przyjemniejszego od codziennego spędzania czasu nad tym, co się lubi? Rano wstajesz zmotywowany, z uśmiechem na twarzy i nie możesz się już doczekać, aż zaczniesz pracować. Bajka? Może i tak, ale zupełnie osiągalna. Jedyne, co musisz zrobić, to znaleźć swoją pasję.

Zajęcia właściwe

1. Cechy pracy (ĆWICZENIE NR 1 W KARCIE PRACY NR 8/I).

Uczeń ma za zadanie wymienić cechy pracy marzeń i pracy, której nigdy by się nie podjął. Warto, aby doradca dopytał, dlaczego właśnie te cechy wybrał – dlaczego są one dla niego tak ważne. Dodatkowo

doradca może pomóc uczniowi wybrać zawód bądź kategorię zawodów o cechach pracy idealnej.

2. To co lubię robić (ĆWICZENIE NR 2 W KARCIE PRACY NR 8/I).

W tym ćwiczeniu uczeń odpowiada na pytania: *Gdybyś nie martwił się o przetrwanie (pieniądze, rodzinę, miejsce, znajomych), to co byś w życiu robił(a) Co Ci daje najwięcej przyjemności i satysfakcji?* Doradca pomaga uczniowi ponieść się wyobraźni, ale również dokładnie sprecyzować to, co przynosi mu satysfakcję i przyjemność, np. niespędzanie czasu przed komputerem, ale np. obróbka graficzna zdjęć z wakacji.

3. Rozwijanie zainteresowań (ĆWICZENIE NR 3 W KARCIE PRACY NR 8/I).

Uczeń zastanawia się, w jaki sposób można rozwijać swoje zainteresowania. Swoje pomysły zapisuje na grafie, który może jeszcze dodatkowo rozbudować.

Doradca w tym ćwiczeniu może za pomocą pytań nakierowywać ucznia na uzyskanie jak największej liczby pomysłów.

Przykładowe sposoby rozwoju zainteresowań:

- » zapisanie się do koła zainteresowań,
- » znalezienie mentora,
- » zapoznanie się z osobami, które mają taką samą pasję,
- » zapisanie się do grupy tematycznej/forum w Internecie,
- » czytanie książek i czasopism na ten temat,
- » zapisanie się na praktyki,
- » itd.

4. Życie bez pasji (ĆWICZENIE NR 4 W KARCIE PRACY NR 8/I).

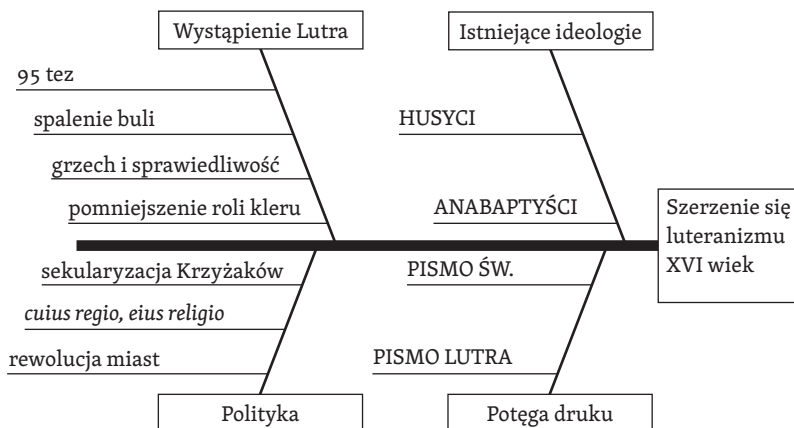
W tym ćwiczeniu poddajemy refleksji sytuację osoby, która przestała rozwijać swoje zainteresowania i nie poświęca czasu swojej pasji.

Uczeń zastanawia się, jaki skutek może mieć to zaniechanie oraz jakie przyczyny mogły mieć na to wpływ. Do tego ćwiczenia wykorzystywany jest diagram ryby, który można rozbudować o dodatkowe osie.

UWAGI METODYCZNE

Diagram Ishikawy², czy inaczej diagram rybiej ości, jest wykresem przyczynowo-skutkowym. Ma on na celu graficzną prezentację zależności pomiędzy czynnikami, które mają wpływ na dany problem, oraz skutkami, które pojawiają się w konsekwencji istnienia tych pierwszych. Procedura analizy za pomocą diagramu Ishikawy wymaga przejścia przez kilka etapów jego tworzenia. Pierwsza faza to określenie występującego problemu. To właśnie on będzie reprezentowany przez główną, poziomą oś (skierowaną zgodnie z układem współrzędnych) diagramu, która jest analogią do kręgosłupa ryby. W następnej fazie należy określić główne grupy przyczyn, które powodują występowanie danego problemu. Jest to inaczej odpowiedź na pytanie: co powoduje, że dany problem występuje? Etap trzeci to szczegółowe określenie przyczyn w ramach głównych grup. Następnym etapem jest kolejne uszczegółowienie w tych grupach, które były określane poprzednio. Ostatni etap polega na dokładnym przeanalizowaniu diagramu i, w miarę potrzeb, podjęciu kolejnych uszczegółowień. Warto tu wspomnieć, że nie ma żadnych dokładnych wytycznych ani co do głębokości uszczegóławiania, ani co do zestawu głównych grup przyczyn.

Przykład:

² M. Urbaniak (2004). *Zarządzanie jakością. Teoria i praktyka*. Warszawa: Difin.

Podsumowanie zajęć

Uczeń tworzy analogie, korzystając ze schematu:

Życie bez pasji jest jak	rower,	
	stół,	
	telefon,	
	woda,	
	samochód,	

Przykładowo:

Życie bez pasji jest jak telefon, któremu rozładowała się bateria.

KARTA PRACY nr 8/I

OBSZAR ROZWOJU: wartości, zainteresowania, świadomość dotycząca planowania kariery

PROPONOWANA GRUPA ODBIORCÓW: uczniowie I klasy gimnazjum

ĆWICZENIE 1 Wyobraź sobie, że jesteś na rozmowie kwalifikacyjnej.

Wymień pięć cech, jakie miałyby Twoja idealna praca:

1.
2.
3.
4.
5.

Wymień pięć cech pracy, jakiej nigdy byś nie podjął (nie podjęła):

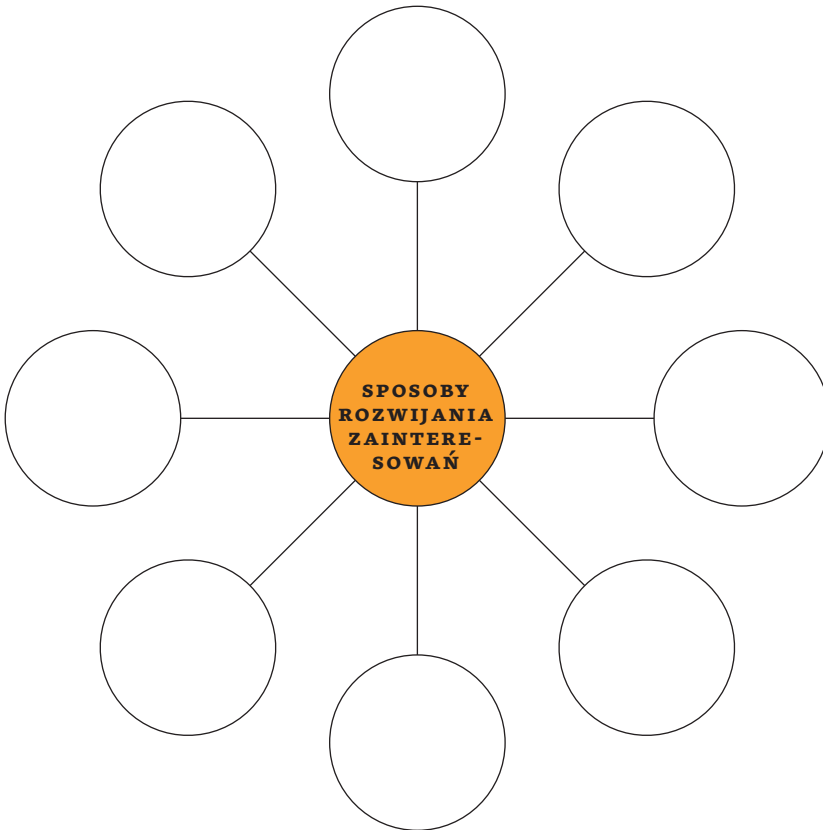
1.
2.
3.
4.
5.

ĆWICZENIE 2 Gdybyś nie martwił(a) się o przetrwanie (pieniądze, rodzinę, miejsce, znajomych), to co byś w życiu robił(a)? Co daje Ci najwięcej przyjemności i satysfakcji?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ĆWICZENIE 3 Zastanów się i uzupełnij diagram, odpowiadając na pytanie:

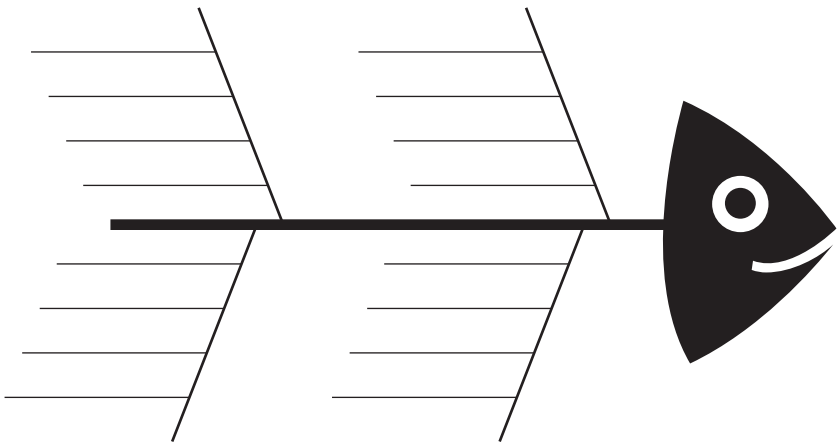
W jaki sposób można rozwijać swoje zainteresowania?

W jaki sposób Ty rozwijasz swoje zainteresowania? Podkreśl odpowiednie propozycje z podanych wyżej lub dopisz nowe.

ĆWICZENIE 4 Wykorzystując poniższy diagram ryby, zastanów się, jakie przyczyny może mieć **zaniechanie rozwijania swoich pasji i zainteresowań**.

WSKAZÓWKA Diagram Ishikawy, czy inaczej diagram rybiej ości, jest wykresem przyczynowo-skutkowym. Ma on na celu graficzną prezentację zależności pomiędzy czynnikami, które mają wpływ na dany problem, oraz skutkami, które pojawiają się w konsekwencji istnienia tych pierwszych. Procedura analizy za pomocą diagramu Ishikawy wymaga przejścia przez kilka etapów jego tworzenia. Pierwsza faza to określenie występującego problemu. To właśnie on będzie reprezentowany przez główną, poziomą oś diagramu, która jest analogią do kręgosłupa ryby. W następnej fazie należy określić główne grupy przyczyn, które powodują występowanie danego problemu. Jest to odpowiedź na pytanie: *co powoduje, że dany problem występuje?* Etap trzeci to szczegółowe określenie przyczyn w ramach głównych grup. Pamiętaj, że między przyczynami znajdującymi się po lewej i prawej stronie diagramu powinna występować zależność czasowa (te po lewej stronie są przyczyną tych po prawej).

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH NR 10/I

Tytuł zajęć *Pasja i jej moce*

Odbiorcy uczniowie I klasy gimnazjum

Obszary » zainteresowania,
pracy » samowiedza,
doradczej

Cele zajęć » uświadomienie sobie przez ucznia swoich
zainteresowań i tego, co lubi robić najbardziej,
» uświadomienie sobie roli pasji w kształtowaniu
indywidualnej ścieżki kariery.

Forma pracy indywidualna

Środki KARTA PRACY NR 15/I

dydaktyczne

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

Doradca przedstawia temat i cel zajęć. Może również zrobić krótkie wprowadzenie:

Niezmiernie ważne dla rozwoju osobistego i zawodowego jest rozwijanie własnych pasji i zainteresowań, bo niejednokrotnie to one motywują do podjęcia aktywności i dają energię do działania. Odkrycie sfer życia, które nas pasjonują, przynosi radość i satysfakcję, a ich zgłębianie sprawia, że zdobywamy szeroką wiedzę w ich obszarze.

Interesować się można praktycznie wszystkim: sportem, muzyką, literaturą, kolekcjonerstwem, a także wieloma innymi obszarami. Nasze hobby może wynikać z posiadanej wiedzy, wrażliwości artystycznej czy cech osobowości i przyjmować różną formę. Najważniejsze jednak, aby posiadać do niego zamiłowanie, bo tylko dzięki temu mamy niczym niewymuszoną motywację do poświęcania mu swoich sił i czasu, co w przyszłości może stać się inspiracją do wyboru ścieżki zawodowej.

Doradca pokazuje uczniowi film *Gdyby pieniądze nie miały znaczenia* i pyta go o jego refleksje.

Link do filmu: <https://www.youtube.com/watch?v=3hUfWI5Q9vg>

Zajęcia właściwe

1. Opowiadanie o hobby (ĆWICZENIE NR 1 W KARCIE PRACY NR 15/I).

W tym ćwiczeniu uczeń zapoznaje się z historią Asi, a następnie odpowiada na pytania do tekstu. Ważne jest, aby uczeń wszedł w świat zainteresowań i poczuł potrzebę zaangażowania się w jakąś konstruktywną działalność.

2. Porada (ĆWICZENIE NR 2 W KARCIE PRACY NR 15/I).

Uczeń zapoznaje się z sytuacją Marka – osoby, która nie ma żadnych szczególnych zainteresowań i nie wie, jak je odnaleźć. Następnie zastanawia się, jak pomóc Markowi – co może zrobić, aby odnaleźć swoją pasję.

UWAGI METODYCZNE

Jest to ćwiczenie projekcyjne, w którym uczeń z innej strony patrzy na to, co jest potrzebne, aby odnaleźć swoje zainteresowania.

Jeśli ćwiczenie będzie sprawiało trudność, można przeformułować pytanie: *Co powinien zrobić Marek? Co mu poradzisz?* Na pytanie: *Co musiałoby się stać, aby Marek odnalazł swoje zainteresowania?*

3. Ekspert w odnajdywaniu pasji (ĆWICZENIE NR 3 W KARCIE PRACY NR 15/I).

Uczeń wciela się w eksperta od odnajdywania w ludziach pasji i zastanawia się, jakie pytania mogłyby pomóc ludziom w odnalezieniu tego, co naprawdę lubią. Wypisuje pytania pomocne podczas rozmowy doradczej z osobą, która nie wie, co ją interesuje.

Pytanie zawarte w ćwiczeniu ma za zadanie pomóc uczniowi w określeniu niezbędnych cech w odnalezieniu swojej pasji.

4. Pytania dotyczące pasji (ĆWICZENIE NR 4 W KARCIE PRACY NR 15/I).

W tym ćwiczeniu uczeń odpowiada na pytania, które wypisał w ćwiczeniu nr 3.

Podsumowanie zajęć

Uczeń formułuje pięć wniosków z przeprowadzonych zajęć w formie krótkich sentencji.

Przykładowo:

Kto nie ma pasji, ten nie wie, co traci.

KARTA PRACY nr 15/I

OBSZAR ROZWOJU: zainteresowania

PROPONOWANA GRUPA ODBIORCÓW: uczniowie I klasy gimnazjum

ĆWICZENIE 1 Przeczytaj opowiadanie i odpowiedz na pytania poniżej.

Asia, moja najlepsza przyjaciółka, ma 16 lat. Świetnie tańczy, uczy się od najlepszych. Kocha to, co robi, i stara się każdą wolną chwilę spędzać na parkiecie. Któregoś dnia rozmawiałyśmy o naszych zainteresowaniach...

Było to kilka dni po turnieju, w którym Asia doznała poważnej kontuzji nogi. Nie mogła chodzić.

– Najgorsze jest to, że nie dam rady tańczyć. Moja mama zawsze mi mówiła, że gdy zaczynałam chodzić, od razu stawiałam kroki taneczne. Strasznie smutno i nudno jest tak leżeć beczynnio.

– No co ty! Jak już wrócisz do zdrowia, znajdziesz sobie równie zajmujące hobby. Wiem, byłaś najlepsza, ale w innym sporcie może znajdziesz więcej satysfakcji.

– Nie rozumiem, dlaczego tak mówisz. Nie byłam tak dobra w tym, co robiłam. Nie miałam nawet jakiegoś stopnia, którym mogłabym się pochwalić. Tylu lepszych od siebie spotkałam. Ale kocham to, moje obecne umiejętności wystarczają, bym bawiła się świetnie i rozluźniła. Interesujesz się czymś tak, że nie oddałabyś tego za nic w świecie?

Dość długo się zastanawiałam, aż w końcu odpowiedziałam:

– Raczej nie.

– Na pewno? Musisz mieć chociaż coś, co lubisz robić w wolnym czasie.

– Przestań, jestem taka zaganiana. Ale jest coś takiego... Pasjonują mnie muzyka, książki, język angielski, film – wręcz pod każdą postacią! Pamiętam, jak jakiś czas temu uwielbiałam śpiewać i tańczyć, choć nie potrafiłam robić tego profesjonalnie – brak talentu. Ale dla mnie to było coś! Teraz już o tym zapominam, brakuje mi czasu... A kojarzysz nasz wyjazd na lodowisko? Choć byliśmy tak krótko, uwielbiam ten sport do dziś!

- Może warto się tym zająć na nowo? Sama zobaczysz, jak cudownie można się czuć, wiedząc, że za godzinę, dzień czy dwa choć chwilę spędzisz na tym, co lubisz. I nie trzeba być mistrzem - tobie ma to sprawić przyjemność, nie innym.

- Nawet nie wyobrażasz sobie, jak ważną rzecz mi uświadomiłaś. Dziękuję!

Źródło opowiadania: www.gptyczyn.edomena.pl.

A. A czy Ty pożytecznie wykorzystujesz swój czas wolny? Co możesz zrobić, aby wykorzystywać go bardziej efektywnie?

.....
.....
.....
.....

B. Po co są nam potrzebne w życiu zainteresowania?

.....
.....
.....
.....

C. Co Ty poradziłbyś (poradziłabyś) Asi?

.....
.....
.....
.....

ĆWICZENIE 2 Marek nie ma żadnych szczególnych zainteresowań. Lubi czasem pooglądać telewizor czy pograć na komputerze, ale nie ma niczego, co go prawdziwie pasjonuje. Marek zazdrości swoim kolegom tego, że trenują z zaangażowaniem piłkę nożną, że interesują się motoryzacją i lubią pomajsterkować w warsztacie czy świetnie znają się na programowaniu. Widzi, jak ich to pochłania i daje satysfakcję. On sam jednak nie ma motywacji do niczego, a na pytanie: *Co lubisz robić?* nigdy nie ma odpowiedzi.

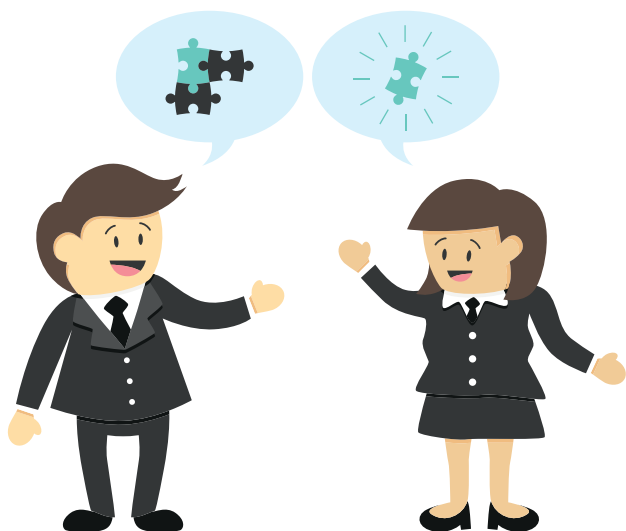
Co powinien zrobić Marek? Co mu poradzisz?

.....
.....
.....
.....

ĆWICZENIE 3 Wyobraź sobie, że jesteś ekspertem od odnajdywania w ludziach pasji. Wypisz pytania, jakie zadałbyś osobie, która przychodzi do Ciebie z prośbą o pomoc w odnalezieniu zainteresowań.

Pytania, jakie zadasz, to:

1.
2.
3.
4.
5.

Źródło grafiki: www.freepik.com.

ĆWICZENIE 4 Odpowiedz szczerze na pytania z ćwiczenia nr 3:

1.
2.
3.
4.
5.

Scenariusze zajęć doradczych dla uczniów klas II

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH NR 1/II

- Tytuł zajęć *Doradztwo - co w trawie piszczy?*
- Odbiorcy uczniowie II klasy gimnazjum
- Obszary » opór przed zajęciami doradczymi,
pracy » samowiedza,
doradczej » komunikatywność,
- Cele zajęć » uświadomienie sobie przez ucznia roli doradztwa zawodowego w planowaniu ścieżki kariery,
» zdiagnozowanie poziomu i źródeł oporu ucznia,
» opis dotychczasowych doświadczeń doradczych ucznia.
- Forma pracy indywidualna
- Środki KARTA PRACY NR 1/II,
dydaktyczne arkusz diagnostyczny nr 1

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

Przedstawienie się doradcy i ucznia. Krótka autoprezentacja obu stron.

UWAGI METODYCZNE

Atrakcyjne zaprezentowanie się doradcy jest kluczowym momentem warunkującym nawiązanie konstruktywnej relacji z klientem. Doradca powinien podkreślić to, co łączy go z uczniem, aby zmniejszyć dystans. Nie przyjmuje postawy eksperta, ale partnera, który będzie rozmawiał, a nie nauczał. Skuteczne może okazać się podzielenie się

z uczniem własnym problemem, jakimiś wątpliwościami, trudnościami oraz wykorzystanie poczucia humoru. Taka niestandardowa atmosfera spotkania w szkole otworzy ucznia na relację doradczą, a przyznanie się do swoich słabości stworzy klimat wzajemnego zaufania i szacunku.

Zajęcia właściwe:

1. Wywiad dotyczący dotychczasowych doświadczeń doradczych ucznia. Pytania do wykorzystania przez doradcę:

- » *Czy korzystałeś (korzystałaś) z usług doradcy zawodowego do tej pory?*
- » *Jak wyglądało spotkanie doradcze? Jak je oceniasz?*
- » *Czy ktoś z Twoich bliskich lub znajomych korzystał kiedyś z usług doradcy zawodowego? Jak oceniają te usługi?*
- » *Czym, według Ciebie, zajmuje się doradca zawodowy?*

2. Dyferencjał semantyczny. (KARTA PRACY NR 1/II – ćwiczenie nr 1).

Uczeń wypełnia kwestionariusz dyferencjału semantycznego dla dwóch pojęć: „doradztwo” oraz „moja kariera”. Doradca zlicza punkty (dla każdego pytania wynik od 1 do 7), pamiętając, że niektóre wymiary należy odwrócić. Wynik powyżej 100 wskazuje na postawę pozytywną.

UWAGI METODYCZNE

Dyferencjał semantyczny jest połączeniem dwóch metod: skalowania i asocjacyjnej (Czapiński 1978). Założeniem metody jest twierdzenie, że pojęcia można definiować na kilku wymiarach tak, że powstaje specyficzna przestrzeń semantyczna. Autorzy dyferencjału: Osgood, Suci i Tannebaum przyjęli, że powstała przestrzeń semantyczna służyć może jako trafne i rzetelne narzędzie do badania np. przedmiotu postawy. W scenariuszu wykorzystano dyferencjał semantyczny z oryginalną skalą w opracowaniu Czapińskiego (1978). Zadaniem uczniów jest ocenienie każdej z 20 par przymiotników poprzez odniesienie ich do własnej kariery lub doradztwa (przedmiotów postawy). Najwyższa

wartość liczbowa (7) została przydzielona przymiotnikom o obiektywnie pozytywnym charakterze konotacyjnym, najniższa (1) przymiotnikom o obiektywnie negatywnym charakterze konotacyjnym. Użycie dyferencjału semantycznego pozwala uzyskać informacje o tym, jaka jest aktualna ocena afektywno-poznawcza kariery (nawet jeśli pojęcie to rozumiane jest w perspektywie przyszłej) oraz doradztwa.

3. Omówienie wyników dyferencjału semantycznego z uczniem.

4. „OPÓR W RELACJI DORADCZEJ” – ARKUSZ DIAGNOSTYCZNY NR 1.

Doradca wypełnia kwestionariusz na podstawie wypowiedzi ucznia.

Podsumowanie zajęć

Doradca podsumowuje w rozmowie z uczniem informacje uzyskane podczas spotkania. Przedstawia plan kolejnych zajęć doradczych.

Dobrym ćwiczeniem, jednocześnie rozładowującym atmosferę oraz rozwijającym myślenie twórcze, jest „Zakazana litera”.

Doradca wspólnie z uczniem wybierają jedną zakazaną literę, np. P. Następnie układają dla siebie wzajemnie pięć pytań, na które najbardziej adekwatna odpowiedź zawiera literę P. Zadaniem osoby odpowiadającej jest udzielenie trafnej odpowiedzi, ale w taki sposób, żeby w żadnym miejscu nie wystąpiła litera P, np.

Pytanie: *Z czego robimy ketchup?*

Odpowiedź: *Z warzywa, którego angielska nazwa brzmi „tomato” (powiedzenie „pomidor” oznacza użycie zakazanej litery).*

Dodatkowe ćwiczenia dla ucznia

KARTA PRACY NR 1/II – ćwiczenia nr 2–4.

„OPÓR W RELACJI DORADCZEJ” – ARKUSZ DIAGNOSTYCZNY
NR 1

Instrukcja

Doradca czyta kolejno początki zdań według kolejności zamieszczonej na poniższej liście. Zadaniem ucznia jest uzupełnienie zdań. Ważne, aby nie zastanawiał się zbyt długo nad odpowiedziami. Najbardziej wartościowe w tym badaniu są spontaniczne wypowiedzi, bezpośrednia reakcja na usłyszaną treść.

Doradca notuje wypowiedzi badanego, a po zakończeniu badania i analizie uzupełnia informacje, prosząc go o dodatkowe wyjaśnienia.

Lp.	Początek zdania...	Kontynuacja badanego	Uzupełnienia z wywiadu
1	Czuję się teraz...		
2	Moja szkoła jest...		
3	Nie lubię, kiedy...		
4	Najbardziej chciałbym (chciałabym), gdyby...		
5	Chciałbym (chciałabym) zapomnieć o...		
6	Cenię w sobie...		
7	W kontaktach z ludźmi przeszkadza mi...		
8	Gdyby mi ktoś doradzał, to...		
9	Nigdy nie zostanę...		
10	Wstydzę się, gdy...		
11	Wyobrażam sobie siebie w zawodzie...		
12	Oczekuję od losu...		
13	Doradzam innym, gdy...		
14	Inni mogą mi pomóc przy...		
15	Wiem o sobie to, co...		
16	Moja przyszłość jest...		
17	Nie lubię w sobie...		
18	Boje się, gdy...		
19	Lubię ludzi za...		
20	Czuję się teraz...		

DORADZTWO

bliskie: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: dalekie
dobre: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: złe
kochające: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: nienawidzące
łagodne: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: surowe
opiekuńcze: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: nietroskliwe
przyjazne: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: wrogie
potężne: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: słabe
pomagające: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: przeszkadzające
pogodne: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: ponure
troskliwe: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: obojętne
pociągające: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: odpychające
ważne: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: nic nieznaczące
zachwycające: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: rozczarowujące
współczujące: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: nieczułe
wartościowe: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: bezwartościowe
potrzebne: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: zbędne

MOJA KARIERA

bliska: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: daleka
dobra: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: zła
kochająca: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: nienawidząca
łagodna: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: surowa
opiekuńcza: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: nietroskliwa
przyjazna: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: wroga
potężna: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: słaba
pomagająca: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: przeszkadzająca
pogodna: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: ponura
troskliwa: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: obojętna
pociągająca: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: odpychająca
ważna: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: nic nieznacząca
zachwycająca: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: rozczarowująca
współczująca: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: nieczuła
wartościowa: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: bezwartościowa
potrzebna: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: _____: zbędna

ĆWICZENIE 2 Zastanów się nad poradami, jakie otrzymujesz od innych osób oraz wskazówkami udzielanymi innym przez Ciebie, a następnie odpowiedz na pytania:

Czy częściej udzielasz rad, czy je otrzymujesz?

.....
.....

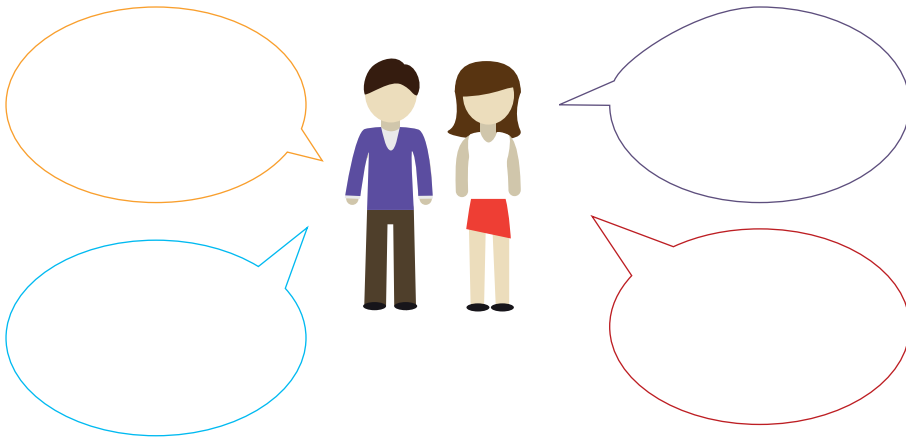
Którą z udzielonych przez Ciebie porad uważasz za najlepszą, a którą za najgorszą?

.....
.....

Którą z otrzymanych od innych osób porad uważasz za najlepszą, a którą za najgorszą?

.....
.....

ĆWICZENIE 3 Wyobraź sobie, że to Ty jesteś doradcą zawodowym, z którego usług korzystają uczniowie gimnazjum. Z jakimi trudnościami, problemami, wątpliwościami mogą się do Ciebie zwrócić? Opisz te problemy w dymkach.

Źródło grafiki: www.freepik.com.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH NR 2/II

- Tytuł zajęć** *Moje cele – wczoraj, dziś, jutro*
Odbiorcy uczniowie II klasy gimnazjum
Obszary pracy doradczej » poczucie autonomii,
» samowiedza,
» kariera edukacyjno-zawodowa,
» rozumienie innych,
Cele zajęć » uświadomienie sobie motywacyjnej funkcji celów,
» zrozumienie roli siebie i pozostałych czynników w realizacji celów,
» opracowanie strategii realizacji celu.
Forma pracy indywidualna
Środki dydaktyczne KARTA PRACY NR 2/II

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

Zdaniem ucznia jest przeanalizowanie poniższej rozmowy:

JANEK: Idziesz ze mną jutro na trening?

BARTEK: A o której?

JANEK: Zaczyna się o siódmej.

BARTEK: Wolna sobota, a Ty mnie chcesz zrywać z łóżka o bladym świcie?!

JANEK: Do wyboru jest jeszcze ósmej.

BARTEK: Też za wcześnie. Przełożmy ten trening na za tydzień.

JANEK: Ale w następną sobotę zajęcia będą o tych samych godzinach!

BARTEK: Może wtedy wstanę! Najwyżej za dwa tygodnie pójdziemy.

JANEK: Rób, co chcesz. Ja idę jutro, bo wiem, że bez treningu to niczego nie osiągnę. W tamtym roku, jak miałem dwa tygodnie przerwy, to forma całkowicie mi spadła i miałem najgorsze wyniki w drużynie.

BARTEK: Co się przejmujesz, jak nie dzisiaj poćwiczysz, to jutro, albo pojutrze... Boisko nie ucieknie, sukcesy sportowe też nie.

Pytania pomocnicze:

- » *Jakie są cele Janka i Bartka?*
- » *Od czego zależy skuteczność treningów?*
- » *Jaka jest postawa Bartka, a jaka Janka?*
- » *Co mógłby zrobić Janek, aby zachęcić Bartka do pójścia na trening?*
- » *Czy przedstawione w rozmowie zachowanie Bartka było kiedyś Twoim udziałem?*

UWAGI METODYCZNE

Jako podsumowanie analizy przytoczonego fragmentu rozmowy można zaproponować uczniowi przekształcenie dialogu w taki sposób, aby postawa obu chłopaków świadczyła o właściwym (tj. konstruktywnym) podchodzeniu do realizacji powziętych celów.

Zajęcia właściwe

1. Wskazanie przez ucznia celu, który nie został przez niego do dziś zrealizowany (KARTA PRACY NR 2/II – ćwiczenie nr 2). Uczeń opisuje ów cel i ocenia jego aktualną ważność oraz wartość w momencie podejmowania decyzji o jego realizacji. Doradca wspólnie z uczniem porównuje obie oceny. Jeśli okaże się, że cel przestał mieć znaczenie dla ucznia, warto zastanowić się nad przyczynami takiego stanu rzeczy oraz pomyśleć nad innym celem, który cały czas jest ważny, ale do tej pory nie został osiągnięty. W przypadku dostrzeżenia, że cel jest ciągle ważny dla ucznia, należy skupić się na wyodrębnieniu przyczyn zewnętrznych i leżących po stronie podmiotu, mających wpływ na dotychczasowe niezrealizowanie przez niego tego celu.

2. Szacowanie przez ucznia procentowego udziału poszczególnych przyczyn w niezrealizowaniu przez niego powziętego celu (KARTA PRACY NR 2/II – ćwiczenie nr 4). Po rozdzieleniu 100% należy podsumować wskazania procentowe w kolumnie PRZYCZYNY ZEWNĘTRZNE oraz PRZYCZYNY ZWIĄZANE ZE MNĄ. Zadaniem ucznia jest samodzielne wyciągnięcie wniosków w przeprowadzonej analizie.

UWAGI METODYCZNE

Ćwiczenie to pozwala ocenić poczucie lokalizacji kontroli, polegające na względnie stałej tendencji jednostki do przypisywania odpowiedzialności za zdarzenia życiowe albo sobie (tzw. wewnętrzna lokalizacja kontroli, zwana inaczej wewnętrżsterownością), albo czynnikom zewnętrżnym (tzw. zewnętrzna lokalizacja kontroli, zwana inaczej zewnętrżsterownością). Osoby zewnętrżsterowne zbyt często usprawiedliwiają swoje zachowanie przyczynami leżącymi po stronie innych ludzi i zjawisk, co demotywuje ich do pracy, a w dłuższej perspektywie może powodować bezradność i stracenie kontroli nad własnym życiem. Osoby wewnętrzsterowne natomiast nie uświadamiają sobie często roli czynników losowych w ich życiu i nawet kiedy obiektywnie nie mają żadnego wpływu na daną sytuację, i tak obarczają się za nią winą. Można zatem powiedzieć, że optymalnym nasileniem lokalizacji kontroli jest stan pośredni między wewnętrżsterownością a zewnętrżsterownością.

3. Opracowanie strategii realizacji celu (KARTA PRACY NR 2/II – ćwiczenie nr 5).
4. Podpisanie przez ucznia zobowiązania dotyczącego realizacji celu (KARTA PRACY NR 2/II – ćwiczenie nr 6).

UWAGI METODYCZNE

Podpisanie zobowiązania wpisuje się bezpośrednio w ideę kontraktu. Ważne, aby podczas kolejnych spotkań odnosić się do tego zobowiązania. Przygotowana strategia działania w postaci schodkowej jest dobrą płaszczyzną komunikacji z uczniem (wskazywanie etapu – stopnia, na którym obecnie się znajduje), pozwala stworzyć warunki do dzielenia się przez ucznia trudnościami powstałymi podczas realizacji planu. Doradca musi jednak pamiętać, że weryfikowanie stopnia osiągania celu powinno mieć dość dyskretny charakter, tak aby poczucie ucznia, iż podlega ciągłej ocenie, nie stworzyło dodatkowego źródła oporu przed korzystaniem z usługi doradczej.

Podsumowanie zajęć

Doradca odczytuje myśl Sofoklesa: *Cel zamierzony i cel osiągnięty – to nigdy nie jest to samo*. Zadaniem ucznia jest zinterpretowanie tej myśli w oparciu o wnioski wypracowane podczas zajęć.

Dodatkowe ćwiczenia dla ucznia

Przeprowadzenie wywiadu z dwoma dowolnymi osobami, dotyczącego przyczyn niezrealizowania przez nich powziętych celów i ocena, czy ważniejszą rolę w braku osiągnięcia właściwych rezultatów odgrywają czynniki zewnętrzne czy też leżące po stronie tych osób.

KARTA PRACY nr 2/II

OBSZAR ROZWOJU: świadomość dotycząca planowania kariery

PROPONOWANA GRUPA ODBIORCÓW: uczniowie II klasy gimnazjum

ĆWICZENIE 1 Przeanalizuj poniższą rozmowę. Jak oceniasz zachowanie obu chłopaków?

JANEK: Idziesz ze mną jutro na trening?

BARTEK: A o której?

JANEK: Zaczyna się o siódmej.

BARTEK: Wolna sobota, a ty mnie chcesz zrywać z łóżka o bladym świcie?!

JANEK: Do wyboru jest jeszcze ósma.

BARTEK: Też za wcześnie. Przelóżmy ten trening za tydzień.

JANEK: Ale w następną sobotę zajęcia będą o tych samych godzinach!

BARTEK: Może wtedy wstanę! Najwyżej za dwa tygodnie pójdziemy.

JANEK: Rób, co chcesz. Ja idę jutro, bo wiem, że bez treningu to niczego nie osiągnę. W tamtym roku, jak miałem dwa tygodnie przerwy, to forma całkowicie mi spadła i miałem najgorsze wyniki w drużynie.

BARTEK: Co się przejmujesz, jak nie dzisiaj poćwiczysz, to jutro, albo pojutrze. Boisko nie ucieknie, sukcesy sportowe też nie.

ĆWICZENIE 2 Zastanów się nad jednym wybranym celem, który do tej pory nie został przez Ciebie zrealizowany. Opisz ten cel i określ stopień jego ważności **dziś** oraz w momencie, kiedy podjąłeś (podjęłaś) decyzję o jego realizacji (**w przeszłości**).

.....

WAŻNOŚĆ CELU
 W PRZESZŁOŚCI

DZIŚ

ĆWICZENIE 3 Co spowodowało, że Twój cel nie został zrealizowany? Postaraj się podzielić przyczyny na te, które według Ciebie nie zależały od Ciebie (nie miałeś [miałaś] na nie wpływu) oraz te, które bezpośrednio wynikały z Twojego podejścia (zachowania).

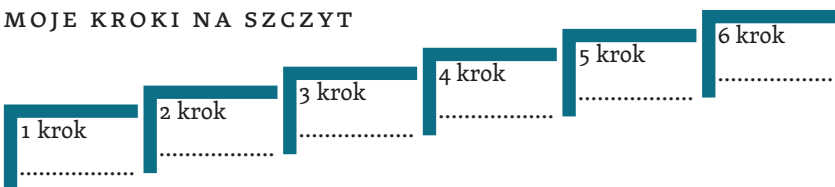
Zewnętrzne	%	Przyczyny związane ze mną	%

ĆWICZENIE 4 Jeśli wpływ wszystkich przyczyn ujętych w tabeli na niezrealizowanie przez Ciebie obranego celu to 100%, to jaki jest wpływ poszczególnych przyczyn? Dopisz odpowiednie wartości w kolumnie %. Pamiętaj, że suma % wynosi 100.

Podsumuj punkty procentowe w kolumnach PRZYCZYNY ZEWNĘTRZNE oraz PRZYCZYNY ZWIĄZANE ZE MNĄ. Do jakich wniosków dochodzisz?

.....

ĆWICZENIE 5 Opracuj w punktach strategię realizacji tego celu. Zastanów się, czego i kogo potrzebujesz, aby Twój cel został zrealizowany (wpisz te przedmioty, zjawiska i osoby na poszczególnych stopniach symbolizujących kolejne etapy realizacji celu).

ĆWICZENIE 6 ZOBOWIĄZANIE - uzupełnij tekst tak, żebyś miał(a) pewność, że podjęcie się realizacji celu to nie „rzucanie słów na wiatr”, ale przemyślane zobowiązanie do pracy nad sobą.

Ja, niżej podpisany (podpisana), zobowiązuję się, że do dnia (wstaw najbardziej prawdopodobną datę realizacji celu) zrealizuję następujący cel (opisz skrótowo cel):

.....
W przypadku napotkanych trudności będę na bieżąco starał(a) się je rozwiązywać i informować o tym doradcę (lub inną osobę zaangażowaną w mój rozwój).

.....
data

.....
podpis

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH NR 3/II

- Tytuł zajęć** *Przedsiębiorczość – podejmowanie decyzji*
- Odbiorcy** uczniowie II klasy gimnazjum
- Obszary pracy doradczej**
- » przedsiębiorczość,
 - » kariera edukacyjno-zawodowa,
 - » samowiedza,
- Cele zajęć**
- » rozwinięcie refleksji nad możliwymi konsekwencjami własnych decyzji,
 - » zdobycie umiejętności określania kryteriów podejmowania decyzji,
 - » uświadomienie sobie własnych sposobów podejmowania decyzji,
 - » wzbudzenie refleksji na temat planowania własnej przyszłości,
 - » dostarczenie informacji o technikach podejmowania decyzji.
- Forma pracy** indywidualna
- Środki dydaktyczne** KARTA PRACY NR 8/II

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

Spotkanie doradcze warto rozpocząć od złotych myśli dotyczących podejmowania decyzji:

Jeśli człowiek ma czas zastanowić się nad podjęciem decyzji, najczęściej rezygnuje. Żeby podjąć pewne kroki, potrzeba wielkiej odwagi.

Paulo Coelho

Człowiek ma silną potrzebę pewności – chce wierzyć, iż metoda, za pomocą której podejmuje decyzje, jest właściwa. W rzeczywistości woli nawet podejmować „złą” decyzję i być jej pewnym, niż „dobrą” i być targanym wątpliwościami co do jej słuszności.

Erich Fromm

Istotne jest podkreślenie, że w procesie podejmowania decyzji ważne są odwaga i nieunikanie decyzji, a także połączenie analizy i intuicji.

Zajęcia właściwe

UWAGI METODYCZNE

Scenariusz spotkania nawiązuje w sposób bezpośredni do sesji coachingowych. Kluczowe jest więc zadawanie uczniowi licznych pytań pobudzających myślenie. W odniesieniu do proponowanych ćwiczeń będą to przede wszystkim pytania typu:

- *W jaki sposób wyobrażasz sobie tę sytuację?*
- *Co się dzieje?*
- *Co po tym okresie się zmieniło?*
- *Co czujesz i co myślisz?*
- *Co myślą o Twojej decyzji rodzice?*
- *A co myślą znajomi?*

1. Opisanie uczniowi krótkiej sytuacji i zachęcenie do szczegółowego wyobrażenia sobie jej:

- a) otwarcie własnej krainy bajek,
- b) wyjazd na Hawaje i założenie własnej firmy obsługującej nurków (KARTA PRACY NR 8/II, ĆWICZENIE NR 1).

Następnie powinna odbyć się powolna analiza tego, jakie dane wydarzenie ma konsekwencje w perspektywie:

- » tygodnia, np. *Opalam się i leniuchuję,*
- » roku, np. *Znam dobrze wszystkie miejsca w okolicy, mam stałych klientów,*
- » pięciu lat, np. *Moim największym marzeniem staje się zobaczenie zimą śniegu, tęsknię za moimi dawnymi znajomymi.*

Pytania moderujące:

- » *Co się dzieje w tym czasie?*
- » *Co czujesz?*
- » *Co myślisz?*
- » *Co o Twojej sytuacji myślą inni?*

2. Przeniesienie zdobytej umiejętności analizy i przewidywanie konsekwencji na sytuacjach wyobrazeniowych na grunt osobisty. Analiza konsekwencji (w analogiczny sposób jak w ćwiczeniu 1) podjęcia decyzji o studiowaniu konkretnego kierunku (KARTA PRACY NR 8/II, ĆWICZENIE NR 2).

3. Przedstawienie uczniowi krótkiej sytuacji (otworzenie własnego sklepu) i zachęcenie do szczegółowego wyobrażenia jej sobie. Zadaniem ucznia jest wymienienie jak największej liczby czynników, które powinny być brane pod uwagę przy wyborze asortymentu (KARTA PRACY NR 8/II, ĆWICZENIE NR 3). *Co można sprzedawać?* (np.: żywność, sprzęt komputerowy, odzież, akcesoria do jazdy konnej), *Jakie czynniki powinny być brane pod uwagę przy wyborze asortymentu?* (np.: konkurencja, liczba odbiorców, zamożność odbiorców, moje doświadczenie w pracy z danym produktem, potrzeby klientów, perspektywa zmian na rynku).

4. Przeniesienie umiejętności analizowania kryteriów podejmowania decyzji (analogicznie jak ĆWICZENIU NR 3) na grunt osobisty. Wypisanie kryteriów, które powinny być brane pod uwagę przy wyborze dalszej ścieżki edukacyjnej (KARTA PRACY NR 8/II, ĆWICZENIE NR 3) (np.: liczba osób studiujących dany kierunek, moje zainteresowania, zarobki osób kończących dany kierunek studiów, liczba ofert pracy, konkurencja, godziny i miejsce pracy).

5. Uzupełnienie krótkiego kwestionariusza dotyczące stylów podejmowania decyzji (KARTA PRACY NR 8/II, ĆWICZENIE NR 4).

Podsumowanie zajęć

Podsumowując spotkanie, warto podkreślić, że przy podejmowaniu decyzji – także tych dotyczących otworzenia własnej firmy lub dalszego kształcenia – istotne są:

- a) analiza konsekwencji (oraz wizualizowanie ich „oczami wyobraźni”);
- b) analiza czynników i kryteriów, na podstawie których dana decyzja jest podejmowana.

To właśnie tej rodzaj analizy jest kluczowy dla efektywnie podejmowanych decyzji w dużo większym stopniu aniżeli styl podejmowania decyzji.

Ćwiczenie dodatkowe

Zachęcenie ucznia do poszukania w Internecie lub książkach złotej myśli dotyczącej podejmowania decyzji, z którą uczeń całkowicie lub w bardzo dużym stopniu zgadza się. Ćwiczenie ma na celu wzbudzenie refleksji na temat trudnego procesu dokonywania decyzji.

KARTA PRACY nr 8/II

OBSZAR ROZWOJU: świadomość dotycząca planowania kariery, poczucie autonomii

PROPONOWANA GRUPA ODBIORCÓW: uczniowie II klasy gimnazjum

ĆWICZENIE 1 Wyobraź sobie, że zdecydowałeś (zdecydowałaś) się otworzyć centrum bajek dla dzieci. Maluchy będą mogły posłuchać bajek czytanych przez wróżki, porozmawiać ze swoimi ulubionymi bohaterami oraz pozwiedzać ich bajkowe domy. Uroczyste otwarcie już w tym tygodniu. Zastanów się, jakie konsekwencje ma ta decyzja (jakie nastąpią zmiany, a może jakie wydarzenia nie będą miały miejsca wskutek tej decyzji?):

» w ciągu tygodnia?

.....

» w ciągu roku?

.....

» w ciągu pięciu lat?

.....

Wyobraź sobie, że postanawiasz wyjechać na kilka lat na Hawaje i tam założyć biuro turystycznej obsługi nurków. Wyruszasz już jutro! Zastanów się, jakie konsekwencje ma ta decyzja (jakie nastąpią zmiany, a może jakie wydarzenia nie będą miały miejsca wskutek tej decyzji?):

» w ciągu tygodnia?

.....

» w ciągu roku?

.....

» w ciągu pięciu lat?

.....

ĆWICZENIE 2 Zastanów się, jaki kierunek studiów lub kariery byłby dla Ciebie najbardziej optymalny? Wypisz możliwe rozwiązania (jedno lub kilka):

.....

.....

.....

Zastanów się, jakie konsekwencje może mieć podjęcie owej decyzji:

» w ciągu najbliższego roku?

.....

» w ciągu najbliższych pięciu lat?

.....

» w ciągu najbliższych 20 lat?

.....

» w ciągu najbliższych 50 lat?

.....

ĆWICZENIE 3 Jakie kryteria powinieneś (powinnaś) wziąć pod uwagę, wybierając rodzaj asortymentu w otwieranym przez Ciebie sklepie? Twoje zainteresowania, konkurencyjny sklep w pobliżu, potrzeby klientów? Jakie czynniki powinny być kluczowe?

Kryterium 1

Kryterium 2

Kryterium 3

Kryterium 4

Kryterium 5

Podkreśl najistotniejsze kryterium (kryteria).

Zastanów się, jakie kryteria powinieneś (powinnaś) wziąć pod uwagę, dokonując wyboru dotyczącego dalszej edukacji?

Kryterium 1

Kryterium 2

Kryterium 3

Kryterium 4

Kryterium 5

Podkreśl najistotniejsze kryterium (kryteria).

ĆWICZENIE 4 W jaki sposób podejmujesz decyzje? Podkreśl właściwe słowo.

- a) szybko / wolno
- b) z trudnością / z łatwością
- c) refleksyjnie / impulsywnie
- d) z dużą dozą niepewności / z pewnością siebie
- e) konsekwentnie / zmieniam je
- f) samodzielnie / radząc się innych
- g) emocjonalnie / logicznie

Który ze sposobów podejmowania decyzji chciałbyś (chciałabyś) ewentualnie zmienić? Dlaczego?

.....

.....

.....

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH NR 4/II

Tytuł zajęć *Ścieżki kształcenia*

Odbiorcy uczniowie II klasy gimnazjum (koniec roku szkolnego) lub uczniowie III klasy gimnazjum (zajęcia na początku roku)

Obszary » kariera edukacyjno-zawodowa,
pracy » samowiedza,
doradczej

Cele zajęć » zapoznanie uczniów z systemem szkolnictwa ponadgimnazjalnego z uwzględnieniem zmian w kształceniu zawodowym,
» kształtowanie umiejętności podejmowania decyzji edukacyjno-zawodowych w oparciu o kryteria wyboru szkoły.

Forma pracy indywidualna

Środki KARTA PRACY NR 15/III
dydaktyczne

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

Doradca wprowadza ucznia w tematykę zajęć, odwołując się do sytuacji wyboru dalszej ścieżki kształcenia, przed jakim uczniowie będą stawać w najbliższym czasie. Doradca zaprasza ucznia do dyskusji na temat tego, jakie panują przekonania na ten temat w środowisku rodzinnym, rówieśniczym, szkolnym. Można również wykorzystać ĆWICZENIE NR 1 W KARCIE PRACY NR 15/III. Ćwiczenie to pozwala w sposób bezpieczny rozpoznać ewentualne dylematy ucznia wynikające z różnicy zadań osób dla ucznia ważnych.

UWAGI METODYCZNE

Wybór ścieżki kształcenia na poziomie gimnazjalnym jest jednym z najważniejszych elementów planowania kariery edukacyjno-zawodowej. Przeanalizowanie możliwości dalszego kształcenia jest dodatkowo ważne z powodu zmian wprowadzonych w systemie kształcenia zawodowego. Doradca zawodowy ma zatem szczególną rolę, gdyż może być pierwszą osobą, która przekaze uczniowi pełną,

usystematyzowaną wiedzę z tego zakresu. Ważne jest zatem, aby doradca, realizując te zajęcia, sprawdzał na bieżąco zakorzenione w świadomości ucznia przekonania oraz stereotypy dotyczące ścieżek kształcenia i poddał je pod dyskusję.

Kolejnym ważnym aspektem prowadzonych zajęć jest uświadomienie uczniom związku między wyborem ścieżki kształcenia a przygotowaniem do wyboru zawodu. W tym kontekście uczeń powinien zyskać przekonanie, że wybór ścieżki kształcenia ponadgimnazjalnego ma bardzo duży wpływ na dalsze, kolejne wybory edukacyjno-zawodowe. Dlatego też analiza ścieżek kształcenia powinna być ściśle powiązana z przygotowaniem do wyboru zawodu, czy to na etapie szkoły ponadgimnazjalnej, czy też na poziomie studiów wyższych.

Zajęcia właściwe

1. Doradca zawodowy, nawiązując do podjętej z uczniem dyskusji oraz korzystając z materiałów metodycznych dotyczących systemu kształcenia, porządkuje i systematyzuje wiedzę ucznia na temat aktualnie obowiązującego systemu kształcenia w Polsce. Szczególną uwagę zwraca na zmiany, które zostały wprowadzone w wyniku reformy kształcenia zawodowego.

2. Doradca zawodowy zaprasza ucznia do samodzielnego przeanalizowania możliwości kształcenia dla różnych zawodów, którymi interesuje się uczeń. Uczeń pod nadzorem doradcy wypełnia **ĆWICZENIE NR 2 W KARCIE PRACY NR 15/III**. Ćwiczenie to można powtórzyć dla różnych zawodów w zależności od potrzeb i zainteresowań ucznia.

UWAGI METODYCZNE

ĆWICZENIE NR 2 w KARCIE PRACY NR 15/III jest okazją do ugruntowania wiedzy ucznia na temat systemu kształcenia w odniesieniu do konkretnych zawodów. Należy zdawać sobie sprawę, że uczeń nie posiada pełnej wiedzy na temat możliwości kształcenia dla różnych zawodów, dlatego też ćwiczenie to może być wykonywane tylko pod nadzorem

doradcy zawodowego. Ćwiczenie polega na sprawdzeniu, jakie są możliwe opcje kształcenia dla poszczególnych zawodów, przy czym należy pamiętać, że dla pewnych zawodów niektóre warianty będą niedostępne.

3. Po przeanalizowaniu możliwych ścieżek kształcenia doradca może zaprosić ucznia do zastanowienia się nad wyborem konkretnej szkoły (ĆWICZENIA NR 3 I 4 W KARCIE PRACY NR 15/III). Ćwiczenie nr 3 daje możliwość poznania motywów wyboru szkoły, którymi kieruje się uczeń. Jest okazją do zastanowienia się, na ile stosowane przez ucznia kryteria są kryteriami merytorycznymi, i może stanowić dobrą bazę do podjęcia dyskusji w tym zakresie. Ćwiczenie nr 4 pozwala na dokonanie analizy oferty szkół, które uczeń bierze pod uwagę. Jest ono szczególnie ważne, gdy uczeń ma trudność w określeniu swoich preferencji w tym zakresie, bowiem ćwiczenie zachęca ucznia do bardziej szczegółowego i głębszego zastanowienia się nad ofertą edukacyjną poszczególnych szkół. W pierwszym etapie doradca prosi ucznia o sformułowanie kryteriów, w odniesieniu do których uczeń będzie dokonywać oceny oferty szkół (uczeń może skorzystać z wyników ćwiczenia nr 3). Uczeń wpisuje te kryteria w pierwszej kolumnie. Następnie doradca prosi go o dokonanie oceny oferty różnych szkół poprzez przypisanie odpowiedniej rangi w danym kryterium dla danej szkoły, gdzie ranga 0 oznacza najniższą ocenę dla szkoły, zaś 5 oznacza najwyższą rangę. W ćwiczeniu zachęcamy do porównania ofert czterech szkół, ale uczeń może poddać analizie dowolną liczbę szkół, jeśli istnieje taka potrzeba.

Po zapoznaniu ucznia z instrukcją ćwiczenie, może on wykonać samodzielnie między spotkaniami, a na kolejnym można omówić uzyskane wyniki.

Podsumowanie zajęć

Doradca dokonuje podsumowania zajęć, upewnia się, że tematyka poruszana podczas zajęć jest dla ucznia zrozumiała – w razie potrzeby powtarza i tłumaczy niejasne kwestie. Spotkanie kończy się ewaluacją zajęć.

KARTA PRACY nr 15/III

OBSZAR ROZWOJU: świadomość dotycząca planowania kariery

PROPONOWANA GRUPA ODBIORCÓW: uczniowie III klasy gimnazjum

ĆWICZENIE 1 OPINIE NA TEMAT DALSZEGO KSZTAŁCENIA

Wybór ścieżki kształcenia jest bardzo ważnym etapem w planowaniu kariery zawodowej. Istnieje wiele różnych opinii na temat możliwych opcji kształcenia. Poniżej poddaj ocenie opinie najważniejszych dla Ciebie osób (zgadzasz się/nie zgadzasz się, uzasadnienie).

OPINIA RODZICÓW

OPINIA RODZINY

OPINIA NAUCZYCIELA

OPINIE NA TEMAT TWOJEGO DALSZEGO KSZTAŁCENIA

OPINIA KOLEGÓW Z KLASY

WPISZ SWOJE PRZEMYŚLENIA

OPINIA INNYCH OSÓB Z TWOJEGO OTOCZENIA

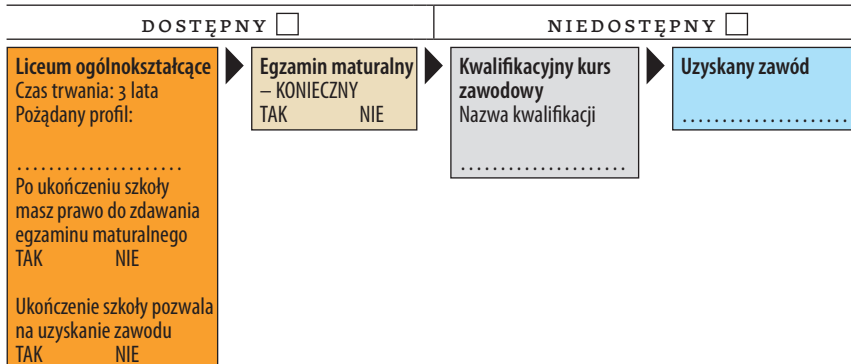
ĆWICZENIE 2 ŚCIEŻKI KSZTAŁCENIA W ZAWODZIE

Korzystając z pomocy doradcy zawodowego, przeanalizuj możliwe ścieżki kształcenia w interesującym Cię zawodzie, uzupełniając poniższą tabelę – dla ułatwienia i przejrzystości skorzystaj z kolorowego długopisu.

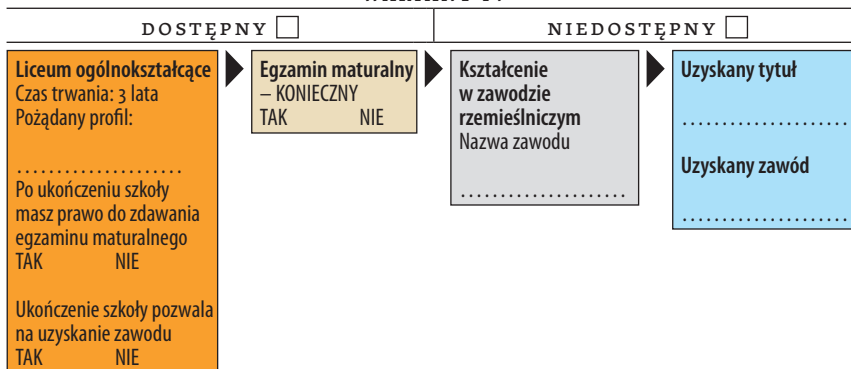
NAZWA ZAWODU (wpisz zawód, w którym chciał(a)byś się kształcić lub który Cię interesuje):

KSZTAŁCENIE OGÓLNE NA POZIOMIE PONADGIMNAZJALNYM			
WARIANT I			
DOSTĘPNY ☐		NIEDOSTĘPNY ☐	
Liceum ogólnokształcące Czas trwania: 3 lata Požadany profil: Po ukończeniu szkoły masz prawo do zdawania egzaminu maturalnego TAK NIE Ukończenie szkoły pozwala na uzyskanie zawodu TAK NIE	Egzamin maturalny – KONIECZNY TAK NIE	Studia wyższe Typ uczelni Kierunek / kierunki	Uzyskany tytuł Uzyskany zawód
WARIANT II			
DOSTĘPNY ☐		NIEDOSTĘPNY ☐	
Liceum ogólnokształcące Czas trwania: 3 lata Požadany profil: Po ukończeniu szkoły masz prawo do zdawania egzaminu maturalnego TAK NIE Ukończenie szkoły pozwala na uzyskanie zawodu TAK NIE	Egzamin maturalny – KONIECZNY TAK NIE	Dwuletnia szkoła policealna Kierunek Nazwa kwalifikacji	Uzyskany zawód

WARIANT III

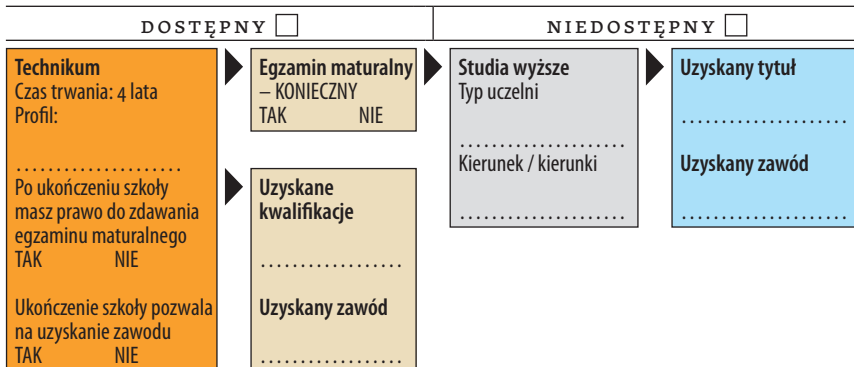

WARIANT IV

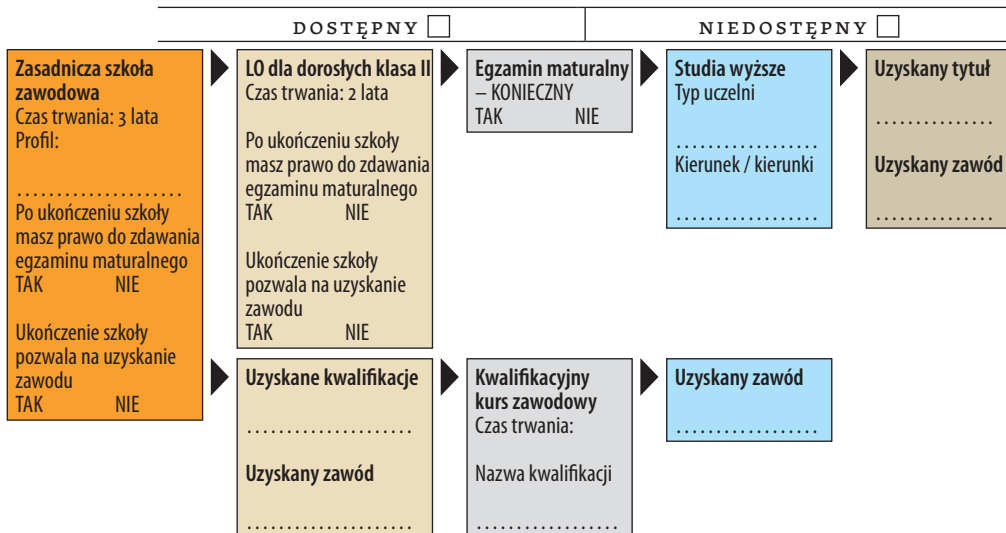

KSZTAŁCENIE ZAWODOWE NA POZIOMIE PONADGIMNAZJALNYM

WARIANT I

WARIANT II

ĆWICZENIE 3 KRYTERIA WYBORU SZKOŁY

Poniższa tabela zawiera różne kryteria wyboru szkoły. Korzystając z poniższej skali, zaznacz ×, na ile są one ważne dla Ciebie:

0 – w ogóle nie jest ważne

1 – mało ważne

2 – średnio ważne

3 – ważne

4 – bardzo ważne

5 – najważniejsze

Kryterium	0	1	2	3	4	5
Lokalizacja – odległość od miejsca zamieszkania, dojazd						
Szkoła posiada kierunek lub profil zgodny z moimi oczekiwaniami						
Znajome osoby, które uczą się w szkole						
Ciekawe zajęcia pozalekcyjne						
Wysokie wymagania						
Wysokie osiągnięcia dydaktyczne – liczba olimpijczyków						
Miejsce w rankingu szkół ponadgimnazjalnych						
Wygląd szkoły						
Koszty nauki w szkole						
Kadra pedagogiczna						
Oferta języków obcych						
Zajęcia przygotowujące do egzaminu maturalnego lub zawodowego						
Opinie innych na temat szkoły						

ĆWICZENIE 4 KRYTERIA WYBORU SZKOŁY – OCENA 4 × 4

Dokonaj oceny czterech szkół, którymi się interesujesz pod kątem ważnych dla Ciebie kryteriów. Zapisz w tabeli 4 kryteria wyboru szkoły, które w Twojej opinii są najważniejsze. Następnie z oferty edukacyjnej szkół ponadgimnazjalnych wybierz 4 szkoły, które Cię interesują, i przypisz im rangę od 0 do 5, gdzie:

0 – szkoła nie spełnia kryterium

5 – szkoła spełnia kryterium w najwyższym stopniu

Szkoła 1 –

Szkoła 2 –

Szkoła 3 –

Szkoła 4 –

Kryterium	Szkoła 1	Szkoła 2	Szkoła 3	Szkoła 4
1				
2				
3				
4				

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH NR 5/II

Tytuł zajęć Świat zawodów

Odbiorcy uczniowie II klasy gimnazjum

Obszary » kariera edukacyjno-zawodowa,

pracy » samowiedza,

doradczej » rozwój zainteresowań,

Cele zajęć » zwiększenie umiejętności w zakresie poznania świata zawodów,

» identyfikacja przez ucznia własnych preferencji w kontekście wybranych zawodów,

» poznanie i poszerzenie możliwości wyboru zawodu

Forma pracy indywidualna.

Środki KARTA PRACY NR 3/II

dydaktyczne

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

*Wybierz sobie zawód, który lubisz,
a całe życie nie będziesz musiał pracować.*

Konfucjusz

Doradca, nawiązując do znanej sentencji, inspiruje rozmowę na temat wyboru zawodu. Celem dyskusji jest wzbudzenie motywacji ucznia-(uczennicy) do bardziej szczegółowego zapoznawania się z różnymi zawodami, co jest jednym z ważniejszych elementów warunkujących trafne wybory edukacyjno-zawodowe.

Zajęcia właściwe

1. Dostrzeganie związku między posiadanymi przez osobę predyspozycjami i umiejętnościami a możliwościami pracy w różnych zawodach (ĆWICZENIE NR 1 W KARCIE PRACY NR 3/II).

Doradca prosi ucznia o wyobrażenie sobie siebie w roli doradcy kariery, do którego zgłaszają się sławne osoby. Osoby te z różnych powodów muszą zmienić profesję, a zadaniem ucznia jest doradzenie, w jakich zawodach mogłyby one pracować, biorąc pod uwagę posiadane przez nich umiejętności, predyspozycji, cech charakteru. Celem ćwiczenia jest pokazanie uczniowi związku między różnymi predyspozycjami i umiejętnościami a możliwościami wykonywania różnych zawodów.

UWAGI METODYCZNE

Warto ćwiczenie połączyć z wątkiem kreatywności – należy zachęcać ucznia do poszukiwania ciekawych, zaskakujących pomysłów. Doradca może również proponować swoje rozwiązania, tak aby zainspirować ucznia do poszukiwania kreatywnych rozwiązań. Wartością dodaną ćwiczenia będzie zauważanie przez niego nie tylko oczywistych analogii (np. skoczek – możliwy zawód: działacz sportowy), ale znalezienie ciekawych i zaskakujących analogii, mimo iż w pierwszym momencie wydają się one odległe. Przykładem może być zmiana profesji przez np. Adama Małysza – zmiana zawodu ze skoczka narciarskiego na kierowcę rajdowego. Można zaprosić ucznia do dyskusji na temat cech i umiejętności sportowca, które są przydatne w obydwu profesjach.

2. Dostrzeganie związku między cechami osobowości a światem zawodów (ĆWICZENIE NR 2 W KARCIE PRACY NR 3/II). Uczeń zostaje poproszony o połączenie cech osobowości z różnymi zawodami. Ćwiczenie to pokazuje, że z jednej strony niektóre cechy osobowości mogą być przydatne w wykonywaniu wielu zawodach, zaś z drugiej strony niektóre cechy są szczególnie ważne w wykonywaniu danego zawodu. Na bazie tego ćwiczenia doradca może podjąć rozmowę z uczniem na temat jego cech osobowościowych i zawodów, w których mógłby je w pełni wykorzystać.

3. Analiza wymagań w różnych zawodach (ĆWICZENIE NR 4 W KARCIE PRACY NR 3/II) – uczeń wraz z doradcą poszukują szczegółowych informacji na temat środowiska pracy oraz wymagań stawianych w zawodzie, który jest interesujący dla ucznia. Ćwiczenie to pozwala utrwalić wiedzę na temat wymagań zawodowych – pokazuje, że każdy zawód jest zatopiony w określone środowisko pracy, wymaga określonej ścieżki edukacji, zawiera wymagania co do konkretnych umiejętności, predyspozycji itp.

UWAGI METODYCZNE

Ćwiczenie to należy wykonać na bazie zawodu, który wydaje się interesujący dla ucznia, co spowoduje wykorzystanie pozytywnych emocji ucznia w procesie zdobywania wiedzy. Należy zaznaczyć, że doradca zawodowy dysponuje różnymi zbiorami i opisami zawodów zawierającymi większość informacji zawartych w karcie, jednak warto zachęcać ucznia do samodzielnego poszukiwania informacji z różnych źródeł – takie działanie wpływa na rozwój samodzielności i autonomii ucznia w pozyskiwaniu wiedzy i jednocześnie zmniejsza opór ucznia związany z procesem podejmowania decyzji edukacyjno-zawodowych. Jeśli uczeń samodzielnie dociera do informacji, analizuje i wyciąga wnioski, zyskuje większe zaufanie do siebie i swoich przekonań lub też przeciwnie, łatwiej weryfikuje i zmienia swoje – często głęboko zakorzenione – przekonania.

Podsumowanie zajęć

Jako zadanie domowe doradca proponuje uczniowi przeprowadzenie wywiadu z przedstawicielem zawodu, który jest dla ucznia interesujący (ĆWICZENIE NR 3 W KARCIE PRACY NR 3/II). Dodatkowo doradca może poprosić ucznia o wypełnienie na podstawie zdobytych informacji karty zawodu (tak poprzednio jak w ćwiczeniu). Zajęcia kończą się podsumowaniem i określeniem przez ucznia zdobytej wiedzy i umiejętności.

KARTA PRACY nr 3/II

OBSZAR ROZWOJU: świadomość dotycząca planowania kariery, zainteresowania

PROPONOWANA GRUPA ODBIORCÓW: uczniowie II klasy gimnazjum

ĆWICZENIE 1 DORADCA KARIERY

Wyobraź sobie, że poniższe osoby z różnych powodów nie mogą wykonywać już swojego zawodu. Zaproponuj im po trzy nietypowe zawody, które mogłyby one wykonywać, biorąc pod uwagę ich dotychczasowe umiejętności, predyspozycje, cechy charakteru, doświadczenia zawodowe.

KAMIL STOCH

Propozycje zawodów			
Uzasadnienie			

AGNIESZKA CHYLIŃSKA

Propozycje zawodów			
Uzasadnienie			

MONIKA OLEJNIK

Propozycje zawodów			
Uzasadnienie			

WOJCIECH CEJROWSKI

Propozycje zawodów			
Uzasadnienie			

ĆWICZENIE 2 PREDYSPOZYCJE DO ZAWODU

Z podanej poniżej listy zaznacz po trzy cechy i predyspozycje, które są najbardziej niezbędne do wykonywania wskazanych zawodów. Możesz również dopisać swoje propozycje cech i predyspozycji.

Cechy \ zawody	Grafik komputerowy	Archeolog	Lekarz weterynarii	Doradca klienta
zdolności organizacyjne				
spostrzegawczość				
dokładność				
zdolności manualne				
komunikatywność				
kondycja fizyczna, dobre zdrowie				
zmysł techniczny				
wyczucie smaku, zmysł artystyczny				
zdolności sprzedażowe				
zdolność koncentracji uwagi				
zdolności przywódcze				
wyobraźnia przestrzenna				
samodzielność i samodyscyplina				
odporność na stres				
uporządkowanie				
kreatywność				
otwartość na zmianę				
umiejętność pracy zespołowej				
systematyczność				
obowiązkowość				

ĆWICZENIE 3 Przeprowadź wywiad z osobą, która wykonuje ciekawy dla Ciebie zawód.

Uzyskaj odpowiedzi na następujące pytania:

1. Jakie stanowisko Pan (Pani) zajmuje?

.....
.....

2. Jakie są Pani (Pana) obowiązki na tym stanowisku?

.....
.....

3. Jaka wiedza jest niezbędna do wykonywania tej pracy?

.....
.....

4. Jakie umiejętności są potrzebne do wykonywania tej pracy?

.....
.....
.....
.....

5. Jakie cechy charakteru są przydatne lub wskazane w tym zawodzie?

.....
.....
.....
.....

6. Jak wyglądała Pana (Pani) ścieżka edukacji prowadząca do tego zawodu?

.....
.....
.....
.....

7. Co zadecydowało o tym, że pracuje Pan (Pani) w tym zawodzie?

.....
.....
.....
.....

ĆWICZENIE 4 KARTA ZAWODU

Na podstawie informacji zdobytych w Internecie, od znanych Ci osób oraz od doradcy zawodowego, uzupełnij poniższą kartę zawodu

NAZWA ZAWODU		
ŚRODOWISKO PRACY	Zaznacz × na linii w zależności od oceny	
praca w samotności	←————→	praca z ludźmi
praca samodzielna	←————→	praca zespołowa
praca w spokojnej atmosferze	←————→	praca w dużym obciążeniu stresu
praca rutynowa	←————→	praca kreatywna
praca w pomieszczeniu	←————→	praca na zewnątrz

WARUNKI PRACY - wypisz pozyskane informacje

Wykorzystywane narzędzia, przedmioty, urządzenia	
Wymagane umiejętności	
Cechy osobowości, predyspozycje	

MOŻLIWOŚCI ZATRUDNIENIA - wypisz pozyskane informacje

Najczęstsze obowiązki	
Najczęstsze branże dające zatrudnienie	
Płace	
Ścieżka kariery	
Pożądane certyfikaty, uprawnienia	

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH NR 6/II

Tytuł zajęć *Mój autoportret*

Odbiorcy uczniowie I lub II klasy gimnazjum

Obszary » samowiedza,
pracy » kariera edukacyjno-zawodowa,
doradczej

Cele zajęć » wzrost samowiedzy ucznia na temat swoich zasobów (predyspozycji, zainteresowań, cech osobowości, mocnych stron),
» przygotowanie do podejmowania świadomych decyzji edukacyjno-zawodowych.

Forma pracy indywidualna

Środki KARTA PRACY NR 9/I
dydaktyczne

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

Doradca nawiązuje do wcześniejszych spotkań, podczas których uczeń miał okazję poznawać i rozwijać swoje zdolności, umiejętności i predyspozycje. Zaprasza ucznia do dokonania swoistego bilansu posiadanych mocnych stron (opracowania swojego autoportretu).

UWAGI METODYCZNE

Zajęcia *Mój autoportret* można przeprowadzić na różnych poziomach kształcenia. Są one z jednej strony podsumowaniem wiedzy ucznia o sobie, jednocześnie są okazją do poszerzenia obrazu siebie. Niewątpliwie obszar samowiedzy jest niezbędnym etapem poprzedzającym podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych, w związku z tym doradca powinien zadbać, aby odkrywane przez ucznia najważniejsze informacje o sobie pochodziły z różnych źródeł oraz aby zostały opisywane i wyodrębniane.

Zajęcia właściwe

1. Moja historia to moja siła (ĆWICZENIE NR 1 W KARCIE PRACY NR 9/I).

Ćwiczenie jest okazją do odkrywania przez ucznia swojego potencjału, mocnych stron i cech charakteru poprzez odniesienie do ważnych dla niego wydarzeń z życia.

2. Moja edukacja źródłem wiedzy o mnie samym (ĆWICZENIE NR 3 W KARCIE PRACY NR 9/I).

Sposób radzenia sobie ucznia w procesie edukacji jest ważnym wyznacznikiem w podejmowaniu decyzji edukacyjno-zawodowych przez ucznia. Na sytuację edukacyjną ucznia składa się wiele czynników, dlatego też ćwiczenie to jest okazją do identyfikacji sukcesów i trudności ucznia w procesie edukacji. W tym kontekście nie tyle ważne jest samo określenie poziomu osiągniętych wyników ucznia, ale raczej odniesienie tych informacji do szerszego kontekstu. Ćwiczenie powinno być inspiracją do poszukiwania aspektów źródeł motywacji, aspiracji dla ucznia oraz źródeł oporu wobec planowania ścieżki edukacyjno-zawodowej związanych z postrzeganiem przez ucznia swojej sytuacji edukacyjnej.

3. Mój autoportret (ĆWICZENIE NR 5 W KARCIE PRACY NR 9/I).

Ćwiczenie jest okazją do zebrania przez ucznia w sposób dla niego ciekawy i bezpieczny posiadanych informacji o sobie. Ćwiczenie może być wykonane jako główne zadanie podczas zajęć lub może zostać omówione z uczniem i zalecane do wykonania samodzielnie w domu. W tej sytuacji ważne jest, aby na kolejnym spotkaniu powrócić do tego ćwiczenia i przeanalizować wspólnie z uczniem.

UWAGI METODYCZNE

Ćwiczenia 1, 2 i 4 w KARCIE PRACY NR 9/I można zastosować w dowolnej konfiguracji w zależności od tego, na jakim etapie doradca przeprowadza zajęcia *Mój autoportret*.

Podsumowanie zajęć

Doradca prosi ucznia o przemyślenia w związku z opracowanym autoportretem ucznia – co jest dla niego nowe, co jest zaskakujące, co było trudne, z jakimi emocjami kończy spotkanie. Następnie wskazuje, że inni ludzie mogą być ważnym źródłem samowiedzy o nas samych, dlatego też zachęca ucznia do wykonania ćwiczenia domowego polegającego na zebraniu informacji zwrotnych o sobie samych od różnych osób (ĆWICZENIE NR 2 W KARCIE PRACY NR 9/I).

UWAGI METODYCZNE

Realizując ćwiczenie nr 3 należy zwrócić szczególną uwagę, aby zbierane informacje pochodziły od osób jemu życzliwych. Szczególny nacisk należy również położyć na zdobywanie informacji o mocnych stronach, pytanie o słabsze strony jest sformułowane pozytywnie (nad czym można popracować). Ważne jest w tym aspekcie utrzymanie właściwych proporcji – trzy mocne strony w odniesieniu do jednej cechy do pracy. Ćwiczenie to może posiadać duży ładunek emocjonalny, gdyż dotyczy obszaru, który może nie być dla ucznia dostępny (świadomość opinii innych o mnie samym), dlatego też doradca powinien szczególnie zadbać o poczucie bezpieczeństwa ucznia – jeśli doradca zauważy, że ćwiczenie to może być zbyt zagrażające dla ucznia można go przeprowadzić w formie zmodyfikowanej, zadając następujące pytanie: *Gdybyśmy zapytali poszczególne osoby, to na jakie twoje mocne strony wskazałyby?* (wypełniamy tabelę na bazie wiedzy o sobie posiadanej przez ucznia).

KARTA PRACY nr 9/I

OBSZAR ROZWOJU: wartości, poczucie autonomii

PROPONOWANA GRUPA ODBIORCÓW: uczniowie I klasy gimnazjum

ĆWICZENIE 1 Pomyśl o chwilach, w których czułeś (czułaś) zadowolenie ze swojego działania, o których możesz pomyśleć, że wykazałeś (wykazałaś) się skutecznością, inicjatywą, zaradnością, właściwą

postawą itp. Wymień przynajmniej trzy takie sytuacje, ale oczywiście możesz wymienić ich więcej. Następnie umieść je na osi czasu, przypisując im konkretną datę.

Źródło grafiki: www.pixabay.com.

Analizując poszczególne sytuacje, zastanów się nad tym, co zdecydowało o tym, że możesz ocenić te sytuacje pozytywnie:

A. Dlaczego było to dla Ciebie ważne?

.....

B. Jakich potrzebowałeś (potrzebowałaś) umiejętności?

.....

C. Co zdecydowało o Twoim sukcesie?

.....

D. Jakie Twoje cechy były pomocne w realizacji zadania?

.....

E. Czego dowiedziałeś (dowiedziałaś) się poprzez te doświadczenia o sobie?

.....

.....

ĆWICZENIE 2 Wymień przynajmniej trzy takie działania, które chciałbyś (chciałabyś) osiągnąć w ciągu następnych pięciu lat i nanieś je na oś czasu. Które z posiadanych zasobów możesz wykorzystać, aby osiągnąć przyszłe cele?

Teraz określ trzy kroki, które możesz zastosować **tu i teraz** (np. w najbliższym tygodniu), które będą dobrym początkiem na drodze do przyszłych sukcesów.

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie opracowano na podstawie publikacji: *Scenariusze i programy warsztatów aktywizacji zawodowej młodzieży Nr 3*, Wydawnictwo MGPIPS, Seria „Vademecum Dobrych Praktyk”, s. 19.

ĆWICZENIE 3 W OCZACH INNYCH

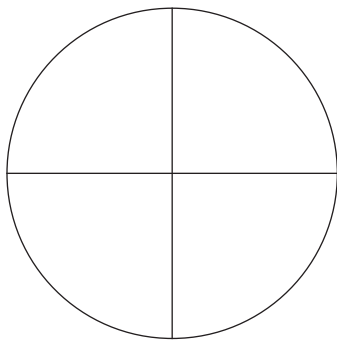
Przeprowadź wywiad wśród osób, które Cię znają i są Ci życzliwe. Zadaj im pytanie o Twoje mocne strony. Na podstawie uzyskanych informacji wypełnij poniższą tabelę:

Moi przyjaciele, koleżanki, koledzy	Moje trzy najmocniejsze strony	W czym jestem dobry (dobra)?	Za co inni mnie cenią?	Nad czym mógłbym (mogłabym) popracować?
Moi nauczyciele	Moje trzy najmocniejsze strony	W czym jestem dobry (dobra)?	Za co inni mnie cenią?	Nad czym mógłbym (mogłabym) popracować?

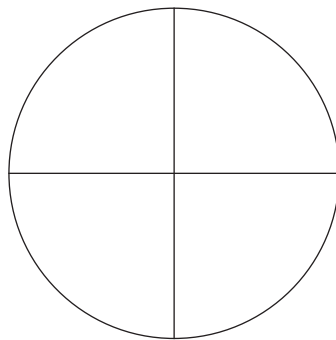
Moja rodzina	Moje trzy najmocniejsze strony	W czym jestem dobry (dobra)?	Za co inni mnie cenią?	Nad czym mógłbym (mogłabym) popracować?
Inne ważne dla mnie osoby	Moje trzy najmocniejsze strony	W czym jestem dobry (dobra)?	Za co inni mnie cenią?	Nad czym mógłbym (mogłabym) popracować?

ĆWICZENIE 4 Poniżej przedstawione są koło A i koło B.

KOŁO A

KOŁO B

Podziel koło A i koło B na tyle części, ile jest przedmiotów szkolnych. Zastanów się nad swoimi wynikami w każdym z przedmiotów. Zaznacz na kole A według skali 1–6 poziom osiągniętych przez Ciebie wyników w poszczególnych przedmiotach – na każdej części zaznacz określony poziom (analizując, weź pod uwagę twoje oceny szkolne z ostatnich trzech lat). Następnie na kole B oceń swój poziom zadowolenia z osiągniętych przez Ciebie wyników w poszczególnych przedmiotach.

Patrząc na obydwa koła, przeanalizuj różnice i odpowiedz na następujące pytania:

A. Jakie masz przemyślenia, patrząc na koła?

.....
.....

B. Co chciałbyś (chciałabyś) zmienić?

.....
.....

C. Jakie trzy kroki mógłbyś (mogłabyś) zrobić już dziś, aby te zmiany mogły zostać zapoczątkowane?

.....
.....

ĆWICZENIE 4 MÓJ AUTOPORTRET

Na podstawie informacji o sobie uzyskanych z różnych źródeł (wyników testów, opinii innych osób, Twoich przemyśleń, wykonanych ćwiczeń, przeprowadzonych analiz i dyskusji z doradcą zawodowym, nauczycielem lub wychowawcą) stwórz swój niepowtarzalny autoportret. Możesz stosować obrazy, obrazki, fotografie z gazet, hasła, sentencje, symbole, znaczki, wszystko to, co chcesz, aby opisywało Ciebie.

WSKAZÓWKA Wykorzystaj stworzony autoportret, kiedy będziesz podejmował kluczowe decyzje edukacyjne i zawodowe lub podczas przygotowywania dokumentów rekrutacyjnych - CV i listu motywacyjnego.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH NR 7/II

Tytuł zajęć *Nietypowe CV*

Odbiorcy uczniowie II klasy gimnazjum

Obszary pracy doradczej » samowiedza,
» kariera edukacyjno-zawodowa,

Cele zajęć » kształtowanie konstruktywnej postawy radzenia sobie z trudnościami i barierami edukacyjno-zawodowymi,
» wzrost samowiedzy ucznia na temat swoich zasobów (predyspozycji, zainteresowań, cech osobowości, mocnych stron),
» przygotowanie do podejmowania świadomych decyzji edukacyjno-zawodowych.

Forma pracy: indywidualna

Środki KARTA PRACY NR 6/II

dydaktyczne:

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

Doradca przedstawia cele zajęć, a następnie zachęca ucznia do zapoznania się z CV Stefana Banacha załączonym do KARTY PRACY NR 6/II.

UWAGI METODYCZNE

Rozpoczęcie zajęć dotyczących barier edukacyjno-zawodowych od lektury, a następnie analizy CV znanej osoby otwiera ucznia na współpracę z doradcą (angażowanie się w historię innych osób zamiast własną zmniejsza lęk przed oceną zewnętrzną). Daje to szansę na pozyskanie ciekawych przemyśleń, które mogą być wykorzystane podczas analizy osobistej sytuacji ucznia.

Zajęcia właściwe

1. Po lekturze CV Stefana Banacha uczeń wraz z doradcą omawiają bariery i trudności, jakie musiał pokonać bohater, aby osiągnąć sukces (zostanie jednym z najbardziej znanych matematyków na świecie), a także wskazują czynniki, które w największym stopniu przyczyniły się do niego.

Elementy, na które warto zwrócić szczególną uwagę:

- » rola środowiska rodzinnego w biografii Banacha,
- » rola szkoły w kształtowaniu się zainteresowań i zdolności matematycznych,
- » rola przyjaciół i autorytetów w życiu Banacha,
- » wpływ wydarzeń ogólnoswiatowych na życie Banacha (wojny światowe).

2. Następnie uczeń analizuje bariery i trudności w rozwoju edukacyjno-zawodowym, odnosząc je do siebie i swoich rówieśników (ĆWICZENIE NR 2 W KARCIE PRACY NR 6/II).

3. Po wskazaniu barier i trudności zadaniem ucznia jest wybranie z nich trzech najważniejszych i udzielanie rad lub wskazówek, w jaki sposób można by je pokonać. Doradca zawodowy wspiera ucznia w poszukiwaniu możliwych rozwiązań wskazanych problemów. W ten sposób kształtowana jest w uczniu konstruktywna postawa wobec barier i przekonanie, że odpowiednia strategia pozwala na rozwiązanie właściwie każdej trudności. Przejście z uczniem procesu od rozpoznania i nazwania barier do znalezienia sposobów ich usunięcia powiększa obszar sprawczości i wewnętrznej lokalizacji kontroli nad rzeczywistością, co ma kluczowe znaczenia przy podejmowaniu kolejnych decyzji edukacyjno-zawodowych.

4. Kolejnym etapem zajęć jest próba zmierzenia się uczniów z przykładowymi sytuacjami problemowymi, jakie mogą dotyczyć jego samego lub jego rówieśników (ĆWICZENIE NR 4 W KARCIE PRACY NR 6/II). Zadaniem doradcy zawodowego jest zwrócenie uwagi ucznia na szczegółowe informacje zawarte w opisach trudności trzech bohaterów i zachęcenie do zaproponowania kilku alternatywnych rozwiązań wraz z uzasadnieniem.

Podsumowanie zajęć

Uczeń przedstawia doradcy zawodowemu życiorys Stefana Banacha, korzystając jedynie z zapamiętanych informacji z zajęć (bez posiłkowania się załącznikiem do karty pracy). Następnie zastanawia się, jaki pseudonim można by nadać Banachowi, tak aby podkreślić jego najbardziej wyróżniające się cechy. Na zakończenie uczeń poszukuje jak najwięcej podobieństw między barierami, jakie pokonuje człowiek na co dzień, a słonymi paluszkami (myślenie analogiczne).

Przykładowe odpowiedzi:

- » *można je złamać,*
- » *dostarczają energii,*
- » *szkodzą zdrowiu,*
- » *jest ich wiele,*
- » *można się nimi podzielić,*
- » *można je pokruszyć.*

UWAGI METODYCZNE

Technika ta pozwala usprawnić myślenie twórcze uczniów i daje doradcy zawodowemu informacje zwrotne o osiągniętych efektach zajęć (konstruktywne radzenie sobie z barierami edukacyjno-zawodowymi) poprzez odtworzenie przez ucznia skojarzeń związanych ze słowem „bariera”.

KARTA PRACY nr 6/II

OBSZAR ROZWOJU: świadomość dotycząca planowania kariery, poczucie autonomii

PROPONOWANA GRUPA ODBIORCÓW: uczniowie II klasy gimnazjum

ĆWICZENIE 1 Na oddzielnym arkuszu została przedstawiona pewna historia – *Nietypowe curriculum vitae nietypowego chłopaka*. Zastanów się i oceń:

A. Jakie trudności i bariery musiał pokonać Stefan, aby osiągnąć sukces zawodowy?

.....
.....
.....
.....

B. Jakie czynniki miały wpływ na jego historię zawodową?

.....
.....
.....

C. Co zadecydowało, że osiągnął sukces?

.....
.....
.....

ĆWICZENIE 2 Poniżej przedstawione zostały różne bariery i trudności, z którymi młodzi ludzie spotykają się, planując swoją ścieżkę rozwoju edukacyjno-zawodowego. Na podstawie przeprowadzonych rozmów wśród swoich kolegów i koleżanek oraz własnych obserwacji oceń, na ile przedstawione bariery są również trudnością dla rówieśników z Twojego środowiska. Dokonaj oceny w skali 1–5, gdzie 1 oznacza małą przeszkodę czy trudność, zaś 5 – bardzo dużą przeszkodę lub trudność.

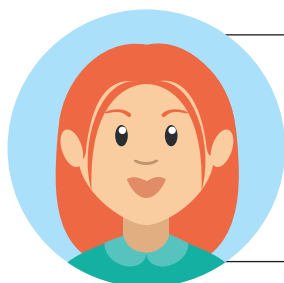
Trudność	Ocena
Brak informacji o możliwościach kształcenia i rozwijania zainteresowań	
Poczucie nudy związane z nauką szkolną	
Mały dostęp do dodatkowych kursów, szkoleń, dodatkowych zajęć	
Różnice między planami młodych ludzi a opiniami rodziców	
Brak możliwości rozwoju zainteresowań	
Negatywne nastawienie do nauki wśród rówieśników („nauka nie jest w modzie”)	
Wielość propozycji rozwoju zainteresowań, co powoduje, iż trudno zdecydować, co jest dobre i wartościowe	
Zbyt duże wymagania ze strony rodziców, nauczycieli	

Zbyt małe wymagania ze strony rodziców, nauczycieli	
Brak ciekawych propozycji dla młodych ludzi	
Utrudniony dostęp do nowych technologii np. komputera, Internetu itp.	
Miejsce zamieszkania	
Ograniczenia finansowe	
Inne (jakie?)	

ĆWICZENIE 3 Zostałeś (zostałaś) poproszony (poproszona) o radę, co można byłoby zrobić, aby przełamać wyżej wymienione bariery. Wybierz trzy najważniejsze Twoim zdaniem bariery i wpisz po dwa pomysły na ich pokonanie.

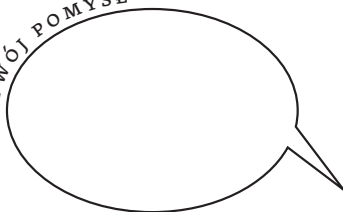
Bariera	Pomysł I	Pomysł II

ĆWICZENIE 4 Poniżej zostały przedstawione problemy, z jakimi młodzi ludzie borykają się w swoim życiu edukacyjnym. Podaj swoje pomysły na rozwiązanie problemu i uzasadnij, dlaczego mogą one być skuteczne.

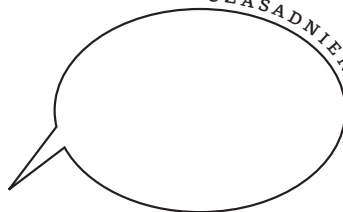

Magda uczęszcza do III klasy gimnazjum – ze wszystkich przedmiotów otrzymuje oceny dobre lub bardzo dobre, jednak nie może poradzić sobie z językiem angielskim. Mimo wkładanego wysiłku z kolejnego sprawdzianu otrzymuje ocenę niedostateczną. Coraz bardziej jest przekonana, że nauczycielka się na nią uwzięła.

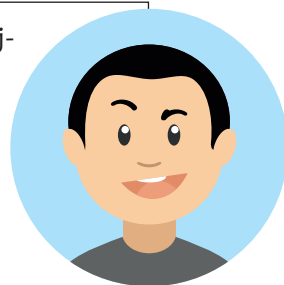
TWÓJ POMYSŁ

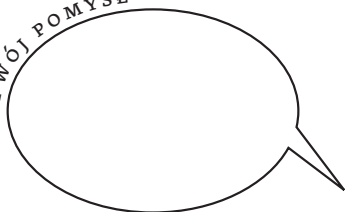
UZASADNIENIE

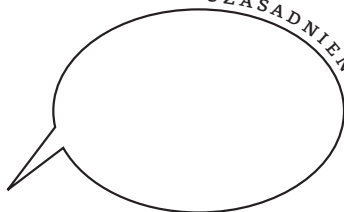
Łukasz uczęszcza do II klasy gimnazjum w niewielkiej miejscowości położonej 50 km od dużego miasta. Interesuje się piłką ręczną. Nauczyciel potwierdza, że w tej dyscyplinie miałyby szansę na osiągnięcie sukcesu. Jednak w najbliższej okolicy nie ma żadnego profesjonalnego klubu, a koledzy wolą grać w piłkę nożną. Rodzice są przeciwni zainteresowaniom Łukasza i namawiają syna, aby zajął się nauką i przestał marzyć o karierze sportowca.

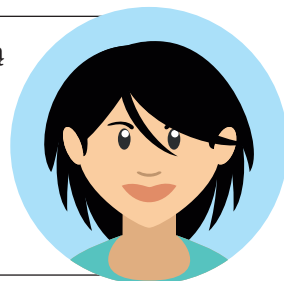
TWÓJ POMYSŁ

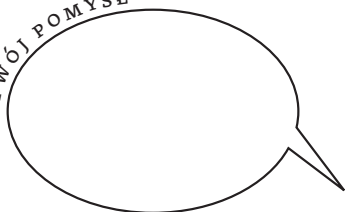
UZASADNIENIE

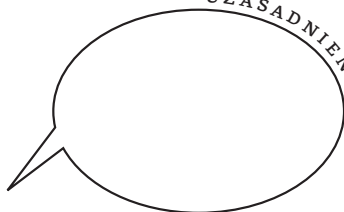
Justyna uczęszcza do III klasy gimnazjum i jest najlepszą uczennicą w szkole. Ze wszystkich przedmiotów ma oceny bardzo dobre lub celujące. Właśnie powinna zdecydować się na wybór szkoły ponadgimnazjalnej. Trudno jej określić, co chciałaby robić w swoim życiu zawodowym i jaką szkołę wybrać, gdyż właściwie wszystko ją interesuje, a każdy doradza jej coś innego.

TWÓJ POMYSŁ

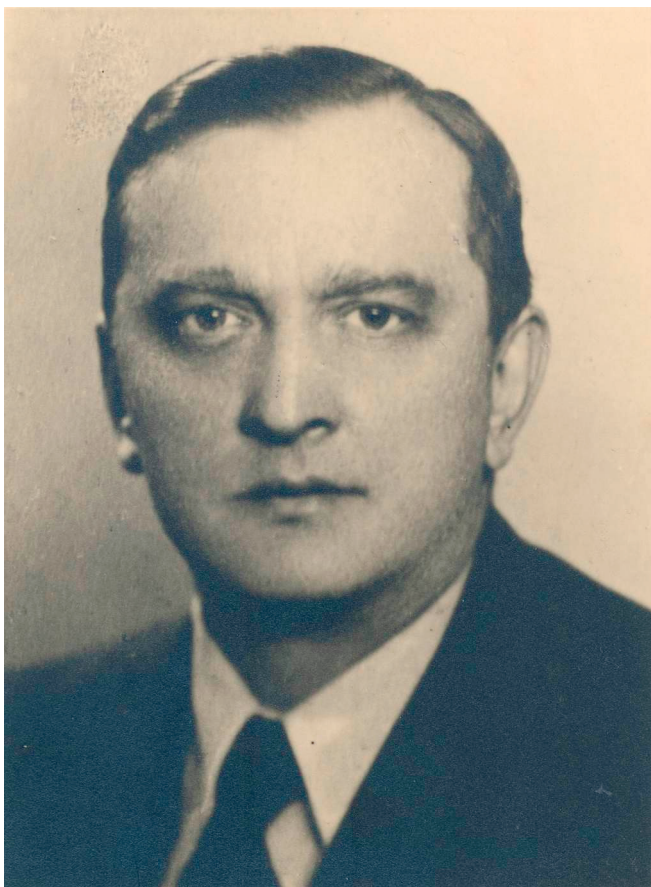

UZASADNIENIE

Źródło grafik: www.freepik.com.

NIETYPOWE CURRICULUM VITAE NIETYPOWEGO CHŁOPAKA

Stefan Banach

Data urodzenia: 30.03.1892 w Krakowie

DZIECIŃSTWO

Stefan był nieślubnym dzieckiem góralki Barbary Banach i pracownika kolei państwowych Stefana Greczka.

Przez wiele lat żył w przekonaniu, że jego matką jest hrabianka, dopiero mając 51 lat dowiedział się prawdy o swoim pochodzeniu.

Swojej mamy nigdy nie poznał, a z ojcem widywał się okazjonalnie i nigdy oficjalnie nie mógł nazywać go swoim tatą.

Wychowywał się w rodzinie zastępczej – matka z powodu braku środków do życia oddała go na wychowanie do swojej ciotki – Franciszki Płowej (właścicielki pralni), która wcześniej przejęła opiekę nad Marią Puchalską, córką swojej zmarłej siostry. Franciszka miała wówczas 47 lat, a mimo to zapewniła mu wspaniały, ciepły dom i otoczyła go pełną miłości opieką.

IDOL Z DZIECIŃSTWA

Julisz Mien

Literat, tłumacz polskiej literatury i jednocześnie fotografik, z którym rodzina zastępcza Stefana utrzymywała bardzo bliskie i serdeczne kontakty sąsiedzkie. Stefan stał się jego ulubionym „przyszywanym” dzieckiem, zaś Mien stał się dla Stefana wzorem osobowym. Tę niezwykłą więź dodatkowo utrwaliły wspólne lekcje francuskiego, których efektem była biegła umiejętność posługiwania się tym językiem już w wieku szkolnym. Mien chętnie przedstawiał młodego Stefana członkom elity intelektualnej Krakowa, zdając sobie sprawę, jak niezwykłym był on chłopcem.

SZKOŁA GIMNAZJALNA

1902–1910

Uczęszczał do Gimnazjum Cesarsko-Królewskiego nr IV im. Henryka Sienkiewicza o profilu humanistycznym, gdzie główny nacisk kładziono na naukę łaciny, greki i języków nowożytnych, natomiast mniejszą wagę przykładano do przedmiotów ścisłych.

Program szkoły nie pokrywał się ani ze zdolnościami, ani z zainteresowaniami Banacha. Matematyki nauczali ludzie nie zawsze kompetentni. Stefan wielokrotnie źle wyrażał się o poziomie i sposobie nauczania ulubionego przedmiotu w Gimnazjum.

WYNIKI SZKOLNE

od I do IV klasy

Stefan był jednym z najlepszych uczniów.

1905

Śmierć Juliusza Mienna nastąpiła, gdy Stefan miał zaledwie 13 lat. Na świadectwie ukończenia klasy IV pojawiały się pojedyncze oceny dostateczne.

VI–VII

Stefan otrzymuje coraz więcej ocen dostatecznych, oprócz matematyki i fizyki, z których uzyskuje oceny bardzo dobre z odznaczeniem.

Klasa maturalna

Groziło mu osiem ocen niedostatecznych w klasie maturalnej, ale udało mu się je poprawić i złożyć egzamin maturalny. Komisja Egzaminacyjna orzekła, że Stefan Banach pomyślnie zdał egzaminy z wynikiem „dojrzały jednomyślnie”.

Z opinii kolegi szkolnego

Stefek był chłopakiem spokojnym, niepozbawionym jednak łagodnego humoru, dobrym kolegą. Miał naturę skrytą. Był zawsze w czystym, porządnym mundurku, jak my wszyscy, nie znać było na jego twarzy zmizerowania czy wygłodzenia, choć zmuszony skromnymi warunkami materialnymi dawał płatne korepetycje młodszym kolegom szkolnym, a także tzw. korepetycje „na miście”; współkolegom z klasy pomagał bezinteresownie. Już od najniższych klas łączyła Banacha i Wilkosza (przyszły matematyk) miłość do matematyki. Na tzw. pauzach często widziałem ich rozwiązujących zagadnienia matematyczne, które dla mnie jako humanisty były po prostu chińszczyzną. Przyjaźń Banacha z Wilkoszem nie ograniczała się tylko do terenu szkoły, spotykali się po lekcjach, by do późnej nocy dyskutować o różnych zagadnieniach matematycznych.

STUDIA WYŻSZE

1910

Stefan rozpoczął studia na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, w międzyczasie udzielał korepetycji oraz pracował jako subiekt w Księgarni – rezygnacja ze studiów po I roku.

1913

Stefan ponownie podjął studia na Politechnice Lwowskiej, Wydział Inżynierii Lądowej i **złożył egzamin częściowy po zaliczeniu dwóch lat studiów, uzyskując tzw. półdyplom** – studia przerwane z powodu wojny.

I WOJNA ŚWIATOWA

- » W 1914 r. po wybuchu I wojny światowej Stefan **pracował jako nadzorca przy budowie dróg**.
- » Niewcielony do armii z powodu leworęczności i wady wzroku w lewym oku.
- » Po powrocie do Krakowa na życie **zarabiał korepetycjami**.
- » Matematyka była obecna w jego życiu cały czas, **studiował samodzielnie**, czytał książki i często dyskutował z późniejszymi profesorami matematyki, a jego **kolegami z czasów szkolnych Ottonem Nikodymem i Witoldem Wilkoszem**.

KARIERA ZAWODOWA

Stefan został „odkryty” dla matematyki „przypadkowo” przez Hugona Steinhausa, znanego matematyka (1887–1972), który wspominał:

Idąc letnim wieczorem r. 1916 wzdłuż plant krakowskich, usłyszałem rozmowę, a raczej tylko kilka słów; wyrazy „całka Lebesgue’a” były tak nieoczekiwane, że zbliżyłem się do ławki i zapoznałem się z dyskutantami; to Stefan Banach i Otton Nikodym rozmawiali o matematyce.

To spotkanie miało niemal od razu konsekwencje naukowe: Steinhaus przedstawił Banachowi zagadnienie, nad którym od dłuższego czasu pracował, a Stefan parę dni później przyszedł z gotowym rozwiązaniem. Tak powstała pierwsza publikacja Banacha, ogłoszona w „Biuletynie Akademii Krakowskiej”, napisana wspólnie ze Steinhausem – i był to **POCZĄTEK KARIERY ZAWODOWEJ STEFANA**

W opinii Hugona Steinhausa:

Odkrycie Stefana Banacha było moim największym odkryciem matematycznym.

ROZWÓJ KARIERY – NIEKTÓRE FAKTY

1920–1922

Asystent u profesora matematyki Antoniego Łomnickiego na Politechnice Lwowskiej – został nauczycielem akademickim, mimo że formalnie nie skończył studiów wyższych.

1922

Obroniona praca doktorska (w sposób nieświadomy dla samego zainteresowanego).

1927

Kierownik II Katedry Matematyki Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego Uniwersytetu Jana Kazimierza.

1939–1941

Nominacja na **profesora zwyczajnego** Uniwersytetu Jana Kazimierza.

1941–1944

Powołany na dziekana Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego Uniwersytetu im. Iwana Franki.

1944–1945

Niemcy wkraczają do Lwowa – podjęcie pracy karmiciela wszy w Instytucie Badań nad Durem Plamistym.

Powrót na stanowisko dziekana – wkrótce umiera na zapalenie płuc.

CIEKAWOSTKI

Paradoks Banacha-Tarskiego: Kula może być pocięta na skończenie wiele kawałków, z których można złożyć dwie kule identyczne z kulą wyjściową.

Księga Szkocka: Matematycy skupieni wokół Stefana Banacha często spotykali się w kawiarni „Szkocka”, nie tylko towarzysko, przede wszystkim dyskutowali o matematyce. Stawiali problemy i je rozwiązywali. Zapisywali to wszystko na papierowych serwetkach i blatach marmurowych stolików. Każdorazowo po spotkaniach obsługa kawiarni nieświadomie niszczyła wszystkie te zapiski, przez co znikwały one bezpowrotnie. W końcu żona Stefana kupiła specjalny zeszyt, w którym zapisywano wszelkie problemy. Zeszyt ten, nazwany Księgą Szkocką, znajdował się stale w kawiarni i kelner przynosił go na każde żądanie matematyków. Za rozwiązanie przeróżnych zagadek i zadań często fundowano nagrody. Bywały one różne, np. Stanisław Mazur w 1936 r. obiecał za rozwiązanie jednej z nich żywą gęś. Po 36 latach problem rozwiązał 28-letni Szwed, Per Enflö, który przyjechał do Warszawy i odebrał od Mazura nagrodę.

ZAINTERESOWANIA

Stefan najbardziej upodobał sobie matematykę, która stała się jego pasją życiową – pracą, zabawą, rozrywką intelektualną.

Nazywany był prawdopodobnie największym polskim matematykiem wszech czasów a jego nazwisko znane jest wszędzie tam, gdzie wykłada się matematykę.

Źródło informacji i zdjęć: <http://alpha.mini.pw.edu.pl/~domitrz/Banach.pdf>, <http://home.comcast.net/~julsta/banach/banach.html>, <http://alpha.mini.pw.edu.pl/~domitrz/Banach.pdf>, http://www.zstiojar.edu.pl/jubileusz/index.php?option=com_content&view=article&id=11&Itemid=11, <http://www.kielich.amu.edu.pl>.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH NR 8/II

Tytuł zajęć	<i>Twórcze poszukiwania</i>
Odbiorcy	uczniowie II klasy gimnazjum
Obszary pracy doradczej	» zdolności twórcze,
Cele zajęć	» rozwijanie płynności, giętkości i oryginalności myślenia, » redukowanie barier myślenia twórczego, » kształtowanie pozytywnej postawy wobec myślenia twórczego.
Forma pracy	indywidualna
Środki dydaktyczne	KARTA PRACY NR 10/II

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

Doradca przedstawia cele zajęć, a następnie proponuje wspólną rozgrzewkę twórczą z wykorzystaniem ćwiczeń ruchowych.

Zadaniem ucznia jest skonstruowanie wyłącznie za pomocą własnego ciała wybranego sprzętu gospodarstwa domowego, zaś zadaniem doradcy jest właściwa identyfikacja przedmiotu.

UWAGI METODYCZNE

Rozpoczęcie zajęć z zakresu treningu twórczości od ćwiczeń ruchowych właściwie przygotowuje ucznia do dalszej pracy wymagającej wzmożonego wysiłku intelektualnego. Warto również w trakcie zajęć organizować krótkie przerwy przeznaczone na ciekawe ćwiczenia fizyczne nawiązujące jednak do głównego celu spotkania, tj. rozwijania myślenia twórczego.

Przykładowe ćwiczenia:

- *Wykonaj ze swojego ciała symbol pokoju.*
- *Zaprezentuj krótki układ choreograficzny, w którym będziesz wykonywać jedynie przysiady, zatytułowany: „Obezwanie chmury”.*

- *Wykonaj dziesięć podskoków, podczas których wykrzy-
czysz lub wyszeptasz 10 najważniejszych dla Ciebie słów.
Wysokość podskoku i głośność wypowiedzi dostosuj do
stopnia ważności słów.*

Zajęcia właściwe

1. Zadaniem ucznia jest udzielenie jak największej liczby odpowiedzi na cztery pytania zamieszczone w **ĆWICZENIU NR 1**. Doradca podkreśla, że szczególnie wartościowe są odpowiedzi oryginalne, czyli unikatowe, niepowtarzające się wśród wypowiedzi innych osób.

UWAGA! Doradca może wprowadzić limit czasowy, np. dwie minuty na każde pytanie.

Warto omówić wypowiedzi ucznia i pochwalić te, które świadczą o wyjątkowości skojarzeń i uruchomieniu myślenia twórczego.

2. Uczeń interpretuje trzy sentencje zamieszczone w **ĆWICZENIU NR 3**. Ważne, aby zgodnie z instrukcją zamieszczoną w **KARCIE PRACY NR 10/II** postarał się możliwie najdokładniej opisać znaczenie tych zdań.

Pytania moderujące:

- » *W jakiej sytuacji można by wypowiedzieć te zdania?*
- » *Kto mógł być autorem tych sentencji? Jakie miał doświadczenia? Co czuł w chwili, kiedy wypowiadał te słowa?*
- » *Do jakich sytuacji z Twojego doświadczenia pasowałyby te zdania?*

3. Kolejnym zadaniem ucznia jest stworzenie alfabetu talentów zgodnie ze schematem zawartym w **ĆWICZENIU NR 5**.

4. Na zakończenie treningu twórczości uczeń poszukuje obiektów, które posiadają koniunkcję trzech wymienionych cech (**ĆWICZENIE NR 2**). Podobnie, jak do tej pory, doradca zachęca do poszukiwania odpowiedzi sensownych (zgodnych z poleceniem) i oryginalnych. Taki komentarz ze strony prowadzącego przypomina uczniowi, że nie powinien zadowalać się pierwszym pomysłem, jaki przyjdzie mu do głowy, zachęca go do podjęcia dodatkowego wysiłku twórczego.

UWAGA! Uczniowie mogą zmieniać formę gramatyczną cech, dostosowując ją do rodzaju męskiego lub żeńskiego.

UWAGI METODYCZNE

W tym ćwiczeniu doradca może zachęcić ucznia do konstruowania rozbudowanych opisów obiektów, które posiadają łącznie trzy wskazane cechy.

Przykładowo:

Śliskie, mokre i niebieskie – mały słonik w wannie pokryty oliwką do kąpieli.

Podsumowanie zajęć

Wykonanie pracy plastycznej zatytułowanej *Pochwała twórczego myślenia* lub napisanie krótkiego utworu literackiego na ten sam temat.

Zadanie dodatkowe

Uczeń w domu wykonuje ĆWICZENIE NR 4. Jego zadaniem jest znalezienie w kuchni 100 różnych dźwięków i opisanie najbardziej zaskakujących.

KARTA PRACY nr 10/II

OBSZAR ROZWOJU: zdolności twórcze

PROPONOWANA GRUPA ODBIORCÓW: uczniowie II klasy gimnazjum

ĆWICZENIE 1 Postaraj się odpowiedzieć na podane poniżej pytania w jak najbardziej oryginalny sposób, tj. zaskakujący, wyróżniający się na tle wypowiedzi innych.

- A. Co można zamknąć?
- B. Co można zepsuć?
- C. Co można przeliczyć?
- D. Czego nie można usłyszeć?

ĆWICZENIE 2 Wypisz jak najwięcej nazw przedmiotów lub istot, które są jednocześnie:

A. śliskie, mokre i niebieskie

.....

B. pożyteczne, wysokie i drewniane

.....

C. małe, szare i płynne

.....

D. rozmowne, czarne i szorstkie

.....

E. zielone, skaczące i olbrzymie

.....

ĆWICZENIE 3 Co mogą oznaczać poniższe myśli? Postaraj się opisać jak najdokładniej Twoje rozumienie tych sentencji.

Wytrwałością osiągniesz powodzenie, nawet gdybyś miał długo czekać.

.....

.....

.....

Jeśli kochasz to, co robisz, to nie jest to praca.

.....

.....

.....

Każda praca jest możliwa do wykonania, jeśli podzielić ją na małe odcinki.

.....

.....

.....

ĆWICZENIE 4 Znajdź w swojej kuchni 100 różnych odgłosów i dźwięków. Wykorzystaj do tego jak najwięcej przedmiotów i produktów. Poniżej zanotuj najbardziej zaskakujące dźwięki.

.....

.....

.....

ĆWICZENIE 5 Stwórz alfabet talentów. Pamiętaj, że talenty bywają bardzo oryginalne. Na matematyce i sporcie świat uzdolnień się nie kończy!

Przykładowo:

A - aranżacja wnętrz

B - bukieciarstwo

Litera	Talent	Litera	Talent
A		Ł	
B		M	
C		N	
D		O	
E		P	
F		R	
G		S	
H		T	
I		U	
J		W	
K		Z	
L			

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH NR 9/II

- Tytuł zajęć *Budowanie wizji przyszłości*
Odbiorcy uczniowie II klasy gimnazjum
Obszary » kariera edukacyjno-zawodowa,
pracy » samowiedza,
doradczej » wartości,
Cele zajęć » uświadomienie sobie przez ucznia własnych potrzeb, planów, marzeń dotyczących swojego rozwoju osobowego i edukacyjno-zawodowego,
» wzbudzenie motywacji do konstruowania swojej ścieżki edukacyjno-zawodowej.
- Forma pracy indywidualna
Środki KARTA PRACY NR 16/II
dydaktyczne

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

Mierzy się ponad cel, by trafić do celu.

Karol Bunsch

Kto nie ma odwagi do marzeń, nie będzie miał siły do walki.

Paul Michael Zulehner

Doradca, odwołując się do powyższych sentencji, wprowadza ucznia w tematykę zajęć, zaprasza ucznia do wyrażenia swoich przemyśleń na temat przeszłości i odwagi snucia marzeń.

UWAGI METODYCZNE

Podejmowany temat projektowania swojej przyszłości może być dla uczniów źródłem oporu wynikającego z braku przekonania o potrzebie podejmowania takich tematów (*Po co się zastanawiać, skoro życie samo pokaże*) lub z niskiej samooceny i braku wiary w możliwość osiągnięcia przez ucznia wartościowych celów (*Nie zastanawiam się, bo i tak nic mi się nie uda, po co się rozczarować*). W tym kontekście kluczowe będzie wzbudzenie odpowiedniej motywacji ucznia do podejmowania tej tematyki – można to zrobić

poprzez odwołanie się do przykładów osób, którym udało się osiągnąć sukces – szczególnie tych, które są autorytetami dla ucznia. Można również skorzystać z porównań (projektowanie kariery – podróż w nieznaną czy podróż do celu?).

Zajęcia właściwe

1. Analiza ważnych wydarzeń i ich wpływu na życie ucznia – **ĆWICZENIE NR 1 W KARCIE PRACY NR 16/II**. Celem tego ćwiczenia jest pokazanie uczniowi siły tkwiącej w przebytych doświadczeniach, nawet jeśli były one trudne. Uświadamianie sobie posiadania silnych stron pozwalających radzić sobie w różnych sytuacjach jest ważnym elementem budowania postawy proaktywnej ucznia.

2. Analiza ważnych dla ucznia wartości – zawartych w przemyśleniach na temat dotychczasowego życia – **ĆWICZENIE NR 2 W KARCIE PRACY NR 16/II**.

Doradca prosi ucznia o wpisanie tych wartości, którymi kieruje się on w życiu i które stanowią jego przemyślenia wynikające z dotychczasowych doświadczeń. Jest to okazja do dyskusji na temat tego, co jest dla ucznia ważne w życiu i w jaki sposób posiadany już potencjał można wykorzystywać w przyszłości – doradca może zadawać pytania pozwalające na uszczegółowienie posiadanych zasobów, odwołując się do codziennych sytuacji. Może również zachęcać ucznia do refleksji na temat tego, na ile posiadane zasoby są zgodne z aktualnymi trendami, w jakim zakresie one pomagają czy przeszkadzają realizować różne cele, w tym zawodowe.

3. Analiza czynników sukcesu z wykorzystaniem zasobów tkwiących w osobach ważnych dla ucznia – **ĆWICZENIE NR 3 W KARCIE PRACY NR 16/II**.

Celem tego ćwiczenia jest urealnienie sukcesu jako wartości dostępnej dla większości ludzi oraz pokazanie pozytywnej energii, inspiracji innych osób, z której możemy czerpać, projektując swoją drogę kariery.

Doradca prosi ucznia o znalezienie osoby, która jego zdaniem osiągnęła sukces zawodowy. Jeśli uczeń będzie miał trudności ze znalezieniem takiej osoby, można odwołać się do różnych osobowości

ze świata mediów, idoli młodzieżowych itp. Następnie doradca prosi ucznia o wyodrębnienie tych czynników, które pozwoliły wybranej osobie na osiągnięcie sukcesu. W dalszej części ćwiczenia doradca prosi ucznia o zastanowienie się nad przeszłością tych osób i wskazanie tych czynników, które stanowiły podłoże sukcesu – mogą one być zarówno pozytywne, jak i negatywne. Ćwiczenie kończy się dyskusją dotyczącą odniesienia omawianego przykładu do sytuacji ucznia. Można zadać dodatkowe pytania:

- » *Które elementy zaprezentowanego modelu sukcesu są ci bliskie, a które nie i dlaczego?*
- » *Czego mógłbyś (mogłabyś) się nauczyć od tej postaci?*
- » *W czym jesteście podobni, a w czym różni?*
- » *Co zrobił(a)byś inaczej?*

4. Zaproszenie ucznia do zbudowania własnego projektu sukcesu (do wyboru ĆWICZENIE NR 4, ĆWICZENIE NR 5 lub oba ćwiczenia z KARTY PRACY NR 16/II)

UWAGI METODYCZNE

Ćwiczenia 1. i 2. to okazje do uświadomienia sobie przez ucznia zasobów oraz siły tkwiącej w doświadczeniach życiowych. Ćwiczenie 3. pozwala poszukiwać motywacji do projektowania swojego sukcesu poprzez wykorzystanie potencjału tkwiącego w innych ludziach. Ćwiczenia 4. i 5. mają charakter projekcyjny. Są ukierunkowaniem na przyszłość i mają na celu uświadomienie swoich marzeń i potrzeb. Ćwiczenie nr 4 jest ćwiczeniem bardziej ogólnym i mniej angażującym emocjonalnie, zaś ćwiczenie nr 5 wymaga zaangażowania emocjonalnego, dlatego też forma plastyczna daje możliwość wyrażenia swoich pragnień w sposób bezpieczny emocjonalnie.

Podsumowanie zajęć

Doradca prosi o podsumowanie zajęć przez ucznia. Może zadać następujące pytania:

- » *Jakie przemyślenia wywołały zajęcia?*
- » *Jakie treści są dla Ciebie nowe, zaskakujące?*

- » Czego nowego dowiedziałeś się (dowiedziałaś się) o sobie?
- » Jakie emocje pojawiły się u Ciebie podczas wykonywania ćwiczeń?

KARTA PRACY nr 16/II

ĆWICZENIE 1 Każdy z nas ma takie chwile, o których może powiedzieć, że były dla niego bardzo ważne. Stanowiły wyzwania do pokonania, były ważnymi momentami pozwalającymi na osiągnięcie sukcesu, zdecydowały o zmianie w życiu.

Zastanów się przez chwilę i wypisz takie momenty ze swojego życia, o których możesz powiedzieć, że wpłynęły znacząco na Ciebie. Wpisz je w poszczególne kategorie – mogą to być sytuacje pozytywne, o których możemy powiedzieć, że były naszym sukcesem, lub też takie, które były z jakiegoś powodu trudne. Następnie odnieś wypisane sytuacje do posiadanych zasobów.

Sfera kontaktów międzyludzkich	Sfera edukacji	Sfera zainteresowań

MOJE ZASOBY

Cechy charakteru, które pozwoliły osiągnąć sukces lub przetrwać trudną sytuację:

- »
- »
- »

Trzy umiejętności, które się pojawiły lub rozwinęły dzięki sytuacjom:

- »
- »
- »

Źródła motywacji do działania, źródła siły do pokonania trudności:

- »
- »
- »

A teraz dopisz trzy ważne wydarzenia, które chciał(a)byś, aby wydarzyły się w przyszłości:

Sfera kontaktów międzyludzkich	Sfera edukacji i życia zawodowego	Sfera zainteresowań

ĆWICZENIE 2 Zastanów się przez chwilę, jakie przemyślenia dotyczące posiadanych doświadczeń chciał(a)byś przekazać innym – swoim kolegom, koleżankom, rodzinie, przyszlęmu pokoleniu.

MOJE PRZESŁANIE:

.....

.....

.....

.....

.....

ĆWICZENIE 3 Czterolistna koniczyna to dość rzadko występująca mutacja pospolitej koniczyny, posiadająca cztery listki zamiast zwykle występujących trzech. W cywilizacji zachodniej uważana jest za symbol szczęścia.

A co sprawia, że w życiu zawodowym znajdujemy taki okaz? Zapraszam Cię do poszukiwania wymiarów sukcesu zawodowego.

Pomyśl o osobie, która Twoim zdaniem w swoim życiu zawodowym osiągnęła sukces – może to być osoba z bliższej lub dalszej rodziny, sąsiedzi, znajomi. Może to być osoba ważna dla Ciebie lub taka, którą znasz tylko ze słyszenia lub mediów, np. Twój idol.

Imię tej osoby umieść na łodyżce koniczyny. Następnie zastanów się, co spowodowało, że ta osoba osiągnęła sukces. Do każdego listka wpisz najważniejsze Twoim zdaniem elementy, które sprawiły, że udało jej się tego dokonać. Następnie określ te elementy, które stanowią korzenie sukcesu, czyli to, z czego wybrana osoba czerpała, co stanowiło początek – „glebę”. Określ zarówno tzw. korzenie pozytywne, jak również wpływy i zasoby, które utrudniały osiągnięcie sukcesu.

ĆWICZENIE 4 A teraz zaprojektuj swoją koniczynę. Na co Ty chcesz postawić, z czego możesz czerpać, a jakie korzenie chciał(a)byś odciąć?

ĆWICZENIE 5 Wyobraź sobie, że masz obecnie 30 lat, a twoje gimnazjum, do którego uczęszczałeś (uczęszczałaś) organizuje zjazd absolwentów z okazji 35-lecia swojej działalności, podczas którego chciałoby przybliżyć swoim obecnym uczniom najciekawsze sylwetki swoich absolwentów. W związku z tym zostałeś poproszony (zostałaś poproszona) o przygotowanie gabloty, która będzie poświęcona Twojej osobie.

Korzystając z dostępnych materiałów – wycinków z gazet, obrazów, fotografii – przygotuj swój kolaż pokazujący Ciebie jako 30-letniego człowieka sukcesu. Możesz skorzystać z następujących pytań:

- » *Kim jestem?*
- » *Co robię zawodowo?*
- » *Co jest dla mnie w życiu ważne?*
- » *Co mnie wyróżnia?*
- » *Co chciałbym przekazać innym?*

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH NR 10/II

Tytuł zajęć *Formułowanie celów*

Odbiorcy uczniowie II klasy gimnazjum

Obszary » kariera edukacyjno-zawodowa,
pracy » samowiedza,
doradczej

Cele zajęć » zapoznanie uczestnika z tematyką wyznaczania celów, uświadomienie sobie przez ucznia własnych potrzeb, planów, wzbudzenie motywacji do planowania i wyznaczania swoich celów.

Forma pracy indywidualna

Środki KARTA PRACY NR 17/II
dydaktyczne

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

Jako wprowadzenie w tematykę planowania i formułowania celów doradca proponuje **ĆWICZENIE NR 1 W KARCIE PRACY NR 17/II** pozwalające na swobodną odpowiedź ucznia na zestaw pytań niedokończonych – taka forma jest bezpieczna, gdyż nie wymusza na nim konkretnych deklaracji, zaś dla doradcy może być cennym źródłem informacji zarówno o aspiracjach i planach ucznia, jak i barierach oraz trudnościach. Wykorzystując informacje zawarte w tym ćwiczeniu, doradca pokazuje związek między posiadanymi zasobami, planami, marzeniami a możliwościami ich realizacji poprzez stawianie sobie jasnych, realistycznych celów.

UWAGI METODYCZNE

Celem początkowej fazy spotkania jest wzbudzenie u ucznia motywacji do podjęcia wysiłku związanego z budowaniem planu, jednocześnie jest to moment na zdiagnozowanie oporu związanego z brakiem doświadczeń w tym zakresie lub z negatywnymi doświadczeniami. Należy pamiętać, że planowanie jest czynnością trudną nawet dla osób dorosłych, wymaga umiejętności przewidywania i wartościowania oraz dobrego wglądu w siebie. Dlatego też doradca

powinien szczególnie podkreślać i chwalić wysiłki ucznia, nawet jeśli początkowo wydają się one mało efektywne lub mało konkretne.

Zajęcia właściwe

Doradca wprowadza ucznia w tematykę planowania i formułowania celów, pokazując korzyści (można odwołać się do metafory podróży, drogi itp.), następnie prezentuje sposób formułowania celów z wykorzystaniem techniki SMART i zaprasza ucznia do wykonania ĆWICZENIA NR 2, które podaje przykłady błędnie i poprawnie formułowanych celów. Następnie doradca zachęca ucznia do dyskusji na temat różnych celów, które stawiają sobie ludzie, i wspólnie próbują dokonać podziału celów na: długoterminowe, średnioterminowe i krótkoterminowe. Kolejno prosi ucznia o sformułowanie swojego celu związanego z dowolną sferą życia i przeanalizowanie go zgodnie z przedstawioną techniką SMART – ĆWICZENIE NR 3. Opcjonalnie doradca może zaproponować wykonanie ĆWICZENIA NR 4, pozwalającego na lepszą diagnozę atrakcyjności celu dla ucznia.

Gdy uczeń sprawdzi już swój cel – doprecyzuje go i ukonkretni – doradca zaprasza do zastanowienia się nad działaniami niezbędnymi do jego osiągnięcia, przy czym zwraca szczególną uwagę nie tylko na samo sformułowanie celów cząstkowych – tzw. kamieni milowych, ale również na zakotwiczenie ich w przestrzeni czasowej. Technika kamieni milowych pozwala uczniowi kontrolować i monitorować sposób realizacji celu (ĆWICZENIE NR 5).

Ostatnim etapem jest zaplanowanie pierwszych trzech działań, które będą możliwe do wykonania i staną się początkiem realizacji celu w najbliższym czasie (tygodniu, miesiącu) – ĆWICZENIE NR 6.

Podsumowanie zajęć

Na zakończenie zajęć doradca prosi ucznia o sformułowanie barier i trudności, które mogą pojawić się podczas realizacji celu, oraz o poszukiwanie swoich sojuszników, czyli osób, które będą wspierać ucznia w spełnianiu zamierzeń. Jednocześnie zachęca go do

określenia nagrody, jaką chciałby sam sobie przyznać za osiągnięcie postawionego celu.

KARTA PRACY nr 17/II

ĆWICZENIE 1

Dokończ poniższe zdania:

Dotychczas udało mi się

Najbardziej

Moim marzeniem jest

Gdybym wygrał(a) znaczną sumę pieniędzy, to

Aby rozwijać swoje zainteresowania chciał(a)bym chciałabym

W sferze edukacji najbardziej zależy mi na

Naprawdę jestem dobry (dobra) w

Z moich dotychczasowych doświadczeń wiem, że

Inni ludzie cenią mnie za

Największym dla mnie wyzwaniem jest

ĆWICZENIE 2 Technika SMART

Poniżej zostały przedstawione różne cele. Przeanalizuj je, wykorzystując metodę SMART, i przyporządkuj każdy z nich do odpowiedniej kolumny: „Cel poprawnie sformułowany” lub „Cel niepoprawnie sformułowany” oraz uzasadnij swój wybór.

Cele	Cel poprawnie sformułowany	Cel niepoprawnie sformułowany	Uzasadnienie
Dobrze przygotuję się do próbnego egzaminu gimnazjalnego			
Chciał(a)bym mieć pracę dającą satysfakcję finansową			
Podejmę studia na kierunku informatyka, aby w przyszłości wykonywać pracę, która będzie satysfakcjonująca finansowo			
Codziennie poświęcę 20 min na naukę nowych słówek z języka angielskiego			
Planuję wziąć udział w olimpiadzie z matematyki i dostać się do etapu ogólnopolskiego			
Planuję wdrożyć system oszczędzania			
W ciągu najbliższego roku planuję zaoszczędzić przynajmniej 50 zł miesięcznie			

ĆWICZENIE 3 Mój cel to:

.....

Sprawdź, czy zapisany przez ciebie cel jest zgodny z koncepcją SMART, jeśli nie – przeformułuj go.

» **Szczegółowy** – zawierający konkretny przekaz.

.....

» **Mierzalny** – można go zmierzyć, czyli liczbowo wyrazić jego realizację (po czym poznasz, że go osiągnąłeś [osiągnęłaś]?).

.....

» **Atrakcyjny** – nie jest nudny, wzbudza ciekawość i chęć do działania.

.....

» **Realistyczny** – możliwy do osiągnięcia (poziom celów, a także ich realizacja znacznie różni się w każdej metodyce).

.....

» **Terminowy** – określony czasowo (wyznaczony czas osiągnięcia celu mobilizuje).

.....

ĆWICZENIE 4 ANALIZA ATRAKCYJNOŚCI CELU

Zaznacz na osi, jak mocno jesteś zmotywowany (zmotywowana) do osiągnięcia celu (w skali 1-10).

Zaznacz na osi, jak ważny jest dla Ciebie cel (w skali 1-10).

Zaznacz na osi, jakie dajesz sobie szanse na osiągnięcie celu (w skali 1-10).

Zaznacz na osi, jak dużym wyzwaniem jest dla Ciebie ten cel (w skali 1-10).

ĆWICZENIE 5 KAMIENIE MIŁOWE

Powyższy cel, kierując się zasadami SMART, przekształć na cele cząstkowe i przypisz im określone terminy do realizacji.

Cele cząstkowe	Termin realizacji

ĆWICZENIE 6 PIERWSZE TRZY KROKI

Zapisz swoje pierwsze trzy działania, które chciał(a)byś podjąć w najbliższym czasie (tygodniu, miesiącu), które zapoczątkują realizację postawionego celu.

- »
- »
- »

ĆWICZENIE 7 SZANSE I ZAGROŻENIA W REALIZACJI CELU

Wypisz osoby, które są Twoimi sojusznikami w realizacji celu.

.....

.....

.....

.....

.....

Wypisz osoby lub przeszkody, które mogą utrudniać realizację celu.

.....

.....

.....

.....

.....

Co może zwiększyć Twoje szanse na osiągnięcie celu?

.....

.....

.....

.....

.....

NAGRODĄ, JAKĄ SOBIE PRYZNAM ZA ZREALIZOWANIE
CELU, BĘDZIE:

.....

.....

Scenariusze zajęć doradczych dla uczniów klas III

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH NR 1/III

Tytuł zajęć *Nie warto oszczędzać na myśleniu*

Odbiorcy uczniowie III klasy gimnazjum

Obszary » zdolności analityczne,
pracy » samowiedza,

doradczej

Cele zajęć » rozwijanie zdolności analitycznych,
» uświadomienie sobie roli myślenia
krytycznego.

Forma pracy indywidualna

Środki KARTA PRACY NR 2/III
dydaktyczne

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

Zadaniem ucznia jest podanie w ciągu trzech minut jak najwięcej zalet myślenia. Wspólnie z doradcą analizuje udzielone odpowiedzi. Doradca definiuje cel zajęć: rozwijanie myślenia analitycznego, podkreślając jego kluczowe znaczenie w rozwiązywaniu problemów i komunikacji z innymi.

UWAGI METODYCZNE

Można przeformułować ćwiczenie do postaci testu odległych konsekwencji: *Co by było, gdybyśmy nie myśleli?*

Zajęcia właściwe

1. Uczeń odczytuje głośno *Przykazania oszczędzania na myśleniu* autorstwa Z. Pietraśińskiego zawarte w ĆWICZENIU NR 1 W KARCIE PRACY NR 2/III. Wyraża swoją opinię na ich temat, a następnie podaje możliwe konsekwencje wdrożenia każdego z zaleceń autora w życie.

UWAGI METODYCZNE

Podczas wskazywania możliwych konsekwencji stosowania zasad oszczędzania na myśleniu w życiu doradca zachęca ucznia do dzielenia się własnymi doświadczeniami, w których oni sami zastosowali te zasady lub byli „ofiarami” wdrożenia ich przez innych.

Przykładowo:

Jacek uważa, że wie wszystko najlepiej. Dlatego nikt nie podejmuje z nim dyskusji. Jemu wydaje się, że jest najmądrzejszy, ale każdy wie, że jest inaczej.

2. W kolejnej części zajęć uczeń rozwiązuje pod kontrolą doradcy zawodowego typowe zadania ukierunkowane na rozwijanie myślenia analitycznego (ĆWICZENIA NR 2 I 4-7 W KARCIE PRACY NR 2/III). Doradca zachęca do dokonywania wizualizacji problemów w postaci schematycznych rysunków.

Odpowiedzi do zadań analitycznych:

ĆWICZENIE 2 Cenę należy obniżyć o 25%.

ĆWICZENIE 4 Kandydat, który najszybciej rozwiązał zadanie, ułożył jedną cegłę na drugiej oraz tuż obok nich położył trzecią (w ten sposób powstały dwustopniowe schody). Dzięki temu mógł zmierzyć przekątną brakującej czwartej cegły (która była identyczna z trzema pozostałymi).

ĆWICZENIE 5 Cena czekolady to 4 złote.

ĆWICZENIE 6 Cała cegła waży 4 kilogramy.

ĆWICZENIE 7 A, A, B, C, C, D, E, E, F, G

9 ma się do 7 jak F do E.

3. Celem usprawniania giętkości myślenia warto jako przerywnik podczas wykonywania zadań typowo analitycznych sięgnąć po ĆWICZENIE NR 3, które ma charakter dywergencyjny (wiele rozwiązań

jest poprawnych, a problem nie ma jasnej struktury). Zadaniem ucznia jest wygenerowanie po pięć pytań do wskazanych odpowiedzi, ale w taki sposób, aby pytanie wskazywało możliwie jednoznaczną odpowiedź.

Przykład:

Jak nazywa się jedno z mórz w Europie? Pytanie to nie jest prawidłowe, dlatego, że można na nie udzielić kilku odpowiedzi. Aby odpowiedź była jednoznaczna, tj. *Morze Bałtyckie*, należy przeformułować pytanie do postaci np.: *Jak nazywa się morze, do którego dostęp ma Polska?*

Podsumowanie zajęć

Doradca wraz z uczniem powracają do fragmentu tekstu Pietrasińskiego zamieszczonego w pierwszym ćwiczeniu w KARCIE PRACY NR 2/III. Zadaniem ucznia jest przekształcenie sformułowanych zdań w taki sposób, aby otrzymać „Przykazania nieoszczędzania na myśleniu”. Ponadto doradca podkreśla raz jeszcze rolę codziennego treningu zdolności analitycznych i zachęca ucznia do jego praktykowania.

Dodatkowe ćwiczenia dla ucznia

Znalezienie w zasobach internetowych i rozwiązanie minimum dziesięciu dowolnych zadań rozwijających zdolności analityczne.

KARTA PRACY nr 2/III

OBSZAR ROZWOJU: zdolności analityczne, zdolności twórcze

PROPONOWANA GRUPA ODBIORCÓW: uczniowie III klasy gimnazjum

ĆWICZENIE 1 Zapoznaj się z „Przykazaniem oszczędzania na myśleniu” sformułowanymi przez Z. Pietrasińskiego (źródło: Z. Pietrasiński [2001], *Mądrość, czyli świetne wyposażenie umysłu*, Warszawa: Scholar, s. 24). Co o nich myślisz?

1. *Zamiast mozolnie dzielić włos na czworo, miej o wszystkim proste i nieodwołalne zdanie.*

2. Wierz niezachwianie w swą wyjątkową intuicję i mądrość.
3. Myślących inaczej miej za durniów.
4. Najmniej się zmęczysz, patrząc na sprawy tylko z własnej perspektywy.
5. Zakrzykuj problemy i zwalaj winę na innych.
6. Na krytykę odpowiadaj atakiem furii.
7. Nie trać czasu na przewidywanie, a już w żadnym przypadku nie kontroluj swoich przewidywań.
8. Uprawiaj myślenie życzeniowe: prawdą jest i stanie się to, czego bardzo pragniesz.

.....

.....

.....

.....

ĆWICZENIE 2 Tablet w cenie promocyjnej był o 20% tańszy od ceny sprzed promocji. O ile % podniesiono cenę promocyjną, aby powrócić do ceny sprzed promocji?

.....

.....

ĆWICZENIE 3 Zadaj po pięć pytań do podanych poniżej odpowiedzi:

CZOSNEK

.....

.....

.....

.....

.....

SŁOŃCE

.....

.....

.....

.....

.....

MORZE BAŁTYCKIE

.....

.....

.....

.....

.....

ĆWICZENIE 4 Na teście kwalifikacyjnym każdemu z kandydatów wręczono kilka jednakowych cegieł oraz linijkę z podziałką i polecono znaleźć przekątną cegły. W jaki sposób poradził sobie z zadaniem kandydat, który podał prawidłową odpowiedź po kilkunastu sekundach?

.....
.....

Źródło zadania: M. Penszko, *Na pamięć* – dodatek do „Gazety Wyborczej”, wydanie z dnia 30.08.2014, s. 9.

ĆWICZENIE 5 Dwie dziewczyny weszły do sklepu. Każda włożyła do koszyka taką samą czekoladę. Podczas płacenia okazało się, że jednej brakuje 4 zł, a drugiej grosza, aby kupić czekoladę. Postanowiły zatem złożyć się na tę jedną czekoladę. Ostatecznie jednak i tak nie wystarczyło to na zakup. Jaka była cena czekolady?

.....
.....

ĆWICZENIE 6 Cegła waży 2 kg i pół cegły. Ile waży cała cegła?

.....
.....

ĆWICZENIE 7 Uzupełnij:

1 ma się do 3 jak A do B, 2 ma się do 5 jak A do C, zatem 9 ma się do 7 jak... do...

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH NR 2/III

Tytuł zajęć *Przedsiębiorczość – czy warto być przedsiębiorczym i po co?*

Odbiorcy uczniowie III klasy gimnazjum

Obszary pracy doradczej » opór przed zajęciami doradczymi,
» przedsiębiorczość,
» samowiedza,

Cele zajęć » diagnoza źródeł oporu i ewentualnej niechęci przed założeniem własnej firmy,
» rozwijanie umiejętności poszukiwania i analizy danych,
» rozumienie motywów młodych osób, jakimi kierują się przy wyborze ścieżki kariery.

Forma pracy indywidualna

Środki dydaktyczne KARTA PRACY NR 4/II

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

Rozpoczęcie spotkania od analizy przedstawionych danych graficznych pochodzących ze stron PARP-u (KARTA PRACY NR 4/II, ĆWICZENIE NR 1 I NR 2). Odpowiedź na pytania:

- Czy umiejętność współpracy jest istotna w opinii pracodawców?
- W jakich województwach pojawia się najwięcej ofert pracy (w odniesieniu do danych z 2014 roku)? W poprzednich latach było to województwo mazowieckie, czy jest tak nadal?
- Ilu mniej więcej pracowników jest poszukiwanych rocznie w Polsce?
- Czy to prawda, że prawie 1/3 młodych Polaków chciałaby mieć własny biznes?

Powyższa analiza może być inspiracją do rozmowy o opinii ucznia na temat sytuacji na rynku pracy i jego planów.

Zajęcia właściwe

1. Uczeń, korzystając z danych zamieszczonych na stronie www.parp.gov.pl oraz na podstawie własnych opinii i poglądów swoich rówieśników przygotowuje listę powodów, dla których ludzie podejmują decyzję o założeniu własnej działalności gospodarczej.
2. Doradca zawodowy wspólnie z uczniem omawia wskazane powody, posiłkując się danymi zgromadzonymi na stronie PARP-u.
3. Uczeń przygotowuje listę zalet i wad prowadzenia własnej działalności gospodarczej, odnosząc się do następujących obszarów:
 - » niezależność,
 - » finanse,
 - » odpowiedzialność,
 - » stabilność zatrudnienia,
 - » możliwość godzenia życia zawodowego z rodzinnym,
 - » wyzwania.

UWAGI METODYCZNE

Doradca zawodowy powinien wykorzystać podczas prowadzenia zajęć informacje uzyskane podczas diagnozy z wykorzystaniem narzędzia „Kotwice kariery”, szczególnie poziom poczucia autonomii ucznia oraz dominujący typ zainteresowań. Osoby o wysokiej autonomii i silnych zainteresowaniach ekonomicznych i/lub przedsiębiorczych przejawiają zazwyczaj predyspozycje do prowadzenia własnej działalności. Ponadto ten temat zajęć może ich szczególnie interesować i wymagać to może odpowiedniego uzupełnienia/poszerzenia.

Podsumowanie zajęć

Spotkanie warto zakończyć przedstawieniem definicji sukcesu lub prośbą o przygotowanie takiej definicji w domu. Następnie można zachęcić ucznia do stworzenia listy ludzi sukcesu i pogrupowania ich na tych, którzy osiągnęli sukces finansowy, i na tych, którzy osiągnęli głównie sukces osobisty. Dodatkowo warto poszukać osób, które

mogłyby przynależeć do obu grup jednocześnie i zastanowić się nad czynnikami, które im to umożliwiły.

Pytanie moderujące:

Warto porozmawiać o tym, co sądzi uczeń o wymienionych osobach oraz czy w tej grupie istnieją osoby, na których chciałby się wzorować.

KARTA PRACY nr 4/II

OBSZAR ROZWOJU: przedsiębiorczość

PROPONOWANA GRUPA ODBIORCÓW: uczniowie II/III klasy gimnazjum

ĆWICZENIE 1 Wejdź na stronę Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości www.parp.gov.pl i znajdź następujące informacje:

A. Jaki procent młodzieży obecnie planuje założenia własnej działalności gospodarczej?

.....

B. Jakie oczekiwania mają młodzi ludzie wobec przyszłej pracy: wysokie zarobki, możliwość zarządzania projektami, elastyczne godziny pracy?

.....

.....

ĆWICZENIE 2 Przeanalizuj poniższe dane z badań Bilansu Kapitału Ludzkiego (dostępne na stronach PARPu), a następnie odpowiedz na pytania:

A. Czy umiejętność współpracy jest istotna w opinii pracodawców?

.....

B. W jakich województwach pojawia się najwięcej ofert pracy (w odniesieniu do danych z 2013 roku)? W poprzednich latach było to województwo mazowieckie, czy jest tak nadal?

.....

C. Ilu mniej więcej pracowników jest poszukiwanych rocznie w Polsce?

.....

D. Czy to prawda, że prawie 1/3 młodych Polaków chciałaby mieć własny biznes?

.....

ĆWICZENIE 3 Które z powodów wydają Ci się kluczowe przy podejmowaniu decyzji o założeniu własnej działalności?

Podaj minimum cztery i przeprowadź wywiad wśród kolegów i koleżanek dotyczący ich opinii na ten temat. Który powód jest najczęściej przez Was wybierany?

.....
.....
.....

ĆWICZENIE 4 A. Przygotuj swoją własną definicję pojęcia „sukces”.

Źródło grafiki: www.freepik.com.

SUKCES –
.....
.....

B. Znajdź przynajmniej pięć różnych definicji pojęcia „sukces”, korzystając z zasobów internetowych, rozmów ze znajomymi, nauczycielami, rodzicami. Zapisz je.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

C. Czy dostrzegasz podobieństwa między swoją definicją „sukcesu” a tymi zebranymi od innych ludzi? Czy ma to według Ciebie jakieś znaczenie?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ĆWICZENIE 5 A. Przygotuj listę ludzi sukcesu:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

B. Pogrupuj wymienionych ludzi sukcesu na tych, którzy osiągnęli sukces finansowy, i tych, którzy osiągnęli przede wszystkim sukces osobisty. Czy są osoby należące do obu kategorii jednocześnie? Jak myślisz, czemu lub komu to zawdzięczają?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH NR 3/III

- Tytuł zajęć** *Przedsiębiorczość – cechy ludzi przedsiębiorczych*
- Odbiorcy** uczniowie III klasy gimnazjum
- Obszary pracy doradczej**
- » przedsiębiorczość,
 - » samowiedza,
 - » samoocena,
 - » opór,
- Cele zajęć**
- » dostarczenie wiedzy o kluczowych cechach osobowości, jakie posiadają przedsiębiorczy ludzie sukcesu,
 - » dokonanie samooceny w odniesieniu do cech kluczowych dla rozwijania własnej przedsiębiorczości,
 - » wzbudzenie refleksji na temat funkcji, jakie pełnią w osiągnięciu sukcesu konkretne cechy myślenia i zachowania.
- Forma pracy** indywidualna
- Środki dydaktyczne** KARTA PRACY NR 8/III

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

Doradca zawody przedstawia cele zajęć. Podkreśla ważność dopasowania posiadanych predyspozycji poznawczych i osobowościowych do wymagań, jakie stoją przed osobą prowadzącą własną działalność. Punktem wyjścia do wspólnych rozmów o cechach osobowości kluczowych dla przedsiębiorczych ludzi sukcesu może być historia Steva Jobsa (KARTA PRACY NR 8/III, ĆWICZENIE NR 2), który wprowadził na rynek wiele przełomowych produktów, a w pewnym momencie swojej kariery został usunięty z własnej firmy.

Zajęcia właściwe

1. Wypełnienie arkusza dotyczące samooceny odnoszącej się do kluczowych cech osobowości dla osób zakładających własne firmy (KARTA PRACY NR 8/III, ĆWICZENIE NR 1).

Pytanie moderujące:

- » *Które z tych cech są dla Ciebie charakterystyczne?*
- » *Które z tych cech posiadasz w małym stopniu?*
- » *Którą z tych cech chciałbyś posiadać? Po co?*
- » *Z posiadania której z tych cech nie jesteś zadowolony? Dlaczego?*

2. Wypisanie cech osobowości charakterystycznych dla Steva Jobsa, na podstawie przeczytanego fragmentu jego historii (KARTA PRACY NR 8/III, ĆWICZENIE NR 2).

3. Wspólne przygotowanie kolażu z gazet, będącego obrazem charakterystycznych cech i zachowań ludzi przedsiębiorczych.

UWAGI METODYCZNE

Ćwiczenie polegające na przygotowaniu kolażu – obrazu cech charakterystycznych ludzi przedsiębiorczych – może być idealnym rozwiązaniem w przypadku uczniów, którzy niechętnie rozmawiają i trudno im przełamać opór. Wspólne przygotowanie kolażu jest dobrą okazją do rozmowy z doradcą.

Ćwiczenie to może być także wykorzystywane jako twórcza praca domowa, podczas której uczeń przedstawi swój punkt widzenia osób przedsiębiorczych.

Podsumowanie zajęć

Spotkanie warto zakończyć krótką refleksją dotyczącą tego, czy wymieniane i omawiane cechy osobowości miały charakter pozytywny czy negatywny. Emocjonalne zabarwienie cech, którymi są opisywani ludzie przedsiębiorczy lub ludzie sukcesu, wiele mówi o ocenie społecznej prowadzenia z sukcesem własnych firm i kulturze, w jakiej się wychowujemy.

Zadanie dodatkowe dla ucznia

Zastanowienie się nad możliwym profilem własnej działalności gospodarczej.

KARTA PRACY nr 8/III

OBSZAR ROZWOJU: przedsiębiorczość

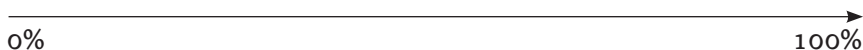
PROPONOWANA GRUPA ODBIORCÓW: uczniowie III klasy gimnazjum

ĆWICZENIE 1 Zastanów się, w jakim stopniu dysponujesz wymienionymi niżej cechami. Zaznacz właściwy punkt na osi.

ZORGANIZOWANY

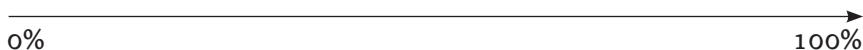
ODPOWIEDZIALNY

SUMIENNY

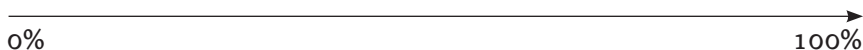
POMYSŁOWY

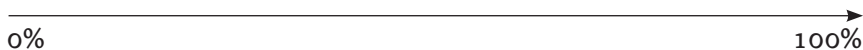
ZDECYDOWANY

PRACOWITY

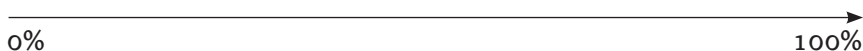
BYSTRY

ODWAŻNY

ELASTYCZNY W DZIAŁANIU I MYŚLENIU

CHĘTNY DO DZIAŁANIA

Które z tych cech są najbardziej charakterystyczne dla ludzi przedsiębiorczych? Które z tych cech posiadasz?

.....
.....

ĆWICZENIE 2 Które z cech opisanych w ćwiczeniu 1 charakteryzują Steva Jobsa?

W 1985 roku Steve Jobs, współzałożyciel firmy Apple, która produkowała popularne komputery, wskutek konfliktu z zarządem został zmuszony do opuszczenia swojej firmy. Już rok później rozwijał nową firmę graficzną, zajmującą się m.in. produkcją filmów pełnometrażowych (np. Toy Story). Po 10 latach Apple wprowadziło z powrotem Jobsa do macierzystej firmy. Steve z impetem wprowadził ją na rynek telefonów komórkowych, a także urządzeń muzycznych, rozpoczynając produkcję iPodów.

.....
.....

ĆWICZENIE 3 Przygotuj kolaż z fragmentów gazet przedstawiający cechy osobowości kluczowe dla osób, które z powodzeniem rozpoczęły własną działalność.

ĆWICZENIE 4 Jesteś dyrektorem ds. handlowych w dużej firmie, która dostarcza mleko do produkcji batoników. Otrzymałeś następujący list od swojego największego kupca:

Szanowny Panie,
Z przykrością informuję, że dostawy mleka z Państwa firmy docierają do nas z opóźnieniami, co z kolei generuje ogromne koszty. Nie jest dla mnie zrozumiałe, skąd nagle od miesiąca pojawił się ten problem, po okresie wieloletniej dobrej współpracy. Mam nadzieję, że rozumie Pan, iż taka sytuacja nie może mieć nadal miejsca. Co Pan proponuje?

Z wyrazami szacunku
Prezes Batonik Corporation

A. W jaki sposób sformułujesz odpowiedź?

Szanowny Panie Prezesie,

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

B. Wymień trzy rzeczy, które należy sprawdzić, oraz podaj, jakie informacje pozyskać w tej sytuacji.

1.
2.
3.

ĆWICZENIE 5 Zastanów się, jakie cechy osobowości, jaki sposób zachowania i myślenia może być pomocny w trudnych sytuacjach? Czy Ty masz te cechy?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH NR 4/III

Tytuł zajęć *Przedsiębiorczość – stawianie celów*

Odbiorcy uczniowie klas gimnazjum

Obszary » przedsiębiorczość,

pracy » samowiedza,

doradczej » komunikatywność,

Cele zajęć » zaznajomienie się z metodologią SMART określania celów,

» rozwijanie umiejętności stawianie sobie celów i odróżnianie ich od marzeń,

» komunikowanie i werbalizacja celów osobistych.

Forma pracy indywidualna

Środki KARTA PRACY NR 7/III

dydaktyczne

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

Przedstawienie historii dwóch osób, które postawiły sobie nietypowe cele i osiągnęły sukces: młodego chłopca, który stał się właścicielem firmy produkującej zdrowe dżemy, przygotowywane zgodnie z recepturą jego babci, oraz pioniera rynku komputerowego (KARTA PRACY NR 7/III, ĆWICZENIE NR 1). Warto zwrócić uwagę na fakt, że nie zawsze podążanie typowymi ścieżkami i powielanie profilów działalności znanych, dużych firm jest opłacalne i perspektywiczne.

Pytania moderujące:

- » *Na ile cele postawione sobie przez bohaterów historii były typowe?*
- » *Czy od początku można było przewidzieć, że ich realizacja zakończy się sukcesem?*
- » *Czy znasz osoby, które prowadzą własny nietypowy biznes? Czym się zajmują?*

UWAGI METODYCZNE

Należy zwrócić uwagę, że nie należy obawiać się nowatorskich pomysłów, gdyż to one są podstawą rozwoju biznesu.

Należy zachęcić do pomysłowości w kreowaniu możliwych

profilów działalności nowych firm, zwłaszcza wówczas, gdy wstępna analiza rynku wskazuje na zapotrzebowanie na taki rodzaj usługi.

Zajęcia właściwe

1. Zapoznanie się z metodologią **S M A R T** w stawianiu sobie celów. Na początku warto przedstawić model:

Według koncepcji formułowania celów **S M A R T** każdy cel powinien być jasno sprecyzowany, mierzalny, realistyczny, istotny, określony w czasie. Nazwa koncepcji pochodzi od pierwszych liter słów:

S – *simple* (prosty, jasno sprecyzowany),

M – *measurable* (mierzalny),

A – *achievable* (realistyczny, osiągalny),

R – *relevant* (istotny, naprawdę ważny dla osoby stawiającej sobie dany cel),

T – *timely defined* (określony w czasie).

Angielskie słowo *smart* (wymowa wyrazu nie odbiega od pisowni) oznacza z kolei „inteligentny, bystry”.

2. Zapoznanie z przykładowym opisem celu zgodnie z przedstawionym wcześniej schematem i nawiązanie do historii o dżemach z wprowadzenia do ćwiczeń (KARTA PRACY NR 7/III, ĆWICZENIE NR 2).

3. Dopiero na końcu warto zachęcić ucznia do samodzielnego opisu celów w języku **S M A R T**. Ważne, aby cele wybrane przez ucznia były osobiste, niekoniecznie typowe.

Pytanie moderujące:

» *Zastanów się, które z Twoich rozważań o przyszłości są planami, a które marzeniami. Marzenia są magiczne i mało określone, cele muszą być jasno sprecyzowane, bo są w zasięgu możliwości osoby.*

UWAGI METODYCZNE

Warto zachować kolejność poszczególnych elementów ćwiczenia: najpierw przedstawić schemat, potem przykład, a następnie zachęcić do opisu własnego celu. Podsumowanie ćwiczeń poprzez przytoczenie maksymy *Okręt nie*

może doплыnąć do celu, jeśli nie wie, do jakiego portu płynie w razie potrzeby może zostać wykorzystane w trakcie spotkania, aby unaocznić uczniowi, jak istotna jest rozmowa o celach.

4. Zaproponowanie uczniowi ćwiczenia polegającego na dopasowaniu przykładów z przedstawionymi strategiami rozwoju rynku (KARTA PRACY NR 7/III, ĆWICZENIE NR 3).

Rozwiązanie ćwiczenia

- » strategia penetracji rynku – zwiększenie sprzedaży oferowanego już wcześniej produktu na tym samym rynku zbytu, np. wprowadzanie nowej promocji pakietów startowych telefonii komórkowej;
- » strategia rozwoju rynku – sprzedaż dotychczasowych produktów w nowych segmentach rynku, np. produkcja aut dostosowanych do potrzeb kobiet np., miejsce na torebkę, niskie progi;
- » strategia rozwoju produktu – sprzedaż zupełnie nowego lub zmodyfikowanego produktu, np. firma produkująca batoniki wprowadza nowy rodzaj batonika „strzelającego w zębach”, wprowadzenie pierwszego iPhone’a;
- » strategia dywersyfikacji działalności – rozszerzenie działalności lub zmiana np. artysta malarz zakłada galerię obrazów, zamiana produkcji telewizorów klasycznych na plazmowe

Podsumowanie zajęć

Zachęcenie do wypisania celów zawodowych i osobistych, zgodnie z maksymą: *Okręt nie może doплыnąć do celu, jeśli nie wie, do jakiego portu płynie.*

Warto, aby jak najwięcej celów zostało opisanych w języku SMART.

Dodatkowe ćwiczenia dla ucznia

W domu warto, aby uczeń zastanowił się i przygotował następujące definicje: własna działalność gospodarcza, REGION, majątek spółki, zysk, zarząd, próg rentowności. Istotne jest, aby zdawał sobie sprawę,

że własna przedsiębiorczość do połączenie dobrego pomysłu (i efektywne postawienie sobie celu) oraz administracyjnej obsługi, zarządzanie i konkretny zysk.

KARTA PRACY nr 7/III

OBSZAR ROZWOJU: przedsiębiorczość

PROPONOWANA GRUPA ODBIORCÓW: uczniowie III klasy gimnazjum

ĆWICZENIE 1 Przeczytaj uważnie dwie historie. Zastanów się, na ile typowe pomysły mieli opisywani założyciele firm. Typowość pomysłów określ na skali 1–10 (1 oznacza najbardziej typowe, a 10 – najmniej typowe).

Historia 1: 14-letni Fraser Doherty ze Szkocji miał dość nietypowe hobby, otóż uwielbiał robić dżemy owocowe. W końcu gdy było ich tak dużo, że brakowało miejsca w domu, aby móc je przechowywać, Fraser postanowił je sprzedać na miejscowym targu zdrowej żywności. Nauczycielka namówiła go do założenia własnej firmy, co w jego imieniu (Fraser był jeszcze niepełnoletni) uczynili rodzice. Obecnie Fraser jest milionerem, wykłada przedsiębiorczość na uniwersytecie w Londynie, jego Super Jam są dostępne w ponad 2000 marketów, pracują dla niego znane agencje reklamowe. Jest dumny, że inspirując się starymi przepisami swojej babci, opracował recepturę, w której owoce stanowią 100% produktu.

Twoja ocena:

Historia 2: Thomas Watson, prezes IBM, stworzył pierwszą firmę produkującą oprogramowanie i sprzęt komputerowy. Gdy umierał, nazywano go największym sprzedawcą świata. IBM wymyśliło dyski twarde, myszki, dyskietki, a do tworzenia oprogramowania zatrudniło nikomu nieznacznego wówczas Billa Gatesa. W roku 1948 Thomas Watson powiedział: „Myślę, że na rynku jest miejsce na jakieś pięć komputerów” (Thomas J. Watson, prezes IBM, rok 1948), z kolei Bill Gates: „640 kilobajtów powinno wystarczyć każdemu” (Bill Gates, 1981).

Twoja ocena:

ĆWICZENIE 2 Cel różni się tym od marzeń, że jest w większym stopniu określony, a tym samym istnieje większe prawdopodobieństwo jego osiągnięcia. Według koncepcji formułowania celów SMART, każdy z nich powinien być, jasno sprecyzowany, mierzalny, realistyczny,

istotny, określony w czasie. Nazwa koncepcji pochodzi od pierwszych liter słów: *simple, measurable, achievable, relevant, timely defined*.

Przykład: Celem Fraserta Doherty (którego historia została opisana w ćwiczeniu nr 1, było zarabianie na swojej pasji.

Cel: sprzedaż dżemów własnej produkcji, wytwarzanych według starych receptur.

Czy cel był jasny? – własna produkcja dżemów, ekologiczna receptura, sprzedaż na targach zdrowej żywności.

Czy osiągnięcie celu było mierzalne? – oszacowanie zwrotu kosztów zainwestowanych w zakup owoców i słoików, obliczony zysk na jednym słoiku, planowana liczba sprzedawanych słoiczków dżemu.

Czy osiągnięcie celu było istotne? – fantastyczne połączenie pasji i zarabiania pieniędzy, propagowanie zdrowych dżemów nazwanych po prostu Super Jam ze względu na swój skład.

Czy cel był możliwy do osiągnięcia, realistyczny? – analiza rynku wskazywała modę na produkty *bio*; wszystkie słoiczki sprzedały się pierwszego dnia; zielone targi odbywały się niedaleko miejsca zamieszkania chłopca.

Określony w czasie – pierwszy zielony targ jako początek przygody ze sprzedażą; przygotowanie planu kolejnych targów w okolicy.

Określ jeden cel zawodowy lub osobisty:

Scharakteryzuj go:

Czy jest jasny, jednoznaczny?

W jaki sposób można zmierzyć jego osiągnięcie?

Na ile jest realistyczny?

W jakim stopniu jest dla mnie ważny?

Kiedy konkretnie chciałbym go osiągnąć?

Zastanów się, które z Twoich rozważań o przyszłości są planami, a które marzeniami. Jaka jest między nimi różnica?

.
.
.
.

ĆWICZENIE 3 Istnieją cztery główne strategie marketingowe opisane poniżej. Dopasuj przykładowe działania do przyjętej strategii marketingowej, łącząc je linią.

strategia penetracji rynku –
zwiększenie sprzedaży oferowanego już wcześniej produktu na tym samym rynku zbytu

strategia rozwoju rynku –
sprzedaż dotychczasowych produktów w nowych segmentach rynku

strategia rozwoju produktu –
sprzedaż zupełnie nowego lub zmodyfikowanego produktu

strategia dywersyfikacji działalności –
rozszerzenie działalności lub zmiana

artysta malarz zakłada galerię obrazów

firma produkująca batoniki wprowadza nowy rodzaj batonika „strzelającego w zębach”

produkcja aut dostosowanych do potrzeb kobiet, np. miejsce na torebkę, niskie progi

wprowadzanie nowej promocji pakietów startowych telefonii komórkowej

zamiana produkcji telewizorów klasycznych na plazmowe

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH NR 5/III

Tytuł zajęć *Pokonywaniu barier umysłowych w myśleniu twórczym*

Odbiorcy uczniowie III klasy gimnazjum

Obszary » myślenie twórcze,

pracy » opór przed zajęciami doradczymi,

doradczej » samowiedza,

Cele zajęć » trening zdolności twórczych,

» diagnoza barier umysłowych typowych dla procesu twórczego,

» przełamanie barier procesu twórczego dzięki odpowiednim wskazówkom,

» dostarczenie wiedzy na temat definicji procesu twórczego, twórczości obiektywnej i subiektywnej,

» przełamanie oporu przed twórczym myśleniem.

Forma pracy indywidualna

Środki KARTA PRACY NR 10/III

dydaktyczne

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

Doradca przedstawia cele zajęć. Najbardziej optymalnym wprowadzeniem do zajęć jest wykorzystanie ćwiczeń zawartych w KARCIE PRACY NR 12/I dotyczących zadań abaryetycznych. W tym układzie uczeń najpierw doświadcza barier, a następnie uczy się je przełamywać.

Zajęcia właściwe

1. Przeprowadzenie ćwiczenia dotyczącego rysowania ufoludków (ĆWICZENIE NR 1 W KARCIE PRACY NR 10/III). Dzięki zastosowaniu techniki plastycznej dla części uczniów może być to element odprężający i ułatwiający pracę. Temat zadania jest tak dobrany, aby zdolności plastyczne nie wpływały bezpośrednio na jego pozytywny lub negatywny efekt.

Po zakończeniu etapu rysowania należy sprawdzić wraz z uczniem, czy jego kosmiczny stwór ma:

- » głowę,
- » tułów,
- » kończyny,
- » dwoje oczu.

Istotne jest, aby zwrócić uwagę, że nawet w sytuacji, gdy mamy pełną dowolność w wymyślaniu stwora, człowiek i tak odwołuje się do znanych sobie, stereotypowych rozwiązań.

W kolejnym ćwiczeniu uczeń będzie miał możliwość przełamania tego stereotypu dzięki pokierowaniu pracą.

UWAGI METODYCZNE

W sytuacji, gdy stwór z ĆWICZENIA NR 1 niczym nie przypomina istot żyjących na Ziemi, należy zdecydowanie pochwalić ucznia i zachęcić go, aby w następnym ćwiczeniu wprowadził kolejne modyfikacje.

W sytuacji, gdy stwór z ĆWICZENIA NR 1 przypomina bardziej abstrakcję niż konkretny obraz, należy bezpośrednio przejść do ĆWICZENIA NR 2.

2. W kolejnym ćwiczeniu – które bezpośrednio nawiązuje do ćwiczenia poprzedniego – zachęcamy, aby uczeń jeszcze raz skonstruował kosmicznego stwora, z tą różnicą, że tym razem konieczne jest uwzględnienie kilku warunków. Stwór:

- » oddycha dwutlenkiem węgla za pomocą stóp,
- » na jego planecie występuje bardzo niski poziom grawitacji,
- » doświadcza ogromnych wahań temperatury od -140 do 60 stopni,
- » nie potrzebuje wody,
- » nie ma przeciwników.

Ważne, aby zachęcić ucznia do unikania stereotypowych rozwiązań i podobieństw z istotami żyjącymi na Ziemi.

3. Przeprowadzenie ćwiczenia wymagającego wyobraźniowej syntezy trzech figur (ĆWICZENIE NR 3 W KARCIE PRACY NR 10/III). Uczeń może je swobodnie rotować, zmieniać ich wielkość, nadawać kolory, nie może jednak zmieniać ich kształtu. Figury należy połączyć tak, aby stworzyły nowy obiekt – mebel domowy, np. lampę

standardową, nietypową lampę na ćmy, trójkątny stół. Zadanie powinno być ograniczone czasowo, np. dwie minuty lub nie dłużej niż pięć minut. Należy zachęcać ucznia, aby wygenerował więcej rozwiązań niż jedno.

4. W kolejnym ćwiczeniu należy przededefiniować przedmiot: uczeń wybiera jeden ze stworzonych przez siebie obiektów (z ĆWICZENIA NR 3 W KARCIE PRACY NR 10/III) i nadaje mu nowe znaczenie, tak aby ów obiekt stał się zabawką dziecięcą, np. lampa staje się raketką tenisową odbijającą klejącą się masę. Należy zwrócić uwagę, że stworzona zabawką może być całkowicie nowatorska i nie istnieć obecnie na rynku.

Okazuje się, że o ile w pierwszym etapie tworzenia (ĆWICZENIE NR 3) pojawia się wiele stereotypowych rozwiązań, to w drugim etapie (ĆWICZENIE NR 4) istnieje duże prawdopodobieństwo stworzenia obiektów oryginalnych. Jest to związane z zastosowaniem techniki przededefiniowania: obiekt już stworzony wedle narzuconej funkcji (figury tak łączone, by powstał mebel) muszą obrazować jakąś zabawkę dziecięcą.

Podsumowanie zajęć

Na koniec zajęć należy zwrócić uwagę, że wytwory powstające w drugich etapach zaproponowanych ćwiczeń (tworzenie zabawek dziecięcych i stworów) są oryginalniejsze niż te pochodzące z pierwszych etapów. Warto także pochwalić każde twórcze rozwiązanie, które pojawiło się podczas rozwiązywania zadań.

Dodatkowe ćwiczenia dla ucznia

Dodatkowym ćwiczeniem podczas spotkania lub zadaniem domowym może stać się kolaż z gazet obrazujący istotę definicji twórczości jako procesu prowadzącego do pomysłu nowego (dotąd niespotykanego, oryginalnego) i użytecznego.

KARTA PRACY nr 10/III

OBSZAR ROZWOJU: zdolności twórcze

PROPONOWANA GRUPA ODBIORCÓW: uczniowie III klasy gimnazjum

ĆWICZENIE 1 PORTRET KOSMITY

A. Narysuj przybysza z kosmosu. Puść wodze swojej fantazji, postaraj się zapomnieć o dotychczasowych obrazkach prezentujących kosmitów (oczywiście, będzie to bardzo trudne!).

B. Sprawdź, czy Twój przybysz z kosmosu posiada tułów, kończyny, ma oczy?

Czy wiesz, że większość z nas nie potrafi odejść od stereotypowego myślenia i stworzyć istoty, która odbiega budową ciała od tych żyjących na ziemi?

ĆWICZENIE 2 Narysuj przybysza z kosmosu, opierając się na następujących informacjach:

- » oddycha dwutlenkiem węgla za pomocą stóp;
- » na jego planecie grawitacja jest bardzo słaba;
- » doświadcza ogromnych wahań temperatury: od -140 do 60 stopni Celsjusza;
- » nie potrzebuje wody;
- » nie ma przeciwników.

ĆWICZENIE 3 Niniejsze ćwiczenia jest inspirowane teorią i badaniami eksperymentalnymi nad twórczą wyobraźnią psychologa Finke. Należy połączyć trzy elementy tak, aby stworzyć interesujący, przydatny mebel domowy. Im więcej rozwiązań uzyskasz, tym lepiej. Możesz swobodnie rotować i zmieniać wielkość obiektów, nie możesz zmieniać ich kształtu. Rozwiązania narysuj obok.

ĆWICZENIE 4 Wybierz pierwsze swoje rozwiązanie (z ćwiczenia 3) i sprawdź, czy w jakiś sposób przypomina zabawkę dla dzieci? Może być to nietypowa, nowatorska zabawka dla dzieci. Opisz mechanizm jej działania.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ĆWICZENIE 5 Definicje myślenia twórczego zakładają, że produkt, który powstaje w wyniku procesu twórczego, powinien być nowatorski i jednocześnie użyteczny. Przygotuj kolaż z wybranych gazet, przedstawiający prawdziwe twórcze odkrycia.

LUB

Według teoretyków psychologii twórczości istnieją dwa typy twórczości: obiektywna i subiektywna. Osoba, która wymyśliła demokrację, jest w sposób obiektywny twórcza. Osoba, która tworzy *decoupage* lub ozdoby filcowe, jest twórcza w sposób subiektywny. Stwórz kolaż z wybranych gazet, przedstawiający różnice pomiędzy twórczością subiektywną (działanie wykraczające poza naśladownictwo), a obiektywną (działania nowatorskie, wprowadzenie nowych idei).

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH NR 6/III

Tytuł zajęć *Twórcza przedsiębiorczość*

Odbiorcy uczniowie III klasy gimnazjum

Obszary » myślenie twórcze,
pracy » przedsiębiorczość,
doradczej » komunikatywność,
» współpraca,

Cele zajęć » uświadomienie sobie swojego potencjału twórczego,
» uświadomienie sobie silnych związków pomiędzy poziomem twórczości a przedsiębiorczością narodu,
» zapoznanie się z techniką twórczego myślenia – analiza morfologiczną,
» zapoznanie się ze schematem analizy rynku,
» rozwijanie umiejętności poszukiwania informacji i ich analizy.

Forma pracy grupowa lub indywidualna

Środki KARTA PRACY NR 4/III
dydaktyczne

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

Doradca prezentuje uczniowi cele i temat zajęć. Następnie przedstawia wybraną definicję przedsiębiorczości akcentującą rolę twórczości. Przedsiębiorczość to umiejętność wkroczenia z nowym produktem lub na nowy rynek. Kryterium nowości może mieć kluczowe znaczenie dla powodzenia biznesu. Przedsiębiorca potrafi w sposób kreatywny radzić sobie z przeciwnościami i promować swoje produkty. Ważne, aby uczeń już na samym początku zajęć dostrzegął związki twórczości i przedsiębiorczości.

Zajęcia właściwe

1. Zadaniem całej grupy lub poszczególnych zespołów (podział zależy od liczby osób w grupie) albo też pojedynczego ucznia jest

zaprojektowanie nowego typu telefonu komórkowego, który ma szansę podbić rynek. W zadaniu wykorzystuje się uproszczoną wersję techniki zwanej analizą morfologiczną i zachęca do wypełnienia odpowiedniej tabeli (KARTA PRACY NR 4/III, ĆWICZENIE NR 1). Uczeń wymienia cechy, które są istotne dla użytkownika telefonu i które mogą ulec modyfikacjom, a następnie zastanawia się, jakie poziomy mogą przybrać wyróżnione cechy. Dopiero z pełnej macierzy cech tworzy ciekawe połączenia – nowe typy telefonów.

2. Z wybranych cech z tabeli zostaje stworzona jedna idealna wersja telefonu komórkowego. Uczniowie powinni zastanowić się, jak można jeszcze dodatkowo ulepszyć ten model.

Pytania moderujące (tzw. pytania Osborna):

- » Co powiększyć?
- » Co zmniejszyć?
- » Co zastąpić?
- » Co zwielokrotnić?
- » Czy wprowadzić przeciwieństwo?
- » Czy zmienić kolejność?

Uczniowie rysują prototyp nowatorskiego telefonu komórkowego. Mogą wykorzystać dowolne techniki plastyczne.

3. Uczeń (uczniowie) przygotowuje (przygotowują) reklamę swojego innowacyjnego telefonu komórkowego nowej generacji. Należy rozpisać szczegółowy scenariusz i pamiętać, że liczy się jej oryginalność, intensywność, z jaką zapada w pamięć, dostosowanie do charakterystycznej grupy odbiorców.

Wstępne pomysły można spisywać na dużym arkuszu papieru, a następnie je modyfikować, zaznaczać najlepsze rozwiązania.

Podsumowanie zajęć

Doradca podsumowuje pracę nad nowatorskim prototypem telefonu komórkowego.

Pytania moderujące:

- » *Który etap pracy był najtrudniejszy?*
- » *Czy spodziewałeś się, że w takim krótkim czasie można uzyskać tak zaskakujący efekt?*
- » *Czy chciałbyś zostać posiadaczem takiego telefonu?*
- » *Czy wielokrotna emisja w telewizji wymyślonej reklamy sprawiłaby, że stałaby się nudna i denerwująca dla widzów?*
- » *W jakich celach można wykorzystać technikę analizy morfologicznej?*

Dodatkowe ćwiczenia dla ucznia

W odniesieniu do wynalazku z ĆWICZENIA NR 2 poszukiwane są odpowiedzi na następujące pytania:

1. *Kto byłby odbiorcą nowego produktu?*
2. *Kto jest Twoją konkurencją na rynku?*
3. *Ile tego rodzaju telefonów możesz sprzedać miesięcznie, rocznie (czy jesteś w stanie zdobyć dane, jak liczna jest Twoja grupa odbiorców)?*
4. *Jaka powinna być cena innowacyjnego telefonu? Na podstawie jakich danych podejmujesz decyzje? Ile kosztują telefony konkurencji? Jak zamożna jest Twoja grupa odbiorców?*
5. *Dlaczego ludzie mogliby być zainteresowani Twoim produktem? Jakie ich potrzeby zaspakaja?*
6. *Ile kosztuje wyprodukowanie takiego telefonu?*

Należy zachęcić ucznia (uczniów) do poważnych odpowiedzi i zaangażowanego poszukiwania potrzebnych danych. Pomocna może okazać się prośba o przytaczanie danych liczbowych oraz źródeł informacji (tabela w ĆWICZENIU NR 3 W KARCIE PRACY NR 4/III).

KARTA PRACY nr 4/III

OBSZAR ROZWOJU: zdolności twórcze, przedsiębiorczość

PROPONOWANA GRUPA ODBIORCÓW: uczniowie III klasy gimnazjum

ĆWICZENIE 1 Twoim zadaniem jest zaprojektowanie nowego typu telefonu komórkowego, który podbije rynek. Wykorzystując technikę tzw. analizy morfologicznej, wypełnij poniższą tabelę:

Cechy \ Poziomy	1	2	3	4	5
Kolor telefonu	złoty			zmieniający się pod wpływem ciepła	
Kształt					
Nowe funkcje		skaner kodów kreskowych, który porównuje ceny produktów			
Pojemność pamięci					

WSKAZÓWKA Technika analizy morfologicznej polega na wymieniowaniu cech, które są istotne dla użytkownika danego sprzętu, np. telefonu, a następnie na określeniu poziomów, jakie mogą przybrać wyróżnione cechy. Dopiero z pełnej macierzy cech (konfiguracja cech w tabeli) tworzy się ciekawe połączenia - nowe typy telefonów.

ĆWICZENIE 2 Z wybranych cech z powyższej tabeli stwórz idealny telefon komórkowy.

Zastanów się, jak go ulepszyć:

- » Co powiększyć?
- » Co zmniejszyć?
- » Co zastąpić?
- » Co zwielokrotnić?
- » Czy wprowadzić przeciwieństwo?
- » Czy zmienić kolejność?

Narysuj prototyp.

ĆWICZENIE 3 Odnosząc się do Twojego wynalazku z ćwiczenia nr 2, odpowiedz na następujące pytania:

A. Kto byłby odbiorcą nowego produktu?

.....

B. Kto jest Twoją konkurencją na rynku?

.....

C. Ile tego rodzaju telefonów możesz sprzedać miesięcznie, rocznie (czy jesteś w stanie zdobyć dane, jak liczna jest Twoja grupa odbiorców)?

.....

D. Jaka powinna być cena innowacyjnego telefonu? Na podstawie jakich danych podejmujesz decyzję? Ile kosztują telefony konkurencji? Jak zamożna jest Twoja grupa odbiorców?

.....

E. Dlaczego ludzie mogliby być zainteresowani Twoim produktem? Jakie ich potrzeby zaspakaja?

.....

F. Ile kosztuje wyprodukowanie takiego telefonu?

.....

Przedstaw w tabeli wszystkie dane liczbowe, które przygotowałeś (przygotowałaś). Przytocz listę źródeł, z których korzystałeś (korzystałaś) (np. w postaci linków internetowych, tytułów opracowań).

Dane liczbowe	
liczebność grupy odbiorców	
koszt wyprodukowania telefonu	
liczba telefonów (marek) na rynku	

ĆWICZENIE 4 Przygotuj reklamę Twojego innowacyjnego telefonu komórkowego nowej generacji. Napisz szczegółowy scenariusz. Pamiętaj, że liczy się jej oryginalność, intensywność, z jaką zapada w pamięć, dostosowanie do konkretnej grupy odbiorców.

.....

.....

.....

.....

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH NR 7/III

Tytuł zajęć	Ocena potencjału zawodowego
Odbiorcy	uczniowie III klasy gimnazjum
Obszary pracy doradczej	» kariera edukacyjno-zawodowa, » samowiedza, » samoocena,
Cele zajęć	» określenie cech osobowości zawodowej, » określenie wartości istotnych w życiu zawodowym, » określenie preferowanych ścieżek kariery.
Forma pracy	indywidualna
Środki dydaktyczne	KARTA PRACY NR 1/III

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

Pracę na zajęciach warto rozpocząć od złotej myśli Konfucjusza: *Wybierz pracę, którą kochasz, i nie przepracujesz ani jednego dnia więcej w Twoim życiu.* Konieczne jest zwrócenie uwagi, że właściwy wybór zawodu, a wcześniej odpowiedniej ścieżki edukacyjnej, może zaważyć na reszcie życia i wpływać na osobistą satysfakcję. Warto podkreślić, że to jedna z najważniejszych decyzji życiowych, których konsekwencje człowiek ponosi każdego dnia przez wiele lat.

Zajęcia właściwe

1. Zaznaczenie na skali swoich preferencji typów pracy i określenie swoich cech osobowości (ĆWICZENIE NR 1 W KARCIE PRACY NR 1/III).
2. Przypisanie poszczególnym cechom osobowości zawodów. Krótka refleksja nad tym, jak dana cecha osobowości determinuje efektywność w danym zawodzie.

Pytanie moderujące:

- » *Czy przypisywanie cech osobowości poszczególnym zawodom to posługiwanie się stereotypami czy rozsądne planowanie kariery?*

3. Wybór ścieżek kariery i nadanie im rang wedle własnych preferencji (ĆWICZENIE NR 3 W KARCIE PRACY NR 1/III).

Pytania moderujące:

- » *Wybrałbym wyższe zarobki i niższe stanowisko czy niższe stanowisko przy prestiżowym stanowisku?*
- » *Wolałbym zarządzać zespołem, czy być najlepszym ekspertem w tym zespole?*
- » *Wolałbym dużo zarabiać, czy mieć zdecydowanie więcej wolnego czasu niż przeciętni pracownicy na realizację swoich pasji i spędzanie czasu z rodziną?*
- » *Wolałbym być dyrektorem w korporacji czy zarządzać własną firmą?*

4. Uzupełnienie tabeli z najnudniejszymi zawodami świata. Uczeń wybiera najnudniejsze zawody świata i uzasadnia swoją decyzję.

Zadania ma na celu ujawnienie ukrytych motywacji przy planowaniu kariery zawodowej. Uzyskane w ten sposób informacje warto skonfrontować z informacjami z wcześniejszych ćwiczeń.

Podsumowanie zajęć

Podsumowanie zajęć może stanowić wspólnie wykonany schemat w postaci trzech okręgów. W pierwszym zapisane są typowe dla osoby cechy osobowości zawodowej, w drugim okręgu – preferowane ścieżki i formy kariery, w trzecim – wartości (informacje pochodzą odpowiednio z trzech kolejnych ćwiczeń).

KARTA PRACY nr 1/III

OBSZAR ROZWOJU: wartości, zainteresowania, świadomość dotycząca planowania kariery

PROPONOWANA GRUPA ODBIORCÓW: uczniowie III klasy gimnazjum

ĆWICZENIE 1 Zaznacz na każdej ze skal, w jaki sposób oceniasz samego siebie (np. czy lubisz pracować indywidualnie czy raczej grupowo?).

praca dynamiczna, wymagająca szybkości

praca statyczna, wymagająca odporności na monotonię

_____→

praca niestandardowa

praca ujęta w procedury

_____→

praca samodzielna

praca niewymagająca samodzielności

_____→

kontakty z ludźmi

brak bezpośrednich kontaktów interpersonalnych

_____→

kierowanie innymi

pełnienie funkcji wykonawczych

_____→

ĆWICZENIE 2 Wypisz zawody, które odpowiadają poniższym cechom:

Praca dynamiczna, wymagająca szybkości:

Praca statyczna, wymagająca odporności na monotonię

Praca niestandardowa

Praca ujęta w procedury

Praca samodzielna

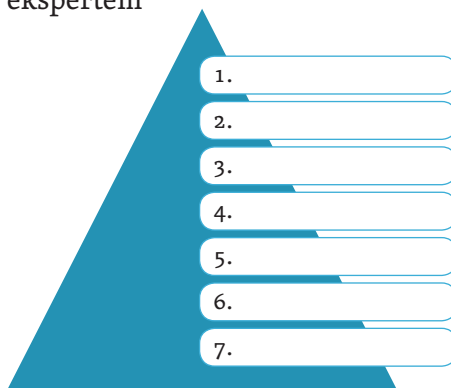
Praca niewymagająca samodzielności

Praca wymagająca częstych kontaktów z ludźmi.

Praca niewymagająca bezpośrednich kontaktów interpersonalnych

ĆWICZENIE 3 Zastanów się, który z poniższych elementów byłby dla Ciebie najistotniejszy w wyborze pracy. Uzupełnij piramidę według własnego uznania.

ranga i prestiż stanowiska
 specjalistyczna wiedza i bycie ekspertem
 interesujące obowiązki
 własna przedsiębiorczość
 atmosfera
 dużo wolnego czasu
 wysokie zarobki
 inne - jakie?

ĆWICZENIE 4 Uzupełnij tabelę:

Najnudniejsze zawody świata	Uzasadnienie

ĆWICZENIE 5 Uzupełnij tabelę:

Najciekawsze zawody świata	Uzasadnienie

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH NR 8/III

Tytuł zajęć *Marzenia się **nie** spełniają... marzenia się spełnia!*

Odbiorcy uczniowie gimnazjum

Obszary » wartości,
pracy » samowiedza,

doradczej » kariera edukacyjno-zawodowa,

Cele zajęć » uświadomienie sobie przez ucznia tego, co chce osiągnąć w życiu,
» kształcenie konstruktywnej postawy wobec stawianych sobie celów.

Forma pracy indywidualna

Środki KARTA PRACY NR 11/III

dydaktyczne

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

To możliwość spełnienia marzeń sprawia, że życie jest tak fascynujące.

Paulo Coelho

Jeśli nie wiesz, dokąd zmierzasz, to tam dojdiesz, czyli donikąd.

Jeśli nie wiesz, czego chcesz, to to dostaniesz, czyli nic!

Doradca pyta ucznia, co sądzi o stwierdzeniu *Marzenia się spełniają*. Zachęca go do dyskusji na temat tego, jaki wpływ na nasze życie ma los, a jakie działania, które świadomie podejmujemy, aby osiągnąć to, co chcemy, czyli nasze cele. Doradca wskazuje, że umiejętność wyznaczania celów i formułowania planów ich realizacji jest podstawą sukcesu. Ktoś, kto ma jasno sformułowane cele i kto codziennie pracuje nad ich realizacją, będzie skuteczniejszy od geniusza, który nie wie, czego chce. Doradca pyta ucznia, co to jest CEL oraz podaje pod dyskusję stwierdzenie, że cel to marzenie z datą realizacji.

Zajęcia właściwe

1. Gdzie jestem i gdzie chcę być (ĆWICZENIE NR 1 W KARCIE PRACY NR 11/III).

Zanim uczeń określi, jakie cele chciałby w swoim życiu osiągnąć, powinien zastanowić się, z jakiego miejsca wyrusza i jakimi zasobami dysponuje. Pomocne będą mu w tym pytania:

- » *Gdzie jesteś dzisiaj?*
- » *Kim jesteś dzisiaj?*
- » *Co udało Ci się osiągnąć?*

Doradca pomaga uczniowi w wypisaniu jak największej liczby zasobów, jakimi obecnie dysponuje, np.: *mam podstawowe wykształcenie, znam język angielski na poziomie średniozaawansowanym, uczę się tańca towarzyskiego, zdobyłem (zdozymałam) trzy złote medale w lekkoatletyce, samodzielnie potrafię zrobić ciasto, świetnie sobie radzę z obróbką zdjęć w programach graficznych, mam wspierających rodziców, na których zawsze mogę liczyć, jestem osobą, której ludzie z łatwością ufają, można na mnie polegać itd.*

UWAGI METODYCZNE

W tym ćwiczeniu uczeń uzupełnia tabelkę najpierw wypełniając lewą, a później prawą kolumnę. Początkowo wypisywanie swoich zasobów może stanowić dla ucznia spore wyzwanie. Rolą doradcy jest zwrócenie uwagi, że osiągnięcia to nie tylko spektakularne sukcesy, ale również posiadane umiejętności np. umiejętność obsługiwanego profesjonalnego aparatu fotograficznego. Myśląc o swoich aktywach, uczeń powinien uwzględnić wiele dziedzin swojego życia. Celem tego ćwiczenia jest zmotywowanie ucznia do stawiania sobie celów, gdyż ma on już bogaty arsenał narzędzi, aby je osiągnąć. Ma ono również pomóc w pozytywnym nastawieniu i wprawić ucznia w dobre samopoczucie.

W drugiej części tego ćwiczenia uczeń odpowiada na pytania:

- » *Dokąd zmierzasz?*
- » *Co chcesz osiągnąć?*
- » *Kim chcesz się stać?*

Doradca pomaga uczniowi sprecyzować jego marzenia lub cele, np.

- » *Chcę być szczęśliwy – Co dla Ciebie znaczy szczęśliwe życie?*
- » *Chcę mieć dobrą pracę – Jakie cechy ma dobra praca według Ciebie?*
- » *Chcę pójść na studia – Na jaki kierunek? Do jakiego miasta?*

2. Moje cele (ĆWICZENIE NR 2 W KARCIE PRACY NR 11/III).

Po zakończeniu poprzedniego ćwiczenia doradca mówi uczniowi, że to, co właśnie wykonał, czyli określenie wizji jego przyszłości, jest bardzo ważnym etapem w spełnianiu swoich marzeń. Aby marzenia stały się celami, powinny posiadać pewne cechy.

Cele powinny być jak POKARM:

- P** – pozytywne,
- O** – opisane,
- K** – konkretne,
- A** – atrakcyjne,
- R** – realne,
- M** – mierzalne.

Spośród wypisanych w pierwszym ćwiczeniu marzeń lub celów uczeń wybiera dwa–cztery, nad którymi chciałby popracować lub którymi chciałby się dokładniej zająć, i zaznacza je, np. zakreślając w kółko. Następnie wspólnie z doradcą formułuje cele, uwzględniając poszczególne cechy dobrze sformułowanego celu.

3. Przeszkody (ĆWICZENIE NR 3 W KARCIE PRACY NR 11/III).

W tym ćwiczeniu uczeń ma za zadanie wypisać wszystkie przeszkody, jakie przychodzą mu do głowy, które potencjalnie mogłyby przeszkodzić mu w osiągnięciu wyżej wypisanych celów. Następnie wspólnie z doradcą wymyśla możliwe działania, które pomagałyby mu w przezwycięzeniu przeszkód.

4. Moje aktywa (ĆWICZENIE NR 4 W KARCIE PRACY NR 11/III).

Po zastanowieniu się nad tym, co może utrudniać osiągnięcie celu i jak sobie z tym poradzić, uczeń powinien zastanowić się:

- » *Czego powinieneś się nauczyć?*

W tym pytaniu warto, aby uczeń zastanowił się nie tylko nad konkretnymi umiejętnościami, ale również swoim zachowaniem, np. aby

nauczyć się gry na pianinie, muszę nauczyć się większej systematyczności oraz czytania nut.

» *Kto może Ci pomóc?*

Przykładowe aktywa:

- » wspierający rodzice,
- » starsze rodzeństwo,
- » koła naukowe,
- » organizacje uczniowskie,
- » dziadkowie,
- » grupy tematyczne na Facebooku itp.

» *Co Ci się może przydać?* – czego potrzebuje, aby osiągnąć cel, np. gitary, dodatkowych kursów itp.

5. Plan działania (ĆWICZENIE NR 5 W KARCIE PRACY NR 11/III).

Doradca pomaga w ustaleniu dokładnego planu działania – kroków, jakie powinny być podjęte, aby osiągnąć wyznaczony cel. Uczeń uzupełnia tabele, opisując, jakie działania będzie wykonywał w danym czasie.

W tym ćwiczeniu ważne jest, aby uczeń mówił w czasie teraźniejszym i dokładnie wizualizował sobie wykonywane czynności.

Podsumowanie zajęć

Doradca proponuje uczniowi, aby znalazł zaufaną osobę, której pokaże swoje zamierzenia i której na bieżąco będzie mówił o swoich postępach w osiągnięciu celu.

KARTA PRACY nr 11/III

OBSZAR ROZWOJU: wartości, świadomość dotycząca planowania kariery

PROPONOWANA GRUPA ODBIORCÓW: uczniowie III klasy gimnazjum

ĆWICZENIE 1 Uzupełnij tabelę.

Dziś jesteś T U	Cel jest T A M
Gdzie jesteś dzisiaj? Kim jesteś dzisiaj? Co udało Ci się osiągnąć?	Dokąd zmierzasz? Co chcesz osiągnąć? Kim chcesz się stać?
Rzeczywistość	Wizja / dążenie

ĆWICZENIE 2 Zapisz dwa-cztery cele, jakie chcesz osiągnąć według modelu POKARM:

Cele powinny być jak POKARM:

P – pozytywne,

O – opisane,

K – konkretne,

A – atrakcyjne,

R – realne,

M – mierzalne.

.....

.....

.....

.....

WSKAZÓWKA Przyjrzyj się, w jaki sposób opisała swój cel Lena, stosując model POKARM:

P – Chciałabym nauczyć się języka hiszpańskiego.

O – Chciałabym zarówno swobodnie mówić, jak i pisać w tym języku.

K – Nauczę się języka hiszpańskiego w ciągu najbliższych 12 miesięcy tak, aby dojść do poziomu znajomości B1.

A – Język hiszpański pomoże mi spełnić marzenia o poznawaniu kultury latynoamerykańskiej. Kocham tę kulturę, a bez znajomości języka właściwie nie mam do niej dostępu.

R – Zapiszę się do szkoły językowej na zajęcia dwa razy w tygodniu. Poza tym planuję dwa wyjazdy do Hiszpanii, więc będę miała okazję szlifować język z pomocą *native speakerów*.

M – Aby sprawdzić, czy faktycznie osiągnęłam założony poziom znajomości języka, przystąpię do egzaminu certyfikującego.

ĆWICZENIE 3 Określ, jakie mogą wystąpić przeszkody w osiągnięciu danego celu i jak możesz sobie z nimi poradzić.

Przeszkody	Działania naprawcze

ĆWICZENIE 4 Określ, czego potrzebujesz, aby osiągnąć swoje cele: Czego powinieneś (powinnaś) się nauczyć?

.....
.....
.....

Co Ci może pomóc?

.....
.....
.....

Co może Ci się przydać?

.....
.....
.....

ĆWICZENIE 5 Określ dokładny plan działań, aby osiągnąć swoje cele:

Co zrobię dzisiaj?	
Co zrobię w tym tygodniu?	
Co zrobię w tym miesiącu?	
Co zrobię w najbliższych trzech miesiącach?	
Co zrobię w ciągu sześciu miesięcy?	
Co zrobię w przeciągu najbliższego roku?	
Co zrobię w przeciągu lat?	

Na koniec złóż swój podpis, aby potraktować powyższy plan jako zobowiązanie, które należy zrealizować.

.....

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH NR 9/III

Tytuł zajęć *Wartości ważne dla mnie*

Odbiorcy uczniowie III klasy gimnazjum

Obszary » wartości,
pracy » samowiedza,
doradczej » rozumienie innych,
» poczucie autonomii,

Cele zajęć » uświadomienie sobie przez ucznia wartości,
które są dla niego najważniejsze w życiu,
» uświadomienie sobie roli wyznawanych wartości
w kształtowaniu relacji społecznych.

Forma pracy indywidualna

Środki KARTA PRACY NR 12/III
dydaktyczne

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

Doradca przedstawia uczniowi temat i cel zajęć. Poddaje dyskusji twierdzenie *Cel uświęca środki* – co uczeń myśli na ten temat? W jakich sytuacjach to stwierdzenie może być prawdziwe lub fałszywe?

Zajęcia właściwe

1. W czym chcę być dobry – jak mnie widzą inni (ĆWICZENIE NR 1 W KARCIE PRACY NR 12/III).

W tym ćwiczeniu uczeń odpowiada na pytania:

- » *Gdybyś miał usłyszeć jedną dobrą rzecz, jaką Twoi rodzice lub przyjaciele mówią o Tobie innym ludziom, to co by to było?*
- » *Dlaczego właśnie ta rzecz jest dla Ciebie taka ważna?*

UWAGI METODYCZNE

To ćwiczenie może być bardzo emocjonalne, szczególnie w sytuacji, kiedy uczeń ma problemy w relacjach interpersonalnych. W takiej sytuacji można przeformułować pytanie na: *Gdyby tylko o jednej dobrej rzeczy mogli napisać o Tobie w gazecie, to co by to było?*

W tym ćwiczeniu najważniejsze jest, aby uczeń skupił się na swoich umiejętnościach, kwalifikacjach, konkretnych zachowaniach.

2. Idealny partner (ĆWICZENIE NR 2 W KARCIE PRACY NR 12/III).

W tym ćwiczeniu prosimy, aby uczeń wskazał trzy wartości, jakie chciałby, aby wyznawał jego partner. Po odpowiedzi na to pytanie można zadać dodatkowe:

- » *Jak myślisz, czy to ważne, aby osoby pozostające w związku wyznawały te same wartości?*
- » *Czy możesz wymagać od swojego partnera, aby wyznawał te wartości, które są dla Ciebie ważne?*

3. Dylematy (ĆWICZENIE NR 3 W KARCIE PRACY NR 12/III).

W tym ćwiczeniu uczeń ma podanych kilka sytuacji życiowych. W każdej musi zdecydować, jak postąpi, tzn. jaką wartość w danym dylemacie wybiera – zaznacza ją w kółko.

Ćwiczenie to ma na celu pokazanie, że nasze codzienne wybory są dokonywane pod wpływem tego, w co wierzymy, co jest dla nas ważne, jakie wartości wyznajemy. Bardzo ważne: doradca nie ocenia podjętych przez ucznia wyborów. Nie ma tutaj odpowiedzi ani dobrych, ani złych.

Po wykonaniu tego ćwiczenia warto zapytać osobę o jej refleksje dotyczące udzielonych odpowiedzi.

4. Postępowanie według i wbrew wartościom (ĆWICZENIE NR 4 W KARCIE PRACY NR 12/III).

Uczeń zastanawia się, jakie uczucia towarzyszą osobie, która postępuje zgodnie ze swoimi wartościami lub wbrew nim, odpowiadając na pytania:

Jak Ci się wydaje, jak się czuje osoba, która:

- » *postępuje według wyznawanych przez siebie wartości?*
- » *postępuje wbrew wyznawanym przez siebie wartościom?*

To ćwiczenie ma na celu pokazanie, jak ważne jest życie w zgodzie z samym sobą. Po wykonaniu go warto zapytać ucznia o refleksje.

5. Dylemat wagonika³ (KARTA PRACY NR 33 – ćwiczenie nr 5).

W tym ćwiczeniu uczeń zapoznaje się ze słynnym eksperymentem myślowym w etyce:

Wagonik kolejki wyrwał się spod kontroli i pędzi w dół po torach. Na jego drodze znajduje się pięciu ludzi przywiązanych do torów przez szalonego filozofa. Ale możesz przestawić zwrotnicę i w ten sposób skierować wagonik na drugi tor, do którego przywiązany jest jeden człowiek. Co powinieneś zrobić?

Uczeń przy użyciu drzewka myślowego ma zastanowić się nad tym, jakiego wyboru dokonać.

UWAGI METODYCZNE

Konflikt moralny w tym przypadku reprezentuje sprzeczność pomiędzy dwoma sposobami rozumienia moralności:

- **absolutystyczny, deontologiczny** – zakładający, że wartość czynu w żaden sposób nie zależy od okoliczności ani dalszych skutków.
- **utilitarny, konsekwencjonalistyczny** – w którym wartość czynu może od nich zależeć.

Z początku, zanim dylemat zostanie przedstawiony ankietowanym, najczęściej uznają się oni za zwolenników absolutystycznego rozumienia moralności. Później, w trakcie badania, ich odpowiedzi wskazują na relatywizowanie wartości etycznej działania w zależności od spodziewanych skutków.

Podjęcie utilitaryzmu zakłada, że przestawienie zwrotnicy w tym przypadku jest nie tylko dozwolonym, ale jest również moralnie lepszym wyborem wobec niepodjęcia działania. Usprawiedliwienie takiego wyboru może być również zaakceptowane poza filozofią utilitaryzmu. Obciążenie winą szalonego filozofa nie rozstrzyga jednak tego wyboru, ponieważ można argumentować, że zło już się wydarzyło. W tej ocenie przestawienie zwrotnicy stanowi akceptację tej sytuacji i zgodę na współdziałanie w sytuacji, która w całości jest moralnie zła, co czyni działającego częściowo odpowiedzialnym za jej skutki. Natomiast niepodjęcie działania całą

³ Philippa Foot: The Problem of Abortion and the Doctrine of the Double Effect. Basil Blackwell. Oxford: Oxford University Press, 1978

winą obarcza szalonego filozofa. Oponenci utylitaryzmu mogą też podnieść kwestię niewspółmierności, nieprzeliczalności ludzkiego życia. Z drugiej jednak strony sama obecność i możliwość wpłynięcia na rezultat już stanowi współdziałanie w sytuacji. Wobec tego niepodjęcie działania mogłoby zostać uznane za działanie niemoralne lub moralnie gorszy wybór.

Podsumowanie zajęć

Doradca proponuje uczniowi zastanowienie się nad tym, jak jego wartości wpływają na podejmowanie decyzji każdego dnia, np. kiedy zamiast się uczyć, woli oglądać seriale, kiedy zamiast spędzić czas z innymi, woli samotnie posiedzieć w pokoju itd.

KARTA PRACY nr 12/III

OBSZAR ROZWOJU: wartości, poczucie autonomii

PROPONOWANA GRUPA ODBIORCÓW: uczniowie III klasy gimnazjum

ĆWICZENIE 1 Gdybyś miał usłyszeć jedną dobrą rzecz, jaką Twoi rodzice lub przyjaciele mówią o Tobie innym ludziom, to co by to było?

.....
.....

Dlaczego właśnie ta rzecz jest dla Ciebie taka ważna?

.....
.....

Gdybyś miał mówić innym o walorach swoich rodziców lub przyjaciół, co by to było?

.....
.....
.....
.....

Jak często mówisz swoim rodzicom i przyjaciołom, że dostrzegasz w nich wymienione wyżej walory?

.....

ĆWICZENIE 2 Szukasz życiowego partnera. Wypisz, jakie trzy wartości chciałbyś (chciałabyś), aby ta osoba wyznawała. Uzasadnij, dlaczego właśnie te wartości wybrałeś (wybrałaś):

.....
.....
.....
.....

ĆWICZENIE 3 Zaznacz wartość, którą wybierasz w każdej z podanych niżej sytuacji.

WSKAZÓWKA Przy analizowaniu każdej z powyższych sytuacji zastanów się, czy podobne zdarzenia nie miały już miejsca w Twoim życiu. Przypomnij sobie swoją ówczesną reakcję i porównaj ją do zakreślonego wyboru. Co zauważasz?

1. Przyjaciół proponuje Ci skok ze spadochronem. Skoczysz?

ZABAWA / PRZYGODA czy BEZPIECZEŃSTWO / KOMFORT?

2. Znalazłeś na ulicy walizkę pieniędzy, które były oszczędnościami całego życia pewnej staruszki. Co zrobisz z pieniędzmi – oddasz czy zostawisz?

UCZCIWOŚĆ / SPRAWIEDLIWOŚĆ czy BOGACTWO?

3. Płonie dom. W środku znajduje się bliska Ci osoba. Biegiesz ją ratować?

MIŁOŚĆ / RODZINA czy ZDROWIE?

4. Widzisz, jak na ulicy dwóch chuliganów kopie leżącą, obcą Ci osobę. Czy w jakikolwiek sposób zareagujesz?

WKŁAD W ŻYCIE INNYCH / POMOC INNYM czy BEZPIECZEŃSTWO/KOMFORT?

5. Bliska osoba była bardzo nieuczciwa wobec obcych Ci ludzi, a teraz prosi Cię o pomoc w ukryciu prawdy, aby nie mieć problemów z prawem. Pomożesz jej?

MIŁOŚĆ / RODZINA CZY UCZCIWOŚĆ / SPRAWIEDLIWOŚĆ?

6. Czy lubisz szybką jazdę np. motorem/kolejką w wesołym miasteczku?

ZABAWA / PRZYGODA CZY BEZPIECZEŃSTWO / KOMFORT?

7. Czy chciałbyś (chciałabyś) przemawiać publicznie przez dziesięć minut, aby się czegoś w ten sposób nauczyć?

BEZPIECZEŃSTWO / KOMFORT CZY ROZWÓJ / NAUKA?

8. Jeśli miałbyś (miałabyś) dostać 1 000 000 zł w zamian za trzy lata więzienia, zgodziłbyś się (zgodziłabyś się)?

WOLNOŚĆ / SWOBODA CZY BOGACTWO?

9. Możesz wygrać najważniejsze w Twoim życiu zawody, jeśli wykorzystasz niedozwolone, ale zarazem niewykrywalne metody – skorzystasz z nich?

SUKCES / OSIĄGNIĘCIA CZY UCZCIWOŚĆ / SPRAWIEDLIWOŚĆ?

10. Czy w przypadku pożaru próbowałbyś (próbowałabyś) ratować swoje książki, materiały szkoleniowe, nagrania edukacyjne (które mają charakter unikatowy)?

ZDROWIE CZY ROZWÓJ / NAUKA?

11. Wolałbyś (wolałabyś) wykonać swoje obowiązki i mieć je „z głowy”, czy wyjechać na wakacje, a potem zająć się zadaniami do wykonania?

SUKCES / OSIĄGNIĘCIA CZY ZABAWA / PRZYGODA?

ĆWICZENIE 4 Jak Ci się wydaje, jak się czuje osoba, która:

A. Postępuje według wyznawanych przez siebie wartości?

.....
.....

B. Postępuje wbrew wyznawanym przez siebie wartościom?

.....
.....

ĆWICZENIE 5 Zapoznaj się z poniższą sytuacją i odpowiedz na pytanie:

Wagonik kolejki wyrwał się spod kontroli i pędzi w dół po torach. Na jego drodze znajduje się pięciu ludzi przywiązanych do torów przez szalonego filozofa. Ale możesz przestawić zwrotnicę i w ten sposób skierować wagonik na drugi tor, do którego przywiązany jest jeden człowiek.

Co powinienes (powinnaś) zrobić? Wykorzystaj drzewko decyzyjne.

WSKAZÓWKA Jeśli uznasz, że opisana sytuacja jest zbyt drastyczna i nie masz ochoty analizować jej, po prostu zrezygnuj z wykonywania tego ćwiczenia. Pamiętaj! Wybór ćwiczeń zależy od Ciebie. Nie musisz uzupełniać całej karty pracy!

CELE I WARTOŚCI

.....

.....

.....

SKUTKI

NEGATYWNE

.....

.....

.....

POZYTYWNE

.....

.....

.....

MOŻLIWE ROZWIĄZANIA

.....

.....

.....

.....

PROBLEM
DO ROZWIĄZANIA

.....

.....

.....

.....

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH NR 10/III

Tytuł zajęć *Rynek pracy*

Odbiorcy uczniowie III klasy gimnazjum

Obszary » kariera edukacyjno-zawodowa,
pracy » samowiedza,
doradczej » przełamywanie oporu związanego z usługami
doradczymi,

Cele zajęć » pogłębienie wiedzy ucznia na temat współczesnego rynku pracy,
» wzbudzenie motywacji do konstruowania swojej ścieżki edukacyjno-zawodowej.

Forma pracy indywidualna

Środki KARTA PRACY NR 13/III

dydaktyczne

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

Doradca zawodowy odwołuje się do zadanej wcześniej pracy domowej związanej z samodzielnym poszukiwaniem przez ucznia informacji o rynku pracy (ĆWICZENIE NR 1 W KARCIE PRACY NR 13/III) i zaprasza do dyskusji na jego temat. Podczas dyskusji doradca diagnozuje poziom wiedzy ucznia na temat rynku pracy, jego uwarunkowań i wymiarów, jednocześnie poszukuje tych aspektów dotyczących rynku pracy, które dla ucznia są ważne. Prowadzona dyskusja, oprócz waloru diagnozującego potrzeby ucznia (przełamywanie oporu przed usługami doradczymi), ma na celu uświadomienie związków pomiędzy podejmowanymi decyzjami edukacyjno-zawodowymi a wymogami współczesnego rynku pracy.

UWAGI METODYCZNE

Tematyka rynku pracy powinna być poruszana na spotkaniach doradczych w różnych aspektach i na różnych poziomach kształcenia. Ważne jest pokazywanie złożoności i wielowymiarowości rynku pracy, szans i zagrożeń, przed jakimi stają młodzi ludzie, jak również wymogów rynku pracy w perspektywie rozwoju kompetencji kluczowych. W tym kontekście ważne jest przełamywanie stereotypów

dotyczących rynku pracy oraz pokazywanie związku między wymogami rynku pracy a rozwijaniem cech osobowościowych i kompetencji młodego człowieka. Tematyka rynku pracy jest często poruszana podczas grupowych zajęć z zakresu doradztwa zawodowego lub podczas zajęć przedmiotowych, zatem w pracy indywidualnej nacisk powinien zostać położony na te aspekty, które są dla ucznia szczególnie istotne lub wywołują wątpliwości czy kontrowersje. Ważne jest badanie rzeczywistych poglądów, opinii ucznia oraz odnoszenie tej tematyki do jego aktualnej sytuacji.

Zajęcia właściwe

W wyniku dyskusji doradca wyłania te aspekty dotyczące rynku pracy, które dla ucznia są szczególnie ważne, i zaprasza do wypełnienia tych ćwiczeń, które przybliżają rynek pracy w obszarze interesującym ucznia. Niektóre z ćwiczeń mogą zostać wykorzystane podczas zajęć, inne zaś mogą stanowić ich uzupełnienie w postaci pracy własnej ucznia, przy czym wybór ćwiczeń należy do doradcy. Analizując różne aspekty rynku pracy, warto odwoływać się do życiowych przykładów, do osobistych przemyśleń ucznia oraz do analiz związanych z przedmiotem zajęć. Celem tej części pracy jest pogłębienie wiedzy uczestnika oraz zbudowanie pozytywnej postawy względem projektowania swojej przyszłości edukacyjno-zawodowej z uwzględnieniem wymogów rynku pracy.

Podsumowanie zajęć

Doradca jeszcze raz nawiązuje do dyskusji z początkowej fazy zajęć i zadaje uczniowi pytania pozwalające ugruntować nowe przekonania, opinie, informacje:

- » *Jakie elementy dzisiejszych zajęć wydały Ci się najbardziej pomocne w perspektywie myślenia o rynku pracy?*
- » *Czego nowego się dziś dowiedziałeś (dowiedziałaś) o rynku pracy?*
- » *Co było dla Ciebie zaskakujące, intrygujące, z czym się nie zgadzasz?*
- » *W jakim zakresie zmieniły się Twoje poglądy na rynek pracy?*

Jednocześnie doradca wspólnie z uczniem poszukują związków między postawami i podejmowanymi działaniami już na etapie gimnazjum a wymogami współczesnego rynku pracy. Można nawiązać do takich form, jak: wolontariat, praca wakacyjna, działalność społeczna w środowisku szkolnym, w grupach nieformalnych itp. Pomocne mogą być następujące pytania:

- » *Jakie działania możesz podjąć już dziś, które w przyszłości pomogą Ci się stać atrakcyjnym dla pracodawcy kandydatem?*
- » *Co w swoim dotychczasowych działaniach mógłbyś (mogłabyś) zmienić, aby lepiej przygotować się do wyjścia na rynek pracy w przyszłości?*
- » *Które z posiadanych umiejętności, cech charakteru, kompetencji mógłbyś (mogłabyś) jeszcze bardziej rozwinąć, tak by być lepiej przygotowanym na wyjście na rynek pracy w przyszłości? W jaki sposób można to zrobić?*

KARTA PRACY nr 13/III

OBSZAR ROZWOJU: świadomość dotycząca planowania kariery

PROPONOWANA GRUPA ODBIORCÓW: uczniowie III klasy gimnazjum

ĆWICZENIE 1 Korzystając z różnych źródeł, zberz informacje na temat współczesnego rynku pracy i przygotuj w postaci fotokolażu prezentację swoich przemyśleń z nim związanych.

ĆWICZENIE 2 Poniżej zostały opisane niektóre cechy charakteryzujące współczesny rynek pracy. Dokonaj jego oceny, wskazując na szanse i zagrożenia, jakie niesie dla młodych ludzi.

SZANSE

.....

.....

.....

.....

ZAGROŻENIA

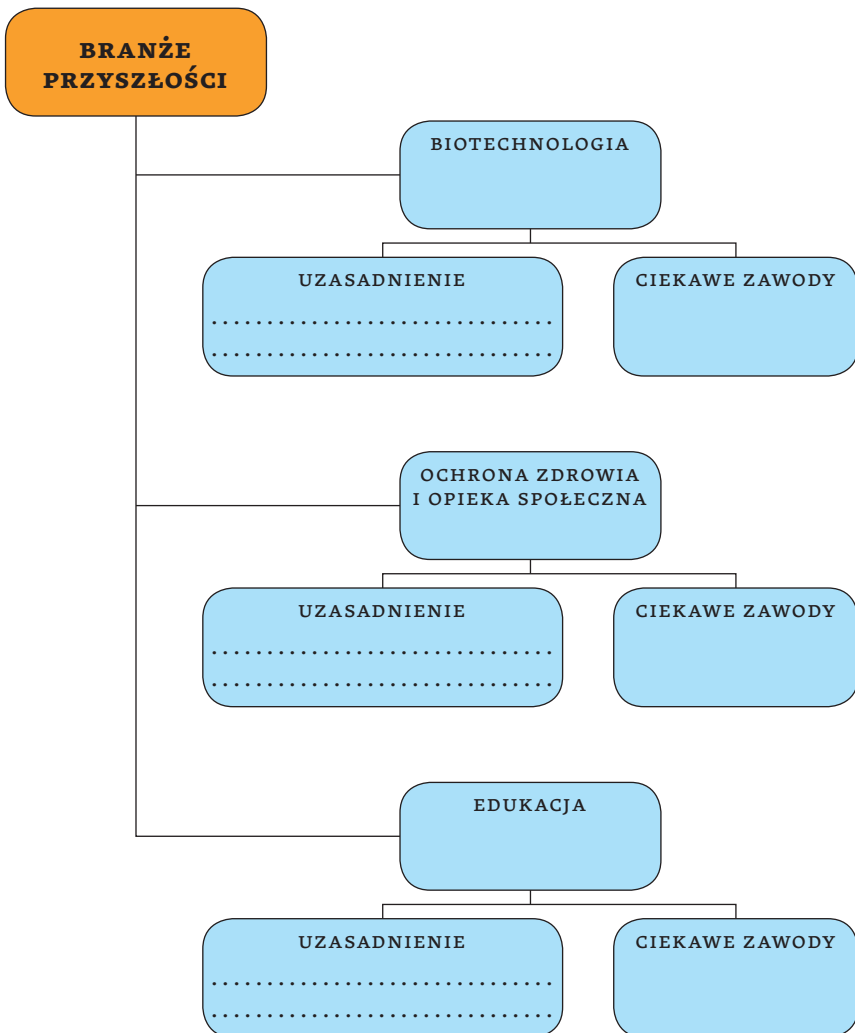
.....
.....
.....
.....

ĆWICZENIE 3 Połącz terminy opisujące zjawiska na rynku pracy z odpowiednimi opisami znaczeniowymi.

1. Zawody nadwyżkowe.
2. Zawody przyszłości.
3. Zawody deficytowe.
4. Home Office.
5. Stopa bezrobocia.
6. Telepraca.
7. Agencja zatrudnienia.
8. Outsourcing.

- A. Zawody, na które zapotrzebowanie jest wyższe niż liczba osób poszukujących w nich pracy.
- B. Wydzielanie procesów biznesowych w przedsiębiorstwie i zlecanie ich zewnętrznym firmom, które są w stanie wykonywać dane procesy efektywniej.
- C. Zawody, na które w opinii ekspertów w najbliższym czasie będzie rosła zapotrzebowanie na rynku pracy.
- D. Wyrażony w procentach stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby osób aktywnych zawodowo (suma osób pracujących i poszukujących pracy).
- E. Zawody, na które zapotrzebowanie na rynku pracy jest mniejsze niż liczba osób poszukujących zatrudnienia.
- F. Niepubliczna jednostka organizacyjna świadcząca usługi w zakresie pośrednictwa pracy.
- G. Forma organizacji pracy polegająca na świadczeniu pracy poza jednostką organizacyjną pracodawcy przy użyciu elektronicznych środków komunikacji.
- H. Zatrudnianie pracowników, którzy wykonują pracę na rzecz organizacji częściowo w siedzibie organizacji (lub w terenie), a częściowo w domu.

ĆWICZENIE 4 Jednym z ważnych kryteriów wyboru zawodu jest odniesienie go do realiów rynku pracy. Które profesje cieszą się rosnącym zainteresowaniem, a którym grozi wyginięcie? Na podstawie informacji pozyskanych z różnych źródeł (np. portale z pracą, portale branżowe, rozmowa z doradcą zawodowym, informatory zawodowe) przygotuj krótkie uzasadnienie dla branż, w których można spodziewać się w najbliższych latach wzrostu zapotrzebowania na specjalistów oraz podaj przykłady zawodów przyszłości do każdej z nich.

ĆWICZENIE 5 Z podanej listy ciekawych zawodów przyszłości wybierz trzy, które Cię interesują, i dokonaj ich bardziej szczegółowej charakterystyki:

- » animator czasu wolnego,
- » art director – dyrektor artystyczny,
- » audytor,
- » audytor energetyczny,
- » barista,
- » brand manager,
- » broker edukacyjny,
- » coach,
- » coolhunter,
- » copywriter,
- » doradca ds. żywienia,
- » doradca finansowy,
- » doradca kredytowy,
- » dyplomowana opiekunka do dziecka,
- » dziennikarz,
- » edukator ekologiczny,
- » edukator zdrowia,
- » edytor filmu i wideo,
- » ekspert ds. technologii edukacyjnej,
- » eksplorator dna morskiego,
- » etyczny haker,
- » fundraiser,
- » groomer,
- » hipoterapeuta,
- » inspektor ochrony środowiska,
- » key account manager,
- » konsultantka ślubna,
- » maitre d’hotel,
- » marynarz,
- » mechatronik,
- » mediator sądowy,
- » menadżer wielokulturowości,
- » merchandiser,
- » operator systemów komputerowych,
- » payroll manager,
- » personal shopper,

- » pilot samolotów pasażerskich,
- » programista gier komputerowych,
- » researcher,
- » rezydent,
- » rzecznik patentowy,
- » sekser,
- » specjalista ds. elektronicznej bankowości,
- » specjalista ds. kultury firmy,
- » specjalista ds. ochrony własności intelektualnej,
- » specjalista od szkoleń,
- » spokesman,
- » statysta,
- » strażnik ochrony przyrody,
- » tajemniczy klient,
- » taksator,
- » tanatopraktor,
- » telepracownik,
- » teletutor,
- » terapeuta oddechowy,
- » tester destynacji,
- » tester gier,
- » traffic manager,
- » trendsetter,
- » underwriter,
- » zoopsycholog.

.....

.....

.....

.....

.....

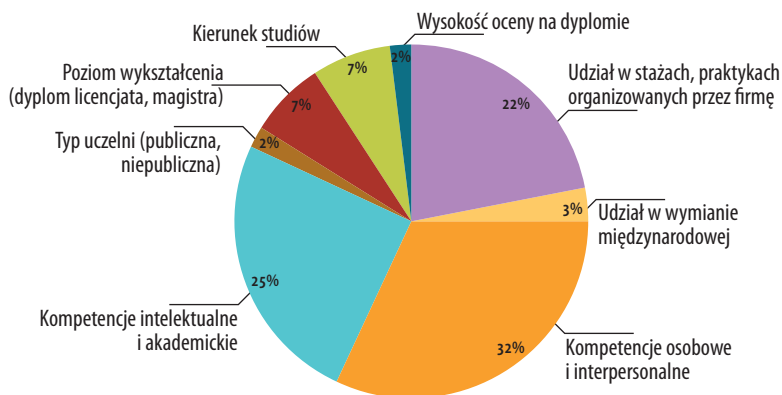
ĆWICZENIE 6 Ustosunkuj się do poniższych twierdzeń, wstawiając:

- ! jeśli się mocno zgadzasz z tym stwierdzeniem,
- + jeśli jesteś do niego przekonany,
- jeśli masz inne zdanie,
- ± jeśli w połowie zgadzasz się ze stwierdzeniem, a w połowie nie,
- ? gdy trudno Ci się zdecydować.

Uzasadnij swój wybór, podając argumenty za, przeciw lub formułując wątpliwości:

	Ocena	Uzasadnienie
Im więcej zaświadczeń o przebytych kursach i szkoleniach, tym łatwiej znaleźć pracę		
Na rynku pracy najbardziej liczą się znajomości		
Im wyższy poziom wykształcenia, tym łatwiej o pracę		
Im częściej zmieniasz pracę, tym lepiej, bo zdobywasz nowe umiejętności		
W Polsce nie ma perspektyw na ciekawą pracę, jedyną alternatywą jest wyjazd za granicę		
W procesie poszukiwania pracy najważniejsze jest dobre zaprezentowanie siebie		
Osobom ze stażem pracy i doświadczeniem jest łatwiej znaleźć pracę		
Jeśli osoba chce pracować, to znajdzie pracę		

ĆWICZENIE 7 Przeanalizuj przedstawione dane statystyczne dotyczące oczekiwań pracodawców względem absolwentów wychodzących na rynek pracy.

Źródło: opracowanie własne.

Jak pokazują dane statystyczne, przy zatrudnieniu pracownika najczęściej firmy oceniają się nie tyle wiedzę, ile predyspozycje osobiste kandydata do zatrudnienia. Katalog kompetencji osobistych, które są przedmiotem oceny, jest zazwyczaj dostosowany do specyfiki działania firmy. Często wymieniano takie cechy, jak: komunikatywność, elastyczność, umiejętność dostosowania się do zmiany, kreatywność – umiejętność generowania nowych rozwiązań. Pracodawcy

szukają również ludzi z pasją, którzy są aktywni w sferze zawodowej i prywatnej. Oceny na dyplomie w ankietach nie miały wprowadzić dużej liczby wskazań, jednak podczas rozmów i warsztatów podkreślano, że mają one istotne znaczenie, ponieważ mogą odzwierciedlać zaangażowanie danej osoby i jej potencjał.

Ranking stopnia ważności kompetencji absolwentów uczelni według badanych pracodawców

Miejsce w rankingu	Rodzaje kompetencji	Średnia ocena w skali od 1 - nieważne, do 5 - b. ważne
1	efektywna komunikacja	4,69
2	znajomość języków obcych	4,64
3	otwartość na uczenie się i stały rozwój	4,61
4	zaangażowanie	4,57
5	umiejętność pracy w zespole	4,50
6	umiejętność określania i uzasadniania priorytetów	4,49
7	etyczne postępowanie jako podstawa w działaniu	4,47
8	odpowiedzialność	4,46
9	umiejętność organizacji pracy i efektywnego zarządzania czasem	4,44
10	elastyczność i zdolność do adaptacji	4,42
11	umiejętność formułowania i rozwiązywania problemów	4,40
12-13	dążenie do osiągnięcia rezultatów	4,38
12-13	umiejętność pracy pod presją czasu	4,38
14	umiejętność logicznego myślenia	4,37
15	umiejętność korzystania z narzędzi informatycznych	4,31
29-30	umiejętności negocjacyjne	3,69
29-30	wiedza branżowa i kierunkowa wiedza fachowa adekwatna do obecnych wymagań przedsiębiorstw	3,69
31	przedsiębiorczość	3,65
32	dyplomy, certyfikaty, świadectwa potwierdzające ukończenie studiów, programów, specjalistyczne umiejętności	3,49
33	doświadczenie zawodowe	3,47

Badania zaczerpnięto ze strony <http://www.e-mentor.edu.pl/artukul/index/numer/46/id/946>.

Kompetencje „idealnego” absolwenta szkoły wyższej

Miejsce według liczby wskazań	Rodzaje kompetencji	Liczba wskazań
1	efektywna komunikacja	13
2	otwartość na uczenie się i stały rozwój	10
3	aktywność i zaangażowanie w pracy	9
4	elastyczność i zdolność do adaptacji	7
5-6	umiejętność pracy w zespole	6
5-6	znajomość języków obcych (zwłaszcza j. angielskiego)	6
7-10	dążenie do osiągnięcia rezultatów	4
7-10	odpowiedzialność	4
7-10	umiejętność formułowania i rozwiązywania problemów	4
7-10	umiejętność korzystania z narzędzi informatycznych	4
11-13	przedsiębiorczość	3
11-13	umiejętności analityczne	3
11-13	wiedza branżowa	3

Badania zaczerpnięto ze strony <http://www.e-mentor.edu.pl/arttykul/index/numer/46/id/946>.

Na podstawie zaprezentowanych wyników badań sformułuj własne wnioski dotyczące oczekiwań pracodawców:

A. Jakich kompetencji oczekują pracodawcy od absolwentów? Na co zwracają szczególną uwagę?

.....

.....

.....

.....

B. Jakie działania warto podjąć już teraz, aby zapracować na pozytywną ocenę pracodawcy w przyszłości?

.....

.....

.....

.....

Scenariusze do filmów z cyklu „Moje pasje”

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH

Tytuł zajęć *Działalność prospołeczna i wolontariat jako sposób na rozwój swoich kompetencji poprzez pracę na rzecz środowiska lokalnego i pomoc innym ludziom*

Odbiorcy I–II klasa gimnazjum

- Obszary pracy doradczej**
- » **Obszary** » kariera edukacyjno-zawodowa,
 - » **pracy** » samowiedza,
 - » **doradczej** » rozwój postawy prospołecznej,
- Cele zajęć**
- » » zapoznanie ucznia z ideą wolontariatu i ukazanie jej znaczenia dla rozwoju edukacyjno-zawodowego ucznia oraz dla rozwoju środowiska lokalnego,
 - » » kształtowanie postawy otwartości na niesienie pomocy innym i udzielanie wsparcia potrzebującym,
 - » » pogłębienie wiedzy ucznia na temat form i zasad pracy wolontariackiej,
 - » » wzbudzenie motywacji do podejmowania przez ucznia działań prospołecznych.

Forma pracy indywidualna, grupowa

Środki dydaktyczne film z cyklu „Moje pasje”, odcinek pt. *Magdalena Sałek*

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

Doradca zawodowy wprowadza ucznia w tematykę zajęć, odwołując się do najbardziej znanych w Polsce inicjatyw i działań o charakterze charytatywnym, wolontariackim, prospołecznym. Doradca zaprasza ucznia do dyskusji na temat tego, jakie panują przekonania na temat

wolontariatu w środowisku rodzinnym, rówieśniczym, szkolnym. Następnie wspólnie z uczniem wyjaśnia pojęcia związane z tematem spotkania:

- » wolontariat,
- » działalność prospołeczna,
- » organizacja non profit,
- » organizacja pozarządowa.

Zajęcia właściwe

1. Doradca zaprasza ucznia do obejrzenia filmu opisującego historię Magdaleny Sałek – jednej z najmłodszych wójtów w Polsce (film z serii „Moje pasje”, odcinek pt. *Magdalena Sałek*). Prosi ucznia o zwrócenie szczególnej uwagi na korzyści, jakie przynosi praca wolontariacka zarówno samej bohaterce, jak i społeczności lokalnej (uczeń podczas oglądania filmu wypełnia załącznik nr 1).

2. Po obejrzeniu filmu doradca prosi ucznia o podzielenie się ogólnymi wrażeniami, przemyśleniami nt. filmu. Doradca może zadać następujące pytania:

- » *Co zwróciło Twoją szczególną uwagę?*
- » *Co w filmie było dla Ciebie najbardziej interesujące, zaskakujące?*
- » *Co Twoim zdaniem zdecydowało o sukcesie głównej bohaterki?*

3. Doradca zaprasza ucznia do dyskusji (na bazie obejrzanego filmu oraz poczynionych przez ucznia notatek w załączniku nr 1) dotyczącej korzyści z podejmowania pracy wolontariackiej. Jest to miejsce na budowanie pozytywnych przekonań ucznia na temat postaw prospołecznych. Na zakończenie dyskusji doradca prosi ucznia o uzupełnienie „katalogu” korzyści płynących z pracy wolontariackiej o własne przemyślenia. Uczeń może dopisać te korzyści, które nie pojawiły się w przedstawionej w filmie historii, a które są ważne dla ucznia. Jednocześnie można poprosić go o zaznaczenie tych czynników, które uważa za najbardziej przemawiające, ważne w perspektywie rozwoju swoich zainteresowań.

UWAGI METODYCZNE

Celem dyskusji jest pokazanie uczniowi, iż korzyści płynące z wolontariatu nie dotyczą jedynie innych osób czy środowiska lokalnego, ale również samego wolontariusza. Ważne jest podkreślenie, że poprzez wolontariat uczeń może kształtować swoje umiejętności, rozwijać zainteresowania i zdobywać doświadczenia, które w przyszłości mogą być ważnym elementem jego sukcesu zawodowego.

4. Uczeń wspólnie z doradcą zawodowym (odwołując się do własnych doświadczeń, do inicjatyw przedstawionych w filmie oraz informacji pozyskanych z Internetu) wybiera kilka ciekawych form działań prospołecznych i wolontariackich podejmowanych w swoim środowisku lokalnym. Następnie doradca prosi ucznia o określenie celu tych inicjatyw i potrzebnych form działania do ich realizacji. Na zakończenie ćwiczenia doradca pyta, jakie działania są najbliższe uczniowi i w których mógłby on najlepiej rozwijać swoje kompetencje, zainteresowania, umiejętności.

UWAGI METODYCZNE

Celem tej części pracy jest pokazanie uczniowi różnorodności form zaangażowania prospołecznego. Ważne jest podkreślanie, iż w działalność prospołeczną mogą zaangażować się osoby o różnych umiejętnościach i zainteresowaniach. Warto również podkreślać, iż każdy rodzaj działań prospołecznych ma swoją wartość, a organizacje pozarządowe potrzebują osób o rozmaitych zdolnościach. Ze względu na ograniczenia czasowe spotkania doradca może wcześniej przygotować kilka ciekawych przykładów podejmowanych inicjatyw prospołecznych w środowisku lokalnym i poprosić ucznia o wypełnienie tej części, która dotyczy celu oraz form działań potrzebnych do realizacji tych inicjatyw. Na tym etapie ważne jest również podkreślenie możliwych form zaangażowania w działalność prospołeczną na terenie szkoły.

5. Ostatnim elementem wspólnej pracy jest omówienie sposobów na zdobywanie informacji o dostępnych inicjatywach prospołecznych i aspektach formalnych związanych z podjęciem pracy wolontariusza.

Na tym etapie uczeń powinien dowiedzieć się, gdzie można znaleźć potrzebne informacje z tego zakresu.

UWAGI METODYCZNE

Doradca może przedstawić uczniowi strony przydatne w poszukiwaniu informacji o wolontariacie. Szczególnie ważne jest wskazanie tych miejsc i organizacji, które działają na terenie gminy, powiatu, miasta, województwa.

Przykładowe strony:

- Ogólnopolska Sieć Centrów Wolontariatu – <http://wolontariat.org.pl/>
- Centrum Wolontariatu Hospicyjnego – <http://www.wolontariat.hospicjum.pl/content/view/73/42/>
- <http://wolontariat.ngo.pl/x/20889>

Doradca może również ustalić z uczniem, jakiego typu wolontariatem jest on zainteresowany i wspólnie poszukać odpowiednich informacji.

Podsumowanie zajęć

Doradca jeszcze raz nawiązuje do dyskusji o wolontariacie i zadaje uczniowi pytania pozwalające utrwalić nowe przekonania, opinie, informacje:

- » *Jakie elementy dzisiejszych zajęć wydały Ci się najbardziej pomocne w perspektywie myślenia o działalności prospołecznej i wolontariacie?*
- » *Czego nowego się dziś dowiedziałeś (dowiedziałas) o wolontariacie?*
- » *Co było dla Ciebie zaskakujące, intrygujące, z czym się nie zgadzasz?*
- » *W jakim zakresie zmieniły się Twoje poglądy na temat wolontariatu i pracy prospołecznej?*

Jednocześnie uczeń wspólnie z doradcą poszukuje związków między postawami i podejmowanymi działaniami prospołecznymi już na etapie gimnazjum a wymogami współczesnego rynku pracy. Pomocne mogą być następujące pytania:

- » *Jakie działania, które w przyszłości pomogą Ci się lepiej przygotować do pracy zawodowej, możesz podjąć już dziś?*
- » *Które z posiadanych umiejętności, cech charakteru, kompetencji mógłbyś jeszcze bardziej rozwinąć, tak by być lepiej przygotowanym*

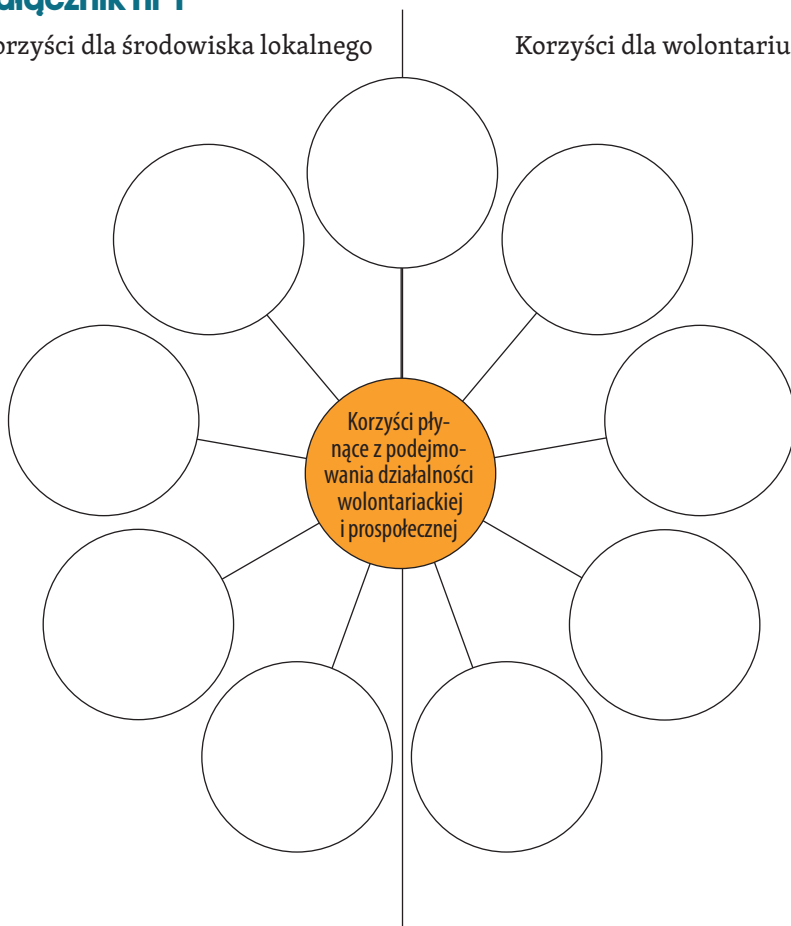
do wejścia na rynek pracy w przyszłości? W jaki sposób można to zrobić, korzystając z zaangażowania w działalność prospołeczną?

Na zakończenie zajęć (jeśli uczeń wykazuje zainteresowanie konkretną formą wolontariatu) doradca prosi ucznia o przygotowanie na następne spotkanie informacji na temat tego, w jaki sposób zostać wolontariuszem w wybranej przez siebie organizacji.

Załącznik nr 1

Korzyści dla środowiska lokalnego

Korzyści dla wolontariusza

Załącznik nr 2

FORMA DZIAŁALNOŚCI	CEL	DZIAŁANIA

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH

Tytuł zajęć „Czy sam talent wystarczy?”, czyli o czynnikach warunkujących sukces sportowy

Odbiorcy II–III klasa gimnazjum – uczniowie wykazujący zainteresowania sportowe

Obszary » kariera edukacyjno-zawodowa,
pracy » samowiedza,
doradczej

Cele zajęć » zapoznanie ucznia z czynnikami wpływającymi na rozwój zainteresowań sportowych,
» kształtowanie postaw sprzyjających osiągnięciu sukcesów sportowych,
» wzbudzenie motywacji do podejmowania aktywności sportowej.

Forma pracy indywidualna

Środki film z cyklu „Moje pasje”, odcinek pt. *Ewa Jacniak*
dydaktyczne

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

Doradca zawodowy wprowadza ucznia w tematykę zajęć, stawiając problem do dyskusji: Co jest ważniejsze w budowaniu kariery sportowej: talent czy ciężka praca? Podczas dyskusji doradca zawodowy może odwołać się do karier znanych sportowców oraz przygotować opinie różnych ekspertów z dziedziny sportu – zarówno sportowców jak i trenerów, psychologów sportu itp.

UWAGI METODYCZNE

Celem dyskusji wprowadzającej jest zbudowanie zainteresowania problemem oraz wzbudzenie motywacji ucznia do wyrobienia sobie własnego zdania na temat tego, jakie czynniki warunkują sukces sportowy – czy można je wyodrębnić i wykorzystać w planowaniu rozwoju swoich zainteresowań sportowych. Doradca może przygotować kilka kontrowersyjnych opinii znanych osób ze świata sportowego, prezentujących na ten temat różne poglądy.

Zajęcia właściwe

1. Doradca zaprasza ucznia do obejrzenia filmu opisującego historię Ewy. Prosi ucznia o wypisanie tych czynników, które zdaniem bohaterki filmu oraz osób występujących w filmie mają wpływ na osiągnięcie dobrych wyników w sporcie (uczeń podczas oglądania filmu wypełnia załącznik nr 1 – lewa strona tabeli).

2. Po obejrzeniu filmu doradca prosi ucznia o podzielenie się ogólnymi wrażeniami, przemyśleniami nt. obejrzanego filmu. Doradca może zadać następujące pytania:

- » *Co zwróciło Twoją szczególną uwagę?*
- » *Co było dla Ciebie najbardziej interesujące, zaskakujące w filmie?*
- » *Co Twoim zdaniem zdecydowało o sukcesie głównej bohaterki?*

3. Doradca zaprasza ucznia do dyskusji (na bazie obejrzanego filmu oraz poczynionych przez ucznia notatek w załączniku nr 1) dotyczącej czynników wpływających na osiągnięcie sukcesu sportowego. W wyniku tej dyskusji doradca prosi ucznia o uzupełnienie listy czynników o te elementy, które nie pojawiły się w filmie, a zdaniem ucznia mogą być ważne w rozwoju kariery sportowej.

4. Doradca prosi ucznia o przypisanie do każdego czynnika rangi według ważności, w skali 0–10, gdzie 0 oznacza „w ogóle nie jest ważne”, zaś 10 – „jest bardzo ważne” (uczeń wypełnia załącznik nr 1 – prawa strona tabeli).

Doradca na swoim załączniku również dokonuje oceny czynników. Następnie zaprasza ucznia do wymiany poglądów i dyskusji na temat ważności każdego z nich. Uczeń wraz z doradcą ustalają wspólne rangi dla poszczególnych czynników. Na zakończenie tego ćwiczenia doradca prosi o wybranie spośród trzech najwyżej ocenionych przez ucznia tych, które wydają mu się najważniejsze w rozwoju swoich zainteresowań sportowych i uzasadnienie wyboru.

UWAGI METODYCZNE

Celem tej części pracy jest zbudowanie przekonań ucznia na temat tego, jakie czynniki sprzyjają rozwojowi kariery sportowej. Dyskusja między uczniem a doradcą odnośnie rang przyznanych poszczególnym czynnikom jest

okazją do budowania umiejętności argumentowania swoich przekonań, jednocześnie daje możliwość wymiany poglądów i wprowadzania ewentualnych korekt. Ważne jest, aby doradca był dla ucznia nie tyle ekspertem, który wie lepiej, ale raczej partnerem do dyskusji, a uzgadnianie rang powinno odbywać się na bazie argumentów merytorycznych.

Podsumowanie zajęć

Doradca, odwołując się do przeprowadzonych dyskusji, prosi ucznia o sformułowanie wniosków z przeprowadzonych analiz. Pomocne mogą być następujące pytania:

- » *Jakie elementy dzisiejszych zajęć wydały Ci się najbardziej pomocne w perspektywie myślenia o rozwoju swoich zainteresowań sportowych?*
- » *Czego nowego dowiedziałeś się (dowiedziałaś się) o sobie? Co jest dla Ciebie zaskakujące, intrygujące, z czym się nie zgadzasz?*
- » *W jakim zakresie zmieniły się Twoje poglądy na temat czynników warunkujących rozwój kariery sportowej?*
- » *W jaki sposób możesz w najbliższym czasie rozwijać ważne dla Ciebie czynniki, cechy, postawy, aby mogły mieć one pozytywny wpływ na rozwój Twoich zainteresowań sportowych?*

Na zakończenie spotkania, jeśli uczeń wyrazi zainteresowanie, można poprosić go o przygotowanie gazetki ściennej na temat: *Czy sam talent wystarczy?*

Załącznik nr 1

CZYNNIKI WAŻNE DLA ROZ- WOJU KARIERY	PRZYZNANA RANGA
1	1 10 _____▶
2	1 10 _____▶
3	1 10 _____▶
4	1 10 _____▶
5	1 10 _____▶
6	1 10 _____▶
7	1 10 _____▶
8	1 10 _____▶
9	1 10 _____▶
10	1 10 _____▶
11	1 10 _____▶
12	1 10 _____▶

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH

Tytuł zajęć *Co to znaczy myśleć analitycznie?*

Odbiorcy uczniowie gimnazjum

Obszary pracy doradczej » kariera edukacyjno-zawodowa,
» osiągnięcie sukcesów,

Cele zajęć » uświadomienie sobie przez ucznia satysfakcji z poszczególnych obszarów jego życia,
» wyznaczenie działań naprawczych i rozwojowych.

Forma pracy indywidualna

Środki dydaktyczne film z cyklu „Moje pasje”, odcinek pt. *Sławek Maj*

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

Sukces bardzo często postrzegany jest jako wydarzenie w życiu, które się „zdarza”. Bardzo ważne jest, aby młody człowiek zdawał sobie sprawę z tego, że ma realny wpływ na swoją przyszłość, a marzenia się spełnia.

Zajęcia właściwe

1. Zdolności analityczne (KARTA PRACY – ĆWICZENIE NR 1).

Na podstawie filmu i własnych obserwacji uczeń wypisuje, jakie umiejętności charakteryzują osobę o wysokich zdolnościach analitycznych. Zastanawia się również, w jakich profesjach ta osoba sprawdziłaby się najlepiej. W tym ćwiczeniu ważne jest, aby uczeń zauważył, że taka osoba nie tylko dobrze radzi sobie z obliczeniami matematycznymi, ale również z rozwiązywaniem problemów, podejmowaniem decyzji czy z planowaniem. Uczeń nie musi wpisywać dokładnych nazw zawodów – ważne, aby wypisał pewne grupy zadań np. zarządzanie projektem, logistyka itp.

2. Sukces (KARTA PRACY – ĆWICZENIE NR 2)

Doradca daje uczniowi pustą kartkę i flamastry. Jego zadaniem jest narysować schematycznie drogę do sukcesu pana Sławka. Ważne, aby doradca zachęcał ucznia do umieszczenia na rysunku zarówno czynników zewnętrznych, np. wsparcie rodziny, jak i wewnętrznych – samodyscyplina.

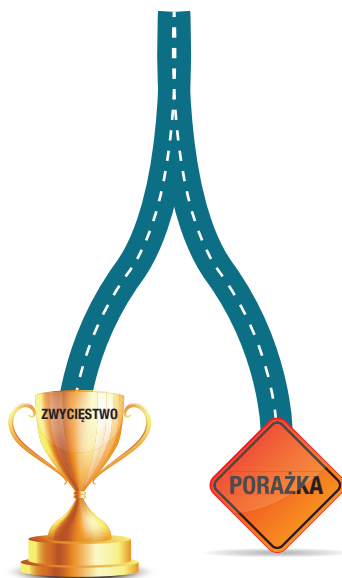
UWAGI METODYCZNE

Sukces polega na przechodzeniu od porażki do porażki bez utraty entuzjazmu.

Winston Churchill

Porażka i sukces bardzo często traktowane są jako przeciwieństwa, dwie drogi, coś co się wyklucza. Tymczasem przeciwieństwem do słowa sukces jest przeciętność, a nie porażka. Popęłnianie błędów powinno być traktowane jako szansa na rozwój i zmianę.

CO WIĘKSZOŚĆ LUDZI MYŚLI

TO CO WIEDZĄ LUDZIE SUKCESU

3. Zagadki (KARTA PRACY – ĆWICZENIE NR 2).

W tym ćwiczeniu uczeń dostaje zestaw zagadek do rozwijania myślenia analitycznego. Ważne jest, aby dopytać ucznia, czy rozwiązywanie takich zadań sprawia mu przyjemność.

Rozwiązania zagadek:

1. Jeden pająk zjada jedną muchę w pięć minut.
2. 64 trójkąty
3. Bratem.

KARTA PRACY

ĆWICZENIE 1 Obejrzyj film o panu Sławku i odpowiedz na pytania.

Jakie umiejętności ma osoba o wysokich zdolnościach analitycznych?

- »
- »
- »
- »
- »
- »

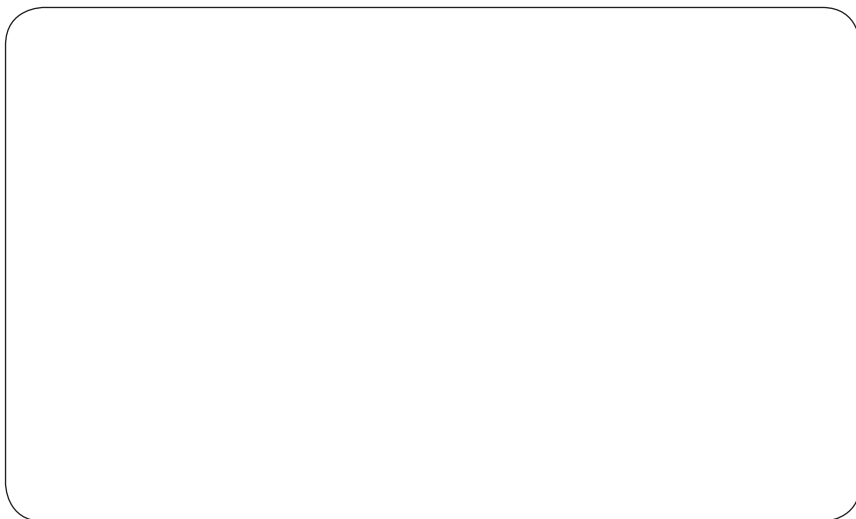
W jaki sposób osoby o zdolnościach analitycznych mogłyby je rozwijać?

- »
- »
- »
- »
- »
- »

Jakie zawody zaproponowałbyś osobie o takich umiejętnościach?

- »
- »
- »
- »
- »
- »

ĆWICZENIE 2 Zastanów się i narysuj schemat lub rysunek pod tytułem „Droga do sukcesu”.

Gdzie znalazłyby się na nim:

- » porażki?
- » cechy charakteru?
- » szczęście?
- » wsparcie innych osób?

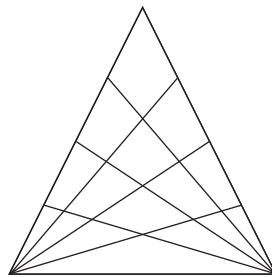
ĆWICZENIE 2 Rozwiąż zagadki:

1. Pięć pająków zjada pięć much w pięć minut. W jakim czasie 50 pająków zje 50 much?

»

2. Ile trójkątów znajduje się na rysunku?

» trójkąty

3. Syn ojca szewca jest krawcem. Kim jest szewc dla krawca?

»

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH

Tytuł zajęć *Pasje*

Odbiorcy uczniowie gimnazjum

Obszary pracy » samowiedza,

doradczej » komunikatywność,

Cele zajęć » analiza przypadku (z wykorzystaniem materiały filmowego) osoby ze ścieżką zawodową w firmie informatycznej,
» wzbudzenie motywacji i podkreślenie roli pasji w życiu zawodowym,
» przekazanie wiedzy o możliwościach samodzielnego rozwijania się, samokształcenia.

Forma pracy indywidualna

Środki film z cyklu „Moje pasje”, odcinek pt. *Michał Korba*
dydaktyczne

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

Wyświetlenie filmu na temat zainteresowań informatycznych (cykl „Moje pasje”, odcinek: *Michał Korba*).

Zajęcia właściwe

1. Spotkanie warto rozpocząć od prostego ćwiczenia, mającego na celu dopasowanie zadań typowych dla IT oraz cech osobowości połączonych na stanowisku informatyka.

Odpowiedzi są wpisywane do przygotowanej tabeli (ćwiczenie 1).

Ćwiczenia warto zakończyć refleksją na temat roli zdolności komunikacyjnych w pracy informatyków.

2. Kolejne dwa ćwiczenia skupiają się na pasji, rozwoju, zaangażowaniu we własny rozwój. Pierwsze koncentruje się (ćwiczenie 2) na podkreśleniu roli wirtualnych kursów.

UWAGI METODYCZNE

Trudno opowiadać o wirtualnych kursach. Optymalnym rozwiązaniem jest przejrzenie z uczniem chociaż jednego wykładu. Jest to istotne zwłaszcza w przypadku dzieci wybitnie uzdolnionych, z większą niż przeciętna dociekliwością i wszechstronnością zainteresowań. Na stronie umieszczono wyłącznie krótkie kursy przetłumaczone na język polski: <http://www.ted.com/talks?language=pl>

3. Kolejne ćwiczenia (ćwiczenie nr 4) koncentruje się na roli stypendiów zagranicznych oraz praktyk i staży.

Warto rozpocząć zadanie od krótkiej moderowanej rozmowy, a następnie pozwolić uczniowi na swobodne fantazjowanie na temat kierunków podróży i stypendium.

Pytania moderujące:

- » *Po co są praktyki?*
- » *Czy praca w sklepie podczas studiów będzie atutem dla pracodawcy IT?*
- » *Jaki jest największy plus podjęcia decyzji o zagranicznym stypendium?*
- » *Czy Twój rodzice pracowali w trakcie nauki? Czy kiedykolwiek rozmawiałeś o tym z nimi?*
- » *Czy znasz jakieś osoby, które odbywają praktyki lub staże? Czy są zadowolone?*

Ćwiczenia można zakończyć refleksją, że praca zawodowa w różnych krajach nie musi być taka sama. Istnieją różne możliwości i różnorokie ograniczenia, np. odległości, możliwość spotykania innych narodowości, inna płaca za taką samą pracę itp.

4. Spotkanie kończy się ćwiczeniem skupiającym uwagę ucznia na własnych możliwościach i talentach.

Uczeń wypełnia ćwiczenie 3. w KARCIE PRACY.

Podsumowanie zajęć

W podsumowaniu zajęć powinno położyć się nacisk na rolę samokształcenia, samorozwoju, samodzielnego rozwijania swoich zainteresowań, a także współczesne możliwości (stypendia i praktyki

zagraniczne, wirtualne kursy, zajęcia dodatkowe). Często głównym ograniczeniem jest brak wiary we własne możliwości – jeśli w siebie nie wierzysz, to przecież nie podejmiesz żadnych działań!

KARTA PRACY

ĆWICZENIE 1 Zastanów się, jakie cechy osobowości mogą być przydatne do realizacji zadań na stanowisku programisty.

Obowiązki	Przydatne cechy osobowości
» kontakt z klientem, który będzie odbiorcą rozwiązania,	»
» przekazywanie informacji od klienta zespołowi, który wykonuje projekt,	»
» udział w tworzeniu oprogramowania np. elektronicznego systemu zamawiania pizzy	»

Czy istotne są wyłącznie umiejętności techniczne?

ĆWICZENIE 2 W odcinku pojawia się informacja o kursach zdalnych. Czy wiesz, co to takiego? Czy uczestniczyłeś (uczestniczyłaś) kiedyś w takim kursie? Czy ktoś z Twoich bliskich lub znajomych korzysta z tego rodzaju kursów?

a) Wejdź na stronę: www.ted.com

Jest to seria zdalnych wykładów, konferencja organizowana przez organizacje non-profit (czyli niezarabiające pieniędzy), która poszukuje idei wartych rozpowszechniania. To fantastyczny cel organizacji, która tropi idee, o których po prostu warto wiedzieć. Wykłady prowadzą często jedne z największych umysłów naszych czasów.

Organizacja zajmuje się także tłumaczeniem wystąpień na ponad 100 języków.

b) Wybierz jeden dowolny film www.ted.com → zaznacz „Watch” na górnym pasku menu → wybierz kategorię „Ted-Ed videos” → wybierz dowolną interesującą Cię lekcję → na każdym filmie jest dostępna opcja włączenie napisów „CC”.

UWAGA! Możesz także wybrać jeden z wykładów na <http://www.ted.com/talks?language=pl>, gdzie umieszczono wyłącznie filmy przetłumaczone na język polski.

- c) Przygotuj krótką notatką w postaci plakatu o tym, czego się dowiedziałeś.

ĆWICZENIE 3 Bohater odcinka podkreśla, jak ważna jest wiara w siebie, we własne możliwości.

Jeśli w siebie nie wierzysz, to przecież nie podejmiesz żadnych działań!

Zastanów się:

GŁOWA – jakie masz zdolności?

.....
.....
.....

SERCE – które cechy Twojego charakteru są wyjątkowo cenne?

.....
.....
.....

REŃCE – co potrafisz robić lepiej niż inni?

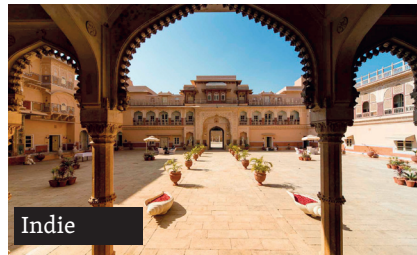
.....
.....
.....

ĆWICZENIE 4

a) Jak sądzisz:

- po co są praktyki?
- czy praca w sklepie podczas studiów będzie atutem dla pracodawcy IT?

- jaki jest największy plus podjęcia decyzji o zagranicznym stypendium?
 - czy Twoi rodzice pracowali w trakcie nauki? Czy kiedykolwiek rozmawiałeś o tym z nimi?
 - czy znasz jakieś osoby, które odbywają praktyki lub staże? Czy są zadowolone?
- b) Wejdź na stronę: <http://aiesec.com.pl/globaltalents/#NaN>
- Sprawdź, kto może wyjechać na zagraniczne praktyki. Czy taka przygoda życia jest dostępna dla każdego?
- c) Zwyczaję jakiego kraju chciałbyś poznać? Jak myślisz, czym różni się praca w tych krajach?

Źródło grafik: www.pixabay.com.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DORADCZYCH

Tytuł zajęć *Wielość zainteresowań – błogostawieństwo czy przekleństwo?*

Odbiorcy Uczniowie I-II klasy gimnazjum

Obszary » zainteresowania,

pracy » samowiedza,

doradczej

Cele zajęć » uświadomienie sobie roli zainteresowań we własnym życiu osobistym i zawodowym,
» podkreślenie zalet posiadania wielu zainteresowań i poznanie możliwości ich wykorzystania.

Forma pracy indywidualna

Środki Film z cyklu „Moje pasje”,

dydaktyczne odcinek pt. *Monika Toczyńska*

PRZEBIEG ZAJĘĆ

Wprowadzenie do zajęć

Uczeń kończy zdania:

- » *Nie wyobrażam sobie swojego życia bez...*
- » *Gdy tylko mam wolną chwilę, to...*
- » *Nudę zwalczam (w jaki sposób?)...*

UWAGI METODYCZNE

Warto wykorzystać w części wprowadzającej do zajęć wyniki uzyskane przez ucznia w aplikacji webowej „Kotwice kariery” w skali „Zainteresowania”. Na podstawie uzyskanych punktów można określić dominujące obszary zainteresowań. Jeśli takich obszarów z wynikami wysokimi (min. 3 pkt) jest więcej niż 3, wskazuje to na wielość zainteresowań.

Zajęcia właściwe

1. Uczeń wspólnie z doradcą ogląda film z cyklu „Moje pasje” pt. *Monika Toczyńska*. Doradca przed projekcją zachęca ucznia do zapoznania się z kartą pracy. Jego zadaniem będzie zebranie informacji na temat głównej bohaterki filmu tak, aby odtworzyć jej CV.

2. Po obejrzeniu filmu doradca pyta ucznia:

Jak rozumiesz słowa bohaterki: „Mogę osiągnąć wszystko”? Dzięki czemu bohaterka filmu ma takie przekonanie? Czy Ty również masz takie przekonanie?

3. Doradca prosi o wyjaśnienie przez ucznia dwóch pojęć, które pojawiły się w wypowiedziach bohaterki filmu: *franczyza*, *know how*. Uczeń stara się wytłumaczyć znaczenie terminów poprzez odwołanie się do odpowiednich przykładów.

4. Uczeń przygotowuje CV Moniki Toczyńskiej – głównej bohaterki filmu, korzystając z KARTY PRACY.

5. Doradca zachęca do znalezienia przez ucznia obszaru, w którym możliwe byłoby wykorzystanie jego zainteresowań do wdrażania innowacji.

Podsumowanie zajęć

Uczeń proponuje pięć alternatywnych tytułów obejrzanego filmu. Doradca podkreśla, że tytuły filmu powinny wskazywać na te jego treści, które w przekonaniu ucznia są najważniejsze.

KARTA PRACY

CV

Monika Toczyńska

psycholog, nauczyciel języka angielskiego

Wykształcenie

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Doświadczenie zawodowe

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Sukcesy

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Zainteresowania

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Mocne strony

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Trening w zakresie samorozwoju – propozycje ćwiczeń

Poniżej zaprezentowano propozycję rocznego treningu w zakresie samorozwoju, przy założeniu, że w każdym tygodniu uczeń (uczennica) wykona dwa ćwiczenia. Zaangażowanie gimnazjalistów poza zajęciami doradczymi w aktualizowanie własnego potencjału daje szansę na potraktowanie doradztwa jako autentycznego procesu, w którym zamiast epizodycznych, często oderwanych od siebie spotkań z doradcą, następuje autentyczne dojrzewanie do realizacji ustalonych wspólnie z uczniami celów.

TYDZIEŃ 1

- Ćwiczenie 1 Dostajesz osiem kulek tego samego rozmiaru i koloru. Jedna z nich jest nieco cięższa od innych. Do dyspozycji masz bardzo czułą wagę szalkową. W jaki sposób w zaledwie dwóch ważeniach rozpoznasz, która kulka jest cięższa od pozostałych?
- Ćwiczenie 2 Jak rozumiesz poniższą sentencję: *Co ważniejsze dla sukcesu: talent czy pracowitość? A co ważniejsze w rowerze: przednie czy tylne koło?* Podaj znane Ci przykłady z życia, które potwierdzają słuszność Twojej interpretacji.

TYDZIEŃ 2

- Ćwiczenie 1 Ułóż w ciągu trzech minut jak najdłuższe zdanie z wyrazów rozpoczynających się na literę B.
- Ćwiczenie 2 Sporządź alfabet możliwych zainteresowań i pasji, np. A – *aerobik*, B – *bieganie*, C – *ceramika*. Oceń każde zainteresowanie na skali od jednego do trzech, gdzie jeden oznacza: „zupełnie nie interesuje mnie i nie mógłbym (mogłabym tego wykonywać), dwa – „nie interesuje mnie to, ale ostatecznie mógłbym (mogłabym) to wykonywać”, trzy – „interesuje mnie to i staram się temu poświęcać mój czas”. Policz, ilu czynnościom przyznałeś (przyznałaś) dwa lub trzy punkty. Do jakich wniosków dochodzisz? Zaangażuj w podobne ćwiczenie swoich domowników. Porównajcie katalogi zainteresowań i przyznane oceny.

TYDZIEŃ 3

- Ćwiczenie 1 Przeanalizuj poniższą bardzo ważną zasadę ludzi sukcesu: *Wszyscy ludzie sukcesu mają nawyk robienia rzeczy, których ludzie porażki nie lubią robić. Czego nie lubisz robić, co jednak – gdybyś robił(a) – znacząco zbliżyłoby Cię do zamierzonego sukcesu?*
- Ćwiczenie 2 Zaplanuj **siedem minut** swojego życia, które w najbliższym tygodniu spędzisz w dyscyplinie. Siedem minut każdego dnia tygodnia. Zadbaj o to, by była to ta sama pora dnia, np. 16:30. To tylko siedem minut! Pomyśl o celu, jaki chcesz osiągnąć – zdać egzamin językowy, schudnąć, naprawić relacje z innymi. Spędź ten czas w 100% w koncentracji na zadaniach, które zbliżą Cię do realizacji celu.

TYDZIEŃ 4

- Ćwiczenie 1 Co wspólnego mają ze sobą słoń i fortepian? Znajdź trzy podobieństwa w trzy minuty. Wszystkie chwytły dozwolone.
- Ćwiczenie 2 Do antykwiariatu zgłosił się mężczyzna, chcąc sprzedać oryginalną monetę z wrytym napisem 334 r. p.n.e. Sprzedawca od razu zadzwonił na policję, zgłaszając fałszerstwo. Skąd miał pewność, że chciano go oszukać?

TYDZIEŃ 5

- Ćwiczenie 1 Załóżmy, że chciałbyś (chciałabyś) nauczyć się projektowania ubrań w programie graficznym. W jaki sposób mógłbyś (mogłabyś) to zrobić? Zbierz jak najwięcej pomysłów.
- Ćwiczenie 2 Poszczególne osoby reprezentują państwa, których nazwy zbudowane są ze wszystkich liter ich imienia i nazwiska. Jak te państwa?
Iwa Libo
Jaroc Wach
Zewu Alene
War Kedo
Noja Dzeni

TYDZIEŃ 6

- Ćwiczenie 1 Ludzie często kierują się w życiu kluczowymi myślami, które nazywają mottami życiowymi. Jak mogłoby brzmieć Twoje motto życiowe? Zapisz je na pasku wyciętym z brystolu, ozdób i wykorzystaj jako zakładkę do książek. Im częściej będziesz spoglądał(a) na swoje motto, tym większa szansa, że wykorzystasz je w swoim codziennym postępowaniu.
- Ćwiczenie 2 *Panta rhei kai ouden menei* – wszystko płynie, nic nie stoi w miejscu (Heraklit). Jak rozumiesz tę myśl w odniesieniu do współczesnego rynku pracy?

TYDZIEŃ 7

- Ćwiczenie 1 Czy wiesz, że jedną z charakterystycznych cech współczesnego rynku pracy jest powstawanie coraz to nowych zawodów i nietypowych profesji? Czy słyszałeś (słyszałaś) o niektórych z nich? Spróbuj dopasować nazwy zawodów do ich określeń:
1. Groomer	a. znawca kawy, specjalista od jej parzenia
2. Hipoterapeuta	b. terapeuta, który prowadzi terapię z udziałem koni
3. Coolhunter	c. osoba obserwująca trendy w danej grupie
4. Barista	d. specjalista od szacowania wartości nieruchomości
5. Mechatronik	e. wykonawca i stylistka psich fryzur
6. Taksator	f. specjalista w zakresie wytwarzania urządzeń stanowiących kombinację mechaniki precyzyjnej, elektroniki, automatyki i robotyki oraz informatyki

Jeśli jesteś zainteresowany (zainteresowana) bardziej szczegółowym opisem różnych nietypowych i nowych zawodów, szukaj informacji w Internecie na stronach poświęconych karierze lub zawierających informacje z rynku pracy, np.:
<http://www.wup.poznan.pl/obser/php/64.php>,
<http://www.wup.poznan.pl/obser/php/65.php>,
<http://www.kariera.pl/kariera/52/lista-ciekawych-zawodow/>.

- Ćwiczenie 2 Narysuj reklamę swojej osoby! Uwzględnij swoje mocne strony, pasje, umiejętności, wiedzę i marzenia. Zachowaj formę ogłoszenia reklamowego. Postaraj się, aby reklama była również atrakcyjna wizualnie.

TYDZIEŃ 8

- Ćwiczenie 1 Wypisz co najmniej 40 rzeczy, za które jesteś wdzięczny (wdzięczna)!
Codziennie znajdź chwilę na to, aby podziękować za to, co masz.
- Ćwiczenie 2 Zaczynij dzień kreatywnie! Połącz te trzy figury tak, aby powstał przydatny mebel.

TYDZIEŃ 9

- Ćwiczenie 1 Jak pokazują analizy współczesnego rynku pracy, statystyczny pracownik w trakcie swojej kariery zawodowej średnio około dziesięć razy zmieni miejsce swojej pracy i średnio pięć razy zmieni zawód – czyli przekwalifikuje się. Zatem sukces zawodowy osiągną osoby, które wykazywać się będą mobilnością, elastycznością, otwartością na zmiany oraz na nową wiedzę i umiejętności. Wyobraź sobie, że poniższe osoby z różnych powodów nie mogą wykonywać już swojego zawodu – zaproponuj po trzy nowe zawody dla każdej z nich, biorąc pod uwagę ich dotychczasowe umiejętności, predyspozycje, cechy charakteru, doświadczenia zawodowe:
- » Jakub Błaszczykowski – znany polski piłkarz;
 - » Jerzy Owsiak – znany dziennikarz, działacz charytatywny i społeczny;
 - » Agnieszka Chylińska – znana piosenkarka;
 - » Twój ulubiony nauczyciel (Twoja ulubiona nauczycielka).
- Ćwiczenie 2 Dodaj tylko jedną kreskę, aby poniższe równanie było prawdziwe.

$$30 + 70 = 510$$

TYDZIEŃ 10

- Ćwiczenie 1 *Nie ma na świecie osoby, która doszła do czegoś zupełnie sama, można osiągnąć swój cel tylko z pomocą innych osób* (George Schinn). Zapisz, za co cenisz i czego mógłbyś (mogłabyś) się nauczyć od następujących osób:
- » najlepszego kolegi lub najlepszej koleżanki,
 - » ulubionego nauczyciela, trenera, instruktora itp.,
 - » kogoś z rodziny (rodzica, brata, siostry, itp.),
 - » kogoś, kto osiągnął sukces zawodowy,
 - » kogoś, kto ma zupełnie inne zainteresowania niż Ty.
- Ćwiczenie 2 Kasia, Paweł i Patrycja to uczniowie trzech różnych szkół (szkoła nr 1, szkoła nr 2 i technikum). Każde z nich kupiło skuter w innym kolorze. Wiadomo że:
- » Paweł nie chodzi do szkoły nr 1 i wybrał skuter żółty, choć woli kolor niebieski;
 - » Patrycja jest uczennicą szkoły nr 2;
 - » uczeń ze szkoły nr 1 nie kupił skutera w kolorze czerwonym.
- W jakich kolorach skutery kupili Kasia, Paweł i Patrycja?

TYDZIEŃ 11

- Ćwiczenie 1 Wymień jak najwięcej obiektów (przedmiotów), które są jednocześnie:
- » zielone i mniejsze od pomidora,
 - » surowe i wysokie.
- Ćwiczenie 2 Albert Einstein stwierdził kiedyś: *Nie mam żadnych talentów – prócz namiętnej ciekawości*. Co według Ciebie daje człowiekowi ciekawość? Co Ciebie najbardziej ciekawi? Co zawdzięczasz swojej ciekawości?

TYDZIEŃ 12

- Ćwiczenie 1 Podaj pięć różnych definicji słowa *mizerykordia*. Twoje definicje mogą być zupełnie wymyślone. Ważne, aby potrafiły zaskoczyć potencjalnego czytelnika!
- Ćwiczenie 2 W jakich zawodach można by wykorzystać Twoje zainteresowania?

TYDZIEŃ 13

- Ćwiczenie 1 Wyobraź sobie, że jesteś znanym projektantem. Zadanie na dziś – wymyśl jak najwięcej pomysłów do drzwi szafy. Jak mogłyby wyglądać? Zadziw sam siebie!
- Ćwiczenie 2 Dla jakiego dnia środa była przedwczoraj?

TYDZIEŃ 14

- Ćwiczenie 1 Jednym z dobrych sposobów motywowania siebie jest zaplanowanie nagrody za dotarcie do celu. Takie podejście jest motywujące, ponieważ kieruje nasze myśli na oczekiwaną nagrodę, a nie na wysiłek związany z podejmowanym działaniem. Ponadto pozytywne myśli względem nagrody mogą zostać przeniesione na same działania. Tym samym działanie, które początkowo bywa nudne, trudne czy nieprzyjemne, może stać się dla nas czymś pozytywnym.
- Pomyśl o zadaniach, które czekają Cię dzisiaj. Zaplanuj i zapisz, co chciałbyś (chciałabyś) zrobić, a następnie zapisz nagrodę, jaką na koniec dnia przyznasz sobie za dotarcie do celu. To może być coś małego, ale coś, co sprawi Ci prawdziwą przyjemność czy satysfakcję.
- Ćwiczenie 2 Mając do dyspozycji cyfry 1, 2, 3 i 4, stwórz jak najwięcej równań, wykorzystując znaki: +, -, ×, /, aby otrzymać wyniki równe 6.

TYDZIEŃ 15

- Ćwiczenie 1 Dokończ zdanie:
Sukces to...
- Ćwiczenie 2 Ułóż opowiadanie na temat „Moje poszukiwania”, w którym każdy kolejny wyraz zaczyna się od kolejnej litery alfabetu.
Przykładowo:
A budzik celowo dziś eliminował fałszywe godziny. Hejnał informował już, kto lubi tobuzersko marnować noc...

TYDZIEŃ 16

- Ćwiczenie 1 Zapisz drukowanymi literami swoje imię i nazwisko. Postaraj się znaleźć cechy, które jednocześnie odnoszą się do Ciebie i rozpoczynają się od zapisanych liter. Przykładowo:
- T – towarzyski
 - O – odważny
 - M – miły
 - A – ambitny
 - S – sumienny
 - Z – zapalony wędkarz
- Ćwiczenie 2 Jesteś urzędnikiem pomocy społecznej, który odpowiada za przyjmowanie wniosków o udzielenie świadczeń pieniężnych. Każdego dnia zgłasza się do Ciebie ponad 100 osób. Zostajesz po godzinach, aby sprawdzić te dokumenty i zupełnie nie masz czasu, aby pomóc petentom (którzy bardzo liczą na pomoc opieki społecznej) poprawnie wypełnić wnioski. Po raz trzeci w tym miesiącu sprawdzasz dokumenty bardzo biednej rodziny i znów zauważasz, że wystąpił błąd i rodzina ta nie może już liczyć na pomoc w tym miesiącu. Jednocześnie wiesz, że błąd można usunąć poprzez dostawienie krzyżyka w jednej z rubryk. Co robisz?

TYDZIEŃ 17

- Ćwiczenie 1 Ułóż jak najwięcej wyrazów. Możesz łączyć litery w poziomie, w pionie i po przekątnych.

- Ćwiczenie 2 Na czym polega elastyczność na rynku pracy? Przeanalizuj to zagadnienie zarówno z perspektywy pracodawcy, jak i pracownika.

TYDZIEŃ 18

- Ćwiczenie 1 Wymyśl trzy zawody, które jeszcze nie istnieją. Nazwij je i opisz szczegółowo zakres obowiązków.
- Ćwiczenie 2 Znajdź czwarte słowo, które ewidentnie pasuje do trzech pozostałych:
cynamon – starzec – dziewczyna
Dawid – celebryta – hotel

TYDZIEŃ 19

- Ćwiczenie 1 Wymyśl przepis na nową potrawę, której głównym odbiorcą i smakoszem będzie znudzony kwiatami ogrodnik.
- Ćwiczenie 2 Czym zajmuje się sinolog, a czym copywriter?

TYDZIEŃ 20

- Ćwiczenie 1 Jednakowym literom odpowiada ta sama liczba. Wpisz brakujące liczby, wiedząc, że:
 $A + A + B + C = 14$ $A + B + B + C = 12$ $A + B + C + C = 10$
- Ćwiczenie 2 *Nie marzę, ale stawiam sobie cele.* Co to oznacza według Ciebie?

TYDZIEŃ 21

- Ćwiczenie 1 Drewniany nos Pinokia mierzy cztery centymetry. Ilekróć Pino- kio skłamię, długość jego nosa podwaja się. Jaką długość będzie miał jego nos po pięciu kłamstwach?
- Ćwiczenie 2 Do czego można wykorzystać niegwizdzący gwizdek? Podaj jak najwięcej propozycji.

TYDZIEŃ 22

- Ćwiczenie 1 Weź do ręki dowolną gazetę. W ciągu dziesięciu minut poszukaj w niej jak najwięcej słów zbudowanych z czterech sylab.
- Ćwiczenie 2 Nie możesz używać litery M. W jaki sposób odpowiesz na pytania:
» Jak nazywa się przedmiot szkolny, na którym rachujesz?
» Jak ma na nazwisko Adam – polski wieszcz?
» Jak nazywamy wynik, w którym obie drużyny zdobyły tyle samo punktów?

TYDZIEŃ 23

- Ćwiczenie 1 Podobno każdy sukces ma wielu ojców. Wybierz jedno zdarzenie z Twojego życia, które mógłbyś (mogłabyś) nazwać swoim sukcesem i przeanalizuj czynniki, które pomogły Ci go osiągnąć.
- Ćwiczenie 2 Wymyśl jak najdłuższe zdanie z wyrazów rozpoczynających się na literę L.

TYDZIEŃ 24

- Ćwiczenie 1 Podaj jak najwięcej powodów, dla których ludzie podróżują.
- Ćwiczenie 2 Sprawdź, na czym polegają zawody rozgrywane w ramach projektu „Odyseja umysłu”. Znajdź kilka zadań, z jakimi zmierzyl się zawodnicy w Twojej grupie wiekowej. Zaproponuj swoje rozwiązania.

TYDZIEŃ 25

- Ćwiczenie 1 Jak sprawiedliwie podzielić dwa jabłka na trzy osoby? Zaproponuj jak najwięcej rozwiązań.
- Ćwiczenie 2 Czy zgadzasz się z twierdzeniem: *Im więcej czasu mamy na wykonanie jakiejś pracy, tym więcej czasu nam ona zabiera?*

TYDZIEŃ 26

- Ćwiczenie 1 W lutym było pięć poniedziałków. Marek urodził się 28 lutego. Jaki to był dzień tygodnia?
- Ćwiczenie 2 Wstaw odpowiednie skojarzenia tak, aby utworzyć łańcuch łączący wyrazy: *trawa - rogal*.
trawa - _____ - _____ - _____ - _____ - rogal

TYDZIEŃ 27

- Ćwiczenie 1 Gdyby Twoi rodzice musieli zmienić zawód, jak sądzisz, w jakich innych profesjach by się sprawdzili?
- Ćwiczenie 2 Znajdź podobieństwa między pojęciami i przedmiotami:
» *Praca jest jak mucha, gdyż...*
» *Wolność jest jak czekolada, gdyż...*
» *Przyjaźń jest jak telefon, gdyż...*

TYDZIEŃ 28

- Ćwiczenie 1 Podaj jak najzabawniejszą definicję:
» szkoły,
» patriotyzmu.
- Ćwiczenie 2 Stwórz alfabet znanych Ci osób, a następnie zastanów się, co jest pasją każdej z nich. Jeśli nie wiesz, sprawdź w Internecie lub zapytaj (jeśli to ktoś z Twojego otoczenia). Czy jakieś pasje są wspólne dla ludzi, którzy znaleźli się w Twoim alfabecie? Czy dostrzegasz inne podobieństwa między tymi osobami?

TYDZIEŃ 29

- Ćwiczenie 1 Co można uzupełnić? Podaj jak najwięcej odpowiedzi.
- Ćwiczenie 2 Jakie zmiany wprowadziłbyś (wprowadziłabyś) w swojej szkole, aby była bardziej przyjazna uczniom? Zapytaj swoich rówieśników, co myślą o Twoich propozycjach. Czy Twoje propozycje są możliwe do zrealizowania?

TYDZIEŃ 30

- Ćwiczenie 1 Poproś kolegę lub rodzica o przeczytanie poniższego tekstu. Twoim zadaniem jest zapisanie go na kartce, ale w taki sposób, aby pomijać literę K:
- Ktokolwiek, kiedykolwiek i gdziekolwiek widział tego całkowicie kosmicznego człowieka, na pewno o nim do dziś nie zapomniat. Głowa jego ukryta była w kolorowym kasku, który przypominał kształtem globus. Dźwiaki wydobywające się z kasku były kanciaste i zupełnie nieskoordynowane. Tułów i kończyny wyglądały jakby normalnie, ale sposób poruszania się mógł zaskoczyć. Kosmiczny człowiek robił krok w prawo, a później dokładnie taki sam w lewo. Koniec końców stał więc w miejscu. Jeśli ktoś zapytał go, skąd pochodzi, odpowiadał, ale niezbyt wyraźnie: „Moja wioska ukryta jest w dawno minionych dziejach Krakowa”. Czy więc mógł on istnieć naprawdę? Szukajcie, a może znajdziecie.*
- Ćwiczenie 2 Czego nie da się zmierzyć? Podaj jak najwięcej odpowiedzi.

TYDZIEŃ 31

- Ćwiczenie 1 Dokończ zdania:
- » *Oko ma się tak do powieki, jak noga do...*
 - » *Książka tak się ma do zeszytu, jak jogurt do...*
 - » *Miasto tak się ma do wsi, jak hipermarket do...*
 - » *Okulary tak się mają do etui, jak długopis do...*
 - » *Zarówka tak się ma do światła, jak usta do...*
- Ćwiczenie 2 Wyobraź sobie następującą sytuację: Idziesz przez park. Nagle zauważasz, jak dorosły mężczyzna krzyczy, a następnie podnosi rękę na małego chłopca. Jak reagujesz?

TYDZIEŃ 32

- Ćwiczenie 1 Przygotuj plakat zatytułowany *Galeria moich spełnionych marzeń*.
- Ćwiczenie 2 Każdy z czterech braci ma trzy siostry. Ile osób liczy rodzeństwo?

TYDZIEŃ 33

- Ćwiczenie 1 Uzupełnij brakujące spółgłoski (ujawniono jedynie wszystkie samogłoski).
- » popularne danie obiadowe: _ u _ a _ o _ i _ o _ o _ a
 - » duże polskie miasto: _ _ _ _ _ e _ _ _ o _ _ _ o _ a
 - » kolega trzęsienia ziemi: _ _ _ u _ a _ i
 - » popularne imię żeńskie: _ e _ o _ i _ a
 - » tytuł znanej polskiej powieści dla młodzieży: _ e _ _ o _ _ _ y
 - » nazwisko znanego kompozytora: _ _ _ a _ _ _ o _ _ _ _ i
- Ćwiczenie 2 Jak rozumiesz dylemat: *Mieć czy być?*

TYDZIEŃ 34

- Ćwiczenie 1 Jesteś scenarzystą filmu, który opisywałby problemy gimnazjalistów w Polsce. Jakie problemy ująłbyś (ujęłałbyś) w swoim scenariuszu? Jaki byłby tytuł tego filmu?
- Ćwiczenie 2 Weź do ręki dowolną gazetę. W ciągu dziesięciu minut poszukaj w niej jak najwięcej słów z przynajmniej dwiema literami S.

TYDZIEŃ 35

- Ćwiczenie 1 Twój kolega chciałby zostać projektantem wnętrz. Prosi Cię o radę, jaką ścieżkę edukacyjną wybrać. Co mu poradzisz?
- Ćwiczenie 2 Co robi cisza? Podaj jak najwięcej propozycji.

TYDZIEŃ 36

- Ćwiczenie 1 Syn ojca cukiernika jest piekarzem. Kim jest cukiernik dla piekarza?
- Ćwiczenie 2 Co daje ludziom posiadanie wspólnych zainteresowań?

TYDZIEŃ 37

- Ćwiczenie 1 Co by było, gdyby na świecie nie było pieniędzy? Podaj jak najwięcej możliwych konsekwencji.
- Ćwiczenie 2 Cenę bluzki obniżono o 50%, a następnie o kolejne 20% i wówczas kosztowała 20 zł. Jaka była cena początkowa bluzki?

TYDZIEŃ 38

- Ćwiczenie 1 Oceń poprawność wniosku:
A: Każdy człowiek marzy.
B: Osoba marząca jest naiwna.
Wniosek: Niektórzy ludzie nie są naiwni.
PRAWDA / FAŁSZ / NIE WIADOMO
- Ćwiczenie 2 *Katalog dobrych uczynków*
Postaraj się przez najbliższy tydzień każdego dnia wykonać jakiś dobry uczynek na rzecz ludzi, których nie znasz. Notuj swoje dokonania na kartce i podsumuj je po upływie tygodnia. Czy jesteś z siebie dumny (dumna)?

TYDZIEŃ 39

- Ćwiczenie 1 Jesteś kierownikiem dużego supermarketu. Nagle dowiadujesz się od swojego pracownika, że wszystkie chłódnie i lodówki przestały działać na skutek awarii prądu. Dodatkowo masz problem związany z niedziałaniem kas. Co robisz?
- Ćwiczenie 2 Rozwiń skróty w dowolny, twórczy sposób.
» KARWE –
» STUGA –
Przykładowo:
WERPO – Wielozadaniowa Ekipa Rodziców Pałających Odwagą

TYDZIEŃ 40

- Ćwiczenie 1 Podaj jak najwięcej cech wspólnych lodówki i samochodu.
- Ćwiczenie 2 Wypisz jak najwięcej miast na literę B.

TYDZIEŃ 41

- Ćwiczenie 1 Co by było, gdyby Polska leżała w Ameryce Południowej? Podaj jak najwięcej możliwych konsekwencji.
- Ćwiczenie 2 Kto mógłby być autorytetem dla Ciebie i Twoich rówieśników? Przygotuj listę osób wraz z uzasadnieniem.

TYDZIEŃ 42

- Ćwiczenie 1 Gdyby Twoje dotychczasowe życie zostało spisane, to jaki tytuł mogłaby nosić ta historia?
- Ćwiczenie 2 Oglądaj przez najbliższy tydzień serwisy informacyjne (przynajmniej dwa każdego dnia). Notuj, jakiego rodzaju wiadomości są w nich przekazywane (np. dotyczące polityki, wypadków, ekonomii, muzyki itp.). Po tygodniu przygotuj krótką wypowiedź pisemną i plastyczną: *Miniony tydzień według mediów*. Jakie wnioski możesz wyciągnąć z tego ćwiczenia?

TYDZIEŃ 43

- Ćwiczenie 1 Ewa ma tyle siostr, ilu braci. Bracia Ewy mają zaś o połowę mniej braci niż siostr. Ile siostr ma Ewa?
- Ćwiczenie 2 Praca zabiera czy daje wolność? Uzasadnij swoje zdanie.

TYDZIEŃ 44

- Ćwiczenie 1 Czy da się według Ciebie pogodzić wartość **KARIERA ZAWODOWA** z wartością **RODZINA**? Uzasadnij swoje zdanie poprzez odwołanie się do znanych Ci przykładów z życia.
- Ćwiczenie 2 Kartkę papieru złożono czterokrotnie na pół. Następnie przebito ją trzykrotnie dziurkaczem (za każdym razem robiąc tylko jeden otwór). Ile było otworów po rozłożeniu kartki?

TYDZIEŃ 45

- Ćwiczenie 1 Wyobraź sobie, że Twoja koleżanka poprosiła Cię o radę w zakresie podjęcia decyzji w ważnej dla niej kwestii. Oto jej problem: Justyna jest najlepszą uczennicą w szkole. Ze wszystkich przedmiotów ma oceny bardzo dobre. Właśnie powinna zdecydować się na wybór szkoły ponadgimnazjalnej. Trudno jej określić, co chciałaby zrobić w przyszłości. Każdy doradza jej coś innego. Co Twoim zdaniem powinna zrobić Justyna, aby podjąć właściwą decyzję?
- Ćwiczenie 2 Jakie mogą być niezwykle zastosowania spinacza do bielizny? Podaj jak najwięcej.

TYDZIEŃ 46

- Ćwiczenie 1 Czy to prawda? *Aby wpaść na dobry pomysł, trzeba zgromadzić wiele pomysłów* (Linus Pauling [1901–1994], słynny fizyk i chemik amerykański, dwukrotny laureat Nagrody Nobla).
- Ćwiczenie 2 Przygotuj swoje CV w dowolnych dwóch językach obcych. W jakich sytuacjach możesz wykorzystać te dokumenty?

TYDZIEŃ 47

- Ćwiczenie 1 Wymyśl krótki, rymujący się wiersz do swojego imienia, miasta, z którego pochodzisz, hobby.
Przykład:
*Ania z figury jak łania, z Zakopanego za górą burą schowanego, śpię-
wająca i uczuć łaknąca.*
- Ćwiczenie 2 Litera ta występuje zarówno w wyrazie *szafa*, jak i *fizelina*. Występuje także w wyrazie *kaczeniec*. Nie występuje natomiast w wyrazie *książka*. O jaką literę chodzi?

TYDZIEŃ 48

- Ćwiczenie 1 Sprawdź, jaka jest aktualna stopa bezrobocia w Polsce i jak zmienia się ona w okresie ostatnich pięciu lat. Jakie wnioski wysnuwasz?
- Ćwiczenie 2 Jak podzielić okrągły biszkopt trzema cięciami na osiem równych kawałków?

TYDZIEŃ 49

- Ćwiczenie 1 Każdy człowiek na różnych etapach swojego życia napotyka sytuacje, które wymagają od niego podjęcia decyzji. Jeśli obecnie jesteś w takiej sytuacji, poszukaj rozwiązania, wykorzystując poniższe kroki:
Krok 1 – określ, przed jakim wyzwaniem lub problemem stoisz obecnie.
Krok 2 – określ, na czym polega trudność, problem, co Cię niepokoi.
Krok 3 – określ, jakich informacji potrzebujesz, aby podjąć właściwą decyzję.
Krok 4 – określ, gdzie znajdziesz potrzebne Ci informacje.
Krok 5 – jakie trzy rady otrzymałbyś (otrzymałabyś) od swoich najbliższych przyjaciół?
Krok 6 – określ, jakie są możliwe rozwiązania.
Krok 7 – określ, co zamierzasz zrobić, żeby doprowadzić do rozwiązania problemu – ustal najważniejsze działania.
- Ćwiczenie 2 Co by były pożyteczniejsze, gdyby było szybsze? Podaj jak najwięcej pomysłów.

TYDZIEŃ 50

- Ćwiczenie 1 Jakie wyrazy kończą i zaczynają się na taką samą literę? Ile potrafisz ich znaleźć? Na dobry początek: *anakonda, bób, kask...*
- Ćwiczenie 2 Jak rozumiesz myśl autorstwa Pitagorasa: *Trudno jest iść przez życie wieloma drogami jednocześnie?*

TYDZIEŃ 51

- Ćwiczenie 1 Jakie cechy według Ciebie posiada „człowiek niezależnie myślący”? Które z tych cech posiadasz Ty sam(a)?
- Ćwiczenie 2 *Nieważne jak, ważne żeby zacząć* – często nie podejmujemy działań, odkładamy je na później, gdyż nie wiemy, od czego zacząć. Najtrudniejszy jest bowiem tzw. pierwszy krok – jeśli już coś zaczniemy robić, łatwiej jest to kontynuować. A zatem trzeba po prostu zacząć! Zastanów się chwilę nad sprawami, które wciąż odkładasz na później. Wybierz jedną z nich. Zaplanuj i zapisz godzinę, kiedy zajmiesz się tą sprawą czy zadaniem. Nawet jeśli nie wiesz jak, to po prostu zacznij od czegokolwiek. Pamiętaj, pierwsze pięć minut jest najważniejsze. Jeśli rozpoczęcie działania będziemy ciągle odkładać na później (o kolejne minuty, godziny, dni...) to prawdopodobnie nie wykonamy tego zadania w ogóle.

TYDZIEŃ 52

- Ćwiczenie 1 Wymyśl jak najwięcej pytań do odpowiedzi 1 2. Przykładowo:
» *Ilu było apostołów?*
» *Ile to jest 2×6 ?*
Wskazówka: Nie zafiksuj się jedynie na matematyce!
- Ćwiczenie 2 Jakie elementy mogą składać się na Twoją karierę? Pomyśl i stwórz w formie plakatu mapę drogową Twojej kariery.

Zakończenie

Prezentowany poradnik miał za zadanie umożliwić zdolnym gimnazjalistom rozpoznanie posiadanego potencjału oraz wsparcie w jego codziennym aktualizowaniu. Autorzy publikacji wyszli z założenia, że współczesny rynek pracy jest na tyle dynamicznym fenomenem, że planowanie własnej przyszłości zawodowej nie powinno odnosić się do samej wykonywanej profesji, ale przede wszystkim do bilansu własnych kompetencji, które w zależności od aktualnego zapotrzebowania mogą być wykorzystane w różnych dziedzinach. Podejście kompetencyjne jest szczególnie ważne w przypadku uczniów zdolnych prezentujących często wiele ponadprzeciętnych umiejętności, co daje im dużo większe szanse na aktywne i elastyczne funkcjonowanie na przyszłym rynku pracy niż w przypadku osób o wyraźnie wyróżniającej się jednej tylko zdolności.

Jednocześnie można wyodrębnić kilka uniwersalnych obszarów, których optymalne rozwinięcie potrzebne jest właściwie we wszystkich zawodach. Te obszary to: zdolności analityczne i twórcze, poczucie autonomii, hierarchia wartości i zaangażowanie zadaniowe. To przede wszystkim tym tematom poświęcona została uwaga w niniejszym poradniku, co wynika z istotnego założenia, że zrównoważony rozwój osób zdolnych wymaga pracy zarówno w sferze poznawczej, jak i osobowości (a zazwyczaj wsparcie dla uczniów zdolnych ograniczone jest tylko do obszaru poznawczego). Dopiero zharmonizowanie tych dziedzin daje człowiekowi szanse na czerpanie pełnej satysfakcji życiowej, zarówno w obszarze zawodowym, jak i osobistym.

Rozwijanie talentów to codzienna praca nad własnymi mocnymi i słabszymi stronami (czasem te słabsze należy rozwinąć, aby można było w pełni wykorzystać mocniejsze; przykładowo: *Bez właściwej koncentracji uwagi nie jest możliwe twórcze rozwiązywanie problemów*). Wspierana jest ona przez pasje i zainteresowania uczniów, które dostarczają naturalnej motywacji do podejmowania wysiłku stawiania sobie coraz bardziej ambitnych celów. Same pasje mogą się z powodzeniem przekładać na przyszłe wybory zawodowe, należy

jednak wnikliwie poszukać odpowiedniej niszy, w której dana struktura kompetencji i zainteresowań sprawdzi się najlepiej. Uczeń przygotowany do poszukiwania owej niszy (m.in. dzięki systematycznej pracy z zamieszczonymi w tym poradniku kartami) nie stanie w przyszłości przed dylematem, czy wybrać potencjalnie intratny zawód czy też realizację własnych pasji.

Proces dojrzewania do podejmowania decyzji edukacyjno-zawodowych nie odbywa się w próżni, wymaga odpowiedniej pomocy rodziców, nauczycieli, pedagogów i doradców zawodowych. Zaprezentowane w poradniku scenariusze i karty pracy mogą zostać wykorzystane zarówno podczas zajęć w szkole (np. podczas lekcji wychowawczych), jak i w ramach własnej aktywności pozalekcyjnej uczniów. Dodatkowo przedstawiono przykładowy program rocznego treningu w zakresie samorozwoju, w ramach którego wykonanie dwóch ćwiczeń w tygodniu skutecznie stymuluje harmonijny rozwój młodego człowieka.

„Kotwice kariery” to poradnik dla doradców zawodowych i innych specjalistów, dla których troska o rozwój uczniów zdolnych to nie tylko jedno z zadań wpisanych w zakres wykonywanych obowiązków, ale przedmiot osobistej pasji i zaangażowania. Dzięki kompleksowemu podejściu do wspierania zdolności, w którym równolegle uwzględniana jest sfera poznawcza, jak i osobowościowa, możliwe jest optymalne aktualizowanie potencjału osób utalentowanych służące z jednej strony ich dobrostanowi, z drugiej zaś społeczeństwu poprzez generowane przez nich innowacje i podejmowane inicjatywy.

Z życzeniami owocnej i satysfakcjonującej pracy z uczniami zdolnymi.

Autorzy

Bibliografia

- Amabile, T. (1996). *Creativity in context*. Boulder, CO: Westview Press, Inc.
- Bajcar, B., Borkowska, A., Czerw, A., Gąsiorowska, A., Nosal, Cz. (2006). Psychologia preferencji i zainteresowań zawodowych. Przegląd teorii i metod. *Zeszyty Informacyjno-Metodyczne Doradcy Zawodowego – Zeszyt nr 34*. Warszawa: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy.
- Bajcar, B., Gąsiorowska, A. (2006). Kwestionariusz Zainteresowań Zawodowych – nowe narzędzie diagnostyczne dla doradcy zawodowego. W: A. Grzechnik (red.), *Testy w poradnictwie zawodowym. Zeszyty Informacyjno-Metodyczne Doradcy Zawodowego – Zeszyt nr 37*. Warszawa: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: Freeman.
- Bandura, A. (2006). Toward a psychology of human agency. *Perspectives on Psychological Science*, 1, 164–180.
- Beck, U. (2002). *Społeczeństwo ryzyka. W drodze do innej nowoczesności*. Warszawa: Wyd. Naukowe Scholar.
- Bedyńska, S., Brzezicka, A. (red.) (2007). *Statystyczny drogowskaz. Praktyczny poradnik analizy danych w naukach społecznych na przykładach z psychologii*. Warszawa: Wydawnictwo Academica.
- Bee, H. (1998). *Lifespan development*. New York: Longman.
- Borzym, I. (1979). *Uczniowie zdolni. Psychologiczne i społeczne determinanty osiągnięć szkolnych*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Brzeziński, J. (2004). *Metodologia badań psychologicznych*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Csikszentmihalyi, M. (1997). *Finding flow*. New York: Basic Books.
- Csikszentmihalyi, M., Nakamura, J. (2004). Motywacyjne źródła kreatywności z perspektywy psychologii pozytywnej. W: J. Czapiński (red.), *Psychologia pozytywna. Nauka o szczęściu, zdrowiu, sile i cnotach człowieka* (s. 103–116). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Deci, E., Ryan, R. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York: Plenum Press.

- Eby, J., Smutny, J. (1998). *Jak kształcić uzdolnienia dzieci i młodzieży?* Warszawa: WSiP.
- Erikson, E. (2004). *Tożsamość a cykl życia*. Poznań: Zysk i S-ka.
- Freeman, J. (1991). *Gifted children growing up*. Londyn: Cassell.
- Furnham, A. (2005). *The psychology of behaviour at work*. London: Psychology Press.
- Gliszczyńska, X. (1982). Psychologiczne badania wartości w środowisku pracy, W: X. Gliszczyńska (red.), *Systemy wartości w środowisku pracy* (s. 127-171). Warszawa: KiW.
- Guilford, J. (1978). *Natura inteligencji człowieka*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Gurycka, A. (1989). *Rozwój i kształtowanie zainteresowań*. Warszawa: WSiP.
- Heckhausen, J. (1997). Developmental regulation across adulthood: Primary and secondary control of age-related challenges. *Developmental Psychology*, 33, 176-187.
- Heckhausen, J. (2001). Adaptation and resilience in midlife. W: M. Lachman (red.), *Handbook of midlife development* (s. 345-394). New York: John Wiley & Sons.
- Heller K., Perleth, Ch. (2008). *The Munich High Ability Test Battery (MHBT): A multidimensional, multimethod approach*. *Psychology Science Quarterly*, vol. 50, s. 173-188.
- Hornowska, E. (2007). *Testy psychologiczne. Teoria i praktyka*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Hornowski, B. (1986). *Rozwój inteligencji i uzdolnień specjalnych*. Warszawa: WSiP.
- Janas-Stawikowska, B. (2004). Identyfikacja i diagnozowanie uzdolnień dzieci i młodzieży w poradni psychologiczno-pedagogicznej. Uwagi o przydatności istniejących metod i własne rozwiązania. W: A. E. Sękowski (red.), *Psychologia zdolności. Współczesne kierunki badań* (s. 125-140). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Karney J. (1998). *Człowiek i praca: wybrane zagadnienia z psychologii i pedagogiki pracy*. Warszawa: Międzynarodowa Szkoła Menadżerów.
- Kasser, T., Ryan, R. (1993). A dark side of the American dream: Correlats of financial success as a central life aspiration. *Journal of Personality and Social Psychology*, 65, 410-422.
- Kohn, M., Schooler, C. (1986). *Praca a osobowość. Studium współzależności*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Korczakowska, J. (2004). Psychologiczne uwarunkowania poczucia zadowolenia z życia rodzinnego. W: A. E. Sękowski (red.), *Psychologia zdolności*.

- Współczesne kierunki badań (s. 159–168). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Kozielecki, J. (1987). *Koncepcja transgresyjna człowieka*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Kozielecki, J. (2007). *Psychotransgresjonizm. Nowy kierunek psychologii*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”.
- Limont, W. (1994). *Synektyka a zdolności twórcze*. Toruń: Wydawnictwo UMK.
- Limont, W. (2011). *Uczeń zdolny. Jak go rozpoznać i jak z nim pracować?* Sopot: GWP.
- Lyubomirsky, S., Sheldon, K., Schkade, D. (2005). Pursuing happiness: The architecture of sustainable change. *Review of General Psychology*, 2, 111–131.
- Matuszewicz, Cz. (1975). *Psychologia wartości*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Mądrzycki, T. (1996). *Osobowość jako system tworzący i realizujący plany*. Gdańsk: GWP.
- Mönks, F., Ypenburg, I. (2007). *Jak rozpoznawać uzdolnione dziecko. Poradnik dla rodziców*. Kraków: Wydawnictwo WAM.
- Nęcka, E. (2003). *Inteligencja. Geneza, struktura, funkcje*. Gdańsk: GWP.
- Nęcka, E. (2004). *Psychologia twórczości*. Gdańsk: GWP.
- Nosal, Cz. (1990). *Psychologiczne modele umysłu*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Obuchowski, K. (1985). *Adaptacja twórcza*. Warszawa: KiW.
- Oleś, P. (2011). *Psychologia człowieka dorosłego*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Ostrowska, K. (2004). *W poszukiwaniu wartości*. Kraków: Rubikon.
- Paszowska-Rogacz, A. (2002). *Warsztat pracy europejskiego doradcy kariery zawodowej*. Warszawa: Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej.
- Peavy, V. (1997). *SocioDynamic counseling. A constructivist perspective*. Victoria: Trafford Publishing.
- Renzulli, J. (1986). The three-ring conception of giftedness: a development model for creative productivity. W: R. Sternberg, J. Davidson (red.), *Cocneptions of giftedness* (s. 53–92). Cambridge: Cambridge University Press.
- Reznitskaya, A., Sternberg, R. (2007). Jak nauczyć podopiecznych mądrego myślenia: program „Edukacja dla mądrości”. W: A. Linley, S. Joseph (red.), *Psychologia pozytywna w praktyce* (s. 132–152). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

- Sękowski, A., Knopik, T. (2008). *Mity a rzeczywistość. Uwagi na temat społecznego funkcjonowania osób wybitnie zdolnych*. Psychologia. Edukacja i Społeczeństwo, 5, 9–21.
- Schein, E. (1978). *Career dynamics: Matching individual and organizational needs*. Massachusetts: Addison–Wesley Publishing Company.
- Schein, E. (1990). *Career anchors: Discovering your real values*. San Francisco: Jossey–Bass/Pfeiffer.
- Schein, E. (1996). *Career anchors revisited: Implications for career development in the 21st century*, MIT Sloan School of Management, Society for Organizational Learning, <http://www.solonline.org/res/wp/10009.html>, kwiecień 2007.
- Sękowski, A. (2000). *Osiągnięcia uczniów zdolnych*. Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Sękowski, A., Łubianka, B. (2009). *Preferencja wartości uczniów zdolnych*. Przegląd Psychologiczny, 52, 4, 409–432.
- Sheldon, K., Lyubomirsky, S. (2007). Trwały wzrost poziomu szczęścia: perspektywy, praktyki i zalecenia. W: A. Linley, S. Joseph (red.), *Psychologia pozytywna w praktyce* (s. 87–111). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Spearman, C. (1927). *The abilities of man*. Londyn: Macmillan.
- Sternberg, R. (1985). *Beyond IQ: A triarchic theory of human intelligence*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Stokłosa, B. (1993). System wartości uczniów o ponadprzeciętnej inteligencji osiągających niskie wyniki w nauce szkolnej. W: M. Radochoński (red.), *Osobowość a wyniki w nauce. Osobowościowe determinanty niskich osiągnięć szkolnych uczniów o inteligencji ponadprzeciętnej* (s. 51–68). Rzeszów: Wydawnictwo WSP.
- Strelau, J. (1997). *Inteligencja człowieka*. Warszawa: Wydawnictwo Żak.
- Super, D. (1972). *Psychologia zainteresowań*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Weisberg, R. (1986). *Creativity. Genius and other myths*. New York: Freeman.
- Wojtasik, B. (2011). *Podstawy poradnictwa kariery. Poradnik dla nauczycieli*. Warszawa: Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej.

Załącznik nr 1

Kotwice mojej kariery – wersja papierowa

UZUPEŁNIJ DANE:

imię i nazwisko:

płeć (podkreśl właściwe): kobieta mężczyzna

wiek:

klasa:

Witaj!

Zapraszamy Cię do wcielenia się w rolę młodego człowieka, który postanowił podjąć starania o stypendium zagraniczne w USA. Pobyt w Nowym Jorku potrwa pięć miesięcy, a Ty nadal będziesz chodził do szkoły – amerykańskiego odpowiednika gimnazjum. Wszystkie wydatki ponoszone za granicą finansowane są ze stypendium, dlatego konkurencja będzie dość silna.

Pamiętaj, że to Ty jesteś bohaterem tej historii. Powodzenia!

REKRUTACJA

Dziękujemy za zgłoszenie chęci wzięcia udziału w procedurze ubiegania się o stypendium w Nowym Jorku. Zapraszamy Cię do rozwiązania kilku zadań. Uzyskany wynik będzie decydował o zakwalifikowaniu do projektu.

1. Twoim pierwszym zadaniem jest ocenienie poprawności wniosków. Przy założeniu, że dwa zdania są prawdziwe, oceń poprawność wniosku. Dokładnie przeanalizuj treść poniższych zdań. Nie spiesz się.

A. Jeżeli dziecko jest chore, to ma gorączkę.

Adaś, który jest dzieckiem, nie jest chory.

WNIOSEK: Adaś nie ma gorączki.

Ocena (wstaw „x” w odpowiednim miejscu):

wniosek poprawny wniosek niepoprawny nie wiadomo

B. Jeżeli człowiek jest przedsiębiorczy i pracowity, zarabia dużo pieniędzy. Piotr nie jest przedsiębiorczy.

WNIOSEK: Piotr zarabia dużo pieniędzy.

Ocena (wstaw „x” w odpowiednim miejscu):

wniosek poprawny wniosek niepoprawny nie wiadomo

C. Niektórzy kierowcy są instruktorami jazdy.

Niektórzy kierowcy są rajdowcami.

WNIOSEK: Niektórzy instruktorzy jazdy są rajdowcami.

Ocena (wstaw „x” w odpowiednim miejscu):

wniosek poprawny wniosek niepoprawny nie wiadomo

D. Jeżeli pada deszcz, mam zły humor.

Nie mam złego humoru.

WNIOSEK: Nie pada deszcz.

Ocena (wstaw „x” w odpowiednim miejscu):

wniosek poprawny wniosek niepoprawny nie wiadomo

E. Wszystkie gazety w kiosku to gazety sportowe.

Niektóre gazety w kiosku kosztują powyżej 10 zł.

WNIOSEK: Niektóre gazety sportowe kosztują mniej niż 10 zł.

Ocena (wstaw „x” w odpowiednim miejscu):

wniosek poprawny wniosek niepoprawny nie wiadomo

2. Kolejnym wyzwaniem, jakie przed Tobą stoi, jest rozwiązanie trzech zadań.

ZADANIE A

Słoń jest o 1,5 tony cięższy od $\frac{1}{4}$ słonia. Ile ton waży słoń?

Odpowiedź:

ZADANIE B

Ile jest dwucyfrowych liczb, których obie cyfry są nieparzyste?

Odpowiedź:

ZADANIE C

Podkreśl w każdej czwórce wyrazów tylko jeden, który nie pasuje do pozostałych.

waga - gram - tona - kilogram

kula - trójkąt - koło - prostokąt

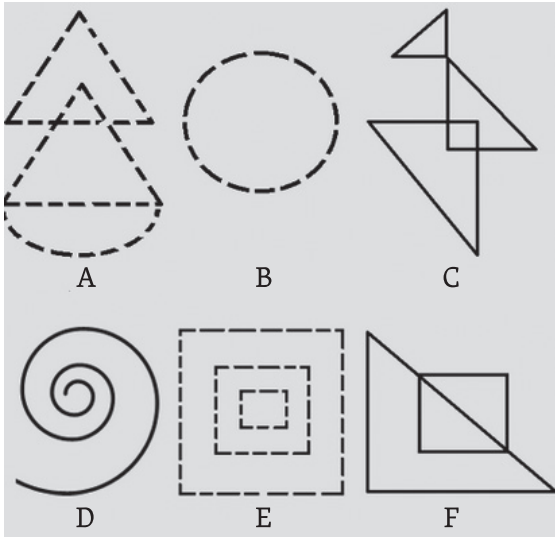
woda - ziemia - powietrze - roślina

sekunda - czas - minuta - dekada

czasownik - przyimek - okolicznik - przysłówek

rogówka - źrenica - oko - siatkówka

3. Przyjrzyj się uważnie narysowanym figurom. Twoim zadaniem jest znalezienie jak największej liczby kombinacji trzech figur, między którymi dostrzegasz podobieństwo. Znalezione trójki wpisz poniżej, umieszczając jedynie litery oznaczające figury tworzące daną kombinację, np. ABC. Nie musisz wpisywać uzasadnienia podobieństw.

Odpowiedź (odpowiedzi oddzielaj przecinkiem):

.....

4. Przed Tobą ostatnie już zadanie rekrutacyjne:

Wpisz czwarty wyraz, który najbardziej kojarzy się z trzema pozostałymi (choć z każdym w nieco inny sposób).

Przykład:

Persja - tygrys - kurz - **kot**

cyklon - zupa - optyk -

cebulka - cztery - grzebień -

wieczność - kaczką - lotka -

ogień - mowa - kubki -

fortuna - obok - ratunek -

OSTATNI ETAP REKRUTACJI

5. Chcemy poznać Twoje zainteresowania, aby odpowiednio przypisać Cię do grupy tematycznej podczas stypendium.

Z podanych poniżej czynności podkreśl te, które wykonujesz najchętniej. Wybierz przynajmniej dziesięć czynności.

- » aktywne spędzanie wolnego czasu,
- » analizowanie danych z giełdy, inwestowanie,

- » branie udziału w akcjach charytatywnych,
- » branie udziału w akcjach społecznych,
- » branie udziału w konkursach artystycznych,
- » branie udziału w warsztatach artystycznych,
- » bycie liderem w grupie,
- » bycie pomysłodawcą i organizatorem spotkań dla grupy,
- » dawanie wsparcia znajomym w trudnych dla nich momentach,
- » doradzenie znajomym przy podejmowaniu decyzji,
- » graficzna obróbka zdjęć,
- » hodowanie zwierząt i zgłębianie wiedzy w tym zakresie,
- » kontrolowanie własnych wydatków,
- » majsterkowanie,
- » modelarstwo,
- » naprawianie sprzętu domowego,
- » oglądanie filmów przyrodniczych,
- » oglądanie programów gospodarczych, o prowadzonych inwestycjach itp.,
- » oglądanie programów o finansach,
- » organizacja działań o charakterze dochodowym – sprzedaż internetowa, aukcje,
- » pełnienie funkcji skarbnika,
- » pełnienie oficjalnej funkcji w organizacji,
- » podejmowanie działań i prac pozwalających na zarobienie pieniędzy (prace sezonowe, dorywcze),
- » pogłębianie wiedzy na temat natury,
- » porównywanie cen produktów na portalach aukcyjnych,
- » poszerzanie funkcjonalności sprzętu komputerowego,
- » poznawanie nowinek technicznych,
- » przekazywanie informacji o planowanych wydarzeniach znajomym,
- » przeprowadzanie eksperymentów przyrodniczych,
- » przygotowywanie planów i decydowanie o podziale obowiązków,
- » publiczne występowanie,
- » rozmawianie z ludźmi,
- » rozwiązywanie łamigłówek,
- » sprzedaż z zyskiem,
- » szczegółowe planowanie wydatków niezbędnych do realizacji danego celu,
- » śledzenie aktualności dotyczących świata kultury,
- » śledzenie aktualności sportowych,
- » trenowanie wybranej dyscypliny sportowej,
- » tuning, np. samochodu, roweru,
- » uczenie innych,
- » uczenie się i testowanie nowego oprogramowania,
- » uczestniczenie w wydarzeniach kulturalnych (np. koncerty, teatr, galeria sztuki),

- » udział w grach strategicznych,
- » udział w zajęciach w klubie sportowym,
- » udział w zawodach sportowych,
- » udzielanie bezinteresownej pomocy innym ludziom,
- » udzielanie porad (instrukcji) znajomym w tematach, na których się znasz,
- » uprawianie roślin i zgłębianie wiedzy w tym zakresie,
- » wycieczki do rezerwatów przyrody,
- » wykonywanie różnych form artystycznych (nawet jeśli nie są upubliczniane).

6. Określ, jak często wykonujesz wybrane przez Ciebie czynności. Wpisz obok podkreślonych wcześniej czynności odpowiednią cyfrę:

- 6 – codziennie,
- 5 – dwa – trzy razy w tygodniu,
- 4 – raz w tygodniu,
- 3 – raz w miesiącu,
- 2 – kilka razy w roku,
- 1 – raz w roku.

7. A teraz z podanych poniżej czynności zaznacz te czynności, których nie lubisz wykonywać. Możesz wybrać od 0 do 15 twierdzeń.

- » aktywne spędzanie wolnego czasu,
- » analizowanie danych z giełdy, inwestowanie,
- » branie udziału w akcjach charytatywnych,
- » branie udziału w akcjach społecznych,
- » branie udziału w konkursach artystycznych,
- » branie udziału w warsztatach artystycznych,
- » bycie liderem w grupie,
- » bycie pomysłodawcą i organizatorem spotkań dla grupy,
- » dawanie wsparcia znajomym w trudnych dla nich momentach,
- » doradzenie znajomym przy podejmowaniu decyzji,
- » graficzna obróbka zdjęć,
- » hodowanie zwierząt i zgłębianie wiedzy w tym zakresie,
- » kontrolowanie własnych wydatków,
- » majsterkowanie,
- » modelarstwo,
- » naprawianie sprzętu domowego,
- » oglądanie filmów przyrodniczych,
- » oglądanie programów gospodarczych, o prowadzonych inwestycjach itp.,
- » oglądanie programów o finansach,
- » organizacja działań o charakterze dochodowym – sprzedaż internetowa, aukcje,

- » pełnienie funkcji skarbnika,
- » pełnienie oficjalnej funkcji w organizacji,
- » podejmowanie działań i prac pozwalających na zarobienie pieniędzy (prace sezonowe, dorywcze),
- » pogłębianie wiedzy na temat natury,
- » porównywanie cen produktów na portalach aukcyjnych,
- » poszerzanie funkcjonalności sprzętu komputerowego,
- » poznawanie nowinek technicznych,
- » przekazywanie informacji o planowanych wydarzeniach znajomym,
- » przeprowadzanie eksperymentów przyrodniczych,
- » przygotowywanie planów i decydowanie o podziale obowiązków,
- » publiczne występowanie,
- » rozmawianie z ludźmi,
- » rozwiązywanie łamigłówek logicznych,
- » sprzedaż z zyskiem,
- » szczegółowe planowanie wydatków niezbędnych do realizacji danego celu,
- » śledzenie aktualności dotyczących świata kultury,
- » śledzenie aktualności sportowych,
- » trenowanie wybranej dyscypliny sportowej,
- » tuning, np. samochodu, roweru,
- » uczenie innych,
- » uczenie się i testowanie nowego oprogramowania,
- » uczestniczenie w wydarzeniach kulturalnych (np. koncerty, teatr, galeria sztuki),
- » udział w grach strategicznych,
- » udział w zajęciach w klubie sportowym,
- » udział w zawodach sportowych,
- » udzielanie bezinteresownej pomocy innym ludziom,
- » udzielanie porad (instrukcji) znajomym w tematach, na których się znasz,
- » uprawianie roślin i zgłębianie wiedzy w tym zakresie,
- » wycieczki do rezerwatów przyrody,
- » wykonywanie różnych form artystycznych (nawet jeśli nie są upubliczniane).

GRATULACJE!

ZOSTAŁEŚ (-AŚ) ZAKWALIFIKOWANY (-A) DO PROJEKTU!

8. Przed Tobą pięć niezapomnianych miesięcy. Najbardziej cieszy Cię to, że (podkreśl dwie najbardziej pasujące odpowiedzi):

- a) będziesz miał (miała) możliwość rywalizacji z rówieśnikami z innych krajów,
- b) wreszcie będziesz mógł (mogła) zaimponować znajomym,
- c) wszystko jest dokładnie zaplanowane w ramach programu,
- d) zdobędziesz specjalistyczną wiedzę,

- e) będzie to okazja do poszukiwania nowych pomysłów i rozwiązań,
- f) poznasz sposoby życia i funkcjonowania w różnych kulturach,
- g) będziesz miał (miała) możliwość wymiany doświadczeń z innymi osobami,
- h) będziesz mógł (mogła) wyrobić sobie własną opinię na temat Nowego Jorku.

9. Witaj w Nowym Jorku! Musisz wynająć pokój. Możesz przeznaczyć na wynajem maks. 300 dolarów miesięcznie. Którą ofertę wybierasz (podkreśl najbardziej pasującą odpowiedź)?

- a) samodzielny pokój w cenie około 290 dolarów miesięcznie
- b) mieszkanie jednopokojowe dzielone z inną osobą, w cenie około 190 dolarów miesięcznie
- c) mieszkanie jednopokojowe dzielone z trzema osobami, w cenie około 100 dolarów miesięcznie

10. Dziś poznasz szefa Twojego zespołu. Chciałbyś (chciałabyś), aby: (podkreśl dwie najbardziej pasujące odpowiedzi).

- a) pokazał Ci, jak być szefem w przyszłości i w jaki sposób organizować pracę innych uczniów,
- b) przekazał Ci maksimum wiedzy specjalistycznej,
- c) można było z nim robić rzeczy nieszablony i nieopisane w projekcie,
- d) aby tak zaplanował pracę, żeby móc pogodzić realizację projektu ze zwiedzaniem,
- e) pozwalał Ci na podejmowanie decyzji i uważnie słuchał Twoich opinii,
- f) można było na niego zawsze liczyć, nawet w sprawach osobistych,
- g) był przewidywalny i jasno określał, co i na kiedy musi być wykonane,
- h) stawiał bardzo wysoko poprzeczkę w swoich wymaganiach.

11. Właśnie trwają zapisy na zajęcia dodatkowe. Według regulaminu programu stypendialnego powinieneś (powinnaś) wybrać jeden typ zajęć dodatkowych. Który wybierasz (podkreśl najbardziej pasującą odpowiedź)?

- a) wykład, na którym możesz dowiedzieć się ciekawych rzeczy,
- b) warsztaty rozwijające Twoje umiejętności,
- c) projekt edukacyjny, w którym wykażesz się swoją samodzielnością.

12. Dziś jest pierwsze spotkanie waszego zespołu tematycznego. Przystępujecie do podziału zadań. Jakie są Twoje oczekiwania (wybierz dwie najbardziej pasujące odpowiedzi)?

- a) zdobyć dużo bardzo ciekawych informacji,
- b) zostać liderem grupy,
- c) otrzymać jasno wyznaczone zadania do zrealizowania,
- d) mieć możliwość realizowania własnych pomysłów,

- e) mieć szansę na opracowanie czegoś nowego i innowacyjnego,
- f) wykonać pracę tak, by inni mieli możliwość głębszego poznania problemu,
- g) wygrać rywalizację z innymi,
- h) ustalić takie godziny pracy zespołu, aby móc uczestniczyć w innych zajęciach.

13. Zauważyłeś (zauważyłaś), że wśród uczniów szkoły, w której realizujesz program stypendialny, popularne są żarty, które mogą obrażać uczniów pochodzących z jednego z krajów europejskich. Uważasz, że te żarty są niesprawiedliwe i zupełnie Cię nie śmieszą. Podczas lunchu po raz kolejny ktoś opowiada tego typu dowcip. Jak reagujesz (podkreśl najbardziej pasującą odpowiedź)?

- a) reagujesz na nie śmiechem, żeby nie psuć dobrej atmosfery,
- b) jesteś obojętny (obojętna),
- c) wyraźnie pokazujesz swój sprzeciw wobec tego typu żartów.

14. Zajęcia zespołu tematycznego realizowane są w grupach pięcioosobowych. Przewodniczącą Twojego zespołu została Ellen, która próbuje za wszelką cenę realizować swoje pomysły, nie licząc się z opinią innych. Do tej pory Wasz zespół uzyskał jednak najwyższe noty od prowadzących zajęcia. Jak oceniasz tę sytuację (podkreśl najbardziej pasującą odpowiedź)?

- a) cel uświęca środki: nieważne jest zachowanie Ellen wobec mnie i innych członków zespołu, jeśli prowadzi ono do sukcesu całej grupy,
- b) sytuacja jest dla Ciebie bardzo męcząca, w związku z tym dzielisz się swoimi uwagami i odczuciami, ale tylko z grupą,
- c) sytuacja jest dla Ciebie bardzo męcząca, w związku z tym dzielisz się swoimi uwagami i odczuciami zarówno z Ellen, jak i z grupą.

15. Dziś po południu odbywają się spotkania z wybitnymi fachowcami. Na które z nich zapiszesz się najchętniej (podkreśl dwie najbardziej pasujące odpowiedzi)?

- a) „Bycie szefem. Czy charyzmy można się nauczyć?”
- b) „Zostań ekspertem. Niech praca szuka Ciebie, a nie Ty pracy!”
- c) „Co sprawia, że jesteśmy szczęśliwi? Wyniki niesamowitego eksperymentu”.
- d) „Techniki tworzenia genialnych pomysłów”.
- e) „Praca zdalna: rewolucja na rynku pracy. Co, jak, gdzie, kiedy?”
- f) „Lekarze na misjach. Historie trzech małych Azjatów”.
- g) „Stres maklerów z Wall Street”.
- h) „Jak zostać urzędnikiem Unii Europejskiej?”

16. Przez dwa dni będziesz zastępował (zastępowała) osobę, która prowadziła bloga Waszego zespołu – jest to jeden z elementów, które będą oceniane przez komisję w konkursie na najlepszy projekt. Co robisz (podkreśl dwie najbardziej pasujące odpowiedzi)?

- a) skupiasz się na zbieraniu jak największej liczby informacji, które zamieścisz na blogu,
- b) wyznaczasz inne osoby, aby zbierały potrzebne materiały do zamieszczenia na blogu,
- c) realizujesz to zadanie samodzielnie w miejscu i czasie dogodnym dla siebie – wtedy możesz stworzyć coś naprawdę dobrego,
- d) sprawdzasz, jak to robił Twój poprzednik, i wykonujesz to dokładnie tak samo,
- e) wpadasz na pomysł, żeby oprócz kroniki nakręcić filmik o prowadzonych pracach,
- f) starasz się pokazać przede wszystkim pracę wszystkich członków zespołu,
- g) zabierasz się do intensywnej pracy, aby pokazać, że świetnie radzisz sobie w nowej roli,
- h) opisujesz kilka najciekawszych wydarzeń z życia waszego zespołu po szkole.

17. Prawie cała grupa (poza trzema osobami) postanowiła uciec z zajęć. Czekają na Twoją decyzję. Jak reagujesz (podkreśl najbardziej pasującą odpowiedź)?

- a) większość ma rację – przyłączasz się do grupy bez większych oporów,
- b) nie widzisz sensu takich zachowań, ale ze względu na chęć uzyskania akceptacji ze strony klasy, dołączasz się do grupy i opuszczasz zajęcia,
- c) nie widzisz sensu takich zachowań i zostajesz na zajęciach.

18. Od początku stypendium Twoim celem było znalezienie dorywczej pracy. Po długim poszukiwaniu udało Ci się znaleźć następującą ofertę: *Zatrudnię ucznia/uczennicę do pracy w biurze. Wymagamy pełnej elastyczności i bezwzględnego wypełniania poleceń przełożonych.* Jak oceniasz tę ofertę? (podkreśl najbardziej pasującą odpowiedź)

- a) jako wartą sprawdzenia,
- b) jako nieodpowiednią dla Ciebie, ale pomimo to wartą sprawdzenia,
- c) jako zupełnie nieodpowiednią dla Ciebie. Odrzucasz ją.

19. Zostałeś wybrany (zostałaś wybrana) do grupy najwybitniejszych uczniów uczestniczących w projekcie. Gratulacje! Możesz wziąć udział w nietypowym wspólnym projekcie CIA i GROM-u, dołączając do międzynarodowego zespołu. Czym chciałbyś (chciałabyś) się zająć (podkreśl dwie najbardziej pasujące odpowiedzi)?

- a) pracami nad satelitą monitorującym obszary porwań i ułatwiającym pomoc poszkodowanym,
- b) jakością połączeń telefonicznych i zostać szefem tego zespołu,
- c) archiwizacją tajnych danych i mieć szansę na stałą współpracę (oferę pracy),
- d) wytworzeniem innowacyjnego narzędzia do rozpoznawania twarzy w ciemności przez satelity,
- e) planowaniem efektywnego wypoczynku dla oficerów, powracających z misji,
- f) tworzeniem klonów – projekt kluczowy, ale ma małe szanse na powodzenie,
- g) charakterystyczną i kamuflażem – będziesz mógł (mogła) obserwować mistrzów w pracy i nauczyć się konkretnych technik,
- h) wybierasz pracę samodzielną nad systemem GPS.

20. Z jedną z osób w zespole macie odmienne zdania co do dalszego sposobu działania. Co robisz (podkreśl dwie najbardziej pasujące odpowiedzi)?

- a) przekonujesz ją, podając dane poparte liczbami,
- b) wywierasz na niej presję, aby przyjął Twój punkt widzenia,
- c) uznajesz, że każdy ma prawo do swojego zdania i postanawiasz działać po swojemu,
- d) odwołujesz się do opinii grupy,
- e) szukasz takiego rozwiązania, które pozwoli połączyć wasze racje,
- f) starasz się ją zrozumieć i wysłuchać jej opinii,
- g) proponujesz jej zakład – osoba, która wygra stawia wszystkim pizzę,
- h) odpuszczasz temat – nie warto tracić czasu na mało istotne sprawy.

21. Niespodziewanie dowiadujesz się, że masz szansę zjeść kolację w towarzystwie słynnego noblisty. Chciałbyś (chciałabyś) w szczególności porozmawiać o (podkreśl dwie najbardziej pasujące odpowiedzi):

- a) jego zaangażowaniu politycznym i czym według niego jest prawda,
- b) skutecznych technikach perswazji, jakie stosował przy zdobywaniu finansów i mentorów,
- c) jego największej pasji,
- d) tym, w jaki sposób wpadł na swój genialny pomysł uhonorowany Nagrodą Nobla,
- e) jego odkryciu,
- f) wyścigu pomiędzy nim, a innym naukowcem, który opublikował podobne wyniki badań, ale miesiąc później,
- g) jego licznych podróżach oraz o pięknym domu nad morzem,
- h) anegdotach – jak upierał się przy swoim odkryciu, pomimo, że inni mu niedowierzali lub nawet przeszkadzali.

22. Podczas zajęć dowiadujesz się od prowadzącego, który uchodzi za surowego nauczyciela, że Polacy należą do najbardziej leniwych narodów Europy. Nie zgadzasz się z tą opinią. Jak reagujesz (podkreśl najbardziej pasującą odpowiedź)?

- a) zwracasz uwagę nauczycielowi, nie bacząc na ewentualne konsekwencje swojego zachowania,
- b) przemilczasz sprawę, choć będzie to dla ciebie bardzo trudne,
- c) podejmiesz dyskusję z nauczycielem, ale po zajęciach.

23. Podczas wspólnej pracy w zespole tematycznym wydaje Ci się, że grupa popełnia błąd, który może zaważyć na Waszej wygranej. Co robisz (podkreśl dwie najbardziej pasujące odpowiedzi)?

- a) wracasz do domu, poszukujesz odpowiednich informacji i przedstawiasz je na kolejnym spotkaniu,
- b) od razu zwracasz uwagę na pojawiający się błąd i starasz się przekonać innych do swojego punktu widzenia,
- c) postanawiasz opracować plan awaryjny,
- d) obserwujesz przebieg dalszych zdarzeń, potrzebujesz jeszcze więcej czasu, aby upewnić się co do swoich racji,
- e) od razu wpadasz na pomysł, jak wykorzystać ten błąd na korzyść projektu i na kolejnym spotkaniu proponujesz innym to rozwiązanie,
- f) podejmujesz dodatkowy wysiłek, aby zniwelować błąd,
- g) podsuwasz problem pod dyskusję i motywujesz innych do bardziej intensywnej pracy,
- h) wykonujesz swoje działania dalej i nie odnosisz się do tego tematu, gdyż nie dotyczy on obszaru Twojej pracy.

24. Na zakończenie stypendium każdy uczestnik otrzyma książkę. Którą pozycję wybierasz (podkreśl dwie najbardziej pasujące odpowiedzi)?

- a) „Historia o człowieku, który został geniuszem”.
- b) „Sprawdź, czy możesz zostać prezesem – o cechach i predyspozycjach prawdziwego lidera”.
- c) „100 pomysłów na realizację swoich planów, czyli o tym, jak realizować swoje pasje, nie szkodząc nikomu”.
- d) „Dwie strony medalu – zwyczajne życie niezwykłych ludzi”.
- e) „Skuteczne pomysły na biznes, czyli jak szybko i skutecznie zbudować dobrze prosperującą firmę”.
- f) „Jak budować dobre relacje z innymi i nie dać im wejść sobie na głowę?”.
- g) „Największe bankructwa wszechczasów”.
- h) „Kilka słów o tym, jak nie dać się zwariować w dzisiejszym świecie”.

25. Właśnie trwa uroczysta gala na zakończenie projektu. Wasz zespół odbierze bon o wartości 100 tys. dolarów za wygraną w konkursie na najlepszy

projekt. Swoją część wygranej przeznaczysz na (podkreśl dwie najbardziej pasujące odpowiedzi):

- a) podróż po dziesięciu najpiękniejszych miejscach Europy,
- b) staż w renomowanym ośrodku badawczym, najlepszym w Twojej dziedzinie,
- c) kurs zarządzania prowadzony przez pięciu najbogatszych ludzi w Polsce,
- d) mały własny biznes, związany z Twoimi zainteresowaniami,
- e) akcję charytatywną w Polsce,
- f) inwestycję na giełdzie w nowo wschodzące firmy,
- g) nowatorską platformę internetową pozwalającą na zarabianie dodatkowych pieniędzy,
- h) założenie lokaty oszczędnościowej.

26. Na zakończenie projektu poproszono Cię o udział w badaniach ankietowych. Jak odpowiesz na pytanie: *Które dwa czynniki odgrywać będą kluczową rolę przy wyborze przez Ciebie pracy w przyszłości* (podkreśl dwie najbardziej pasujące odpowiedzi)?

- a) bycie jednym z najlepszych w swoim zawodzie,
- b) praca w firmie, która daje poczucie bezpieczeństwa swoim pracownikom,
- c) zarządzanie zespołem i dbanie o jego wysoką efektywność,
- d) możliwość planowania własnego czasu pracy i określania zakresu obowiązków,
- e) możliwość zmierzenia się z ambitnymi zadaniami i rywalizacja,
- f) godziny pracy, które umożliwiają realizację własnych pasji,
- g) sens pracy – działania powinny przynosić korzyść światu,
- h) możliwość wdrażania swoich pomysłów.

Dziękujemy!

Twój pobyt w USA dobiegł końca, podobnie jak badanie, w którym brałeś/aś udział. Dziękujemy za Twoje zaangażowanie i wczucie się w rolę bohatera przedstawionej historii. Na następnym spotkaniu otrzymasz od doradcy zawodowego kilka interesujących informacji na swój temat. Dobrze je wykorzystaj! **Powodzenia!**

KLUCZ DLA PRZEPROWADZAJĄCYCH DIAGNOZĘ

Zadania i pytania oznaczone według liczb i liter w arkuszu testowym. Wyniki liczone są w poszczególnych skalach.

ZDOLNOŚCI ANALITYCZNE

Zadanie	Prawidłowa odpowiedź	Liczba punktów Do zdobycia	Liczba punktów zdobytych
1 A	wniosek poprawny	1	
1 B	wniosek niepoprawny	1	
1 C	nie wiadomo	1	
1 D	wniosek poprawny	1	
1 E	nie wiadomo	1	
2 A	2	2	
2 B	25	2	
2 C	waga	0,5	
	kula	0,5	
	roślina	0,5	
	czas	0,5	
	okolicznik	0,5	
	oko	0,5	
	Łącznie:	12	

ZDOLNOŚCI TWÓRCZE

Zadanie	Prawidłowa odpowiedź	Liczba punktów Do zdobycia	Liczba punktów zdobytych
3	ABE	1	
	ACF	1	
	ABD	1	
	CDF	1	
	CEF	1	
	ACE	1	
4	OKO	1	
	WŁOS	1	
	PIÓRO	1	
	JĘZYK	1	
	KOŁO	1	
	Łącznie:	11	

Uwaga! W zadaniu nr 3 punktujemy ten sam układ figur tylko raz, nawet jeśli podobieństwo dotyczy innych aspektów.

ZAINTERESOWANIA

W poniższej tabeli otocz kółkiem odpowiedzi wybrane przez ucznia dotyczące czynności, które wykonuje najchętniej.

Sprawdź częstość wykonywania czynności w dominujących typach zainteresowań. **Im częściej są one podejmowane, tym bardziej trwały charakter danego zainteresowania.**

Sprawdź, jakie czynności zostały zaznaczone przez badanego jako te, których nie lubi wykonywać. Skontroluj, czy nie występują one również w grupie tych, które zostały zaznaczone jako wykonywane najchętniej (weryfikowanie stopnia zaangażowania i uwagi badanego).

Zainteresowania wsparciem społecznym	Zainteresowania zarządaniem	Zainteresowania zachowaniami ekonomicznymi	Zainteresowania przetwarzaniem danych	Zainteresowania mechaniczne	Zainteresowania naturą	Zainteresowania artystyczne	Zainteresowania opiekuńcze	Zainteresowania sportowe	Zainteresowania przedsiębiorcze
branie udziału w akcjach społecznych, np. Sprzątanie Świata	bycie liderem w grupie	kontrolowanie nie własnych wydatków	graficzna obróbka zdjęć	majsterkowanie	hodowanie zwierząt i zgłębianie wiedzy w tym zakresie	branie udziału w konkursach artystycznych	branie udziału w akcjach charytatywnych	aktywne spędzanie wolnego czasu	analizowanie danych z gtefy, inwestowanie
doradzenie znajomym przy podejmowaniu decyzji	bycie pomysłodawcą i organizatorem spotkań dla grupy znajomych	oglądanie programów o finansach	poszerzanie funkcjonalności sprzętu komputerowego	modelarstwo	oglądanie filmów przyrodniczych	branie udziału w warsztatach artystycznych	dawanie wsparcia znajomym w trudnych momentach	śledzenie aktualności sportowych	organizacja działań o charakterze dochodowym – sprzedaż
przekazywanie informacji o planowanych wydawnictwach znajomym	pełnienie oficjalnej funkcji w organizacji	pełnienie funkcji skarbnika	rozwiązywanie łamigłówek logicznych	naprawianie sprzętu domowego	przeprowadzanie eksperymentów przyrodniczych	śledzenie aktualności świata kultury	pogłębianie wiedzy na temat natury ludzkiej	trenowanie wybranej dyscypliny sportowej	podjęcie prac pozwalających na zarobienie pieniędzy (prace sezonowe, dorywcze)
rozmawianie z ludźmi	przygotowanie planów i podejmowanie o podziale obowiązków	porównywanie cen produktów na portalach aukcyjnych	uczenie się i testowanie nowego oprogramowania	poznanie nowego technicznych	uprawianie roślin i zgłębianie wiedzy w tym zakresie	uczestniczenie w wydarzeniach kulturalnych (np. koncerty, teatr, galeria sztuki)	uczenie innych	udział w zajęciach w klubie sportowym	ogłanianie programów gospodarczych, o prowadzonych inwestycjach itp.
udział w poradach (instrukcji) znajomym w tematach, na których się znasz	publiczne występowanie	szczegółowe planowanie wydatków niezbędnych do realizacji danego celu	udział w grach strategicznych	tuning, np. do samochodu, roweru	wycieczki do rezerwatów przyrody	wykonywanie różnych form artystycznych (nawet jeśli innym są ulubiane)	udzielanie bezinteresownej pomocy innym ludziom	udział w zawodach sportowych	sprzedaż zyskiem

Zlicz odpowiedzi wybrane przez ucznia w poszczególnych kolumnach i wpisz poniżej. Otrzymana liczba punktów stanowi wynik dla poszczególnych typów zainteresowań.

WARTOŚCI

W poniższej tabeli zaznacz, otaczając kółkiem wybrane przez ucznia odpowiedzi:

Nr pytania	Profesjonalizm	Przywództwo	Autonomia i niezależność	Bezpieczeństwo i stabilizacja	Kreatywność i przedsiębiorczość	Poświęcenie się dla innych	Wyzwanie	Styl życia
8	D	B	H	C	E	G	A	F
10	B	A	E	G	C	F	H	D
12	A	B	D	C	E	F	G	H
15	B	A	E	H	D	F	G	C
16	A	B	C	D	E	F	G	H
19	G	B	H	C	D	A	F	E
20	A	B	C	D	E	F	G	H
21	E	B	H	G	D	A	F	C
23	A	B	C	D	E	F	G	H
24	A	B	C	D	E	F	G	H
25	B	C	D	H	G	E	F	A
26	A	C	D	B	H	G	E	F

Zlicz odpowiedzi wybrane przez ucznia w poszczególnych kolumnach i wpisz poniżej.

Liczba otrzymanych punktów - wynik surowy dla poszczególnych wartości	Profesjonalizm	Przywództwo	Autonomia i niezależność	Bezpieczeństwo i stabilizacja	Kreatywność i przedsiębiorczość	Poświęcenie się dla innych	Wyzwanie	Styl życia

POCZUCIE AUTONOMII

Otocz kółkiem odpowiedzi udzielone przez badanego w poniższej tabeli i oblicz wynik końcowy w tej skali.

Nr pytania	0 pkt	1 pkt	2 pkt
9	C	B	A
11	A	B	C
13	A	B	C
14	A	B	C
17	A	B	C
18	A	B	C
22	B	C	A

Razem:	0 pkt			Łącznie:
--------	-------	--	--	----------

Załącznik nr 2

RAPORT Z UDZIAŁU UCZNIA (UCZENNICZY) W PROJEKCIE „KOTWICE KARIERY”

Imię i nazwisko ucznia (uczennicy): *Jan Kowalski*

Okres udziału w projekcie „Kotwice kariery”: 22.10.2014 – 30.04.2015

Opis diagnozowanych obszarów:

Obszar	Diagnoza
zdolności analityczne	Bardzo wysokie – dobrze rozwinięte myślenie logiczne, uczeń doskonale radzi sobie z rozwiązywaniem problemów matematycznych, bezbłędnie wnioskuje o relacjach logicznych między elementami zbioru lub serii
zdolności twórcze	Wysokie – uczeń otwarty jest na nowe problemy, dokonuje trafnych skojarzeń, wykazuje się dużą pomysłowością i oryginalnością myślenia
zainteresowania	Dominujące typy zainteresowań to: zarządzanie i zachowania ekonomiczne. Zainteresowanie zarządzaniem – planowaniem i kierowaniem wielkimi przedsięwzięciami biznesowymi lub organizacyjnymi. Osoby preferujące ten typ zainteresowań otwarte są na koordynowanie prac zespołów i podejmowanie odpowiedzialnych decyzji. Zainteresowanie zachowaniami ekonomicznymi – zainteresowanie działaniami związanymi z obliczaniem, szacowaniem kosztów i budżetowaniem oraz doradzaniem w tej dziedzinie. Przykładowe zawody związane z tymi zainteresowaniami: analityk finansowany, menedżer, bankowiec
wartości	Profesjonalizm, autonomia i niezależność – uczeń dąży do mistrzostwa w dziedzinach, w których podejmuje główne aktywności, lubi mieć wpływ na kluczowe decyzje, źle znosi wypełnianie poleceń innych
poczucie autonomii	Bardzo wysokie – uczeń niezależnie myślicy i podejmujący niestandardowe działania, których głównym uzasadnieniem jest zgodność z własnym osądem sytuacji, odczuwa dyskomfort podczas podejmowania aktywności sterowanych przez innych, możliwe trudności we współpracy z innymi oraz w adaptacji do nowych warunków środowiskowych

Główne obszary wsparcia w ramach prowadzonych zajęć doradczych:

Obszar wsparcia	Uzyskane efekty
poczucie autonomii	Pokazanie mocnych i słabych stron wysokiego poczucia autonomii, wypracowanie mechanizmów radzenia sobie z wysoką niezależnością w sytuacji współpracy zespołowej
świadomość dotyczący własnej kariery	określenie kluczowych punktów ścieżki edukacyjno-zawodowej i możliwych sposobów ich realizacji
wartości	Ukierunkowanie wartości profesjonalizm na wybrane obszary aktywności, określenie głównych sfer, w których możliwe jest bycie profesjonalistą zgodnie ze zdolnościami i zainteresowaniami ucznia

Mocne strony ucznia (uczennicy) mogące stanowić punkt wyjścia do budowania ścieżki edukacyjno-zawodowej:

- » jasna struktura wartości,
- » wyraźnie zarysowane obszary zainteresowań,
- » wysokie zdolności analityczne i twórcze,
- » komunikatywność,
- » pracowitość,
- » sumienność i obowiązkowość.

Obszary, które wymagają wsparcia:

- » skupienie się na obszarach kluczowych, w których uczeń mógłby osiągnąć profesjonalizm,
- » zbyt wysokie poczucie autonomii zaburzające współpracę z innymi,
- » zbyt mała otwartość na argumenty i poglądy innych osób.

Uwagi dodatkowe doradcy:

- » Uczeń silnie zmotywowany do zajęć doradczych, otwarty na nie-standardowe metody pracy (drama, trening kreatywności), bardzo dokładnie wykonujący wszystkie ćwiczenia.

.....

data i podpis doradcy zawodowego

Załącznik nr 3

NAUCZYCIELSKI FORMULARZ REKOMENDACJI (Eby, Smutny 1998, s. 104–105)

Nazwisko i imię ucznia
Klasa
Data
Rekomendujący nauczyciel

Ostatnie badania wykazały, że twórcze zachowania, czyli talent szkolny, to synteza trzech podstawowych cech: ponadprzeciętnej zdolności, zaangażowania zadaniowego i twórczości. Proszę zakreślić cyfrę odpowiadającą natężeniu każdej cechy u tego ucznia w porównaniu z innymi uczniami w tym samym wieku.

Lp.		W stopniu wybitnym	Powyżej średniej	Na poziomie średniej	Poniżej średniej
ZDOLNOŚĆ					
1.	Uczy się szybko, łatwo i skutecznie	4	3	2	1
2.	Poprawnie rozumie, posługuje się logiką, podejmuje rozsądne decyzje, dobrze organizuje sobie pracę	4	3	2	1
3.	Rozumie pojęcia abstrakcyjne, rozpoznaje relacje i implikacje	4	3	2	1
4.	Trafnie posługuje się dużym zasobem słów	4	3	2	1
5.	Wykonuje zadania w sposób charakterystyczny dla wyższej klasy	4	3	2	1
ZAANGAŻOWANIE ZADANIOWE					
1.	Sam przystępuje do pracy, wykazuje inicjatywę	4	3	2	1
2.	Jest w stanie przez długi czas skupić na czymś uwagę	4	3	2	1
3.	Wykonuje zadania w przewidywanym czasie lub wcześniej	4	3	2	1
4.	Przedmiotom, które go (ją) interesują, poświęca więcej czasu, niż jest to wymagane	4	3	2	1
5.	Ma silne zainteresowania, szuka zajęć złożonych i stawiających opór	4	3	2	1

TWÓRCZOŚĆ					
1.	Przejawia wiele ciekawości i wyobraźni	4	3	2	1
2.	Wymyśla wiele rozwiązań tego samego problemu	4	3	2	1
3.	Podejmuje ryzyko, przejawia niezależność	4	3	2	1
4.	Jest oryginalny w pracach ustnych lub pisemnych, daje niezwykle rzadkie lub bystre odpowiedzi	4	3	2	1
5.	Inni uczniowie zwracają się do niego o pomysły i wskazówki gdy trzeba o czymś zdecydować	4	3	2	1

Wynik

Egzemplarz bezpłatny

Wydawnictwo
Lechaa Consulting Sp. z o.o.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego